

Leping nr. 1068-4 P/08

Projekti algus: 1. juuli 2005

**TEHNILINE ABI VOOLUVEEKOGUDE ÖKOLOOGILISE KVALITEEDI
PARANDAMISEKS**
*(Technical assistance for improvement of ecological quality of
watercourses)*

**LOOBU JÕEL PAIKNEVATELE JOAVESKI
HEJ JA LOOBU PAISUDELE
KALAPÄÄSUDE RAJAMISE
KESKKONNAMÕJU HINDAMINE**

KMH aruanne

Vastutav täitja

Silver Riige

Koostajad:

K&H AS

Maves AS

Inseneribüroo Urmas Nugin OÜ

Eesti Loodushoiu Keskus MTÜ

Merin AS

Tartu
Juuni 2007

SISUKORD

1	SISUKOKKUVÕTE	4
2	INFORMATSIOON KESKKONNAMÕJU HINDAMISE PROTSESSI KOHTA	7
2.1	Arendaja, otsustaja, ekspert, asjast huvitatud isikud.....	7
2.2	Keskkonnamõju hindamise algatamine.....	8
2.3	Informatsioon avalikustamise kohta.....	8
2.4	Viited kavandatavat tegevust käsitlevate infoallikate kohta.....	9
3	KAVANDATAVA TEGEVUSE EESMÄRK JA VAJADUS	11
3.1	Informatsioon arendaja kohta	11
3.2	Kavandatava tegevuse eesmärkide kirjeldus	12
3.3	Oodatav tulemus.....	12
4	MÕJUTATAVA KESKKONNA KIRJELDUS	13
4.1	Asend.....	13
4.2	Loobu jõgi.....	14
4.2.1	Loobu jõe üldandmed ja jõe hüdro-morfoloogiline kirjeldus	14
4.2.2	Loobu jõe hüdroloogia.....	15
4.2.3	Loobu jõe seisund ja vee kvaliteet	16
4.2.4	Loobu jõe kalastik	17
4.2.5	Majanduslikult tähtsad kalaliigid Loobu jões	18
4.2.6	Rändetakistused.....	19
4.2.7	Loobu jõe looduskaitse väärtus	20
4.2.8	Loobu jõe seisundi koondhindang.....	21
4.3	Käsitlevate tõkestusrajatiste kirjeldus	22
4.3.1	Joaveski paisu ja paisjärve kirjeldus.....	22
4.3.2	Loobu paisu ja paisjärve kirjeldus.....	23
4.4	Kaitstavad loodus- ja muinsuskaitse objektid.....	23
4.5	Sotsiaalne keskkond	24
5	KAVANDATAVA TEGEVUSE JA SELLE ALTERNATIIVIDE KIRJELDUS	26
5.1	Kavandatava tegevuse variandid Joaveski paisul	26
5.2	Kavandatava tegevuse variandid Loobu paisul.....	29
6	KAVANDATAVA TEGEVUSE VASTAVUS ÕIGUSAKTIDELE	32
6.1	Veepoliitika raamdirektiiv	32
6.2	Variantide vastavus EL Veepoliitika raamdirektiivi nõuetele.....	34
6.2.1	Variantide võrdlus Joaveski paisul:.....	34
6.2.2	Variantide võrdlus Loobu paisul:	35
6.3	Eesti õigusaktide nõuded	35
6.3.1	Vastavushinnang	37
6.4	Tegevuse vastavus planeeringutele ja arengukavadele	38
7	KAVANDATAVA TEGEVUSE JA SELLE ALTERNATIIVIDEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU	40
7.1	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasneva keskkonnamõju identifitseerimine	40
7.2	Mõju suuruse, ulatuse ja tõenäosuse hindamiseks kasutatud meetodika	40
7.3	Mõju olulisuse hindamine.....	41
7.4	Kavandatava tegevusega kaasnev keskkonnamõju	42
7.4.1	Mõju Loobu jõe hüdro-morfoloogilisele seisundile	42

7.4.2	Mõju jõe vee kvaliteedile.....	43
7.4.3	Mõju vee-elustikule	45
7.4.4	Mõju Natura 2000 Lahemaa linnu- ja loodusala kaitseväärtustele ja alaterviklikkusele	50
7.4.5	Mõju kaitsealadele ja kaitsealustele liikidele.....	52
7.4.6	Mõju maastikule (pinnasele ja jõe kallastele).....	53
7.4.7	Mõju sotsiaalsele keskkonnale.....	53
7.4.8	Mõju maakasutusele ja kinnistutele	54
7.4.9	Mõju kultuurilisele pärandile	55
7.4.10	Võimaliku keskkonnamõju leevendamine ja positiivse mõju tugevdamine	55
7.5	Alternatiivide hindamine	56
7.5.1	Alternatiivid Joaveski paisul.....	56
7.5.2	Alternatiivid Loobu paisul	58
8	ÜLEVAADE ÜLDSUSE SEISUKOHTADEST JA ETTEPANEKUTEST .	60
9	SEIRE JA KESKKONNANÕUDED	63
9.1	Joaveski pais	63
9.2	Loobu pais	65
10	HINDAMISTULEMUSTE KOKKUVÕTE.....	68
11	KASUTATUD DOKUMENTIDE JA KIRJANDUSE LOETELU	71

LISAD:

- Lisa 1. Keskkonnamõju hindamise programm (6-l lehel).
- Lisa 2. Keskkonnamõju hindamise programmi avaliku arutelu koosoleku protokoll, toimus Loobu mk kontoris 14.06.2006 (6-l lehel).
- Lisa 3. KMH programmi kinnitamise kiri (14-l lehel).
- Lisa 4. Koopia vee-erikasutusloast nr HR0816, väljastatud AS-le Veejaam (4-l lehel).
- Lisa 5. Keskkonnamõju hindamise aruande avaliku arutelu koosoleku protokoll, toimus Loobu mk kontoris 14.02.2007 (7-l lehel).
- Lisa 6. A. Lundveri 1. kiri ja vastus sellele (11-l lehel).
- Lisa 7. A. Lundveri 2. kiri ja vastus sellele (12-l lehel).
- Lisa 8. A. Lundveri 3. kiri ja vastus sellele (31-l lehel).
- Lisa 9. AS Maru kiri ja vastus sellele (5-l lehel).
- Lisa 10. LKK Järva – Lääne-Viru regiooni kiri ja vastus sellele (5-l lehel).

JOONISED:

- Joonis 1. ÜF TA projekt Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks. Loobu jõel paiknevate objektide skeem.
- Joonis 2. ÜF TA projekt Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks. Joaveski paisu asukoha plaan.
- Joonis 3. ÜF TA projekt Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks. Loobu paisu asukoha plaan.

1 SISUKOKKUVÕTE

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §3 lõige 2 alusel algatas Keskkonnaministeerium ÜF tehnilise abi projekti 2003/EE/16/P/PA/012 "Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine" Loobu jõel paiknevatele Joaveski ja Loobu paisudele kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise 24. aprilli 2006. a keskkonnaministri käskkirjaga nr 504.

Käesoleva keskkonnamõju arendaja, otsustaja ja järelvalvaja on EV Keskkonnaministeerium. Ekspertgruppi juhib AS Maves ekspert Silver Riige.

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on Loobu jõe ökoloogilise kvaliteedi parandamine ning EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumite järgi *hea* seisundi saavutamine.

Kavandatava tegevuse erinevatest variantidest ja nende tehnilistest lahendustest annab ülevaate KALADE RÄNDETEE AVAMISE EELPROJEKT LOOBU JÕE ÖKOLOOGILISE SEISUNDI PARANDAMISEKS (The conceptual design for allowing fish migration for improvement the ecological quality of the river Loobu).

Kavandatav tegevus toimub Harju maakonnas Kuusalu vallas Joaveski külas Joaveski paisul ja Lääne-Viru maakonnas Kadrina vallas Loobu külas Loobu paisul.

Loobu jõgi kuulub keskmise suurusega Soome lahe vesikonna jõgede hulka. Jõe pikkus on 62 km, valgala 308 km². Alamjooksult alates on jõel järgmised paisud (kaugus suudmest, km): Joaveski (10), Loobu (28), Undla (50) ja Kadrina (54). Looduslikuks tõkkeks on Joaveski joastik sadakond meetrit samanimelisest paisust allavoolu. Joastik on ületatav hea ujumisvõimega liikidele (lõhe, meriforell, jõeforell), kehvema ujumisvõimega liikidele on ta aga vähemal või rohkemal määral rändetõkkeks.

Loobu jõe aasta keskmine vooluhulk Joaveski paisu ristlõikes on 2,7 m³/s, Loobu paisu ristlõikes on 2,0 m³/s Lõhele, meriforellile, jõeforellile ja harjusele on Loobu jõgi oma looduslike eelduste poolest üheks paremaks elupaigaks Eestis. Hästi sobilik on jõgi elupaigaks ka jõe- ja ojasilmule. Majanduslikult kasutatavateks liikideks Loobu jões on jõesilm, lõhe, meriforell, jõeforell, haug, vähesel määral ka angerjas, siirdesiig, teib, vimb, luts ja ahven. Praegusel ajal on paljud kalaliigid, sealhulgas kõik siirdekalad, levinud vaid jõe alamjooksul, allpool Joaveski paisu (10 km jõe suudmest).

Lähtudes EL Veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) põhimõtetest, on Loobu jõe kalastiku praegune seisund hinnatud järgmiselt:

- Jõe suudmest kuni Joaveski paisuni (10,4 km) - seisund kesine;
- Joaveski paisust ülesvoolu kuni Loobu paisuni - seisund kesine kuni halb;
- Loobu paisust ülesvoolu kuni Undla paisuni - seisund kesine kuni halb.

Loobu jõe 35 km pikkune kesk- ja alamjooks suudmest kuni Ama küalani on Natura 2000 alaks. Kaitseväärtusteks on jõgi kui elupaik, kaladest jõesilm, lõhe, ja hink, veesलगrootutest paksukojaline jõekarp ja rohe-vesihobu, vee-eluviisiga imetajatest saarmas ning vee-elupaikadega seotud lindudest jäähind.

Loobu jõgi on kogu ulatuses lõheliste elupaikadena kaitstavate veekogude nimekirjas ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistus. Joaveski pais paikneb Lahemaa Rahvusparki territooriumil.

Oluliste keskkonnamõjude kontrollimisel vaadeldi kõigepealt vastavust EL Veepoliitika raamdirektiivi nõuetele (projekti peaeesmärgile — vooluveekogu hea seisundi taastamine), seejärel hinnati vastavust Eesti õigusaktidele ning planeeringutele ja arengukavadele. Nimetatud vastavuste alusel toimus kavandatava tegevuse variantide esimene hindamisetapp.

Sõelumisest järelejäänud variantide puhul vaadeldi veel järgmisi võimalikke keskkonnamõjusid:

- Loobu jõe hüdro-morfoloogilisele kvaliteedile,
- Loobu jõe vee kvaliteedile,
- jõe vee-elustikule (kaladele, põhjaloomastikule),
- Lahemaa Natura 2000 loodusala kaitseväärtustele ja ala terviklikkuse säilimisele,
- mõju kaitsealadele ja kaitsealustele liikidele,
- maastikule (pinnasele ja jõe kallastele),
- jõe kalanduslikule väärtusele,
- sotsiaalsele elukeskkonnale,
- maakasutusele,
- paisu mõjupiirkonna kinnistutele,
- kultuurilisele pärandile,
- negatiivsete mõjude leevendamise vajadust ja võimalusi.

Joaveski paisul vaadeldi kavandatava tegevuse järgmisi variante.

Variant 1 — Paisu täielik lammutamine, looduslähedase karestiku taastamine, paisjärve puhastamine settest. Paisutuse alt vabaneva karestiku pikkus on 300 m ja pindala 5000 m².

Variant 2 — Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine paisu alavee poolele, liigveelasu ja põhjalasu vahele. Kitsaste olude tõttu ei saa antud kohas rajada looduslähedast kalapääsu, seetõttu on ettenähtud rajada kamberkalapääs.

Variant 3 — Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisjärve puhastamine settest. Pais avatakse kalade rändeperioodiks nii sügisel (15.09-31.12) kui ka kevadel (15.04-30.06)

Variant 4 — Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine paisu alavee poolele, liigveelasu ja põhjalasu vahele. Paisu avatakse sügisel kalade rändeperioodil (15.09-31.12).

Variant 0 — Kavandatavat tegevust ei toimu. See tähendab, et kalapääsu ei rajata ning Joaveski pais jääb kaladele ületamatuks rändetakistuseks.

Projekti eesmärkide täitmiseks loob parimad eeldused variant 1, kuid ka siin on toimimise eelduseks joastiku ületamiseks piisava vooluhulga (5-8 m³/s, keskmine vee sügavus 0,3-0,4 m) olemasolu rändeperioodil. Igal aastal on joastik tõenäoliselt ületatav ainult kevadel. Sügiseti on joastik ületatav tõenäoliselt igal teisel-kolmandal aastal. Sarnaselt mõjutab veepuudus rändeperioodil ka variantide 3 ja 4 efektiivsust. Paisu avatuse määramine kuupäevaliselt ei pruugi anda häid tulemusi, sest sellel ajal ei pruugi vett jões olla piisavalt. Parima efektiivsuse saavutamiseks tuleks paisu avamine ja sulgemine teha olenevalt tegelikust vooluhulgast, mis praktikas ei pruugi olla organisatoorsest põhjustel olla elluviidav. Projektis näidatud kuupäevi tuleks seetõttu käsitleda indikatiivsetena. Vähima toimimistõenäosusega on variant 2. Kindlasti ei täida projekti eesmärki 0-variant.

Ekspertgrupi ettepanek on rakendada **Joaveski paisul** kavandatava tegevuse erinevatest variantidest kas 1. või 3. varianti, kusjuures eelistatum on 1. variant. 3. variandiga on eesmärgi suhtes samaväärne 2 ja 3 variandi kombinatsioon, kus kalapääs rajatakse liigveelasu ja põhjalasu vahele ning pais avatakse kevadise ja sügise rändeperioodi ajal.

Loobu paisul vaadeldi kavandatava tegevuse järgmisi variante.

Variant 1 — Paisu täielik lammutamine, looduslähedase kärestiku rajamine.

Variant 2 — Olemasoleva veetaseme säilitamine, möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale. Kalade läbipääs paisutust likvideerimata on võimalik kalapääsu abil.

Variant 3 — Olemasoleva veetaseme säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale. Kamberkalapääs on sobiv rajada paremale kaldale vahetult regulaatori kõrvale. Kamberkalapääsu tõhusus võib jääda olulisel väiksemaks võrreldes möödaviikpääsuga.

Variant 4 — Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variant 5 — Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variant 6 — Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisjärve puhastamine settest, paisu avamine kevadel ja sügisel kalade rändeperioodil. Pais avatakse kalade rändeperioodiks nii sügisel (15.09-31.12) kui ka kevadel (15.04-30.06).

Variant 7 — Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisu avamine sügisel kalade rändeperioodil. Pais avatakse ainult sügiseks rändeperioodiks (15.09-31.12).

Variant 0 — Kavandatavat tegevust ei toimu. See tähendab, et kalapääsu ei rajata ning Loobu pais jääb kaladele ületamatuks rändetakistuseks.

Projekti eesmärgi jõe kalastiku seisundi taastamisvõimaluse loomiseks täidavad täielikult variandid 1, 2, 4, 6 ja 7, mööndustega variandid 3 ja 5, vastavust ei taga 0-variant.

Ekspertgrupi ettepanek on rakendada **Loobu paisul** kavandatava tegevuse erinevatest variantidest kas 1. või 4. varianti, kusjuures prioriteetsem oleks 4. variant tingituna kohaliku sotsiaalse keskkonna tugevast eelistusest sellele ning variandi parema vastavusega Kadrina valla üldplaneeringule ja arengukavale. Varuvariant on variant 2.

2 INFORMATSIOON KESKKONNAMÕJU HINDAMISE PROTSESSI KOHTA

2.1 Arendaja, otsustaja, ekspert, asjast huvitatud isikud

Arendaja: Keskkonnaministeerium
Narva mnt 7a, 15172, Tallinn
Tel: 6262 802, Fax: 6262 801
e-post: min@envir.ee

Esindajad: Margus Korsjukov, tel 6262 853
margus.korsjukov@envir.ee
Tiia Pedusaar, tel 6260 730
tiia.pedusaar@envir.ee,

Otsustaja: Keskkonnaministeerium
Narva mnt 7a, 15172, Tallinn
Tel: 6262 802, Fax: 6262 801
e-post: min@envir.ee

Esindajad: Margus Korsjukov, tel 6262 853
margus.korsjukov@envir.ee
Tiia Pedusaar, tel 6260 730
tiia.pedusaar@envir.ee,

Järelevalve teostaja: Keskkonnaministeerium
Narva mnt 7a, 15172, Tallinn
Tel: 6262 802, Fax: 6262 801
e-post: min@envir.ee

Esindaja: Irma Pakkonen, tel 6262 974
irma.pakkonen@envir.ee

Ekspert: AS Maves
Marja 4d, 10617, Tallinn
Tel: 6567 300, Fax: 6565 429
e-post: maves@online.ee

Esindaja: Silver Riige litsents nr KMH0017
e-post: silver@maves.ee

Keskkonnamõju hindamisel osalesid konsulantidena: Kristjan Piirimäe (AS Maves, vee-elustik jm elusloodus), Krista Jansen (AS Maves, sotsiaalne keskkond, kinnistud, tööhõive, vaba aja ja puhkuse veetmine, kultuuripärand), Madis Metsur (vastavus veepoliitika raamdirektiivile ja veemajanduskavadele), Rein Järvekülge ja Jaak Tambets (MTÜ Eesti Loodushoiu Keskus, kalanduslik väärtus, kalapääsud).

Asjast huvitatud isikud:

Kavandatav tegevus toimub Harju maakonnas Kuusalu vallas Joaveski külas Joaveski paisul ja Lääne-Viru maakonnas Kadrina vallas Loobu külas Loobu paisul. Töö tulemustest on otseselt huvitatud EV Keskkonnaministeerium (arendaja), Keskkonnainspeksioon, Kuusalu ja Kadrina Vallavalitsused, Riigimetsade Majandamise Keskus (Loobu paisu juures ja kallastel olevate riigimetsamaa haldaja), Lahemaa Rahvuspargi kaitset korraldavad Riikliku Looduskaitsekeskuse Järva – Lääne-Viru regioon ning Harjumaa ja Lääne-Virumaa Keskkonnateenistused, paisuomanikud (AS Maru – Joaveski pais, RMK – Loobu pais), maaomanikud (AS Maru, RMK, eraisikud). Laiemalt on asjast huvitatud piirkonna elanikkond üldiselt, kelle elu-olu võib kavandatav tegevus mõjutada, samuti mitmesugused valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid (“rohelised”, kalastajate ühingud jne).

2.2 Keskkonnamõju hindamise algatamine

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §3 lõige 2 alusel on Keskkonnaministeerium algatanud ÜF tehnilise abi projekti 2003/EE/16/P/PA/012 “Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine” Loobu jõel paiknevatele Joaveski ja Loobu paisudele kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise 24. aprilli 2006. a keskkonnaministri käskkirjaga nr 504.

2.3 Informatsioon avalikustamise kohta

KMH algatamiseks ja programmi avalikuks aruteluks on avaldatud “Ametlikes teadaannetes” (avaldatud 12.05.2006) ja Postimehes (avaldatud 16.05.2006) KMH algatamise ja programmi avalikustamise teade.

Kuusalu Vallavalitsuse ja RMK Loobu metskonna teadetetahvlile paigutati teated KMH algatamisest ja programmi avalikustamise koosolekust. Kruntide omanikele ja Keskkonnainspeksioonile saadeti individuaalsed kutsed. Kirjaga informeeriti veel ka MTÜ-d Eesti Veskiaramu ja kavandatava tegevuse mõjupiirkonda jäävaid maavalitsusi ja kohalike omavalitsuste üksuseid.

Keskkonnamõju hindamise programmide heakskiitmisest teavitati kirjaga 13.12.2006. a nr 13-3-1/06/1256-2.

I koosolek – kavandatava tegevuse tutvustamine ja KMH programmi projekti avalik arutelu toimus 14.06.2006 a Loobu metskonna ruumides. Hiljem lisandus kirjalik ettepanek Loobu metskonna poolt, kus tehti ettepanek hinnata Loobu paisu perioodilist allalaskmist kalade rände ajaks ja puhastada paisjärv sinna kogunenud setetest.

KMH programmi otsustati täiendada järgmiste punktidega:

- Kaaluda Loobu mk poolt esitatud lahendusvarianti, kus oleks võimalik Loobu paisu alla lasta järk-järgult ja see oleks kalade rände(kude)perioodil kevadel ja sügisel avatud ja et ühtlasi rajataks selle variandi puhul ka kalatrepp paisu kõrvale, et kalad saaksid liikuda vajadusel ka muul ajal ja paisjärve puhastamine settest. Kuna kudeperiood vältab 2–3 kuud, siis kaaluda lisaks varianti pais avada ainult sügisel rändeperioodil ning kevadel võimaldada kaladel rännata läbi rajatava kalatrepi;
- Konsultantide poolt lisati täiendav ettepanek analoogselt eelpool kirjeldatud Loobu paisjärve lahendusvariandiga hinnata vastavat ka Joaveski paisjärve puhul
- Mõjude hindamisel arvestatakse kultuurilise pärandiga.

Keskkonnamõju hindamisel võetakse teadmiseks AS Maru vastuseis Joaveski paisu likvideerimisele ja Loobu metskonna vastuseis Loobu paisu lammutamisele ja tema eelistusi kamberkalapääsu osas.

KMH kinnitatud programm, programmi avaliku arutelu protokoll, Loobu metskonna ettepanekud ja arutelul osalenute nimekiri on esitatud aruande *lisades 1 ja 2*. Arutelul tehtud märkuste ja ettepanekutega on KMH aruandes arvestatud.

II koosolek toimus 14.02.2007. a Loobu mk ruumides, registreerunud osavõtjaid oli 18 (*vt koosoleku protokoll aruande lisas 5*). Sisuks oli KMH aruande tutvustamine ja selle avalik arutelu.

Koosoleku toimumise teade avaldati *Ametlikes Teadaannetes* ja ajalehes *Postimees*. Vastavasisulised individuaalsed kutsed saadeti kavandatava tegevusega otseselt seotud kinnistute omanikele (*vt ptk 4.1*), Kuusalu ja Kadrina Vallavalitsustele, Riigimetsade Majandamise Keskusele, Riikliku Looduskaitsekeskuse (LKK) Järva – Lääne-Viru regioonile, Harjumaa ja Lääne-Virumaa Keskkonnateenistustele ning Keskkonnainspektsioonile.

KMH aruande avaliku väljapaneku perioodil või pärast seda saabus kirjalikke vastukajasisid Loobu küla Kõrtsi talu peremehelt Arvi Lundverilt (3 kirja), Joaveski paisu omanikult AS Maru ja LKK Järva – Lääne-Viru regioonilt. Kirjade koopiad ja vastused neile on toodud käesoleva aruande *lisades 6–10*.

KMH aruandes ja edaspidises tegevuses on arvestatud nii kirja teel kui ka koosolekul kõlanud märkuste ja ettepanekutega.

2.4 Viited kavandatavat tegevust käsitlevate infoallikate kohta

KMH aruande koostamisel olid aluseks järgmised lähtedokumendid:

- Loobu jõel paiknevatele Joaveski ja Loobu paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamise programm;
- Tehniline abi vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks. Kalade rändetee avamise eelprojekt Loobu jõe ökoloogilise seisundi parandamiseks.

- (K&H AS, Maves AS, Inseneribüroo Urmas Nugin OÜ, Eesti Loodushoiu Keskus MTÜ) Tartu, detsember 2006 (edaspidi: eelprojekt).
- Viru veemajanduskava (eelnõu) (ITK, AS Maves, BRGM, IGN-FI, PKI, TTÜ, EVV, Loodushoiu Keskus, Maa ja Vesi, Peipsi Koostöö Keskus, Geoloogiakeskus), Tallinn, 2005.

Eesti Õigusaktide tekstid leiab Riigi Teataja elektroonilisest andmekogust <https://www.riigiteataja.ee/ert/ert.jsp>

Loksa vald (Joaveski küla kuulus Loksa valla koosseisu) ja Kuusalu vald ühinesid 2005. a (Vabariigi Valitsuse otsus 08.07.2005). Arvestatud on Loksa valla üldplaneeringuga (kehtestatud Loksa Vallavolikogu poolt 27.01.2000. a) ja arengukavaga aastani 2015 (22.02.2001, muudetud 16.06.2005). Praegu on menetluses Loksa osaüldplaneering (endine Loksa valla üldplaneering) ja koostamisel uus Kuusalu valla arengukava aastateks 2007–2025.

Kadrina valla üldplaneeringu projekt on valminud 2006. a (sisuga sept 2006 vallavolikogu poolt veel kinnitamata). Valla arengukava on pikendatud aastani 2009. Kõikide nimetatud dokumentidega on käesolevas aruandes arvestatud.

3 KAVANDATAVA TEGEVUSE EESMÄRK JA VAJADUS

3.1 Informatsioon arendaja kohta

Keskkonnaministeeriumi valitsemisalasse kuulub riigi keskkonna- ja looduskaitse korraldamine, maa- ja ruumiandmekogudega seotud ülesannete täitmine, loodusvarade kasutamise, kaitse, taastootmise ja arvestamise korraldamine, kiirguskaitse tagamine, keskkonnajärelevalve, ilmavaatluste, loodus- ja mereuuringute, geoloogiliste, kartograafiliste ja geodeetiliste tööde korraldamine, maakatastri ja veekatastri pidamine ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine. Teisisõnu on keskkonnaministeeriumi ülesanne korraldada ja koordineerida keskkonnapoliitikat.

Keskkonnaministeeriumi missioon on luua Eesti arengule sellised eeldused ja tingimused, mis tagavad meie liigirikka looduse ja puhta elukeskkonna säilimise ja kindlustavad loodusvarade säästliku kasutamise. Oma visioonina näeb ministeerium ühtset ja tervet Eestit hõlmava keskkonnakaitse süsteemi väljaarendamist, mis tagaks puhta keskkonna ja loodusvarade säästva kasutamise.

Ministeeriumi valitsusalasse kuuluvad Maa-amet, Keskkonnainspeksioon, Metsakaitse- ja Metsauenduskeskus, Info- ja Tehnokeskus, Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituut, Eesti Kiirguskeskus, Riigimetsa Majandamise Keskus, Eesti Geoloogiakeskus, Eesti Kaardikeskus, Eesti Keskkonnauuringute Keskus, Tartu Keskkonnauuringud, Tartu Puukool, Põlula kalakasvatus, Loodusmuuseum, rahvusparkid ning loodus- ja maastikukaitsealad.

Keskkonnaministeeriumi veeosakond korraldab veekaitset ja vee säästlikku kasutamist ning vee kasutamise ja kaitsega seotud uuringuid. EL veepoliitika raamdirektiivi peaesmärk on veekogude *hea* ökoloogilise ja keemilise seisundi saavutamine 2015. aastaks. Keskkonnaministeeriumi veeosakond viib ellu EL veepoliitika raamdirektiivis toodud seisukohti, töötades välja seadusandlust ja muutes olemasolevaid õigusakte vastavateks Euroopa Liidus kehtestatud normidele. Peaesmärgiks on vooluveekogude *hea* seisundi saavutamine. Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakond korraldab ja koordineerib kalavarude uuringuid, arvestust, kasutamist, taastootmist ja kaitset.

Kõigis maakondades on keskkonnaministeeriumi esindusteks kohalikud keskkonna-teenistused. Antud töö puhul on esindajateks Harju ja Lääne-Virumaa keskkonna-teenistused.

3.2 Kavandatava tegevuse eesmärkide kirjeldus

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on Loobu jõe ökoloogilise kvaliteedi parandamine ning EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumite järgi *hea* seisundi saavutamine. Jõgede ökoloogilise kvaliteedi üheks olulisemaks näitajateks on selle kalastiku seisund. Kalastiku "hea" seisund eeldab, et kalastiku liigiline koosseis ja esinevate liikide arvukused on lähedased looduslikele tüübispetsiifilistele ning kalakoosluste vanuselises struktuuris ei esine suuri muutusi. Kalastiku jt bioloogiliste elementide *hea* seisundi saavutamise oluliseks eelduseks on aga jõe hea hüdro-morfoloogiline kvaliteet. Jõe *hea* hüdro-morfoloogiline seisund tähendab looduslike karestike, kiirevooluliste kivise-kruusase põhjaga jõelõikude, üleujutatavate jõeluhtade, vanajõgede säilimist ja head seisundit, kuid väga oluliseks kriteeriumiks, eriti kalastiku jaoks, on ka jõe tõkestamatus ja looduslik (looduslähedane) hüdroloogiline režiim.

Looduslikelt eeldustelt on Loobu jõgi väga heaks elupaigaks lõhelastele (jõe- ja meriforell, lõhe, harjus), jõe alam- ja keskjooks sobib hästi siirdekalade kude- ja noorjarkude kasvualaks. Peamiseks probleemiks jõe kalastiku jaoks on jõel olevad paisud. Kõige suuremad negatiivsed mõjud on kahel alumisel, Joaveski ja Loobu paisul.

Siirde- ja püsikalade rändevõimaluste loomiseks kavandatakse kalapääsude rajamist Joaveski ja Loobu paisudele või alternatiivina paisude likvideerimist ja looduslike karestike taastamist paisude kohal. Käsitletakse Joaveski paisul nelja ja Loobu paisul seitset kavandatava tegevuse põhialternatiivi ja 0-alternatiivi ning antakse neile keskkonnapäikeseline hinnang.

3.3 Oodatav tulemus

Oodatavaks tulemuseks on EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumide järgi Loobu jõe *hea* seisundi saavutamine projektiga haaratud olulises osas, st kavandatava tegevuse järgselt kalastiku liigiline koosseis mitmekesisustub, kalastiku liigiline koosseis ja esinevate liikide arvukused on lähedased looduslikele tüübispetsiifilistele ning kalakoosluste vanuselises struktuuris ei esine suuri muutusi.

Rändete avamisel ja Loobu jõe looduslähedase hüdroloogilise režiimi tagamisel allpool Loobu paisu suurenevad siirdekalade (lõhe, meriforell, siirdesiig, vimb, jõesilm) varud oluliselt.

4 MÕJUTATAVA KESKKONNA KIRJELDUS

4.1 Asend

Kavandatava tegevuse alaks on Loobu jõel paiknevad Joaveski ja Loobu paisude ümbrused (vt joonised 1–3). Joaveski pais asub 10,4 km jõe suudmest, paisu kõrgus on 3 m. Loobu pais paikneb 28 km jõe suudmest, paisu kõrgus 2,4 m. Loobu jõel on veel 2 paisu, kuid need asuvad jõe ülemjooksul — Undla (50 km suudmest) ja Kadrina (54 km suudmest). Jõe kogupikkus on 62 km, valgala 308 km².

Joaveski paisu juures kavandatava tegevusega on otseselt seotud järgmised kinnistud:

- 1) Joaveski 5,12 ha (42301:005:0109), tootmismaa, maatulundusmaa, paremal kaldal, siia kuulub ka paisualune maa — omanik AS Maru;
- 2) Elumaja 10 0,54 ha (42301:005:0027), elamumaa, paisjärve vasemal kaldal — omanikud Valve Kuuse, Ekke Väli ja Ülle Väli;
- 3) Paisjärve 8,27 ha (42301:005:0162), maatulundusmaa, paisjärve paremal kaldal — omanik AS Maru;
- 4) Elumaja 11 0,76 ha (42301:005:0250), elamumaa, paisjärve vasemal kaldal — omanikud Villu Talpsepp ja Riho Kirsipuu;
- 5) Laane 5,37 ha (42301:005:0130), maatulundusmaa, paisjärve vasemal kaldal — omanik Katrin Saluvere;
- 6) Kalda 0,27 ha (42301:005:0230), elamumaa, paisjärve paremal kaldal — omanik Aili Larin.

Loobu paisu juures kavandatava tegevusega on otseselt seotud järgmised kinnistud:

- 1) Loobu metskond maatükk XVI 10,7 ha (27301:002:0340), maatulundusmaa, paisjärve mõlemal kaldal kaasaarvatud pais ise, allpool paisu jõe paremal kaldal — omanik RMK Loobu metskond;
- 2) Loobuveski 4,32 ha (27301:001:0094), maatulundusmaa, allpool paisu jõe vasemal kaldal — omanikud Peeter Derrik ja Doris Targamaa;
- 3) Sireli 0,2 ha (27301:002:0020), korruselamumaa, paisjärve vasemal kaldal — omanikeks saavad lähiajal Maimu Kuuskla, Meeli Lille, Edda Paukson, Hillar Perkmann, Sirje Pipenberg, Marina Tammekänd (seisuga 14.02.2007 veel omanik RMK Loobu metskond);
- 4) Looga 4,65 ha (27301:002:0138), maatulundusmaa, paisjärve paremal kaldal — omanik Marge Kelder;
- 5) Sillaotsa 4,21 ha (27301:002:0137), maatulundusmaa, paisjärve paremal kaldal — omanik Vello Jõe;
- 6) Jõeääre 0,37 ha (27301:002:0139), elamumaa, paisjärve paremal kaldal — omanik Vello Jõe;
- 7) Jõekalda 9,5 ha (27301:001:0061), maatulundusmaa, paisjärve vasemal kaldal — omanik Eerik Väärtnõu;

- 8) Raja 30,95 ha (27301:001:0084), maatulundusmaa, paisjärve vasemal kaldal — omanik Enn Laisaar.

Administratiivselt asub Joaveski pais Harju maakonnas Kuusalu vallas Joaveski külas ja Loobu pais Lääne-Viru maakonnas Kadrina vallas Loobu külas.

4.2 Loobu jõgi

4.2.1 Loobu jõe üldandmed ja jõe hüdro-morfoloogiline kirjeldus

Loobu jõgi (kood 10779) kuulub keskmise suurusega Soome lahe vesikonna jõgede hulka. Jõe pikkus on 62 km, valgala on suhteliselt väike (308 km²) ja kitsas, lisajõgesid on vähe, olulisemateks on Udriku oja, Vohnja peakraav ning Läsna jõgi. Jõe ülem- ja keskjooks asuvad Lääne-Virumaal, alamjooks jääb Lääne-Virumaa ja Harjumaa piirile, jõe suudme-eelne osa Harjumaa territooriumile. Jõe ametlikuks alguseks on Jõepere külas asuv Pundi järv (Rakverest 12 km edela poole), kuid madalvee perioodidel püsiv väljavool järvest puudub. Püsiva toite saab jõgi allikasoost 0,5-1 km allpool Pundi järve. Jõe ülemjooks paikneb Pandivere kõrgustikul, keskjooks läbib Kõrvemaa kirdeosa ning alamjooks jääb Põhja-Eesti rannikumadalikule.

Jõe algusosas, lähtest kuni Neerutini voolab jõgi soiste kallastega orus, jõe lang on suhteliselt väike, jõgi ise on külmaveeline. Neeruti juures varem olnud pais on praeguseks lagunenu ja varasema ligi 2 m kõrguse veeastme asemele on tekkinud mitmed karestikud. Neerutist Kadrinani on jõesängi kohati süvendatud ja õgvendatud, jõe lang on väike või keskmine, kaldad kaetud metsa ning võsaga. Kadrina lõunaserva on rajatud paisjärv (pikkus >1 km). Nii ulatuslik paisjärv mõjutab märgatavalt jõe temperatuurirežiimi. Allpool Kadrinat on jõge kohati süvendatud ja õgvendatud. 2 km Kadrinast allavoolu asuvad Undla pais ning paisjärv, millest allpool suubuvad Loobu jõkke Kadrina alevi heitveded. Undla paisust allavoolu jääb 300 m pikkune karestikuline jõeosa, 1 km allpool paisu suubub vasakult kaldalt jõkke allikalise veega ja suure ning stabiilse vooluhulgaga Udriku oja. Udriku oja suudmest allavoolu kuni Arbavere oja suudmeni on jõe lang väga väike (18,1 km-l kokku 3,8 m; keskmine lang 0,21 m/km), jõge on ulatuslikult süvendatud ning õgvendatud, jõe kallastel on läbi viidud ulatuslik maaparandus. Undlast allavoolu Ama asunduseni on jõe kallastel põllumajandusmaad, Ama asundusest allavoolu, praktiliselt kuni jõe suudmeni välja, on jõe kaldad metsased ning valdavalt vähese asustusega.

Jõe hüdro-morfoloogiline kvaliteet on väga hea Arbavere oja suudmest allavoolu jäävas 2,5 km pikkuses lõigus, kus jõe suure languga kaasneb rohkesti karestikke ja kiirevoolulisi kivise-kruusase põhjaga lõike. Arbavere oja suudmest 4 km allavoolu asub Loobu pais (paisutuskõrgus 2,4 m), paisjärve mõju ulatub vähemalt 1 km paisust

ülesvoolu. Enne Loobu paisjärve rajamist on Arbavere oja suudme juurest algava kärestikulise jõeosa pikkus olnud üle 4 km, praeguseks on paisust allavoolu säilinud ligi 250 m pikkune kärestik. Loobu paisu alusele väikesele kärestikule järgneb 15 km pikkune väikese languga jõeosa (keskmine lang <0,5 m/km), kus jõgi lookleb metsade vahelisel luhal ning kus kärestikud ja kiirevoolulised lõigud puuduvad. Kiirevoolulised jõelõigud algavad uuesti 3-4 km ülalpool Joaveski paisu ja lõpevad paisjärve mõju tõttu 1-1,5 km paisust ülesvoolu. Joaveski paisu alt algab joastikuga jõe kõige suurema languga osa, kus 8 km pikkusel lõigul Joaveskist Vihasooni langeb jõgi ca 44 m (keskmine lang 5,5 m/km). Suudme-eelses osas (ca 1,5 km) on jõgi rahuliku iseloomuga ning lang väga väike.

Jõe veepinna absoluutne kõrgus on lähtel 89,9 m ja suudmes 0 m, keskmine lang 1,45 m/km. Kuid nagu eespool kirjeldatud, on lang erinevates jõeosades väga erinev. Alamjooksult alates on jõel järgmised paisud (kaugus suudmest, km): Joaveski (10), Loobu (28), Undla (50) ja Kadrina (54).

A. Loopmanni (1979) järgi on jõesäangi laius keskjooksul 4-20 (keskmiselt 10) m ja alamjooksul 9-50 (keskmiselt 15) m, jõesäangi sügavus on keskjooksul 0,3-1,5 (keskmiselt 0,5) m ja alamjooksul 0,1-2,0 (keskmiselt 1,0) m, jõeoru laius keskjooksul 200-2000 (keskmiselt 600) m ja alamjooksul 50-500 (keskmiselt 150) m ning jõeoru sügavus keskjooksul 6-14 (keskmiselt 8) m ja alamjooksul 4-13 (keskmiselt 10) m. Alamjooksul on aasta keskmine vooluhulk 2,0-2,5 m³/s, maksimaalne vooluhulk 20-30 m³/s ja minimaalne vooluhulk 0,2-0,4 m³/s. Kõlvikute jaotus jõe valgjalal on A. Loopmanni (1979) andmeil järgmine: põld 30%, mets 30%, soostunud võsa ja heinamaa 40%. Väheviljakamad ja märjad maad on tänaseks suures osas põllumajanduslikust kasutusest välja jäänud ja metsastunud.

Looduslikelt eeldustelt on Loobu jõgi tüüpiline lõhelaste elupaigaks olev jõgi, kus on head sigimistingimused ka enamikule siirdekaladele.

4.2.2 Loobu jõe hüdroloogia

Loobu jõe aasta keskmine vooluhulk **Joaveski paisu** ristlõikes on 2,7 m³/s. Kevadised maksimumvooluhulgad on 24,3 m³/s (1%-line) ja 24,0 m³/s (5%-line). Tavapärase kevadine maksimumvooluhulk (50%-line) on 15,2 m³/s. Suvise ja sügisese perioodi maksimumvooluhulgad on 10,9 m³/s (1%-line), 10,6 m³/s (5%-line), 10,5 m³/s (10%-line) ja 5,7 m³/s (50%-line). Suvise ja sügisese madalveeperioodi 30 päevased miinimumvooluhulgad on 0,7 m³/s (50%-line) ja 0,3 m³/s (95%-line). Talvise madalveeperioodi 30 päevased miinimum vooluhulgad on 1,1 m³/s (50%-line) ja 0,5 m³/s (95%-line).

Loobu jõe aasta keskmine vooluhulk **Loobu paisu** ristlõikes on 2,0 m³/s. Kevadised maksimumvooluhulgad on 17,5 m³/s (1%-line) ja 17,3 m³/s (5%-line). Tavapärase kevadine maksimumvooluhulk (50%-line) on 10,9 m³/s. Suvise ja sügisese perioodi

maksimumvooluhulgad on 7,8 m³/s (1%-line), 7,6 m³/s (5%-line), 7,5 m³/s (10%-line) ja 4,1 m³/s (50%-line). Suvise ja sügise madalveeperioodi 30 päevased miinimumvooluhulgad on 0,5 m³/s (50%-line) ja 0,2 m³/s (95%-line). Talvise madalveeperioodi 30 päevased miinimum vooluhulgad on 0,8 m³/s (50%-line) ja 0,4 m³/s (95%-line).

4.2.3 Loobu jõe seisund ja vee kvaliteet

Vooluveekogude puhul määravad veekogu kvaliteedi kalastiku jaoks neli põhikomponenti:

- 1) veekogu füüsiline kvaliteet (eelkõige elupaikade mitmekesisus ning väärtuslike elupaigatüüpide rohkus);
- 2) veekogu hüdroloogiline režiim (eelkõige jõe piisavalt suur miinimumvooluhulk);
- 3) veekogu vee kvaliteet (eelkõige orgaanilise reostuse puudumine);
- 4) vooluveekogu tõkestamatus (loob kalastikule võimaluse ränneteks ning vabalt valida neile antud eluperioodil sobivaimaid elupaiku).

Loobu jõe alamjooks (Joaveski paisust allavoolu) on looduslike eelduste poolest üks parema füüsilise kvaliteediga jõgesid Eestis. Jõesäng on praktiliselt kogu ulatuses säilinud looduslikuna, jõe lang on suur, palju on kärestikke ning kiirevoolulisi kivisekruusase põhjaga jõelõike. Maksimaalne vee temperatuur jääb tavaliselt alla 18 °C ja see kõik koos loob väga head elutingimused lõhelastele (lõhe, meriforell, jõeforell), samuti teistele siirdekaladele ja reofilsetele (voolulembelistele) liikidele (vimb, jõe- ja ojasilm, tippviidikas, trulling, lepamaim). Peamiseks probleemiks kalastiku jaoks jõe alamjooksul on jõe hüdroloogilise režiimi regulaarne rikkumine Joaveski HEJ juures. Eriti negatiivse mõjuga on see jõe madalvee perioodide aegse väikese vooluhulga foonil. See tingib ka jõe alamjooksu kesise seisundi.

Jõe kesk- ja ülemjooks on forellijõe tüüpi, kuid väikese langu tõttu on kalastiku jaoks limiteerivaks teguriks kärestike ja kiirevooluliste kivisekruusase põhjaga lõikude vähesus. Joaveski, Loobu, Undla ja Kadrina paisudega on see jõeosa jagatud neljaks isoleeritud jõeosaks, mille vahel kalastikul liikumisvõimalused puuduvad. See tähendab ühelt poolt siirdekalade puudumist, teisalt aga võimenduvad väikeste isoleeritud asurkondade puhul kõik teised negatiivsed mõju- ning ohutegurid.

Ainukeseks suuremaks heitvee juhtijaks Loobu jõkke on AS Kadrina Soojus, kel on lubatud Loobu jõkke juhtida puhastatud heitvett Kadrina puhastist 144 tuh m³ ja Kihlevere puhastist 9,2 tuh m³ aastas.

Vee kvaliteet oli Loobu jões tõsiseks probleemiks 1970.-80. aastatel. Kadrina asula, piimakombinaadi ja tärklietehase puhastamata heitvetega sai jõgi tugeva orgaanilise reostuse, Undlas asuvast Flora keemiatsehhist lisandus ebaregulaarne reostus

keemiliste mürkainetega. Kalaliikidest hävis 1980. aastateks harjus, võimalik, et võldas. Lõhe, forell jt tundlikumad liigid suutsid vähearvukalt säilida.

Praegu vee kvaliteet Loobu jões ühegi kalaliigi esinemist või arvukust ei piira, jõge varem reostanud kombinatsioonid on töö praeguseks lõpetanud. Ülevaade Loobu jõe vee kvaliteedist on antud alljärgnevas tabelis. Mõningane negatiivne mõju vee kvaliteedile tuleneb jõel olevatest paisjärvedest. Kõik jõel olevad paisjärved tõstavad mõnevõrra maksimaalset vee temperatuuri, aegajalt võib paisjärvedes esineda vetikate massilist vohamist, millega omakorda kaasneb orgaaniline reostus paisjärvest allavoolu jäävas jõeosas.

Tabel 4.1. Vee kvaliteedinäitajad ja kvaliteedi klass Loobu jões (90%-lise tõenäosus; Riikliku seireprogrammi jõgede hüdrokeemilise seire andmed)

Seirekoht	Kvaliteedi-näitaja	2003.a.		2004.a.	
		arvväärtus	klass	arvväärtus	klass
Vihasoo	BHT-7 (mgO/l)	2,9	väga hea	2,8	väga hea
	P-üld (mg/l)	0,06	hea	0,08	kesine
	N-üld (mg/l)	3,9	kesine	4,2	halb

Lähiajal on kavas leevendada keemilise kvaliteediklassi hindamise nõudeid. Tõenäoliselt loobutakse 90% vastavuse nõudest P ja N puhul. See asendatakse keskvaartusega.

Viru alamvesikonna veemajanduskavas on Loobu jõe seisundit hinnatud järgmiselt:

Tabel 4.2 Loobu jõe seisund Viru alamvesikonna VMK järgi

	Jõgi	Pikkus km	Valgal a km ²	Keemiline seisund Algus/Suue	Ökoloogiline seisund Algus/Suue	Kesise või mitterahuldava seisundi põhjus
3	Loobu	62	308			P, NH ₄ , paisud
		Hea seisund				
		Kesine seisund				
		Tugevasti muudetud veekogu				

4.2.4 Loobu jõe kalastik

Lõhele, meriforellile, jõeforellile, (harjusele) on Loobu jõgi oma looduslike eelduste poolest üheks paremaks elupaigaks Eestis. Hästi sobilik on jõgi elupaigaks ka jõe- ja ojasilmule. Looduskaitseks ja majanduslikult tähtsate kalaliikide esinemine Loobu jões on järgmine (vt ka eelprojekt ptk 2.1 ja 2.2):

Harjus – minevikus on liigi levik jões olnud tõenäoliselt üsna ulatuslik, võimalik, et harjust on esinenud jõe suudmest kuni Undlani (>50 km). Eriti sobilikuks tuleb harjusele pidada jõe alam- ja keskjooksu lõigus Vihasoost Arbavereni (ca 30 km) ning see on tõenäoliselt olnud harjuse põhiasualaks Loobu jões. Liik hävis jõest tõenäoliselt 1970. aastatel jõe tugeva reostatuse tõttu.

Hink – esineb jõe alamjooksul suudmest kuni Porgasteni (ca 5 km). Sobivates biotoopides võib olla arvukas. Jõe kesk- ja ülemjooksul liigile sobilikud elutingimused puuduvad.

Jõeforell – esineb praktiliselt kogu jõe ulatuses (60 km), samuti Läsna jões, Udriku ojas ja Vohnja peakraavis, kuid liigi arvukus on lõiguti suuresti erinev.

Jõesilm esineb Loobu jõe alamjooksul, suudmest kuni Joaveski paisuni (10 km). Ajalooliselt on Joaveski juga, mis Joaveski paisu ja HEJ rajamise käigus minevikus joastikuks muudeti, olnud jõesilmule ületamatuks rändetõkkeks.

Lõhe - esineb alamjooksul suudmest kuni Joaveski paisuni (10 km). Kuna Joaveski joastik pole lõhele rändetakistuseks (tõenäoliselt polnud ka kunagine Joaveski juga), siis looduslikult on lõhe leviala jões olnud märksa laiem ning ulatunud vähemalt kuni Arbavere oja suudmeni (31,5 km suudmest). Üksikud isendid on rännanud ilmselt ka kõrgemale jõe ülemjooksu piirkonda, kuid regulaarset sigimist seal ilmselt toimunud pole.

Meriforell - esineb alamjooksul suudmest kuni Joaveski paisuni (10 km). Kuna Joaveski joastik pole lõhele rändetakistuseks (tõenäoliselt polnud ka Joaveski juga), siis looduslikult on leviala jões ulatunud kuni jõe ülemjooksuni (60 km), lisaks Läsna jõe (pikkuse 17 km) kesk- ning alamjooks, Udriku oja (pikkus 12 km) ja Vohnja peakraav (pikkus 6 km).

Ojasilm - esineb tõenäoliselt praktiliselt kogu jõe ulatuses (60 km), kuid liigi arvukus on jõelõiguti erinev. Kohati esineb teda suhteliselt arvukalt.

Siirdesiig – sobivaid sigimisaegu leidub jõe alamjooksul allpool Joaveski paisu. Minevikus on Joaveski juga olnud siirdesiiale looduslikuks levikutõkkeks. Konkreetne teave siirdesiia sigimise ja arvukuse kohta jões puudub (eeldab spetsiaalsete uuringute läbiviimist).

Tippviidikas – esineb vähearvukalt jõe alamjooksul, tõenäoliselt suudmest kuni Joaveski paisuni. Rändetee avamisel Joaveski paisu juures võiks tõenäoliselt laiendada levilat Joaveskist ülesvoolu.

Võldas – praegu liik Loobu jões puudub, kuid raske on oletada, et puudumise põhjused võiksid olla looduslikku laadi. On väga tõenäoline, et liik hävis jões 1970. aastatel reostuse tõttu. Seda oletust kinnitab kaudsel harjuse hävimine, kelle olemasolu 1950. aastatel Loobu jões oli kindel. Ühtlasi on harjus ja võldas reostuse suhtes Eesti kalade hulgas kaks kõige tundlikumat liiki. Elupaigana sobib Loobu jõgi võldasele lõigus suudmest kuni Undlani (>50 km).

4.2.5 Majanduslikult tähtsad kalaliigid Loobu jões

Majanduslikult kasutatavateks liikideks Loobu jões on jõesilm, lõhe, meriforell, jõeforell, haug ning võimalik, et vähesel määral ka angerjas, siirdesiig, teib, vimb, luts ja ahven.

Olulisemateks liikideks kutselise kalapüügi seisukohalt on lõhe, meriforell ja jõesilm. Lõhe ja meriforelli kutseline püük toimub ainult merel, jõesilmu püük silmumõrdade ja torbikutega jões.

Lõhe ja meriforelli praegused ja potentsiaalsed sigimis- ning noorjarkude kasvualad Loobu jões on kirjeldatud eelprojekti peatükis 2.6 (tabelid 2.7, 2.8). Paisude likvideerimisel suurenevad eelnimetatud kalade sigimisvõimalused oluliselt. Kaladeteede rajamisel positiivne mõju.

Harrastuspüügi seisukohalt on olulisemaks liigiks praegu jõeforell, mille püük toimub jõest, järgnevad lõhe ja meriforell (püük nii rannikumerest kui ka jõest). Teistest liikidest esineb haugi küll praktiliselt kogu jões, kuid enamasti vähearvukalt ning seetõttu on tema osatähtsus püügis väike. Ahvenat esineb eelkõige ainult jõel olevates paisjärvedes ning sellegi liigi osatähtsus harrastuspüügi seisukohalt on väike. Potentsiaalselt võiks olla oluliseks harrastuspüügi objektiks harjus (kaitsealune liik, praegu jões puudub).

Püügivarude suurendamiseks on 2002. ja 2004. a Loobu jõkke asustatud Põlula kalakasvatusteskeskuses üleskasvatatud jõeforelli noorjärke. 2002. a asustati 3000 kahesuvist ning 2004. a 6300 samasuvist noorjärku. Loobu jõkke suubuvasse Udriku ojasse asustati 2002. a 900 kahesuvist noorkala.

Lõhe noorjarkude asustamist Loobu jõkke alustati 2002. a ning selle põhjuseks oli loodusliku lõheasurkonna kehv seisund. Üldiselt valitseb lõhejõgede puhul põhimõte, et jõgedesse, kus on säilinud elujõulised looduslikud asurkonnad, kasvanduslõhet ei asustata. 2002. a suvel jõuti Eesti Mereinstituudi seireuuringute käigus aga seisukohale, et lõhe looduslik asurkond Loobu jões on sedavõrd kriitilises seisus, et selle edasine säilimine on küsitav. Seejärel on aastatel 2002-2005 Loobu jõkke asustatud kokku 180 000 lõhe noorjärku.

4.2.6 Rändetakistused

Tõkestamatus on jõgede *hea* seisundi saavutamisel üks olulisi eeldusi. Paljude jõgede, sh Loobu jõe puhul pole kalastiku *hea* seisund kogu jõe ulatuses põhimõtteliselt saavutatav, kui praegused paisud säilivad ning kalade rändeteed paisude juures efektiivselt ei avata. Loobu jõel on praegu järgmised paisud ning kalade rändetõkked:

- Joaveski HEJ pais (10,4 km jõe suudmest)
- Loobu pais (28 km jõe suudmest)
- Undla pais (50 km jõe suudmest)
- Kadrina pais (54 km jõe suudmest)

Joaveski joastik, ainus looduslik tõke, on ületatav hea ujumisvõimega liikidele (eelkõige lõhe, meriforell, jõeforell), kehvema ujumisvõimega liikidele on ta aga vähemal või rohkemal määral rändetõkkeks.

4.2.7 Loobu jõe looduskaitse väärtus

Hea hüdro-morfoloogilise kvaliteedi ja looduskaitse väärtusliku elustiku tõttu on Loobu jõe kesk- ja alamjooks ulatuslikuks Natura alaks. Loodusaladena kaitstava jõeosa pikkus on ligi 35 km (jõe suudmest kuni Ama küalani). Kaitseväärtusteks on jõgi kui elupaik (EL Loodusdirektiivi tüüp 3260), kaladest jõesilm, lõhe, ja hink, veeselgrootutest paksukojaline jõekarp ja rohe-vesihobu, vee-eluviisiga imetajatest saarmas ning vee-elupaikadega seotud lindudest jäähind.

Loodusaladel on keelatud kõik tegevused, mis võivad ohustada loodusalal kaitstavat elupaika või kaitstavate liikide asurkondi. Eelkõige tähendab see vajadust säilitada looduslik jõesäng ja hüdroloogiline režiim ning vältida jõe vee kvaliteedi halvenemist.

Loobu jões esinevad kala- ja sõõrsuuliigid, mis on loetletud EL Loodusdirektiivi lisades, Eesti punases raamatus ning Looduskaitse kaitsealuste liikide kategoorias, on:

Tabel 4.3 Kaitsealused sõõrsuu- ja kalaliigid Loobu jões

Ladinakeelne nimi Eestikeelne nimi	EL LD Lisa	Eesti Punane raamat	Looduskaitse- seadus
<i>Lampetra planeri</i> Ojasilm	II (Eestil erand)	4	
<i>Lampetra fluviatilis</i> Jõesilm	II, V	4	
<i>Salmo salar</i> * Lõhe	II, V	1	
<i>Salmo trutta m. trutta</i> Meriforell		2	
<i>Salmo trutta m. fario</i> Jõeforell		4	
<i>Coregonus lavaretus</i> ** Siig (siirdevorm)	V	1	
<i>Thymallus thymallus</i> Harjus	V	1	III
<i>Alburnoides bipunctatus</i> Tippviidikas		4	
<i>Cottus gobio</i> Võldas	II, IV	4	III
<i>Gobitis taenia</i> *** Hink	II, IV	5	III

Selgitused tabeli juurde:

* Merisiia vähearvukas sigimine Loobu jõe alamjooksul on tõenäoline, kuid konkreetsed andmed liigi esinemise kohta puuduvad

** Harjus hävis Loobu jõest tõenäoliselt 1970. aastatel, tulevikus on tõenäoline liigi taaslevimine jõkke (näiteks Valgejõest), võimalik on ka liigi taasasustamine

*** Edaspidi tuleks selgitada, kas võldas puudub Loobu jõest levikuajaloolistel põhjustel või on hävinud jõest reostuse tagajärjel. Viimasel juhul tuleks ta jõkke taasasustada

1) EL Loodusdirektiivi lisa II - liigid, kelle kaitse korraldamiseks on vajalik spetsiaalsete kaitsealade (loodusalad) moodustamine

- 2) EL Loodusdirektiivi lisa IV - liigid, kes vajavad ranget kaitset
- 3) EL Loodusdirektiivi lisa V - liigid, kelle püük ja kasutamine on lubatud majandus- (kaitsekorraldus-) kava alusel
- 4) Eesti punane raamat
 - Ohustatuse kategooria 1 - eriti ohustatud
 - Ohustatuse kategooria 2 - ohualt
 - Ohustatuse kategooria 4 - tähelepanu vajav
 - Ohustatuse kategooria 5 - määratlemata
- 5) Looduskaitseadus - Katsesstaatuse Looduskaitseaduse järgi (2004)

4.2.8 Loobu jõe seisundi koondhinnang

Lähtudes EL Veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) põhimõtetest tuleb Loobu jõe kalastiku praegust seisundit hinnata järgnevalt:

Jõe suudmest kuni Joaveski paisuni (10,4 km) - seisund kesine

Jõelõik on siirdekaladele avatud, kuid paisuga isoleeritud jõe ulatuslikust kesk- ning ülemjooksu piirkonnast. Kalastiku liigilises koosseisus on enamik tüübispetsiifilisi liike esindatud (puuduvad harjus ja võldas?), kuid enamiku liikide arvukus ei vasta jõe väga heale füüsilisele kvaliteedile. Peamiste indikaatorliikide, lõhe, meriforelli ja jõesilmu, arvukus on enamasti 3-10 korda väiksem kui jõe looduslik hüdro-morfoloogiline kvaliteet eeldaks. Peamiseks probleemiks on jõe hüdroloogilise režiimi regulaarne rikkumine Joaveski HEJ juures.

Joaveski paisust ülesvoolu kuni Loobu paisuni - seisund kesine kuni halb

Puuduvad kõik siirdekalad (lõhe, meriforell, vimb), tüübispetsiifilistest kalaliikidest on hävinud harjus, teiste liikide (jõeforell, lepamaim, ojasilm, tippviidikas jt) arvukus on oluliselt madalam võrreldes jõe tüübile vastava häirimatu olekuga. Peamiseks probleemiks kalastikule on jõelõigu isoleeritus paisudega.

Loobu paisust ülesvoolu kuni Undla paisuni - seisund kesine kuni halb

Puuduvad siirdekalad, eelkõige meriforell, tüübispetsiifilistest kalaliikidest on hävinud harjus, teiste liikide (jõeforell, lepamaim, trulling, ojasilm) arvukus on oluliselt madalam võrreldes jõe tüübile vastava häirimatu olekuga. Peamisteks probleemideks on jõelõigu isoleeritus paisudega ja Undla paisust allavoolu jääva jõeosa ulatuslik süvendamine ja õgvendamine varasemate maaparandustööde käigus.

4.3 Käsitletavate tõkestusrajatiste kirjeldus

4.3.1 Joaveski paisu ja paisjärve kirjeldus

Vaadeldav ala paikneb Põhja-Eesti lavamaal. Loobu jõe org on sälkorg, mille sügavus on ca 5 m. Maapinna absoluutkõrgus jõe vasakul veerul jääb vahemikku 47,9...49,7 m. Säangi põhi jääb absoluutkõrgusele 45,2...46,0 m. Pinnakate koosneb jää-, jääjõe- ja jõesetetest, paksusega üle 4,4 m ja koosneb mullast, mudast, pruunikashallist kesktihedast tolmlivast, liiva vahekihte ja kuni 20 % veeriseid sisaldavast voolav kuni pehmeplastsest saviliivast ning sitkeplastsest 20 % jämepurdu sisaldavast saviliivmoreenist. Aluspõhjas avaneb siin Kesk-Ordoviitsiumi Oandu lademe lubjakivi.

Joaveski pais koosneb liigvee- ja tühjenduslaskmest. Nende vahele jääb ca 7 m pikkune umbne paisu osa. Liigveelase on kaheavaline, avade laius 6,3 ja 6,5 m. Veetaseme reguleerimine on ettenähtud puitpostidele toetuvate puitkilparjade abil. Varja-avasid on 12. Liigveelaskme puhasava laius on ca 10,5 m. Üla- ja alaveetaseme vahe on 3,0 m. Tühjenduslase kujutab endast põhjani ulatuvat läbivooluava, mis on varustatud tasandilise metallvarjaga. Tühjenduslaskme laius on ca 3,5 m. Paisuga ühise osa moodustab ka avalikult kasutatav sild. Pais ja selle juurde kuuluv sild on hiljuti rekonstrueeritud ning selle ehituslik seisund on rahuldav. Septembris 2006 remonditi ka varjasid.

Liigveelaskme läbilaskevõime täielikult avatud olekus on ca 30 m³/s, mis on piisav maksimaalse vooluhulga ($Q_{kev.maks}^{1\%} = 24,3 \text{ m}^3/\text{s}$) läbilaskmiseks. Tühjenduslaskme läbilaskevõime täielikult avatud olekus on ca 40 m³/s.

Varjasid eemaldamata on liigveelaskme läbilaskevõime (arvestades maksimaalse lubatud veetaseme tõusuga 0,5 m) ca 5 m³/s.

Pais kuulub hüdroelektrijaama koosseisu ja selle ülesanne on veesurve tekitamine elektrienergia tootmise eesmärgil. Hüdroelektrijaama töösurve on ca 11,5 m. Jõuhoones paikneb kaks turbiini vooluhulkadele 1 ja 2 m³/s. Jaama võimsus on 0,3 MW. Elektrienergia toodang on ca 1,4 milj kWh aastas. Arvestades kWh hinnaks 0,81 krooni on toodetava elektrienergia maksumus ca 1,1 milj kr/a.

Pais on rajatud kärestikule, mille keskmine lang on 0,5%. Kärestik ulatus paisust ca 300 m ülesvoolu. Paisjärve pindala on 2,1 ha. Paisjärv on suures osas täitunud settega, maksimaalselt 2,4 m paksuselt. Vahetult paisu ees on setteid vähe. Enamus setet on ladestunud paisust ca 100 m ülesvoolu algavasse jõekäändu. Täis settinud alal kasvab ka ohtralt veetaimestikku. Sette maht paisjärves on 24 000 m³.

4.3.2 Loobu paisu ja paisjärve kirjeldus

Loobu pais paikneb Põhja-Eesti lavamaal salkorus, mille sängi põhja ja pervede vahe on 3,5 m. Maapinna absoluutkõrgus jõe pervedel jääb vahemikku 61,7...65,2 m. Sängi põhi jääb absoluutkõrgusele 60,3...61,5 m. Pinnakate koosneb jää-, jääjõe- ja jõesetetest, paksusega üle 4 m. Aluspõhjas avaneb siin Kesk-Ordoviitsiumi Kukruse lademe lubjakivi.

Jõe kallastel koosneb pinnakate liivast, mullast ja saviliivast koosnevast täitepinnasest (paisjärve rajamisel sängist väljakaevatud pinnas), mullast, kesktihest peenliivast, kergest tolmsaviliivast ning saviliivmoreenist, mis on ülaosas pehme- kuni sitkeplastne jäme purrusisaldusega 20...40 % ja alaosas kõva konsistentsiga ja sisaldab jäme purdu 30...40 %. Jõe sängis on pindmiseks kihiks kuni 1,6 m paksuselt muda, lamamiks orgaanilist ainet sisaldav kruus.

Loobu paisu moodustab kaheavaline regulaator, millel paikneb avalikult kasutatav sild. Regulaatori avade laius on 6,3 ja 6,7 m. Veetaseme reguleerimine on ettenähtud metallist postidele toetuvate puitkilpide abil. Puitkilpidega suletud varja avasid on 12. Regulaatori puhasava on 11,5 m. Üla- ja alaveetaseme vahe on 2,4 m.

Paisu läbilaskevõime täielikult avatud olekus on ca $40 \text{ m}^3/\text{s}$, mis on tunduvalt suurem, kui seda on vaja maksimaalse vooluhulga ($Q_{\text{kev.maks}}^{1\%} = 17,5 \text{ m}^3/\text{s}$) läbilaskmiseks. Varjasid eemaldamata on paisu läbilaskevõime (arvestades survega 0,8 m – varjade ja teenindussilla vahelise ava kõrgus) $12 \text{ m}^3/\text{s}$, mis on piisav tavapärase kevadise maksimaalse vooluhulga ($Q_{\text{kev.maks}}^{50\%} = 10,9 \text{ m}^3/\text{s}$) läbilaskmiseks.

Paisutuse mõju ulatub ca 1 km ülesvoolu. Jõepõhja lang paisutuslalal on 0,2%. Loobu paisjärve pindala on 3,0 ha, sette maht $\sim 30\,000 \text{ m}^3$. Peavoolusängis on setet vähe. Samuti on setet vähe paisu läheduses. Suuremad sette kogused paiknevad paisust ca 300 kuni 800 m ülesvoolu. Kohati on settekihi paksus üle kahe meetri.

Käesoleval ajal on paisu ülesanne puhkeotstarbelise veeala loomine. Paisjärve ümbrusesse planeeritakse elumajade rajooni.

4.4 Kaitstavad loodus- ja muinsuskaitse objektid

Joaveski paisul (vt joonis 2) toimuv kavandatava tegevuse ala paikneb Lahemaa rahvusparki Lahemaa piiranguvööndis ning Natura 2000 loodus- ja linnualal.

Loobu paisust (vt joonis 3) jääb Lahemaa lõunapiir 250 m kaugusele. Loobu jõgi Natura alana ulatub suudmest kuni 35 km ülesvoolu Ama külani. Jõgi on kaitstav siin loodusala, kus kaitseväärtusteks on jõgi kui elupaik, kaladest jõesilm, lõhe ja hink, vee selgrootutest paksukojaline jõekarp ja rohe-vesihobu, vee-eluviisiga imetajatest saarmas.

Loobu jõgi on kogu ulatuses lõheliste elupaikadena kaitstavate veekogude nimekirjas Keskkonnaministri 9. oktoobri 2002. a määrus nr 58), samuti lõhe, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistus (Keskkonnaministri 15. juuni 2004. a määrus nr 73).

Rahvuspargis on ilma valitseja nõusolekuta keelatud uute veekogude rajamine, veekogude kuju ja veetaseme muutmine, sildade ja truupide rajamine, piiranguvööndis igasugune ehitamine. Lõheliste elupaikadena kaitstavatele veekogudele on kehtestatud rangemad vee kvaliteedi nõuded. Looduskaitseaduse § 51 järgi on lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikadeks kinnitatud veekogul või selle lõigul keelatud uute paisude rajamine ja olemasolevate paisude rekonstrueerimine ulatuses, mis tõstab veetaset, ning veekogu loodusliku sängi ja hüdroloogilise režiimi muutmine. Loodusliku sängi, veerežiimi ning veetaseme muutmine paisude rekonstrueerimisel on lubatud üksnes juhul, kui sellega parandatakse kalade kudemisvõimalusi (Looduskaitseadus § 51 lg (1¹)).

Kaitsealustest üksikobjektidest paikneb Joaveski paisust sadakond meetrit allavoolu looduslik Joaveski joastik (minevikus oli juga, aga see likvideeriti paisu rajamisel), mille ümber on 50 m piiranguvöönd (Keskkonnaministri 1. juuli 2002. a määrus nr 43).

4.5 Sotsiaalne keskkond

Kavandatava tegevuse ala jääb Harju mk Kuusalu ning Lääne-Viru mk Kadrina ja Vihula valdade territooriumile.

Joaveski pais ja paisjärv paiknevad samanimelises külas Kuusalu vallas. Kuusalu vallas elas omavalitsuse andmetel seisuga 01.07.2006. a 6844 inimest, sellest Joaveski külas 43 in. Külaelanike arv on olnud viimastel aastatel stabiilne, kuid suhteliselt suur on vanemate ja pensionialiste osakaal, väiksem lastel ja tööelistel.

Joaveski küla on tüüpiline Lahemaa metsade vahel paiknev väikeküla. Küla läbib matkarada, vaatamisväärsuseks on kaitsealune Joaveski astang. Ainukeseks märkimisväärsuseks ettevõtteks külas on Joaveski HEJ. Endise Loksa valla üldplaneeringu järgi on ala põhiliselt üldmaa kategoorias (sihtotstarve: maatulundusmaa), küla tiheasustusala on jagatud elamumaadeks. Maabilansist moodustab enamuse mets. Joaveski HEJ, juurdevoolukanal ja pais paiknevad Joaveski kinnistul: 1. sihtotstarve — tootmismaa, 2. sihtotstarve — maatulundusmaa. Hüdroelektrijaama territoorium on üldplaneeringus märgitud kui perspektiivne ärimaa.

Loobu jõgi on Joaveski piirkonnas nii kahe maakonna (Harju ja Lääne-Viru) kui ka valla (Kuusalu ja Vihula) piiriks. Joaveski küla asustusala, pais ja paisjärv asuvad tervikuna siiski Harju mk Kuusalu vallas.

Loobu paisul kavandatav tegevus paikneb Lääne-Viru maakonnas, Kadrina vallas, Loobu külas. Kadrina valla elanike arv oli 01.01.2003. a 5352 in, Loobu külas 44 in (25 majapidamist).

Loobu küla tuumiku moodustab endine mõisahooned ja paisjärve vasemale kaldale ulatuv kaitsealune Loobu park. Siin paikneb Kadrina valla riigimetsi haldav RMK Loobu metskonna kontor.

Ümbruses domineerib vaheldusrikas hajaasustusega maastik metsatukkade ja põllusiiludega. Valla üldplaneeringu järgi (projekti staadiumis) tuleb Loobu jõe vasemale kaldale hoonestusala, mis peab toetama traditsioonilise külaelu ning rohevõrgustiku tuumala säilimist tähtsate roheliste massiivide (Lahemaa rahvuspark, Ohpalu looduskaitseala ja Põhja-Kõrvemaa maastikukaitseala) vahetus läheduses. Erilist tähelepanu pööratakse ka traditsioonilise küla- ja asustusstruktuuri säilimisele ning tasakaalustatud arengule.

Süü on kavandatud ka vähesel määral ärimaid (Tallinn-Narva vana ja uue mnt vahel). Uute ärialade määramise eesmärk on eelkõige parandada teeninduse ja kaubanduse taset ning luua lisatöökohti.

Loobu paisjärv on avalikult kasutatavate veekogude nimekirjas. Kadrina valla arengukavas on ette nähtud investeerida paisjärve puhastamisse ja paisu rekonstrueerimisse.

5 KAVANDATAVA TEGEVUSE JA SELLE ALTERNATIIVIDE KIRJELDUS

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on leida parim võimalik lahendus siirde- ja püsikalade rände tagamiseks mööda Loobu jõge Joaveski ja Loobu paisudest ülesvoolu. Selleks on konsultant koostanud eelprojekti, kus on toodud lahenduste täielik kirjeldus ja joonised. [Tehniline abi vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks. Kalade rändetee avamise eelprojekt Loobu jõe ökoloogilise seisundi parandamiseks. (K&H AS, Maves AS, Inseneribüroo Urmas Nugin OÜ, Eesti Loodushoiu Keskus MTÜ) Tartu, mai 2006.], mis avalikustatakse koos käesoleva KMH aruandega.

5.1 Kavandatava tegevuse variandid Joaveski paisul

Kavandatava tegevuse kirjeldust vt ka eelprojektist ptk 5 ning põhiliste ehitustööde mahtusid kavandatava tegevuse erinevatel variantidel samas tabelis 5.1.

Variant 1 Paisu täielik lammutamine, looduslähedase kärestiku taastamine, paisjärve puhastamine settest.

Parim lahendus jõe ökoloogilise seisundi parandamise seisukohalt on paisu eemaldamine. Paisuga moodustab ühise osa avalikult kasutatav sild, seetõttu ei saa paisu täielikult lammutada. Pikisuunalise ühenduse taastamiseks tuleb eemaldada olemasolevad varjakonstruktsioonid ja lammutada ülevoolulävi. Vajalik on sulgeda hüdroelektrijaama juurdevoolukanal. Vähesel määral on vajalik eemaldada setteid paisu eest. Pärast veetaseme alandamist tuleb lasta jõesängil paari aasta vältel taaskujuneda ja seejärel taastada koelmu paisutuse alt vabanenud kärestikul. Paisutuse alt vabaneva kärestiku pikkus on 300 m ja pindala ca 5000 m².

Selle variandi puhul ei ole elektritootmine Joaveski HEJ võimalik.

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuga on 0,6 milj EEK.

Variant 2. Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine paisu alavee poolele, liigveelasu ja põhjalasu vahele.

Kitsaste olude tõttu ei saa antud kohas rajada looduslähedast kalapääsu, seetõttu on ettenähtud rajada kamberkalapääs. Kamberkalapääs kujutab endast betoonrenni, mis on vaheseintega jagatud kambriteks. Antud asukohas on ettenähtud rajada pilu tüüpi kamberkalapääs ehk pilupääs. Pilupääsu puhul on vaheseintes kalade läbipääsu võimaldavad püstpilud. Pilu laius on valitud 0,3 m ja naaberkambrite veetasemete vahe 0,2 m. Olenevalt veetaseme kõikumisest 48.65...48.95 (norm 48.85) on kalapääsu vooluhulk 0,35...0,5 m³/s (norm 0,45 m³/s). Kambri mõõtmed on 1,8 x 3 m. Keskmine

veesügavus kalapääsus on 1,2 m. Kalapääsu väljapääs (sissevool) varustatakse seire- ja sulgemisseadmetega.

Joaveski paisust allavoolu paikneb inimtegevuse tulemusena tekkinud Joaveski joastik. Joastiku kohal on jõgi suhteliselt lai ja joastiku astmed on tasased. Väikese vooluhulga juures on kalade ülesvooluränne vähetõenäoline. Rahuldava ülesvoolurände võimaldamiseks on vajalik kogu rändeperioodiaegne vooluhulk suunata jõesängi. Kalapääsu tõhusa toimimise jaoks peab paisust allavoolu jäävas joastikus rändeperioodil olema vooluhulk vähemalt 5–6 m³/s ($Q_{\text{suv.süg max}} 50\%$). Seetõttu on vajalik rändeperioodidel kogu vooluhulk suunata jõesängi. Antud variandi puhul toimub kogu vooluhulga juhtimine jõesängi paisjärve tühjendamata. Varjasid eemaldatakse ainult niipalju kui on vaja veetaseme ülemäärase tõusu vältimiseks.

Elektritootmine Joaveski hüdroelektrijaamas kalade rändeperioodil ei ole võimalik.

Hüdroelektrijaamast väljuv vesi peibutaks ülesvoolurändavaid kalu äravoolukanalisse põhjustades rände viivitust. Kalde kanalisse sisenemise vältimiseks tuleb äravoolukanali suudmesse paigaldada kalatõke. Kalatõkkena on ettenähtud paigaldada võre ava laiussega 40 mm.

Järgides peavoolu, võivad allavoolurändavad kalad siseneda hüdroelektrijaama juurdevoolukanalisse. Voolukiirus kanalis jaama töötamisel maksimaalse vooluhulgaga (3 m³/s) on ca 0,6 m/s. Olemasolev prahivõre kanali sissevoolul on liiga suure võreavaga ja ei takista kalade sisenemist kanalisse. Kanalisse sisenenud noorjärgud satuvad tõenäoliselt turbiinidesse ja suur osa nendest hukkub. Seetõttu on ettenähtud rajada juurdevoolukanali algusesse kalatõke. Kalatõke kujutab endast tihedat võre, avade laiussega 20...25 mm. Võre on ettenähtud rajada poolviltu liigveelaskme suunas. Prahiga ummistumise ohu vähendamiseks tuleb kalatõkke ette paigaldada ujuv poom. Allavoolurändavate kalade üle varjade pääsemise hõlbustamiseks tuleb parempoolsesse varja-avasse jätta ülevooluava. Valides ava mõõtmed vooluhulga 0,25 m³/s läbilaskmise jaoks on koos kalapääsu vooluhulgaga (0,45 m³/s) tagatud vajaliku miinimumvooluhulga (0,7 m³/s) läbilaskmine paisu juures. Täiendava vooluhulga andmiseks rändeperioodil on ettenähtud liigveelaskme vasaku ava puitkilpvarjade ülaseri kujundada võrdseks ülaveetasemega. Rändeperioodiaegse suurema vooluhulga puhul veetase tõuseb ja voolab üle varjade.

Sette eemaldamiseks paisjärvest on vajalik paisjärve veetaseme alandamine. Pärast veetaseme alandamist peab toimuma sette tahenemine 1...2 aasta jooksul. Seejärel saab sette välja kaevata. Esialgelt on plaanitud sette ladustada paremale kaldale, Paisjärve kinnistule. Kuna sette eemaldamine paisjärvest põhjustab hüdroelektrijaama seiskamise pikemaks ajaks on see otstarbekas läbi viia koos jaama järgmise rekonstrueerimise või likvideerimisega.

Sette maht paisjärves veega küllastunud olekus on 24 000 m³. Eemaldada on ettenähtud 16 000 m³. Peale tahenemist ja kaldale ladestamist väheneb sette maht umbes poole võrra ja on ca 8000 m³.

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuga on 7,8 milj EEK.

Käesoleva KMH programmi tutvustamisel kerkis variantidena üles paisude avamine kalade rändeperioodiks (Joaveski variandid 3 ja 4 ning Loobu variandid 6 ja 7). Ühe võimalusena nähakse ette paisu avamist nii kevadel kui ka sügisel rändeperioodil (Joaveski variant 3 ja Loobu variant 6). Kuna rändeperioodid kestavad kuni 3,5 kuud, siis vaadeldakse teise võimalusena kamberkalapääsu rajamist ja paisu avamist ainult sügisel rändeperioodil (Joaveski variant 4 ning Loobu variant 7).

Variant 3. Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisjärve puhastamine settest, paisu avamine kevadel ja sügisel kalade rändeperioodil.

Kalade läbipääsuvõimaluse loomiseks on ette nähtud rajada samasuguste parameetritega kalapääs nagu seda on kirjeldatud variandi 2 puhul. Antud variandi puhul on kalapääs paigutatud parema kalda äärde. Vajalik on ka paigaldada samasugused kalatõkked nagu kirjeldatud variandis 2. Erinev on vaid allavoolurände võimalus. Peavoolus allavoolurändavatel ja veehaarde kalatõkke juurde jõudnud kaladel on võimalus jõuda alavette läbi kalapääsu.

Antud variandi puhul on rändeperioodil kogu vooluhulga juhtimine jõesängi ette nähtud paisu avamise (puitkilpvarjade eemaldamise) teel (paisjärv lastakse tühjaks). Pais avatakse kalade rändeperioodiks nii sügisel kui ka kevadel 2,5–3,5 kuuks (15.04–30.06 ja 15.09–31.12).

Puitkilpvarjade eemaldamise korral kujutab endast rändetakistust olemasolev paisu lävi. Lävest üle pääsemiseks on vaja see ümber ehitada ja kujundada läve asemele paisutagune tõusukaskaad (*pre-barrage*). Tõusukaskaad koosneb betoonülevooludest, mis loovad paisust allavoolu laiade basseini rea.

Sette eemaldamine paisjärvest vt variant 2.

Elektritootmine Joaveski HEJ on lubatud kui looduslik vooluhulk ületab jões 0,7 m³/s, v.a perioodidel kui pais on avatud.

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuga on 9,6 milj EEK.

Programmi avalikustamise koosolekul tehti ettepanek rajada kalapääs paremale kaldale eesmärgiga säilitada jõe keskel asuva saare puittaimestik, mis variantide 2 ja 4 korral eemaldatakse. Kahjuks ei ole kalapääsu rajamine paremale kaldale ilma liigveelasu laiendamiseta suurvee läbilaskmiseks jõe keskel asuva saare kohale võimalik.

Variant 4. Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine paisu alavee poolele, liigveelasu ja põhjalasu vahele, paisu avamine sügisel kalade rändeperioodil.

Rajatakse samasugune kalapääs nagu seda on kirjeldatud variandis 2. Ette on nähtud ka paisu avamine sügisel kudemisrände perioodil (15.09–31.12.). Kalade rände võimaldamiseks paisu avamise teel on vajalik ülevooluläve ümberehitamine ja tõusukaskaadi rajamine nagu seda on kirjeldatud variandis 3.

Sette eemaldamine paisjärvest vt variant 2.

Elektritootmine Joaveski HEJ on lubatud kui looduslik vooluhulk ületab jões 0,7 m³/s, v.a perioodil kui pais on avatud.

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuga on 8,6 milj EEK.

Variant 0. Kavandatavat tegevust ei toimu.

See tähendab, et kalapääsu ei rajata ning Joaveski pais jääb kaladele ületamatuks rändetakistuseks.

5.2 Kavandatava tegevuse variandid Loobu paisul

Kavandatava tegevuse kirjeldust vt ka eelprojektist ptk 6 ning põhiliste ehitustööde mahtusid kavandatava tegevuse erinevatel variantidel samas tabelis 6.1.

Variant 1. Paisu täielik lammutamine, looduslähedase kärestiku rajamine.

Paisu lammutamisena käsitletakse olemasolevate varjakonstruksioonide lammutamist liigveelasu avast. Olemasolev sild jääb toimima. Lammutuse käigus eemaldatav materjal tuleb ära vedada.

Olemasolevast paisust allavoolu jäävad sillavaremed eemaldatakse jõesängist. Kivikonstruktsioonid purustatakse ja enamuse (betoon, maakivikivi) materjalist kasutatakse kohapeal kärestiku kujundamisel.

Pärast veetaseme alandamist lastakse jõesängil paari aasta vältel taaskujuneda. Seejärel parandatakse allavoolu jääva jõelõigu kvaliteeti kudealana rajades jõelõigule kudekohti. Ehituse käigus rikutud teekatted ja haljastus taastatakse.

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuga on 0,4 milj EEK.

Variant 2. Olemasoleva veetaseme säilitamine, möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Kalade läbipääs ilma paisutust likvideerimata on võimalik kalapääsu abil. Pikaajaline kalapääsude ehitamise kogemus mujal maailmas on näidanud, et sobivamad on looduslähedased kalapääsud. Antud asukohas saab rajada möödaviikpääsu. Möödaviikpääs on pinnasesse kaevatud kindlustatud nõlvadega kanal, millesse on vee-energia rahustamiseks ja voolukiiruse vähendamiseks paigaldatud kas kiviläved või voolurahustusrahnud.

Kavandatava möödaviikpääsu pikkus on 200 m ja keskmine lang 1,2%. Keskmine veesügavus kalapääsus ülavee normaaltaseme (63.75 m abs) juures on 0,5 m. Olenevalt lubatud veetaseme kõikumisest 63.55...64.05 m abs (norm 63.75) on veesügavus kalapääsus 0,3...0,8 (norm 0,5) m ja vooluhulk 0,4...2,2 m³/s (norm 0,7 m³/s). Voolukiiruse vähendamiseks on ettenähtud möödaviikpääsu hajusalt paigaldada voolurahustusrahnud. Kalapääs on ettenähtud varustada seire ja sulgemisseadmetega. Kalapääsu ristumiskohtadesse teega tuleb rajada ülepääsusillad.

Olemasolevast paisust allavoolu jäävad sillavaremed eemaldatakse jõesängist. Kivikonstruktsioonid purustatakse ja enamuse (betoon, maakivikivi) materjalist kasutatakse kohapeal kärestiku kujundamisel.

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuta on 6,5 milj EEK.

Variant 3. Olemasoleva veetaseme säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Kalade läbipääsuvõimaluse saab luua ka kamberkalapääsu abil. Kamberkalapääs on sobiv rajada paremale kaldale vahetult regulaatori kõrvale. Antud asukohas on ettenähtud rajada pilu tüüpi kamberkalapääs ehk pilupääs. Pilu laius on valitud 0,3 m ja naaberkambrite veetasemete vahe 0,15 m. Kalapääsu pikkus on 70 m, lang 5%, vooluhulk 0,5 m³/s. Olenevalt lubatud veetaseme kõikumisest 63.55...64.25 (norm 63.75) m abs on kalapääsu vooluhulk 0,3...0,6 m³/s (norm 0,4 m³/s). Kambri mõõtmed on 1,8 x 3 m. Keskmise veesügavus kambri normaalveetaseme korral on 1,2 m. Kalapääsu väljapääs (sissevool) varustatakse seire- ja sulgemisseadmetega.

Olemasolevast paisust allavoolu jäävad sillavaremed eemaldatakse jõesängist. Kivikonstruktsioonid purustatakse ja enamuse (betoon, maakivikivi) materjalist kasutatakse kohapeal kärestiku kujundamisel.

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuga on 4,7 milj EEK.

Variant 4. Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Sette eemaldamiseks on vajalik paisjärve tühjaks laskmine. Peale veetaseme alandamist peab toimuma sette tahenemine 1 aasta jooksul. Seejärel saab sette välja kaevata. Tulenevalt maakasutusest ja looduslikest oludest ei saa väljakaevatavat setet paigutada paisjärve kaldale. Seetõttu on ettenähtud sete ära vedada ja ladustada selleks ettevalmistatud kohas. Sette maht paisjärves veega küllastunud olekus on ca 30 000 m³. Pärast tahenemist ja ladestamist väheneb sette maht umbes poole võrra. Sette eemaldamine paisjärvest põhjustab ka sette vooluga kaasakandumist, mis võib halvendada kudemistingimusi allavoolu paikneval kärestikul (koelmul). Seetõttu on vajalik pärast mõne aasta möödumist koelmut parendada sõelutud kruusa juurdetoomisega (~100 m³).

Möödaviikpääsu rajamine on kirjeldatud variandi 2 juures.

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuga on 17,5 milj EEK.

Variant 5. Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Paisjärve puhastamist settest on kirjeldatud variandi 4 juures.

Kamberkalapääsu rajamist on kirjeldatud variandi 3 juures.

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuga on 16,4 milj EEK.

Variant 6. Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisjärve puhastamine settest, paisu avamine kevadel ja sügisel kalade rändeperioodil.

Paisjärve puhastamist settest on kirjeldatud variandi 4 juures.

Kamberkalapääsu rajamist on kirjeldatud variandi 3 juures.

Pais avatakse (puitkilpvarjade teisaldamise teel) kalade rändeperioodiks nii sügisel kui ka kevadel 2,5–3,5 kuuks (15.04–30.06 ja 15.09–31.12).

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuga on 16,4 milj EEK.

Variant 7. Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisu avamine sügisel kalade rändeperioodil.

Paisjärve puhastamist settest on kirjeldatud variandi 4 juures.

Kamberkalapääsu rajamist on kirjeldatud variandi 3 juures.

Pais avatakse (puitkilpvarjade teisaldamise teel) kalade sügiseseks rändeperioodiks 3,5 kuuks (15.09–31.12).

Variandi teostamise maksumus 2006. a hindades koos käibemaksuga on 16,4 milj EEK.

Variant 0. Kavandatavat tegevust ei toimu.

See tähendab, et kalapääsu ei rajata ning Loobu pais jääb kaladele ületamatuks rändetakistuseks.

6 KAVANDATAVA TEGEVUSE VASTAVUS ÕIGUSAKTIDELE

6.1 Veepoliitika raamdirektiiv

EL Veepoliitika raamdirektiiv (2000/60/EÜ) on dokument, mis määratleb EL riikide veekogude kaitse ja kasutamise põhimõtted. Vastavalt direktiivile tuleb aastaks 2015 kõigis liikmesriikides tagada veekogude *hea* seisund, veekogude praegune seisund ei tohi seejuures halveneda. Jõgedes on üheks oluliseks veekogu kvaliteedi elemendiks selle kalastiku seisund.

Veepoliitika raamdirektiivi eesmärgiks on kõikide pinnaveekogude *hea* ökoloogilise ja keemilise seisundi saavutamine 2015 aastaks. Varasemad hinnangud, eriti just jõgede puhul, põhinesid hüdrokeemilistel näitajatel. VRD paneb enam rõhku vee-elustikule ehk nn bioloogilistele näitajatele ja seab eesmärgiks *hea* ökoloogilise seisundi saavutamise. Veekogude seisundi hindamisel määratleb VRD järgmised mõisted:

- *pinnavee seisund* – üldmõiste, mis tähistab pinnaveekogu seisundit, mis määratakse kindlaks tema ökoloogilise või keemilise seisundi põhjal, olenevalt sellest, kumb on halvem;
 - *pinnavee hea seisund* – seisund, mille pinnaveekogu on saavutanud, kui nii selle ökoloogiline kui ka keemiline seisund on vähemalt *hea*;
 - *ökoloogiline seisund* – mõiste, mis tähistab veeökosüsteemide struktuuri ja funktsioneerimise kvaliteeti;
 - *hea ökoloogiline seisund* – pinnaveekogu seisund, mille puhul vee-elustikus, vee kvaliteedis ja veekogu hüdro-morfoloogilistes omadustes on vaid kergeid kõrvalekaldeid sellele veekogule tüübiomasest looduslikust seisundist;
 - *pinnavee hea keemiline seisund* – keemiline seisund, mille puhul vee-elustiku *hea* seisund on saavutatav ja füüsikalise-keemilised näitajad ning toksilised ained ei ületa ei EL ega riiklikul tasandil kehtestatud keskkonnanorme ega standardeid.

Veekogu seisundi hindamisel võrreldakse veekogu olukorda looduslikus seisundis ehk inimtegevusest praktiliselt mõjutamata sama tüüpi veekoguga ehk nn võrdlusveekoguga. Veekogu seisundi halvenemise all mõistetakse üksnes inimõjust tingitud muutusi.

Jõgede ökoloogilise seisundi klassifitseerimiseks vajalikud kvaliteedielemendid on VRD 5. lisa kohaselt järgmised:

- bioloogilised elemendid - veetaimestiku koosseis ja arvukus, selgrootute põhjaloomade koosseis ja arvukus, kalastiku koosseis, arvukus ning ealine struktuur;
- bioloogilisi elemente toetavad hüdro-morfoloogilised elemendid - hüdroloogiline režiim, jõevoolu tõkestamatus, morfoloogilised tingimused (jõe sügavuse ja laiuse vahelduvus, jõesängi struktuur ja aluspõhi, kaldavööndi struktuur);
- bioloogilisi elemente toetavad keemilised ja füüsikalise-keemilised elemendid – jagatakse üldtingimusteks (temperatuuriolud, hapnikusisaldus, soolsus, hapestumus, toitainete-sisaldus) ja toksilisteks ainete sisalduseks.

Eeltoodust järeldeb, et jõe hea hinnangu andmiseks ei piisa heast veekvaliteedist. Heas seisundis peab olema ka jõe elustik, veekvaliteet on vaid seda toetav element.

Peamisteks kriteeriumiteks hindamaks *head* seisundit, on:

- jõgi on morfoloogiliselt mitmekesine (looduslähedane)
- siirdekalade liikumine pole tõkestatud
- vesi on standardtehnoloogiaga kasutatav joogivee tootmiseks
- veekvaliteet on piisav antud jõetüübile iseloomulike kalade jaoks
- supluskohtades sobib vee kvaliteet suplemiseks
- tulvariskid on maandatud

Vastavalt artikli 4 3. punktile lubab VRD määrata inimtegevuse poolt füüsiliselt muudetud veekogud *tugevasti muudetud veekogudeks*. Tugevasti muudetud veekogu defineeritakse veekoguna, mis on inimtegevusest põhjustatud füüsiliste muudatuste tõttu oluliselt muutunud ja ei saa oma olemuse tõttu saavutada *head* ökoloogilist seisundit. Nende veekogude loodusliku seisundi taastamisest võib loobuda, kui *hea* ökoloogilise seisundi saavutamiseks vajalikud tervendamismeetmed mõjutaksid oluliselt veekogude kasutusviisi (näiteks navigatsioon, hüdroenergeetika, veevarustus või kaitse üleujutuste eest) või “keskkonda laiemalt” ja kui tehniliselt teostatavad ja kulu-efektiivsed lahendused puuduvad.

Jõgede ökoloogilise kvaliteedi üheks olulisemaks näitajateks on selle kalastiku seisund. Kalastiku *hea* seisund eeldab, et kalastiku liigiline koosseis ja esinevate liikide arvukused on lähedased looduslikele tüübispetsiifilistele ning kalakoosluste vanuselises struktuuris ei esine suuri muutusi. Kalastiku jt bioloogiliste elementide *hea* seisundi saavutamise oluliseks eelduseks on jõe *hea* hüdro-morfoloogiline kvaliteet, sh tõkestamatus.

Jõe *hea* hüdro-morfoloogiline seisund tähendab looduslike karestike, kiirevooluliste kivise-kruusase põhjaga jõelõikude, üleujutatavate jõeluhtade, vanajõgede säilimist ja head seisundit, kuid väga oluliseks kriteeriumiks, eriti kalastiku jaoks, on ka jõe tõkestamatus ja looduslik (looduslähedane) hüdroloogiline režiim.

Kõik liikmesriigid pidid 2005. a märtsiks Euroopa Komisjonile esitama esialgse tugevasti muudetud ja tehisveekogude nimekirja. Eestis on peamisteks jõgede füüsiliste muutuste põhjusteks jõgede ja ojade süvendamine ning õgvendamine ja paisude ning paisjärvede rajamine. Tugevasti muudetuks hinnati jõed juhtudel, kui nimetatud põhjustel jõgede kalastik on oluliselt muutunud ja seetõttu tüübiomase *hea* ökoloogilise seisundi saavutamine ei ole muutusi kõrvaldamata võimalik.

Lähtudes EL Veepoliitika raamdirektiivi põhimõtetest saab Loobu jõe alamjooksul kalastiku praegust seisundit hinnata *kesiseks*, lõiguti isegi *halvaks*. Kalastiku seisundi paranemise olulisteks eeldusteks on stabiilse hüdroloogilise režiimi tagamine jõe alamjooksul ning kalade rändetee avamine Joaveski ja Loobu paisude juures.

6.2 Variantide vastavus EL Veepoliitika raamdirektiivi nõuetele

6.2.1 Variantide võrdlus Joaveski paisul:

Konkurentsilt parimaks on variant 1, mille korral jõe tõkestatus paisu juures kaotatakse ning jõe alamjooksul tagatakse looduslik hüdroloogiline režiim. Ühtlasi tagab see variant jõe parima võimaliku ökoloogilise seisundi.

Kõik ülejäänud variandid eeldavad paisu säilimist ja HEJ töö jätkumist ning on seetõttu oluliselt halvemad. Nende variantide puhul jääb jõe *väga hea* seisund tõenäoliselt saavutamatuks, parimal juhul on võimalik *hea* seisundi saavutamine.

Paremuselt teiseks tuleb pidada varianti 3, mille puhul jõe alamjooksul tagatakse looduslik hüdroloogiline režiim kevad- ja sügisperioodil, samuti variantidega 0, 2 ja 4 võrreldes kaladele paremad rändetingimused. Eeldusel, et HEJ töötamisel tagatakse jões piisavalt suur ökoloogiline vooluhulk ning jõe vooluhulkade pidev reguleerimine ehk vee kogumine turbiinidest läbilaskmiseks välistatakse, on tõenäoline, et variant 3 võimaldab jõe *hea* seisundi saavutamist.

Paremuselt kolmandaks tuleb pidada varianti 4, mille puhul jõe alamjooksul tagatakse looduslik hüdroloogiline režiim sügisperioodil, samuti tagatakse variantidega 0 ja 2 võrreldes paremad rändetingimused kaladele.

Paremuselt eelviimaseks on variant 2, mille puhul rajatakse kamberkalapääs paisu juurde ja sellega luuakse kaladele põhimõtteline võimalus tõusva rände sooritamiseks. Eeldustel, et Joaveski joastikul tagatakse kalade rändeperioodidel piisav vooluhulk, mis välistab HEJ töö sellel perioodil, on võimalik, et ka variant 2 võimaldab jõe *hea* seisundi saavutamist. Väikseimadki järeleandmised keskkonnanõuetes võivad aga tähendada, et jõe *hea* seisundi saavutamine muutub võimatuks.

Halvimaks on 0-variant, mille puhul jõe *hea* seisundi saavutamine on välistatud.

Samas tuleb ka teiste variantide otstarbekuse kaalumisel arvestada, et paisu ja HEJ väljavoolu vahele jääv joastik on tehislik ja kujundatud paemurdmise käigus kunagise joa asemele. Kalastikule soodsamate voolutingimuste loomiseks joastikku kitsamate voolusängide ning rampide rajamine ei ole võimalik. Joastik on looduskaitse objektiks ning seetõttu ei ole suuremahulised ümberkujundustööd võimalikud.

Kokkuvõtvalt:

- Veepoliitika raamdirektiivi nõuetele ning projekti eesmärkidele vastavad variandid 1, 3 ja 4 sellises prioriteetsuse järjestuses;
- Kaheldav on 2. variant, mis ilmselt ei täida käesoleva projekti eesmärke;
- Vastavust ei taga 0-variant.

6.2.2 Variantide võrdlus Loobu paisul:

Konkurentsituatsioon parimaks on variant 1, mille korral jõe tõkestatus paisu juures kaotatakse täielikult. Kõik ülejäänud variandid eeldavad paisu säilimist ning on seetõttu oluliselt halvemad.

Siiski tagavad väga tõenäoliselt ka variandid 2, 4, 6 ja 7 kaladele piisava rändevõimaluse, mis on vajalik kalastiku *hea* seisundi saavutamiseks.

Eelmistest mõnevõrra halvemateks on variandid 3 ja 5, mis ei välista, kuid ei pruugi ka tagada kalastiku *hea* seisundi saavutamiseks soodsaid rändetingimusi.

Variant 0 välistab võimaluse jõe *hea* seisundi saavutamiseks.

Kokkuvõtvalt:

- Veepoliitika raamdirektiivi nõuetele ning projekti eesmärkidele vastavad eelisjärjekorras variant 1, kuid ka variandid 2, 4, 6 ja 7;
- Kaheldavad on 3. ja 5. variant, mis ei pruugi täita käesoleva projekti eesmärke;
- Vastavust ei taga 0-variant.

6.3 Eesti õigusaktide nõuded

Järgnevalt tuuakse välja ekspertide hinnangul olulisemad sätted seadusaktidest.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 29 Natura 2000 võrgustiku ala mõjutava tegevuse keskkonnamõju hindamise erisus

(1) Kui kavandatav tegevus võib eeldatavalt oluliselt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala:

1) peab keskkonnamõju hindamisel eelkõige arvestama ala kaitse eesmärki;
2) saadab keskkonnamõju hindamise järelevalvaja nimetatud kaitstava loodusobjekti valitsejale kooskõlastamiseks keskkonnamõju hindamise aruande ning aruande heakskiitmise ja keskkonnanõuete määramise otsuse eelnõu.

(2) Tegevusloa võib anda, kui seda lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning otsustaja on veendunud, et kavandatav tegevus ei mõju kahjulikult selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkusele ega mõjuta negatiivselt selle ala kaitse eesmärki.

(3) Kui hoolimata kavandatava tegevuse eeldatavalt olulisest mõjust Natura 2000 võrgustiku alale, on see tegevus alternatiivsete lahenduste puudumise tõttu siiski vajalik avalikkuse jaoks esmatähtsatel, sealhulgas sotsiaalset või majanduslikku laadi põhjustel, võib tegevusloa anda Vabariigi Valitsuse nõusolekul.

(4) Vabariigi Valitsus ei saa nõusolekut anda, kui Natura 2000 võrgustiku alal esineb EL Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) tähenduses esmatähtis looduslik elupaigatüüp või esmatähtis liik. Sellisel juhul võib kavandatavaks tegevuseks tegevusloa anda või tegevusloa nõudeta tegevust lubada ainult Euroopa Komisjoni nõusolekul.

Looduskaitseaduse eesmärk on:

- 1) looduse kaitsmine selle mitmekesisuse säilitamise, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku liikide soodsa seisundi tagamisega;
- 2) kultuurilooliselt ja esteetiliselt väärtusliku looduskeskkonna või selle elementide säilitamine;
- 3) loodusvarade kasutamise säästlikkusele kaasaaitamine.

Looduskaitseadus § 51 Koelmute kaitse sätestab:

(1) Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikadeks kinnitatud veekogul või selle lõigul on keelatud uute paisude rajamine ja olemasolevate paisude rekonstrueerimine ulatuses, mis tõstab veetaset, ning veekogu loodusliku sängi ja hüdroloogilise režiimi muutmine.

(1¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud veekogul või selle lõigul on loodusliku sängi, veerežiimi ning veetaseme muutmine paisude rekonstrueerimisel lubatud üksnes juhul, kui sellega parandatakse kalade kudemisvõimalusi.

(2) Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu kehtestab keskkonnaminister määrusega.

Rekonstrueerimine on ehitise piirdekonstruktsioonide muutmine ning kande- ja jäigastavate konstruktsioonide muutmine ja asendamine (*Ehitusseadus § 2 lg 8*).

Loobu jõgi on lõheliste elupaikadena kaitstavate veekogude nimekirjas (*Keskkonnaministri 9. oktoobri 2002. a määrus nr 58*), samuti lõhe, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistus (*Keskkonnaministri 15. juuni 2004. a määrus nr 73*).

Looduskaitseaduses määratletakse ka pinnaveekogude ranna või kalda kasutamise kitsendused (nn ranna- ja kaldakaitsevööndid), mille eesmärk on rannal või kaldal inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine. Ranna või kalda piiranguvööndi ja ehituskeeluvööndi ulatus ja kitsendused on sätestatud *Looduskaitseaduses*, ranna ja kalda veekaitsevööndi ulatus ja kitsendused on sätestatud *Veeseaduses*.

Veeseaduse ülesanne on sise- ja piiriveekogude ning põhjavee puhtuse ja veekogudes ökoloogilise tasakaalu tagamine. Seadus reguleerib vee kasutamist ja kaitset ning maaomanike ja veekasutajate vahelisi suhteid.

Veeseaduse § 8 järgi peab veekogu tõkestamise, paisutamise, veetaseme alandamise või hüdroenergia kasutamise ning veekogu süvendamise või veekogu põhja pinnase paigaldamise korral, samuti kui muudetakse vee füüsikalisi või keemilisi või veekogu bioloogilisi omadusi, veekasutajal olema vee erikasutusluba (lõige 5, 6 ja 9).

Vee erikasutuseks vee-energia saamise eesmärgil ei väljastata luba, kui erikasutusega kaasnev maaomanike ja teiste veekasutajate õiguste kitsendamine ning veekogu seisundi muutmine on ökoloogilis-majanduslikult põhjendamata (*Veeseadus § 16 lg 2*).

Muinsuskaitseadus § 40 lg 1: Ehitus-, maaparandus- ja teetöid ning mälestist ohustada võivaid muid töid tehakse Muinsuskaitseameti loal tingimustel, mis tagavad mälestise säilimise.

Lahemaa rahvuspargi territooriumil tuleb juhinduda ka Lahemaa rahvuspargi kaitseeeskirjast (*Vabariigi Valitsuse 3. juuni 1997. a. määrusega nr. 109*). Rahvuspargi valitseja nõusolekuta on rahvuspargis keelatud uute veekogude rajamine, veekogude kuju ja veetaseme muutmine, sildade ja truupide rajamine (p 11,6). Piiranguvööndis on valitseja nõusolekuta keelatud igasugune ehitamine (p 30,7).

Vabariigi Valitsuse 26. novembri 2004. a määrusega nr 342 on kehtestatud **Vooluveekogu tõkestamisele esitatavad nõuded**.

Vooluveekogu tõkestamiseks loetakse (§ 1):

- 1) jõe, oja, kraavi või kanali voolusängi tõkestamist rajatisega, millega tõstetakse tehnilikult looduslikku veetaset rohkem kui 0,3 meetrit;
- 2) vooluvee osalist kõrvalejuhtimist tõkestusrajatisega või vooluveekogusse kaitsetammi ehitamist.

Kõnesoleva määrusega on kehtestatud järgnevad nõuded (valikuliselt):

- 1) Vooluveekogu tõkestusrajatise tekitatav veetaseme minimaalne ja maksimaalne absoluutkõrgus määratakse vee erikasutusloaga ning vooluveekogu tõkestusrajatis peab oma konstruktsiooni ja hüdrotehnilise lahendusega võimaldama reguleerida veetaset vee erikasutusloaga määratud piires (§ 4);
- 2) Arvestades vooluveekogu ja tõkestusrajatise omapära, peab tõkestusrajatis olema selline, et see tagaks kalade läbipääsu (§ 5);
- 3) Tõkestusrajatisest allpool tuleb tagada sanitaarvooluhulk või looduslik äravool, kui looduslik äravool on sanitaarvooluhulgast väiksem (§ 6);
- 4) Vooluveekogu tõkestamisel vee-energia tootmiseks tuleb kalade turbiinide pealevoolule või pealevoolukanalisse sattumise vältimiseks püstitada võre või muu kalatõke (§ 8).

6.3.1 Vastavushinnang

Variantide võrdlus Joaveski paisul

Hüdroelektrijaamade rajamine ja elektri tootmine ning sellega kaasnev jõe hüdro-morfoloogilise seisundi muutmine on tegevuseks, millega väga tõenäoliselt kaasnevad negatiivsed mõjud jõe Natura 2000 ala kaitseväärtustele ja mis mõjutab negatiivselt ala kaitse-eesmärki.

Elektrienergia tootmine Joaveskil on kehtiva veeloaga lubatud. Väidetavalt on kehtiva veeloaga tingimusi rikutud (veeloa p. 5.2). Loobu jõe alamjooksul tuleb säilitada looduslähedane veerežiim. Vastavalt seni ilmnunud probleemidele tuleb täpsustada veeluba ja sellest kinnipidamise seiret.

Kõik variandid vastavad nõuetele.

Variantide võrdlus Loobu paisul

Kõik variandid vastavad nõuetele.

6.4 Tegevuse vastavus planeeringutele ja arengukavadele

Loobu jõgi kuulub Ida-Eesti vesikonna Viru alamvesikonda. 2005. a valmis Viru ja Peipsi alamvesikondasi hõlmav **Viru (alamvesikonna) veemajanduskava** (VMK) eelnõu.

Jõgede osas lähtub veemajanduskava kolmest põhilisest keskkonnaeesmärgist:

1) Hoolimata prognoositavast kiirest majanduskasvust suudetakse ära hoida jõgede seisundi halvenemine. Seejuures olulisim on suurte jõgede vee kvaliteedi säilitamine, mis on olulised puhke ja suplusveekogud (Narva, Emajõgi, Põltsamaa, Võhandu), joogiveallikad (Narva jõgi) või kaitsealused, sh Natura jõed. Väga oluline on väärtuslike, *heas* seisundis jõelõikude hea seisundi säilitamine.

2) Looduslike jõgede *hea* keemilise ja ökoloogilise seisundi taastamine, saavutades aastaks 2015 *hea* seisundi kõigjal, kus see on võimalik. Jälle on esimeseks prioriteediks suplusjõed ja kaitsealused, sh Natura jõed.

3) Saavutada või säilitada tehnilike ja oluliselt muudetud veekogude *hea* vee kvaliteet ja ökoloogiline potentsiaal aastaks 2015.

Kavandatava tegevuse ala paikneb **Natura 2000 Loobu jõe looduslal**. Loodusladena kaitstava jõeosa pikkus on ligi 35 km (jõe suudmest kuni Ama küalani). Kaitseväärtusteks on jõgi kui elupaik (EL Loodusdirektiivi tüüp 3260), kaladest jõesilm, lõhe ja hink, veeselgrootutest paksukojaline jõekarp ja rohe-vesihobu, vee-eluviisiga imetajatest saarmas ning vee-elupaikadega seotud lindudest jäähind.

Kavandatava tegevuse ala kuulub praegu Harju mk Kuusalu valla (kuni 08.07.2005. a Loksa valla) ning Lääne-Viru mk Kadrina valla territooriumile. Keskkonnamõju hindamisel on arvestatud ja kasutatud abimaterjalidena:

- 1) Loksa valla üldplaneeringuga (kehtestatud Loksa Vallavolikogu poolt 27.01.2000. a);
- 2) Loksa valla arengukavaga aastani 2015 (22.02.2001, muudetud 16.06.2005);
- 3) Kuusalu valla arengukavaga aastateks 2007–2025 (koostamisel);
- 4) Kadrina valla arengukavaga 1999–2004–2009;
- 5) Kadrina valla üldplaneeringuga (eelnõu).

Loksa ja Kuusalu valla üldplaneeringus ja arengukavades on kavandatava tegevuse alal (Joaveski) arvestatud Lahemaa rahvusparki ja Natura 2000 linnu- ja looduslade olemasoluga. Prioriteetideks on turismiarendus, ajalooliselt väljakujunenud majapidamiste ja ettevõtete säilitamine, küladele omase kultuuriolustiku ja tervikliku stiili säilitamine ning puhta looduse säilitamine, loodusobjektide hoidmine ja

kaitsmine ja roheline mõtteviisi järgimine ettevõtluses ja majapidamistes. Valla üldplaneeringus ei ole esitatud konkreetseid tingimusi Joaveski paisu kohta. Kuusalu Vallavalitsus on kooskõlastanud kavandatava tegevuse kõik variandid.

Kadrina valla üldplaneeringu järgi kuulub Loobu paisu kavandatava tegevuse ala valla põhjapiirkonda, mille prioriteediks on piki Tallinn-Narva mnt kulgeva turismimarsruutide teenindus. Ka tuleb Loobu jõe vasemale kaldale hoonestusala, mis peab toetama traditsioonilise külaelu ning rohevõrgustiku tuumala säilimist. Loobu paisjärve vasemal kaldal paiknev Loobu park on üldplaneeringuga haaratud miljööväärtuslike maade nimekirja.

Kavandatava tegevuse variandid Joaveski paisul pole vastuolus arengukavadega ega planeeringutega.

Kavandatava tegevuse variandid 2–7 Loobu paisul pole vastuolus arengukavadega ega planeeringutega. Variant 1 ei vasta Kadrina valla üldplaneeringule, mille järgi ala on arvatud miljööväärtuslike maastike hulka. Loobu paisjärve korrastamine kuulub Kadrina valla arengukava kohaselt investeeringute programmi.

7 KAVANDATAVA TEGEVUSE JA SELLE ALTERNATIIVIDEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU

7.1 Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasneva keskkonnamõju identifitseerimine

Kavandatav tegevus on suunatud senisest tegevusest või tegevusetusest tingitud keskkonnamõjude vähendamiseks. Seepärast hinnatakse **kõigepealt** vaadeldavate alternatiivide vastavust projekti peaesmärgile: vooluveekogu *hea* seisundi taastamine. Sealjuures tulevad arvesse mõjud:

- jõe hüdro-morfoloogilisele kvaliteedile,
- jõe vee kvaliteedile,
- jõe vee-elustikule (kaladele, põhjaloomastikule),
- jõe kalanduslikule väärtusele.

Oluliste keskkonnamõjude kontrollimisel vaadeldakse järgmisi võimalikke mõjusid:

- Lahemaa Natura 2000 loodusala kaitseväärtuste ja ala terviklikkuse säilitamisele,
- mõju kaitsealadele ja kaitsealustele liikidele,
- maastikule (pinnasele ja jõe kallastele),
- sotsiaalsele elukeskkonnale,
- maakasutusele,
- paisu mõjupiirkonna kinnistutele,
- kultuurilisele pärandile,
- negatiivsete mõjude leevendamise vajadust ja võimalusi.

Keskkonnamõju hindamisel püütakse leida kompromiss projekti peaesmärgi ja kohalike huvide vahel.

7.2 Mõju suuruse, ulatuse ja tõenäosuse hindamiseks kasutatud metoodika

Mõju suuruse ja ulatuse määramiseks on kasutatud senise olukorra analüüsi, keskkonnauuringuid, eksperthinnanguid ja analoogiliste olukordade võrdlusmaterjale (*vt eelprojekt ptk 2*). Olemasolevad lähteandmed võimaldavad määrata võimalikud otsesed olulised keskkonnamõjud.

Kavandatava tegevuse mõjualaks on Loobu jõgi suudmest kuni Undla paisuni (50 km). Mõjuallikatena käsitletakse paisude likvideerimisega ja/või kalapääsude rajamisega ning paisjärvede puhastamisega seotud tegevusi (lammutamine, rajamine).

Hindamisel arvestatakse mõjude kestvusega. Eeldatavalt evivad olulist keskkonnamõju aspektid, mis ilmnevad erinevate alternatiivide rakendamise (ehitustööde) käigus. Oluliseks aspektiks on Loobu jõe paiknemine Lahemaa rahvuspargis, Loobu jõe ajutise piiranguga loodusala ning Loobu paisjärve külgnemine kaitsealuse pargiga.

7.3 Mõju olulisuse hindamine

Mõju olulisuse hindamine viidi läbi arvestades “Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanõuditeerimise seaduse” § 5 lõige 1 põhimõttelist määratlust: “Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.”

Antud töö eripärast lähtudes püstitas töörühm eesmärgiks leida siirde- ja püsikalade rännet takistavate faktorite likvideerimiseks mõistliku maksumusega, tehniliselt teostatav, olulisi negatiivseid keskkonnamõjusid välistav ning võimalikult erinevaid huvigruppe rahuldav lahendus.

Paisudel kavandatava tegevuse olulisemateks mõjuallikateks on vooluveekogu tõkestatus, veekasutus (näit veejaotus HEJ ja kalapääsu vahel), maakasutus (möödaviik kalapääsude puhul).

Kavandatava tegevuse peaesmärgiks on Loobu jõe ökoloogilise kvaliteedi parandamine ning EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumite järgi *hea* seisundi saavutamine. Sellest tuleneb ka kavandatava tegevuse eeldatav oluline positiivne keskkonnamõju.

Jõgede ökoloogilise kvaliteedi üheks olulisemaks näitajateks on selle kalastiku seisund. Kalastiku *hea* seisund eeldab, et kalastiku liigiline koosseis ja esinevate liikide arvukused on lähedased looduslikele tüübispetsiifilistele ning kalakoosluste vanuselises struktuuris ei esine suuri muutusi. Kalastiku jt bioloogiliste elementide *hea* seisundi saavutamise oluliseks eelduseks on jõe *hea* hüdro-morfoloogiline kvaliteet, sh tõkestamatus. Praegu on Loobu jõe alamjooks tõkestatud Joaveski ja keskjooks Loobu paisuga. Need paisud on ühtlasi kõige olulisemateks takistuseks kalastiku *hea* seisundi saavutamisel Loobu jões.

7.4 Kavandatava tegevusega kaasnev keskkonnamõju

7.4.1 Mõju Loobu jõe hüdro-morfoloogilisele seisundile

Väga oluline hüdro-morfoloogilise kvaliteedi element jõgede puhul on ka tõkestamatus, mis loob elustikule võimaluse vabalt valida sobivaid elupaiku kogu elutsükli jooksul. Tõkestamatus on oluline eelkõige kaladele, vähem teistele bioloogilistele kvaliteedi elementidele. Eriti drastiliselt mõjutab jõe tõkestatus seejuures siirdekalade (Loobu jões eelkõige lõhe, meriforell ja vimb) seisundit.

Jõe ja selle elustiku seisukohalt on väga olulised eelkõige pikaajalised muutused hüdroloogilises režiimis ja jõe füüsilises kvaliteedis, mis koos määravad suurelt osalt jõe kui elupaiga väärtuse. Paisude puhul on enamasti tegemist olukorraga, kus vooluvete üks kõige väärtuslikumaid elupaigatüüpe – kärestikud ning ritraalsed (kiirevoolulised kivise-kruusase põhjaga) jõelõigud on inimtegevuse tulemusena asendunud paisjärvelise tehiselupaigatüübiga mida jõe ja selle elustiku jaoks võib peaaegu alati pidada vähem väärtuslikuks.

Teiseks paisudega seotud püsivaks ohuteguriks on jõe loodusliku hüdroloogilise režiimi rikkumine, mis kaasneb veevoolu reguleerimistega paisul. Eriti suureks ohuks jõe hüdroloogilisele režiimile on paisud, mille juures toimub hüdroenergia kasutamine.

Variantide võrdlus Joaveski paisul:

Pikaajalises perspektiivis on jõe hüdro-morfoloogilise kvaliteedi seisukohalt ülekaalukalt parimaks 1. variant, mille käigus luuakse kõige looduslähedasem võimalik olukord. Ülesvoolu rändel pais kui rändetakistus kaob ning HEJ töö peatumisel tagatakse ka ideaalsed tingimused allavoolurändeks. Selle variandi tulemusena kaoks tulevikus võimalus jõe hüdroloogilise režiimi rikkumiseks, kaladele jm jõe-elustikule tagatakse võimalikult stabiilne hüdroloogiline režiim ja elukeskkond 10 km pikkusel jõelõigul Joaveski paisust allavoolu kuni jõe suudmeni. Jõe füüsiline kvaliteet paraneb lokaalselt, kuid siiski oluliselt – paisu juures tekib juurde 0,3 ha väärtuslikku kärestikku, jõeosas paisust allavoolu kuni HEJ väljavoolukanali suudmeni (620 m) tagatakse püsivalt normaalne elukeskkond ning sellega lisandub veel 0,3-0,4 ha kärestikulist ja ritraalset jõeala, mis muuhulgas on hästi sobilik ka lõhelaste ja siirdekalade sigimis- ning noorjarkude kasvualaks. Joaveski paisust ülesvoolu saab kättesaadavaks kuni 4 km siirdekaladele sobivat kudeala.

Variante 2, 3 ja 4 tuleb jõe füüsilise kvaliteedi seisukohalt pidada ligilähedaselt võrdväärseteks, hüdroloogilise režiimi stabiilsuse seisukohalt ja jõe tõkestatuse seisukohalt tuleb paremuselt teiseks pidada varianti 3 (looduslik hüdroloogiline režiim ja paremad rändevõimalused sügisel ja kevadel), paremuselt kolmandaks varianti 4 (looduslik hüdroloogiline režiim ja paremad rändevõimalused sügisel), paremuselt neljandaks varianti 2 (luuakse kaladele rändevõimalus) ja halvimaks 0-varianti (jõe täielik tõkestatus säilib, halvim võimalik hüdroloogiline režiim jõe alamjooksul).

Variantide võrdlus Loobu paisul:

Jõe hüdro-morfoloogilise kvaliteedi seisukohalt on kahtlematult parimaks variant 1, mille käigus taastatakse kõige looduslähedasem võimalik olukord. Selle variandi tulemusena kaoks tulevikus võimalus jõe hüdroloogilise režiimi rikkumiseks ning kaladele jm jõeelustikule tagatakse paisust allavoolu jäävas jões osas võimalikult stabiilne elukeskkond. Jõe füüsiline kvaliteet paraneb lokaalselt, kuid siiski oluliselt – paisu juures tekib juurde kuni 1 km ritraalset jõeosa, sh ka lühemaid kärestikke. Jõe tõkestamise seisukohalt on samuti parimaks variant 1, sest pais kui rändetakistus kaotatakse ning sellega tagatakse kõigile kaladele ideaalsed rändetingimused.

Kõigi ülejäänud variantide puhul pais ja paisjärv säilivad ning seetõttu tuleb neid variante jõe hüdro-morfoloogilise seisundi suhtes pidada oluliselt ebasoodsamateks. Paremusest järgmisteks tuleb pidada variante 2 ja 4, mille puhul kavandatakse väikese languga looduslähedase kalatee rajamine jõe paremkaldale. Mõlemad variandid avavad eeldatavasti efektiivselt kalade rändeteed, sest tulenevalt kalatee paiknemisest on selle leidmine kaladele lihtne, kalateed läbiv suhteliselt suur vooluhulk muudab sinna sisenemise kaladele atraktiivseks, kalatee väikese langu tõttu on ta lihtsalt läbitav kõigile liikidele ja vanusrühmadele. Lisaks on kalatee sobilik ka elu- ja sigimispaigana reofilsetele liikidele. Setete eemaldamisel paisjärvest positiivne ökoloogiline sisu puudub, pigem on madalate kaldaaladega ning vana jõesängi järgiva vooluosaga paisjärv elupaigana ning kalade rändeteena eelistatavam variant. Seetõttu tuleb minimaalne eelistus jõe hüdro-morfoloogilise kvaliteedi seisukohast anda variandile 2.

Paremusest neljandaks tuleb lugeda varianti 6, mille kohaselt rajatakse kamberkalapääs jõe paremkaldale ning lisaks toimub kevadisel ja sügisel kalade rändeperioodil paisu allalaskmine. Kalade rändevõimaluste tagamise seisukohalt on variant 6 vähemalt samaväärne variantidega 2 ja 4, kuid viimased tagavad jõe kui ökosüsteemi suurema stabiilsuse ning on seetõttu mõnevõrra eelistatumad.

Paremusest viiendaks on variant 7, mis jõe tõkestamise seisukohalt on natukene halvem kui variant 6 (pais lastakse alla ainult sügisel), muude kriteeriumite osas aga viimasega samaväärne.

Paremusest kuuendaks on variant 3, mille puhul jõe tõkestamise vastu on ainsaks meetmeks kamberkalapääs jõe paremal kaldal.

Paremusest seitsmendaks on variant 5, mille puhul toimub lisaks kamberkalapääsu rajamisele paisjärve puhastamine setetest (viimane ei paranda paisjärve ökoloogilist seisundit).

Halvimaks võimalikuks on variant 0, mille puhul säilib jõe täielik tõkestatus ülesvoolu rändeks.

7.4.2 Mõju jõe vee kvaliteedile

Algul võib uus paisjärv setteid ja koos sellega ka fosforit kinni pidada, kuid kui me jätame paisjärve hooldamata, siis selle positiivne mõju lakkab ja paisjärved vastupidi — halvendavad jõe veekvaliteeti. Probleemiks on olukorrad, mille puhul jõe on

rajatud suured paisjärved, kus veevahetus on aeglane ning vooluvesi muutub sisuliselt seisuveeks. Nimelt on jõgedes peaaegu alati suurtes kogustes mineraalseid lämmastiku- ja fosforühendeid, kuid aineringsesse neist enamik jõgedes ei jõua. Veevool ei lase fütoplanktonil areneda ning piirab oluliselt ka veesisese suurtaimestiku arengut. Mineraalsed toitained jooksevad seega jõest läbi jõe elustikku ja ökosüsteemi oluliselt mõjutamata. Kui aga jõgi suubub seisuveekogusse, algab seal intensiivne fütoplanktoni ja sageli ka suurtaimestiku vohamine. Sellega kaasneb perioodiline orgaaniline reostus ning gaasirežiimi halvenemine paisjärves ning jões allpool paisu.

Teiseks paisjärvedega kaasnevaks negatiivseks mõjuks on vee temperatuuri suvine tõus. Eriti on see probleemiks jõgedes, mis on olulisteks lõhelaste elupaikadena. Suured paisjärved võivad jõe vee temperatuuri tõsta mitme kraadi võrra ja kokkuvõttes muuta jõe lõhelastele elupaigana kõlbmatuks või vähe-sobilikuks.

Piltlikult näeb asi sageli välja selline, et kui ülalt voolab paisjärve sisse ilus kristallselge veega jahedaveeline jõgi, siis paisjärves vesi soojeneb, muutub vetikamassist rohekashalliks ning paisust allavoolu läheb juba läbisoojenenud vetikamassist paks soga, mis ei sobi elukeskkonnaks kaladele jm jõeelustikule ning on ka esteetiliselt inetu.

Vahel on arvatud, et paisudel võiks olla positiivne mõju vee küllastamisel hapnikuga, kuid see arvamus on õige ainult osaliselt. Nimelt muudavad paisjärved vee hapnikurežiimi ebastabiilsemaks. Päeval, päikese käes toimub vegetatsiooniperioodil intensiivne fotosüntees ning vesi sageli üleküllastub hapnikuga, öösel aga toimub intensiivne hapniku tarbimine, mis võib vahel viia isegi kuni kaladele ja veesalgrootutele kriitilise hüpoksiani. Hüpoksiat võib paisjärvedes ette tulla ka talveperioodil, kui paisjärv kattub jääga. Seevastu jõel millel on kohati kärestikke ja kus vesi voolab, pole vee hapnikusisaldus kaladele jm jõe-elustikule mitte kunagi probleemiks (eeldusel muidugi, et jõge orgaanilise ainega ei reostata) ning hapnikurežiim on kõige stabiilsem.

Joaveski paisjärv on jõe suurust arvestades suhteliselt väikese veemahuga ning intensiivse veevahetusega. Seisva veega tsoon kujuneb tavaliselt välja vaid paarisaja meetri ulatuses paisust ülesvoolu kaldaäärses madalaveelises taimestikuvööndis. Vana jõesängi kohal paisjärves säilib normaalse jõe vooluhulga puhul minimaalne vool ning vee liikumine. Seetõttu tavaliselt Joaveski paisjärv jõe vee kvaliteet oluliselt ei halvenda. Veevaestel madalvee perioodidel (näiteks 2002 juuli-august, 2003 ja 2006 august-september) toimus aga vetikate massiline vohamine, vee temperatuur paisjärve pinnakihi tõusis mitme kraadi võrra).

Variantide võrdlus Joaveski paisul:

Jõe vee kvaliteedi suhtes tuleb parimaks pidada varianti 1, mille puhul jõe vee kvaliteedi halvenemist eeldada pole võimalik, minimaalselt (enamasti mitte mõõdetavalt) võib vee kvaliteet isegi paraneda.

Variantide 2, 3, 4 ja 0 puhul võib vee kvaliteet veevaestel madalvee perioodidel oluliselt halveneda, suuremate vooluhulkade korral probleeme tõenäoliselt ei esine. Seejuures tuleb paremateks pidada variante 2 ja 0, halvemateks variante 3 ja 4 (paisjärvede regulaarne allalaskmine muudab keskkonnatingimused paisjärves

ebastabiilsemaks ja see võib teatud tingimuste koosmõjus põhjustada vee kvaliteedi ootamatut halvenemist.

Variantide võrdlus Loobu paisul:

Parimaks tuleb pidada varianti 1, mille puhul jõe vee kvaliteedi halvenemist eeldada pole võimalik, minimaalselt (enamasti mitte mõõdetavalt) võib vee kvaliteet isegi paraneda.

Variantide 0, 2, 3, 4, 5, 6 ja 7 puhul võib vee kvaliteet veevaestel madalvee perioodidel oluliselt halveneda, suuremate vooluhulkade korral probleeme tõenäoliselt ei esine.

7.4.3 Mõju vee-elustikule

Kalade puhul on kõige olulisemaks kaks aspekti:

- rändetee avamine,
- maksimaalselt heade elu- ning sigimistingimuste tagamine kärestikel.

Ülesvoolu rändel on kalateede toimimisel olulisemateks järgmised momendid:

- Kalatee algus peab olema kaladele hõlpsasti leitav, eelistatud asukohaks on peavoolulähedane koht võimalikult paisu lähedal.
- Mida väiksem on kalatee lang, seda paremini on ta kaladele läbitav. Kalatee, mille lang on <1% on peaaegu alati võimalik konstrueerida selliselt, et see on läbitav praktiliselt kõigile kalaliikidele. Kui kalatee lang on >2% on väga raske leida lahendust, mille puhul kalatee oleks läbitav kõigile liikidele;
- Vooluhulk kalateel peaks olema võimalikult suur. Kui kalateed läbib vooluhulk on alla 10% jõe kogu vooluhulgast, siis on kaladel tavaliselt tõsiselt raskusi kalatee leidmisega (ja sinna sisenemisega). Kui vooluhulk on alla 5% jõe vooluhulgast, muutub kalatee leidmine (kalateele sisenemine) enamikule kaladele problemaatiliseks;
- Kalatee leidmist ja sinna sisenemist soodustab peibutusvool kalatee alguse juures. Siiski on mõned liigid (näiteks lõhe, siig), kes väikese vooluhulgaga kalateid enamasti väldivad;
- Pikemal kalateel on vajalikud sügavamad, aeglase vooluga puhkekohad nõrgema ujumisvõimega liikidele;
- Kalateel tuleb üldjuhul vältida madalaveelisi ülevoole, hüppe või sööstuga ületatavaid kohti, heal kalateel peab igal ristlõikel leiduma sügavama veega kohti, rändevõimalus peab olema tagatud nii veepinna kui ka -põhja lähedal liikuvatele liikidele;
- Eelistada tuleb kärestikulisi looduslähedasi kalateid, võimalusel vältida vanamoodsaid betoonist astmeliste langustega kalatreppe.

Variantide võrdlus Joaveski paisul:

Ülesvoolu rändel on konkurentsituult parimaks variant 1, mille puhul pais kui rändetõke kaotatakse ning parema ujumisvõimega kaladele (eelkõige lõhe, meriforell, jõeforell, vimb) tagatakse Joaveski lõigus parim võimalik lahendus ülesvoolu rändeks. Nõrgema ujumisvõimega kalaliikidele jääb rändetee siiski suletuks, kuna Joaveski joastik pole rändetõkkena neile reeglina ületatav.

Variandid 2, 3 ja 4 näevad ette kamberkalapääsu rajamist paisu juurde. Kamberkalapääsu paiknemine ning füüsilised parameetrid on kõigil variantidel võrdväärsed. Hea ujumisvõimega liikidele pole kamberkalapääsu füüsiline läbimine probleemiks. Ka kalatee leidmine ei ole Joaveski paisu all eeldatavasti kaladele probleemiks. Jõe laius paisu all on maksimaalselt kuni 35 m, kuid jättes välja kalda äärse madalveevööndi ja arvestades häid võimalusi veevoolu suunamiseks, on reaalne vooluvee osa laius, mida mööda kalade tõusev ränne toimuks, 15 m. Peamiseks võimalikuks takistuseks tuleb pidada eelkõige motivatsiooniprobleemi kalatele sisenemisel. Liikidest puudutab see kõige enam lõhet, kes reeglina püüab rändel olles hoida end alati jõe peavoolus ning vältida vähese vooluga, kitsaid kohti (nagu tavaliselt kamberkalapääsu suue) või kohti, kus jõe vooluhulk oluliselt väheneb.

Kui tavaliselt tuleb kamberkalapääsudele alati eelistada looduslähedasi kärestikulisi, väikese languga ja suure vooluhulgaga kalateid, siis Joaveski puhul võib ruumipuudusel teha mööndusi, sest nõrgema ujumisvõimega kalad, kellele väikese languga looduslähedased kalateed on just eriti sobilikud, Joaveski joastiku tõttu eeldatavasti kalateeni ei jõua.

Peamised erinevused variantide 2, 3 ja 4 vahel seisnevad selles, kui head rändetingimused tagatakse paisul ja Joaveski joastikul erinevatel perioodidel. Nimelt variandid 3 ja 4 näevad ette paisu avamise ja paisjärve allalaskmise vastavalt kas kevadel ja sügisel (3) või ainult sügisel (4), muul ajal pakuks rändevõimalust kamberkalapääs. Variandi 2 puhul oleks ainsaks rändeteeks aasta läbi kamberkalapääs.

On ilmne, et kalade rände seisukohalt on paremuselt teiseks variant 3, mille puhul tagatakse rändeks võimalikult head hüdroloogilised tingimused joastikul ja paisu läbimise parimad võimalused nii kevadel kui sügisel.

Paremuselt kolmandaks tuleb pidada varianti 4, mille puhul võimalikult head hüdroloogilised tingimused joastikul ja paisu läbimise parimad võimalused kaladele tagatakse lõheliste sügisrände perioodil.

Paremuselt eelviimaseks on variant 2, mille puhul hüdroloogilised tingimused joastikul tõusvaks rändeks on kevadel ja sügisel eeldatavasti kehvemad ning ainsaks rändeteeks paisu juures on vaid kamberkalapääs.

Halvimaks võimalikuks on 0-variant, mille puhul tõusev ränne on paisu juures aastaringselt tõkestatud.

Variantide võrdlus Loobu paisul:

Ülesvoolu rändel on konkurentsituult parimaks variant 1, mille puhul pais kui rändetõke kaotatakse ning kõigile kaladele tagatakse ideaalsed rändetingimused nende igal eluetapil.

Paremuselt teiseks tuleb pidada varianti 6, sest kalade põhilistel rändeperioodidel loob see variant kaladele ideaalilähedased rändetingimused, rohkemal või vähemal määral on rändevõimalus aga tagatud aastaringselt (kamberkalapääs).

Variante 2, 4 ja 7 tuleb pidada enamvähem võrdväärsseteks, seejuures variant 7 tagab väga head rändetingimused sügisel kudevatele lõhelastele, variandid 2 ja 4 aga tagavad stabiilselt head rändetingimused kõigile jões esinevatele liikidele enamiku aja aastast.

Variandid 3 ja 5 on ülesvoolu rände seisukohalt eelnevatest oluliselt kehvemad, kuna kamberkalapääs ei sobi hästi nõrgema ujumisvõimega kaladele, selle vooluhulk on ca 2 korda väiksem kui paremkalda möödaviikpääsul ning eeldatavasti võib kaladel kamberkalapääsu sisenemisega esineda suuremaid motivatsiooni probleeme.

Halvimaks võimalikuks variandiks on 0-variant, mille puhul jõgi jääb ülesvoolu rändeks tõkestatuks.

Allavoolu rändel on kaladele halvimaks võimalikuks lahendusvariandiks kui paisu juures töötab suure veetarbega HEJ. Ükskõik kui suurt tähelepanu ei pöörataks kalade turbiinidesse sattumise vältimisele, satub suur hulk kalade noorjärke turbiinidesse igal juhul. Eriti halvad on rändetingimused hüdroelektrijaamaga ülevoolupaisu puhul põhja lähedal rändavate liikide jaoks (jõe- ja ojasilm, angerjas, luts).

Probleemiks on laskuvatele noorjärgudele ka suured paisjärved, kus pole veevoolu puudumise tõttu lihtne leida rändeteed ning kus osa laskuvaid lõhe ja meriforelli smolte hukkub röövkalade (peamiselt haugi) saagina.

Variantide võrdlus Joaveski paisul:

Parimaks on variant 1, mille puhul tagatakse ideaalilähedased rändetingimused kõigi liikide kõigile isenditele. Kõigi teiste variantide puhul säilib HEJ ja sellest tulenevalt olulise osa kalade hukkumine turbiinides.

Paremuselt järgmiseks tuleb pidada varianti 3, mille puhul pais kevadel ja sügisel alla lastakse (HEJ ei tööta). Ka seda varianti tuleb kalade seisukohalt pidada üpris soodsaks, sest just kevadel ja sügisel on laskuvate noorkalade hulk kõige suurem ning sel perioodil tagatakse laskujatele väga head rändetingimused.

Mõnevõrra eelmisest kehvem on variant 4, mille puhul soodsad rändetingimused on sügisel, kuid kevadel, mil laskub enamik meriforelli ja lõhe smolte, on rändetingimused halvad.

Halvaks tuleb pidada varianti 2, mil paisu kudeperioodidel alla ei lasta ja ainukeseks kalade rändevõimaluseks on kamberkalapääs.

Halvimaks on 0-variant, mille puhul HEJ töötab ilma kamberkalapääsu, ilma tiheda tõkestusvõreta turbiinide sissevoolukanali alguses, ilma laskuva kalateeta sissevoolukanali tõkestusrestide juures ning ebapiisava ökoloogilise vooluhulgaga looduslikus jõesängis allpool paisu.

Variantide võrdlus Loobu paisul:

Parimaks on variant 1, mille puhul tagatakse ideaalsed tingimused allavoolu rändeks kõigi liikide kõigile isenditele aastaringelt.

Paremuselt teiseks tuleb pidada varianti 6, mille puhul ideaalsed tingimused allavoolu rändeks tagatakse kevadel ja sügisel, kalade põhilistel rändeperioodidel. Muul ajal on laskumine võimalik kas üle paisu või mööda kamberkalapääsu.

Paremuselt järgmisteks võib pidada variante 2, 4 ja 7. Seejuures variant 7 tagab väga head rändetingimused sügisel, variandid 2 ja 4 aga mõnevõrra paremad rändetingimused ülejäänud ajal.

Variandid 3 ja 5 on eelnevatest mõnevõrra halvemad, sest rohkem kalu laskub allavoolu otse üle paisu. Probleemiks on see eriti põhja lähedal rändavate liikide (luts, ojasilm) puhul.

Halvimaks on 0-variant, mille puhul ainsaks laskumisvõimaluseks on kukkumine üle paisu.

Mõju kalade elu- ja sigimistingimustele jõelõigus Joaveski paisust allavoolu kuni jõe suudmeni.

Sõltumata sellest, kui head rändevõimalused tagatakse kaladele Joaveski paisu juures, jääb Loobu jões siirdekaladele ja ka lõhelastele kõige tähtsamaks elupaigaks ning sigimisalaks Joaveski paisust allavoolu jääv suure languga kärestikerikas 8 km pikkune jõelõik Joaveskist Vihasooni. Sellele jõelõigule jääb 2/3 kõigist lõhe ja meriforelli võimalikest sigimis- ja noorjärkude kasvualadest, 3/4 vimma võimalikest kudealadest, kogu jõesilmu ning võimalik, et ka teivi ja siirdesiia sigimis- ja noorjärkude kasvuala. Suurimaks ohuks sellele jõeosale on hüdroloogilise režiimi regulaarne rikkumine Joaveski HEJ juures. Probleem on väga tõsine ning isegi veeloa nõudeid oluliselt karmistades, nõuete täitmist rangelt kontrollides ja arendaja hea tahtmise korral, on praeguste HEJ seadmetega praktiliselt võimatu tagada stabiilset hüdroloogilist režiimi paisust allavoolu jäävas jõeosas. See aga tähendab, et kalastiku elu- ja sigimistingimused selles Loobu jõe kõige väärtuslikumas osas jäävad HEJ töö jätkudes halvaks.

Variantide võrdlus:

Konkurentsituult parimaks on variant 1, mille puhul taastatakse kõige looduslähedasem võimalik olukord ning garanteeritakse stabiilne looduslik hüdroloogiline režiim Loobu jõe alamjooksul. Kõik ülejäänud variandid eeldavad HEJ säilimist ning on seetõttu oluliselt halvemad.

Paremuselt teiseks tuleb pidada varianti 3, mille korral jõe looduslik hüdroloogiline režiim tagatakse kevad- ja sügisperioodil, mil pais alla lastakse ja HEJ ei tööta. Ka paisjärve tühjendades ning täites on oht jõe hüdroloogilist režiimi oluliselt häirida, kuid asja mõistlikult tehes on ühekordsed reguleerimised oluliselt paremaks variandiks võrreldes pideva vooluhulkade reguleerimisega paisul.

Paremuselt kolmandaks tuleb pidada varianti 4, mille korral paisjärv lastakse alla ja HEJ ei tööta sügisperioodil.

Paremuselt eelviimaseks on variant 2, mille puhul jõe vooluhulkade reguleerimine toimub aastaringiselt, kuid eeldatavasti praegusega võrreldes vähemal määral.

Halvimaks võimalikuks variandiks on 0-variant, mille puhul jätkub praegune jõe vooluhulkade pidev reguleerimine ning kalastiku elutingimused paisust allavoolu jääval jõeosal on halvad.

Mõju kalade elu- ja sigimistingimustele Loobu paisu jõelõigus ja sellest allavoolu.

Kuna Loobu jõe keskjooks on väikese languga, siis on kaladele väärtuslik iga jões olev karestik ja kiirevooluline jõelõik. Seetõttu on karestike võimalik taastamine (loomine) kaladele väga oluline. Tähtis on ka see, et paisu juures ei toimuks jõe vooluhulkade reguleerimist. Kuna paisu hüdroenergeetilistel eesmärkidel ei kasutata, siis on hüdroloogilise režiimi rikkumisega seotud ohud variandist sõltumata minimaalsed.

Variantide võrdlus:

Parimaks on variant 1, mille puhul taastatakse kõige looduslähedasem võimalik olukord ning praegusega võrreldes lisandub (esialgse seisuga võrreldes taastub) ca 1 km ulatuses ritraalne, mitme väikese karestikuga jõeosa paisust ülesvoolu.

Paremuselt järgmisteks tuleb pidada variante 2 ja 4, mille puhul rajatav möödaviikpääs (pikkus ca 240 m, laius 5 m) on ühtlasi väärtuslikuks elu- ning sigimispaigaks reofiilsetele liikidele.

Ülejäänud variante (0, 3, 5, 6 ja 7) tuleb pidada võrdväärseteks ning olulist mõju kalade elupaikadele mitte omavateks.

Mõju põhjaloomastikule

Jõe põhjaloomastiku jaoks pole jõe tõkestatus sedavõrd oluliseks probleemiks kui kaladele, samuti pole põhjaloomastiku jaoks väga oluline jõe hüdro-morfoloogiline kvaliteet tervikuna. Olulised on eelkõige elutingimused antud konkreetsetes jõelõigus – selle jõelõigu hüdro-morfoloogiline kvaliteet ning vee kvaliteet. Nagu kalade, nii ka põhjaloomastiku jaoks tuleb karestikke ja kiirevoolulisi kivise-kruusase põhjaga jõelõike pidada kõige väärtuslikumateks elupaikadeks. Hüdroelektrijaama olemasolu ning jõe vooluhulkade reguleerimine mõjub siiski põhjaloomastikule kahjulikult väga ulatuslikus jõelõigus. Rohkemal või vähemal määral mõjutab hüdroloogilise režiimi rikkumine Joaveski paisu juures jõe põhjaloomastikku 8 km pikkuses jõeosas Joaveskilt kuni Vihasooni. Kuna Loobu paisu hüdroenergeetilistel eesmärkidel ei kasutata, siis on siin jõe veevoolu reguleerimised eeldatavasti minimaalsed.

Variantide võrdlus Joaveski paisul:

Parimaks on kahtlematult variant 1, mille puhul likvideeritakse pais, paisjärv ning HEJ. Sellega paranevad väga oluliselt põhjaloomastiku elutingimused paisust ülesvoolu jäävas ca 1 km pikkuses jõeosas, mis praegu on paisutuse mõju all. Samuti paraneb põhjaloomastiku seisund Joaveski paisust allavoolu jäävas jõeosas, kus tagatakse jõe looduslik hüdroloogiline režiim.

Kõik teised variandid, mis eeldavad HEJ töö jätkumist on oluliselt halvemad. Siiski tuleb nende hulgas eelistada varianti 3, mille puhul tagatakse jõe alamjooksul stabiilne hüdroloogiline režiim kevad- ja sügisperioodil ning suuremad vooluhulgad otse Joaveski paisust allavoolu jääval ca 600 m pikkusel jõelõigul.

Paremuselt kolmandaks tuleb pidada varianti 4, mille puhul tagatakse jõe alamjooksul stabiilne hüdroloogiline režiim sügisperioodil ning suuremad vooluhulgad otse Joaveski paisust allavoolu jääval ca 600 m pikkusel jõelõigul.

Paremuselt eelviimaseks on variant 2, mille puhul tagatakse suuremad vooluhulgad otse Joaveski paisust allavoolu jääval ca 600 m pikkusel jõelõigul (rajatav kalapääs ei saaks vastasel korral üleüldse töötada).

Halvimaks on variant 0, mille puhul põhjaloomastiku seisund eeldatavasti ei parane.

Variantide võrdlus Loobu paisul:

Parimaks on variant 1, mille puhul likvideeritakse pais ja paisjärv ning taastub ca 1 km pikkune ritraalne jõeosa paisust ülesvoolu. Kogu selles jõeosas paranevad oluliselt põhjaloomastiku elutingimused ja seisund.

Kõik teised variandid, eeldavad paisu ja paisjärve säilimist ning on seetõttu vähemsoodsad.

Paremuselt järgmisteks tuleb pidada variante 2 ja 4, mille puhul rajatav möödaviikpääs on põhjaloomastikule väärtuslikuks elupaigaks (lisandub ca 0,1 ha kärestikulist jõeala).

Teisi variante (0, 3, 5, 6 ja 7) tuleb pidada ligikaudu võrdväärseteks ning põhjaloomastiku seisundit oluliselt mitte mõjutavateks.

7.4.4 Mõju Natura 2000 Lahemaa linnu- ja loodusala kaitseväärtustele ja ala terviklikkusele

Joaveski pais paikneb Lahemaa Natura 2000 loodus- ja linnuala piiranguvööndis, Loobu pais paikneb Lahemaa Natura 2000 alast 250 m lõuna pool. Loobu jõgi on kaitstav Natura alana suudmest kuni Ama küalani (35 km). Kaitseväärtusteks on jõgi kui elupaik (EL Loodusdirektiivi tüüp 3260), kaladest jõesilm, lõhe, ja hink, veeselgrootutest paksukojaline jõekarp ja rohe-vesihobu, vee-eluviisiga imetajatest saarmas ning vee-elupaikadega seotud lindudest jäälinde.

Jõe paisutamine ja hüdroenergeetiline kasutamine on ühed kõige selgemad ja konkreetsemad tegevused, millega kaasneb jõe kui elupaiga kaitseväärtuse rikkumine. Mõlemad tegevused mõjutavad otseselt (jõesilm, lõhe, paksukojaline jõekarp, rohe-vesihobu) või kaudselt (saarmas, jäälinde) negatiivselt ka praktiliselt kõiki looduslale kaitstavaid liike. Vaid hingu puhul ei pruugi jõe paisutamise alati kaasneda negatiivseid mõjusid, hüdroelektrijaama rajamisel on süüsi ka selle liigi seisukohalt kahtlematult negatiivne mõju.

Variantide võrdlus Joaveski paisul:

Konkurentsituatsioon parimaks on kindlasti variant 1, mis taastaks maksimaalselt jõe looduslikkuse, tagaks loodusliku hüdroloogilise režiimi kogu jõe alamjooksu ulatuses ning tekitaks juurde kõige väärtuslikumat elupaigatüüpi – kärestikulist ning ritraalset

jõeosa. Seeläbi paraneksid jõesilmu, lõhe, paksukojalise jõekarbi ja rohe-vesihobu elupaigad jõe alamjooksul, lõhele oleks tagatud maksimaalselt head rändetingimused nii üles- kui allavoolu.

Võrreldes variandiga 1 on kõik teised variandid oluliselt halvemad, sest negatiivsed mõjutegurid (pais ja HEJ) säilivad ning võimalik on vaid leevendavate abinõude rakendamine. Paremuseks tuleb pidada varianti 3, mis tagab loodusliku hüdrooloogilise režiimi jõe alamjooksul kevad- ja sügisperioodil ning suhteliselt head rändetingimused lõhele nii üles- kui allavoolu.

Paremuseks kolmandaks tuleb pidada varianti 4, mis tagab loodusliku hüdrooloogilise režiimi jõe alamjooksul sügisperioodil ning suhteliselt head rändetingimused lõhele ülesvoolu rändel. Allavoolu rändel (smoldid laskuvad kevadel) on variant 4 oluliselt halvem kui variant 3.

Paremuseks eelviimaseks on variant 2, mille puhul lõhele tagatakse paisu juures rändevõimalus, kuid rändetingimused on võrreldes eelmiste variantidega oluliselt halvemad. Teiste looduslial kaitstavate liikide seisund oluliselt ei parane.

Halvimaks on 0-variant, mille puhul säilib praegune halb looduskaitseolukord jõe alamjooksul (jõe vooluhulkade pidev reguleerimine) ning lõhe rändevõimalus Joaveski paisu juures on välistatud.

Variantide võrdlus Loobu paisul:

Parimaks on kindlasti variant 1, mis taastab maksimaalselt jõe looduslikkuse ning taastab ulatuslikult (ca 1 km ulatuses) kõige väärtuslikumat elupaigatüüpi – kärestikulist ning ritraalset jõeosa. Ühtlasi tagaks see variant parimad rändetingimused lõhele.

Võrreldes variandiga 1 on kõik teised variandid oluliselt halvemad, sest pais ja paisjärv kui negatiivsed mõjutegurid säilivad ning võimalik on vaid leevendavate abinõude rakendamine, eelkõige, mis puudutab rändevõimaluse tagamist lõhele. Lõhele rändetingimuste tagamise seisukohalt tuleb paremuselt järgmiseks pidada variante 6 ja 7, kuid paisujärve veetaseme reguleerimine võib halvendada paksukojalise jõekarbi ja rohe-vesihobu asurkondade seisundit

Variandid 2 ja 4 tagavad lõhele eeldatavasti suhteliselt head rändetingimused ning ei halvenda seejuures kuigivõrd paksukojalise jõekarbi ja rohe-vesihobu asurkondade seisundit

Variante 3 ja 5 tuleb lõhe rände seisukohalt pidada eelnevatest halvemateks, kuna eeldatavasti osutub kamberkalapääs lõhele vähem atraktiivseks kui suurema vooluhulgaga kärestikuline möödaviikpääs.

Halvimaks on 0-variant, mille puhul lõhel rändevõimalus puudub.

7.4.5 Mõju kaitsealadele ja kaitsealustele liikidele

Looduskaitseeaduse alusel kaitstavateks kalaliikideks Loobu jões on hink (III kategooria), veeseligrootuteks paksukojaline jõekarp (II kategooria) ning rohevesihobu (III kategooria). Paksukojalise jõekarbi ja rohevesihobu elupaigaks on kärestikud ning kiirevoolulised kivise-kruusase põhjaga jõelõigud. Hink esineb vaid jõe alamjooksul nii kiirevoolulistes kui aeglasema vooluga jõelõikudes. Varem on Loobu jões kaitsealustest liikidest esinenud harjus (III kategooria) ning tõenäoliselt ka võldas (III kategooria). Mõlemad liigid on tänaseks jõest hävinud.

Kavandatav tegevus likvideerib kalade rändetõkked, suurendab nimetatud liikide arvukust, samuti saab rohkem olema kudemispaiku. Kavandatava tegevuse rakendamisel võib olla ajutine ehitustöödega negatiivne mõju jões elavatele kaitsealustele liikidele tingituna vooluveekogusse sattuvatest pinnaseosakestest või paisjärvede põhjasettest.

Joaveski paisul tuleb parimaks pidada varianti 1, mille puhul taastatakse kaitstavate liikide looduskaitseks parim võimalik seisund (looduslik hüdroloogiline režiim jõe alamjooksul, lisandub ka kärestikuline ja kiirevooluline jõeosa Joaveski paisu juures).

Paremuseks tuleb pidada varianti 3, mis tagab loodusliku hüdroloogilise režiimi jõe alamjooksul kevad- ja sügisperioodil.

Paremuseks tuleb pidada varianti 4, mis tagab loodusliku hüdroloogilise režiimi jõe alamjooksul sügisperioodil.

Võrdselt halvimateks on variantid 0 ja 2, mille puhul säilib praegune halb looduskaitse olukord jõe alamjooksul (jõe vooluhulkade pidev reguleerimine).

Kaitsealusele Joaveski joastikule mõjuks kõige paremini Joaveski 1. variant, mille puhul likvideeritakse paisjärv, kogu Loobu jõe vesi juhitakse läbi joastiku.

Loobu paisul tuleb parimaks pidada varianti 1, mille puhul tagatakse kaitstavate liikide looduskaitseks parim võimalik seisund (paisjärve asemel taastub ca 1 km pikkune ritraalne kärestikega jõeosa).

Paremuseks järgnevateks tuleb pidada variante 2 ja 4, mille puhul lisandub ca 0,1 ha kärestikulist ala paremkalda möödaviikpääsul.

Variantidel 0, 3 ja 5 eeldatav mõju puudub, halvimateks võivad olla variantid 6 ja 7, mille puhul paisjärv regulaarselt alla lastakse.

Kavandataval tegevusel Loobu paisul puudub negatiivne mõju kaitsealusele Loobu pargile.

7.4.6 Mõju maastikule (pinnasele ja jõe kallastele)

Kavandatava tegevuse negatiivne mõju Loobu jõe kallastele ja pinnasele on ajutise iseloomuga ning ehitusaegne. Kalapääsude rajamise käigus on vaja pääseda tehnikaga (ekskavaator, kallur jne) jõe kaldale paisude juurde. Olukorda leevendab, et mõlema paisu (Joaveski, Loobu) juurde on võimalik tehnikaga olemasoleva tee kaudu pääseda.

Samas tuleb mehhanismidega pääseda ka paisjärve juurde selle settest (mudast) puhastamiseks. Lisa pinnasetööd on vajalikud möödaviikpääsu rajamisel Loobu 2. ja 4. variandi puhul.

Kavandatava tegevuse variantide puhul, kus paisjärv säilib, võib mõju maastikule pidada pigem positiivseks, kuna eeldatavasti eelistaks suurem osa inimestest looduslikule jõe paisjärve. Kuid seda eeldustel, et paisjärv on puhastatud risust ja põhjasetest, pole suurtaimestikust kinni kasvanud, et paisjärve kaldad on heakorrastatud, vaade paisjärvele avatud ning paisjärve veetase ei kõigu. Tühjaks lastud või oluliselt alandatud veetasemega paisjärv on alati väga inetu vaatepilt, mida keegi tavaliselt näha ei soovi. Madalvee perioodidel, kui veevahetus paisjärves aeglustub, toimub seal perioodiliselt vetikate massiline vohamine. See on enamikule paisjärve eelistajatele ebameeldivaks üllatuseks, mida eelnevalt reeglina ei osata ette näha. Sõltuvalt “vee õitsemiste” sagedusest ja kestusest võib paisjärve pooldajate osakaal hiljem väheneda.

Paisjärve likvideerimise korral (Joaveski 1. variant ja Loobu 1. variant) on mõju maastiku üldilmele esialgu negatiivne kuni endine järvepõhi saavutab oma kunagise loodusliku väljanägemise. See protsess võtab aega mitu aastat. Võimalik on maastiku väljanägemist parandada täitepinnase kohaleveoga ja maastikukujundusega. Seda aga peab tegema väga läbimõeldult. Ei tohi unustada, et tegemist on Natura loodusalaga, mille kaitse peaesmärk on seal olevate elupaikade ja liikide kaitse. Samas tuleb tunnistada, et hooldatud ja hästi kujundatud ümbrusega looduslik jõgi on maastikuliselt väga esteetiline.

7.4.7 Mõju sotsiaalsele keskkonnale

Kavandatav tegevus mõjub sotsiaalsele keskkonnale positiivselt. Kalapääsu tagamisega jõe kalastiku liigiline koosseis mitmekesistub ja väärtuslike kalaliikide arvukus tõuseb kogu jõe alam- ja keskjooksu ulatuses.

Harrastuspüügi seisukohalt on tähtsamateks liikideks praegu jõeforell, lõhe ja meriforell. Tõenäoliselt kalade arvukuse suurenemisega leevenduvad ka kalapüügikitsendused ning sellega muutub Loobu jõgi harrastuskalastajatele väga atraktiivseks kohaks.

Paisjärvede korrastamine muudab järved atraktiivsemaks nii puhkuse veetmiseks kui ka eluasemete soetamiseks. Paisjärved on ka kasutatavad tuletõrje veevõtukohtadena. Suplemiseks Loobu ja Joaveski paisjärved väga hästi ei sobi, seda isegi siis, kui rajatakse head ujumiskohad ja hoitakse need puhtad. Nimelt on vee temperatuur

enamikul ajal suveperioodil liialt madal, tavaliselt mitte rohkem kui 18-19°C. Vaid kestvatel veevaestel kuumaperioodidel võib paisjärve pinnakihi vee temperatuur tõusta üle 20°C, kuid siis algab paisjärves väga tõenäoliselt vetikate massiline vohamine ning vetikamassist sogane vesi jällegi ujuma ei meelita.

Teatav positiivne mõju on kavandatud tegevustel turismiteenuste osutamisele. Kui jõgi on väärtuslike liikide poolest kalarikkam ja ümbrus on atraktiivsem, siis on eeldusi ka suurema arvu turistide peatumisele jõeäärsetes turismitaludes. Teatavasti läbib praegu Joaveskit turismimarsruut. Ka Kadrina valla üldplaneeringu järgi on Loobu küla ja selle piirkonna prioriteediks Tallinn–Narva teed läbivate turismimarsruutide teenindamine.

Joaveski hüdroelektrijaamal ei ole mõju elanikkonna tööhõivele ega sissetulekutele. Negatiivne on kavandataval tegevusel mõju elektrijaama omanikele, kuna elektrit ei saa piirangute tõttu toota loodetud mahus, 1. variandi puhul üldse mitte.

Kokkuvõtvalt võib märkida, et tööhõivele ja ettevõtlusele kavandatav tegevus otseselt mõju ei avalda, väljaarvatud ehitusaegne positiivne, mil vajatakse töökäsi ja negatiivne mõju elektri tootmisele. Küll on aga kavandataval tegevusel kaudne positiivne mõju ettevõtlusele ja sotsiaalsele keskkonnale üldiselt, sest Loobu jõe harrastuskaluritele atraktiivsemaks muutumisega ja paikkonna miljööväärtuse paranemisega suurenevad sissetulekud turismimajanduses ja paranevad vaba aja veetmise võimalused.

Kavandatavast tegevusest võidab põhiliselt ümberkaudne elanikkond – alaliselt elab Loobu jõe äärsetes küldes Joaveskist kuni Undlani ligikaudu 450 inimest, Loobust Undlani 400 inimest, lisaks harrastuskalamehed kaugemalt ja turistid. Elektrienergia tootmisest kohalikul elanikkonnal kasu ei ole.

7.4.8 Mõju maakasutusele ja kinnistutele

Joaveski paisu ja paisjärve äärne maa on eraomandis, sellest pais ise, elektrijaama konstruktsioonide alune maa ja ½ paisjärvest kuulub Joaveski HEJ omanikule AS Maru. Põhiliselt on tegemist elamumaa ja maatulundusmaaga, elektrijaama ja selle konstruktsioonide alune maa on tootmismaa.

Loobu pais, osa paisjärve kaldaid ja jõe parem kallas allpool paisu on riigimaa (RMK Loobu metskond), ülejäänud paisu ja paisjärve ümbritsev maa on eraomandis. Põhiliselt on tegemist maatulundusmaaga, kuid on ka elamumaad.

Joaveski 1. variandi puhul pole võimalik kasutada seal paiknevat hüdroelektrijaama, mistõttu elektrijaamade ja nendega seotud konstruktsioonide aluse maa väärtus tootmismaana langeb.

Ülejäänud variantide puhul paisude ja paisjärvede äärsete kinnistute senist maakasutust kavandatav tegevus oluliselt ei mõjuta. Nende hind seoses piirkonna miljööväärtuse suurenemisega mõnevõrra kasvab. Loobu külasse jõe vasakule kaldale on planeeritud elamupiirkond, mille kinnistud muutuvad eeldatavasti oluliselt

kallimaks juhul, kui paisjärv setetest puhastatakse. Mõnevõrra tõuseb kinnistute hind eeldatavasti ka kõigi teiste variantide korral.

7.4.9 Mõju kultuurilisele pärandile

Kavandatava tegevuse ala paikneb Lahemaa rahvuspargis (Joaveski) või selle läheduses (Loobu). Lahemaa rahvuspark on loodud Põhja-Eestile iseloomuliku looduse ja kultuuripärandi, sealhulgas ökosüsteemide, bioloogilise mitmekesisuse, maastike, rahvuskultuuri ning alalhoidliku looduskasutuse säilitamiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks. Kavandatav tegevus aitab taastada Loobu jõe looduslikku liigilist kooslust ja suurendada kalade arvukust, aidates sellega ka kultuurilise pärandi hoidmisele. Loobu mõisapark on arvatud miljööväärtuslike maastike hulka. Korrastatud paisjärv parandab järve kaldal paikneva pargi ja kogu ümbruse miljööväärtust ja aitab hoida paikkonnale iseloomulikku kultuuripärandit.

7.4.10 Võimaliku keskkonnamõju leevendamine ja positiivse mõju tugevdamine

Kavandatava tegevuse rakendamisel on kõige olulisemaks negatiivseks mõjuks Joaveski HEJ omanikke puudutav — elektrienergiat pole kas üldse võimalik toota (Joaveski 1. variant), või on seda võimalik teha loodetust märksa väiksemas mahus (Joaveski variandid 2–4). Siin tuleb riigil leida lahendus omanike poolt saamata jääva tulu (investeeringud hüdroenergia tootmiseks on tehtud) kompenseerimiseks või rajatistealuse maa tagasiostmiseks mõlemaid osapooli aktsepteeritava hinnaga.

Võimalikud on ka ajutised ehitusaegsed negatiivsed mõjud keskkonnale, nagu võimalik heljumisisalduse tõus veekogus ehitustööde ajal (paisjärvede settest puhastamisel ka fosfori ja lämmastiku osas) ning ligipääsuteede rajamine.

Olukorda leevendab, et mõlema paisu (Joaveski, Loobu) juurde viib juba olemasolev tee. Samas tuleb mehhanismidega pääseda ka paisjärve juurde selle settest (mudast) puhastamisel. Pinnasetööd on vajalikud ka paisu ümbruses, eriti möödaviikpääsu rajamisel Loobu 2. ja 4. variandi puhul.

Nimetatud negatiivset mõju aitavad leevendada ja vältida õiged töövõtted — vältida kallastelt huumus- ja mineraalpinnase vette sattumist, kasutada maksimaalselt olemasolevaid teid, uusi rajada ainult siis, kui see on hädavajalik, vältida teedelt kõrvalesõitu, säästa puu- ja põõsarinnet jne. Paisjärvede puhastamist on soovitatav teha suvisel madalvee perioodil.

Üheks negatiivseks mõjuks on supluskohtade kadumine kavandatava tegevuse nende variantide puhul, mil paisjärv likvideeritakse (Joaveski ja Loobu 1. variandid). Sel juhul tuleb negatiivse mõju leevendamiseks rajada uued supluskohad. Samas on Loobu jõe vee temperatuur suhteliselt madal, enamiku ajast suvel eeldatavasti mitte üle 18-19°C ning seetõttu pole paisjärvedes suplejaid just palju.

Arvestama peab tuletõrje veevõtukohtadega, mida paisjärved võiksid olla eeldusel et nad ei ole risustunud ja mudastunud. Variantidel mille korral paisjärv kaob on vajalik luua uued veevõtukohtad. Kuna vooluhulgad madalveeperioodil on ebapiisavad kriisiolukordades tuletõrjevee saamiseks otse jõest, tuleb rajada eraldi reservuaarid.

Kavandatava tegevuse suurimaks positiivseks mõjuks on Loobu jõe ökoloogilise kvaliteedi parandamine ning EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumite järgi "hea" seisundi saavutamine suudmest kuni Undla paisuni. See on saavutatav Joaveski ja Loobu paisude juures jõe looduslähedase seisundi taastamisega (paisude likvideerimisega), eeldatavasti aga ka hästi toimivate ja võimalikult efektiivsete kalapääsude rajamisega.

Eraldi tuleb vaadelda paisehitiste eksploatatsiooni ja vee kasutamist majandustegevuseks. Praegu on ainukeseks oluliseks veekasutajaks kavandatava tegevuse alal Joaveskil paiknev hüdroelektrijaam. Kavandatava tegevuse positiivse mõju saavutamiseks tuleb vee-erikasutusloas määrata vee kasutamise ja seire tingimused (vt ka ptk 8 *Seire ja keskkonnanõuded*).

7.5 Alternatiivide hindamine

Kavandatava tegevuse erinevate variantide ehk alternatiivide võrdlemise lihtsustamiseks on kasutatud hindamistabelit. Selles on hinnatud erinevate kriteeriumite mõju keskkonnale. Kriteeriumite valiku aluseks on käesoleva KMH programm.

Kriteeriumid omakorda on jaotatud 2 gruppi —looduslik keskkond ja sotsiaalne keskkond. Kuna kõik mõjud ei ole üksteise suhtes võrdsed, siis igale kriteeriumite grupile on antud selle olulisuse järgi kaalu summaarne hinne, mis jagatakse grupi sees üksikute kriteeriumite vahel ära. Olulisuse hindamisel on peetud silmas projekti peaesmärki – Loobu jõe vähemalt *hea* ökoloogilise seisundi saavutamine.

Kriteeriumi hindega korrutatakse mõju hinne. Hinne on valitud kõigi ekspertgrupi liikmete ühise nõupidamise tulemusena. Mõju hindedkaala varieerub -5...5 kusjuures -5 tähendab väga olulist negatiivset mõju ja 5 tähendab väga olulist positiivset mõju. Hinne 0 väljendab mõju puudumist. Kriteeriumite hinnete liitmisel saadakse antud kavandatava tegevuse variandi koondhinne.

7.5.1 Alternatiivid Joaveski paisul

Kavandatava tegevuse variandid Joaveski paisul:

Variant 1 - Paisu täielik lammutamine, looduslähedase karestiku taastamine, paisjärve puhastamine settest.

Variant 2 - Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine paisu alavee poolele, liigveelasu ja põhjalasu vahele.

Variant 3 – Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, kamberkalapääsu rajamine, paisjärve puhastamine settest, paisu avamine kevadel ja sügisel kalade rändeperioodil.

NB! Kahjuks ei ole kalapääsu rajamine paremale kaldale ilma liigveelasu laiendamiseta suurvee läbilaskmiseks jõe keskel asuva saare kohale võimalik. Seetõttu tuleb ka siin hinnata varianti, kus kamberkalapääs tuleb alavee poolele.

Variant 4 – Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine paisu alavee poolele, liigveelasu ja põhjalasu vahele, paisu avamine sügisel kalade rändeperioodil.

Variant 0 – Kavandatavat tegevust ei toimu (ei vasta EL VRD nõuetele).

Tabel 7.1. Alternatiivide võrdlemine Joaveski paisul

Kriteerium	kaal	1. var	hinne	2. var	hinne	3. var	hinne	4. var	hinne	0-var	hinne
Looduslik keskkond	8		31		6		16		10		
mõju jõe hüdro-morfoloogilisele kvaliteedile	2	5	10	1	2	3	6	2	4	0	0
mõju bioloogilistele kvaliteedielementidele (kalastik, põhjaloomastik)	2	5	10	1	2	3	6	2	4	0	0
mõju jõe vee kvaliteedile	1	1	1	0	0	-2	-2	-2	-2	0	0
mõju Natura 2000 kaitseväärtustele ja alade terviklikkusele	1	5	5	1	1	3	3	2	2	0	0
mõju kaitsealustele liikidele ja kaitsealadele	1	4	4	0	0	2	2	1	1	0	0
mõju maastikule	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Sotsiaalne keskkond	5		-1		8		8		8		0
mõju kultuurilisele pärandile	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
mõju tööhõivele ja ettevõtlusele	1	-1	-1	2	2	2	2	2	2	0	0
mõju tuletõrje veevõtmisele	1	-2	-2	1	1	1	1	1	1	0	0
mõju maakasutusele ja kinnistutele	1	-1	-1	1	1	1	1	1	1	0	0
mõju puhkusele ja vaba aja veetmisele	1	2	2	3	3	3	3	3	3	0	0
Koondhinne			30		14		24		18		0
Maksumus, milj EEK (2006. a, km-ga)		0,6		7,8		9,6		8,6		-	

Hindamistulemused:

Kavandatava tegevuse variantidest Joaveski paisul kogusid kõige rohkem hindepunkte **variandidid 1 ja 3** — paisu täielik lammutamine ja looduslähedase karestiku taastamine või siis kamberkalapääsu rajamine alavee poolele, paisjärve puhastamine settest ning paisu avamine kevadel ja sügisel kalade rändeperioodil. Esimesena

nimetatud vastab paremini EL Veepoliitika raamdirektiivi nõuetele ja looduslike keskkonna kriteeriumitele, viimasena nimetatu paremini sotsiaalsetele kriteeriumitele. Variandi 1 rakendamine eeldab paisu väljaostmist omanikult. Võimalik on kohaliku omavalitsuse ja kohalike inimeste vastuseis. Variandi 3 puhul on lisaks eelnimetatud probleemidele võimalik veel kaitseala valdaja vastuseis paisu regulaarsele allalaskmisele.

Variants 2 (kamberkalapääs liigveelasu ja põhjalasu vahel, paisu kalade rändeperioodil ei avata) ja **variants 4** (kamberkalapääs liigveelasu ja põhjalasu vahel, paisu avamine sügisel kalade rändeperioodil) said vähem hindepunkte, kõige vähem 2. variant, mille vastavus ka projekti peaesmärgile on kaheldav (vt ptk 6.2.1).

7.5.2 Alternatiivid Loobu paisul

Kavandatava tegevuse variandid Loobu paisul:

Variants 1 – Paisu täielik lammutamine, looduslähedase kärestiku rajamine.

Variants 2 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variants 3 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variants 4 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variants 5 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variants 6 – Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisjärve puhastamine settest, paisu avamine kevadel ja sügisel kalade rändeperioodil.

Variants 7 – Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisu avamine sügisel kalade rändeperioodil.

Variants 0 – Kavandatavat tegevust ei toimu (ei vasta EL VRD nõuetele).

Tabel 7.2. Alternatiivide võrdlemine Loobu paisul

Kriteerium	kaal	1. var	hin ne	2. var	hin ne	3. var	hin ne	4. var	hin ne	5. var	hin ne	6. var	hin ne	7. var	hin ne	0-var	hin ne
Looduslik keskkond	8		28		17		6		18		7		6		4		0
mõju jõe hüdro-morfoloogilisele kvaliteedile	2	5	10	3	6	1	2	3	6	1	2	2	4	2	4	0	0
mõju bioloogilistele kvaliteedielementidele (kalastik, põhjaloomastik)	2	5	10	3	6	1	2	3	6	1	2	3	6	2	4	0	0
mõju jõe vee-kvaliteedile	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	-1	-1	-1	0	0
mõju Natura 2000 kaitse-väärtustele ja alade terviklik-	1	5	5	2	2	1	1	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0

kusele																	
mõju kaitsealustele liikidele ja kaitsealadele	1	4	4	2	2	0	0	2	2	0	0	-2	-2	-2	-2	0	0
mõju maastikule	1	-2	-2	1	1	1	1	2	2	2	2	-1	-1	-1	-1	0	0
Sotsiaalne keskkond	5		0		7		7		10		11		9		9		0
mõju kultuurilisele pärandile	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0
mõju tööhõivele ja ettevõtlusele	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0
mõju tuletõrje veevõtmisele	1	-2	-2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0
mõju maakasutusele ja kinnistutele	1	-1	-1	1	1	2	2	2	2	3	3	1	1	1	1	0	0
mõju puhkusele ja vaba aja veetmisele	1	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0
Koondhinne			28		24		13		28		18		15		13		0
Maksumus, milj EEK (2006. a, km-ga)		0,4		6,5		4,7		17,5		16,4		16,4		16,4		-	

Hindamistulemused:

Kavandatava tegevuse variantidest Loobu paisul kogusid enim hindepunkte variantid 1 ja 4 — kas siis paisu täielik lammutamine ja looduslähedase kärestiku taastamine või olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest ja möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale. Variant 1 vastab paremini EL Veepoliitika raamdirektiivi nõuetele ja hea looduskeskkonna kriteeriumitele, variant 4 paremini sotsiaalsetele kriteeriumitele.

Paremuselt kolmandaks on variant 2 (möödaviikpääs paremal kaldal, paisjärve setetest ei puhastata), mis looduskeskkonna seisukohalt on variandiga 4 samaväärne, kuid kohalike elanike ja kinnistuomanike poolt eeldatavasti vähem eelistatum.

Neljanda punktisumma saanud variant 5 ei pruugi vastata projekti peaesmärgile, samuti 6-7 punktisumma saanud variant 3.

Variandid 6 ja 7 vastaksid eeldatavasti projekti eesmärkidele, kuid ei pruugi olla vastuvõetavad nii sotsiaalselt kui ka Natura ala kaitse-eesmärkidest lähtuvalt.

8 ÜLEVAADE ÜLDSUSE SEISUKOHTADEST JA ETTEPANEKUTEST

Kavandatava tegevuse kohta **Joaveski paisul** on saadud järgmised arvamused ja ettepanekud (vt eelprojekt lisa 2):

1. **Kalda kinnistu** omanik **Aili Larin** on nõus kõigi variantidega väljaarvatud 1. variant — paisu lammutamine ja paisjärve likvideerimine.
2. **Pihlaka kinnistu** omanik Riina Teever nõus kõikide pakutud variantidega.
3. **Elumaja 10** 1/2 kinnistu omanik Valve Kuuse on nõus kõigi variantidega väljaarvatud 1. variant — paisu lammutamine ja paisjärve likvideerimine.
4. **Elumaja 10** 1/2 kinnistu omanikud Ekke Väli ja Ülle Väli ei ole nõus ühegi lahendusega. Oleks nõus kui kalapääs tuleks paremale kaldale.
5. **Elumaja 11** 1/2 kinnistu omanik Villu Talpsepp on nõus kõikide pakutud variantidega.
6. **Elumaja 11** 1/2 kinnistu omanik Riho Kirsipuu on nõus kõigi variantidega väljaarvatud 1. variant — paisu lammutamine ja paisjärve likvideerimine.
7. **LKK Järva – Lääne-Viru regiooni** peab sobivaimaks lahenduseks Loobu jõe ökoloogilise seisundi parandamiseks Joaveski paisu juures kamberkalapääsu.
8. **Kuusalu VV** kooskõlastas kõik pakutud lahendusvariandid.

Kavandatava tegevuse kohta **Loobu paisul** on saadud järgmised arvamused ja ettepanekud (vt eelprojekt lisa 2):

1. **RMK Loobu metskond** (metskonna maa ja Sireli kinnistu) eelistab möödaviikpääsu rajamist paremale kaldale ja sette eemaldamist paisjärvest (variant 4) või kamberkalapääsu rajamist paremale kaldale ja sette eemaldamist paisjärvest (variant 5). Hiljem lisandus ettepanek kaaluda paisu perioodilist allalaskmist kalade rändeperioodil (variandid 6 ja 7) ja kamberkalapääsu eelistamist möödaviigule.
2. **Loobuveski ja Looga kinnistute** omanikud Peeter Derrik ja Doris Targamaa on nõus variandiga 4 — möödaviikpääsu rajamine paremale kaldale ja sette eemaldamine paisjärvest.
3. **Sillaotsa kinnistu** omanik Marge Kelder on nõus variandiga 4 — möödaviikpääsu rajamine paremale kaldale ja sette eemaldamine paisjärvest. Hiljem lisandus ettepanek kamberkalapääs ja paisu regulaarne avamine kalade rändeperioodiks (variandid 6 ja 7).
4. **Jõeääre kinnistu** omanik Vello Jõe on nõus variandiga 4 — möödaviikpääsu rajamine paremale kaldale ja sette eemaldamine paisjärvest või variandiga 5 — kamberkalapääsu rajamine paremale kaldale ja sette eemaldamine paisjärvest.
5. **Jõekalda kinnistu** omanik Eerik Väärtnõu on nõus variandiga 4 — möödaviikpääsu rajamine paremale kaldale ja sette eemaldamine paisjärvest või variandiga 5 — kamberkalapääsu rajamine paremale kaldale ja sette eemaldamine paisjärvest. Hiljem lisandus ettepanek kaaluda paisu perioodilist allalaskmist

kalade rändeperioodil (variandid 6 ja 7) ja kamberkalapääsu eelistamist möödaviigule.

6. Raja kinnistu omanik Enn Laisaar on nõus variandiga 4 — möödaviikpääsu rajamine paremale kaldale ja sette eemaldamine paisjärvest või variandiga 5 — kamberkalapääsu rajamine paremale kaldale ja sette eemaldamine paisjärvest.
7. Lääne-Virumaa Keskkonnateenistuse seisukoht kõlab järgmiselt: pakutud lahendustest tuleb rakendada keskkonnakaitseks parimat ja samas sotsiaalseid vajadusi arvestavat.
8. LKK Järva – Lääne-Viru region peab sobivaimaks lahenduseks Loobu jõe ökoloogilise seisundi parandamiseks Loobu paisu juures möödaviikpääsu.

Hilisemal andmete kontrollimisel selgus, et Looga kinnistu omanikud ei ole Peeter Derrik ja Doris Targamaa ning Sillaotsa kinnistu omanik ei ole Marge Kelder. Allkirjastatud kooskõlastuste lehtedel olid töö tegijatele kahjuks antud väärad andmed.

Hiljem lisandusid meili teel Loobu metskonna poolt järgmised täiendavad ettepanekud:

- Ehitada Loobu paisjärve pais välja selliselt, et seda oleks võimalik avada paisu alla laskmiseks järk järgult;
- Paisjärve võiks alla lasta kaks korda aastas, kevadel ja sügisel teatud perioodiks kalade kudemise ajaks;
- Lisaks sellele rajada paisu kõrvale kalatrepp, et kalad saaks liikuda vajadusel ka muul ajal;
- Samas tuleks selle valiku puhul puhastada paisjärv sinna kogunenud settest.

Loobu jõel paiknevatele Joaveski ja Loobu paisudele kalapääsu rajamise kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise programmi tutvustamise avalik arutelu toimus Loobu metskonna kontoris 14.06.2006. a. Informatsiooni avalikustamise kohta vt ka käesoleva töö ptk 2.3.

KMH programmi tutvustamise koosolekust võttis osa 19 inimest — kohalikud elanikud, omanike ning omavalitsuse ja keskkonnakaitsega tegelevate ametkondade esindajad ja käesoleva projektiga seotud inimesed. Programmi arutelul tehti KMH aruande täiendamiseks järgmised ettepanekud või esitati omapoolsed seisukohad kavandatavale tegevusele (vt ka keskkonnamõju hindamise programmi avaliku arutelu koosoleku protokoll lisa 2):

- AS Maru on vastu Joaveski paisu likvideerimisele;
- Loobu metskond eelistab Loobu paisjärvel kamberkalapääsu, on vastu Loobu paisu lammutamisele;
- Kalade kudemise aeg võib Loobu paisjärve 1 kuuks alla lasta;
- Arvestada kultuurilise pärandiga.

KMH programmi tutvustamisel jäi kõlama kohalike elanike seisukoht, et Loobu paisjärv säiliks, kuid et selle põhi ära puhastataks.

KMH aruande tutvustamise toimus 14. veebruaril kell 15 Loobu metskonna ruumides ja sellest võttis osa 18 registreeritud inimest — kohalikud elanikud, omanike ning omavalitsuse ja keskkonnakaitsega tegelevate ametkondade esindajad ja käesoleva

projektiga seotud inimesed. Ülevaadet käesoleva KMH aruande avalikustamisel kõlanud seisukohtadest vaata koosoleku protokollis *lisas 5*.

KMH aruande avaliku väljapaneku perioodil või pärast seda on saabunud järgmised kirjalikud seisukohad:

1. Loobu küla Kõrtsi talu peremehelt Arvi Lundverilt saabus 3 kirja oma arvamuste, märkuste ja ettepanekutega. A. Lundveri kirjade teksti ja vastuseid neile vt käesoleva aruande *lisades 6, 7 ja 8*.
2. AS Maru kirja põhiargument on, et KMH aruanne ei vasta lähteülesandele. AS Maru kirja ja vastuskirja vt aruande *lisas 9*.
3. Riikliku Looduskaitsekeskuse Järva – Lääne-Viru regioon esitas oma kirjas täpsustavaid küsimusi KMH aruande asjus. Küsimusi ja vastuseid neile vt aruande *lisas 10*.

KMH aruandes ja edaspidises tegevuses on arvestatud nii kirja teel kui ka koosolekul kõlanud märkuste ja ettepanekutega.

9 SEIRE JA KESKKONNANÕUDED

9.1 Joaveski pais

Joaveski paisu puhul on eelistatuimateks kavandatava tegevuse variant 1 (paisu lammutamine ja looduslähedase kärestiku taastamine) ja variant 3 (kamberkalapääs alavee poolal, paisjärve puhastamine settest ning paisu avamine kevadel ja sügisel kalade rändeperioodil).

Vastavalt Veeseadusele § 8 lg (2) p 5 peab veekasutajal olema vee erikasutusluba kui toimub veekogu tõkestamine, paisutamine, veetaseme alandamine või hüdroenergia kasutamine.

Joaveski paisu omanikul AS Maru on olemas vee-erikasutusluba nr HR0816 kehtivusega kuni 31.08.2010 (ärinimi AS Veejaam). Vee-erikasutusloaga määratakse kindlaks vee kasutamise- ja seire tingimused.

Joaveski paisu normaalveetase on 48,95 m abs kõrg, veetase alumises bjefis 46,00 m abs kõrg, veetasemete vahe seega 2,95 m. Ülevaade Joaveski paisu veetasemetest kavandatava tegevuse erinevate variantide puhul ja vooluhulkadest annab alljärgnev tabel (vooluhulgad vt ka ptk 4.2.2).

Tabel 9.1. Veetasemed kavandatava tegevuse erinevatel variantidel Loobu jõe Joaveski paisul ja vooluhulkade jaotus.

Jrk	Näitaja	Variant 0	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 1
			kamberkalapääs	kamber (kev-süg avatud)	kamber (süg avatud)	paisu lammutamine kärestik
1	Veetasemed					
1.1	Normaalveetase (m. abs)	48,95	48,85	48,85	48,85	Vastavalt jõe hüdroloogilisele seisundile
1.2	Maksimaalne lubatav veetase ülemises bjefis (m. abs)	48,95	48,95	48,95**	48,95**	
1.3	Minimaalne lubatav veetase ülemises bjefis (m. abs)	48,75	48,65	46,65**	48,65**	
1.4	Minimaalne võimalik veetase ülemises bjefis (m. abs)	46,40	46,40	46,40**	46,40**	
1.5	Tavaline veetase alumises bjefis (m. abs)	46,00	46,00	46,00**	46,00**	
1.6	Tavaline veetasemete vahe (m)	2,95	2,85	2,85**	2,85**	
2	Vooluhulgad					Vastavalt jõe hüdroloogilisele seisundile
2.1	Vooluhulk (m ³ /s) normaalveetaseme korral					-
2.1.1	hüdroelektrijaamas	2	2*	2**	2**	-
2.1.2	kalapääsus	-	0,6	0,6*	0,6*	-
2.1.3	allavoolurändeks peibutusvooluks	-	läbi liigveelaskme	läbi liigveelaskme*	läbi liigveelaskme*	-
2.1.4	liigveelaskmes	0,5	0,15*	0,15**	0,15**	-
2.2	Vooluhulk (m ³ /s) maksimaalse veetaseme korral					-
2.2.1	hüdroelektrijaamas	3	3*	3**	3**	-
2.2.2	kalapääsus	-	0,9*	0,9**	0,9**	-

2.2.3	allavoolurändeks peibutus- vooluks	-	läbi liigvee- laskme	läbi liigvee- laskme*	läbi liigvee- laskme*	-
2.2.4	liigveelaskmes	21,3	20,4*	20,4**	20,4**	-
2.3	Vooluhulk (m ³ /s) minimaalse veetaseme korral					-
2.3.1	kalapääsus	-	0,3*	0,3**	0,3**	-
2.3.2	liigveelaskmes	0,3	0*	0**	0**	-
3	Minimaalselt vajalik vooluhulk (m³/s) jões liigveelasu ja hüdroelektri- jaama väljavoolu suudme vahelisel lõigul	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7

* Variant 2 puhul suletakse HEJ kalade rändeperioodiks (milline periood???) ning kogu vesi juhitakse jõesängi.

** Variant 3 puhul perioodidel 15. aprill kuni 30. juuni ja 15. september kuni 31. detsember ning variant 4 puhul perioodil 15. september kuni 31. detsember avatakse liigveelask kogu ulatuses ja juhitakse kogu jõe vesi läbi liigveelasu. Variant 3 puhul suletakse HEJ kevades rändeperioodi ajaks.

Paisu ja paisjärve eksploatatsioonil on vajalik kehtestada rida nõudeid. Need on hädavajalikud, et kavandatava tegevuse läbi oleks tagatud käesoleva projekti eesmärk — EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumite järgi veekogu *hea* seisundi saavutamine.

Vee kasutustingimused majandustegevuseks:

1. Vee kasutamine hüdroelektrijaamas on lubatud juhul, kui looduslik vooluhulk jões ületab 0,7 m³/s. Kasutada võib vaid sellest üle jäävat vee kogust.
2. Ei ole lubatud rakendada seadmeid ja tehnoloogiaid, mille kasutamine eeldab vee perioodilist kogumist paisjärve ja sellele järgnevat looduslikust foonist suurema vooluhulga juhtimist alumisse bjeffi.
3. Vältida tuleb vee kasutamisest tulenevat veetaseme muutust ülemises bjeffis.

Ehitiste eksploatatsiooninõuded:

1. Ülevoolu kõrguse reguleerimise teel peab paisjärves olema tagatud normaalveetase.
2. Suurvee ajal ei tohi veetase ületada maksimaalset lubatavat.
3. Lekete või avariiohtlikkusele viitavate deformatsioonide avastamise korral hüdrotehniliste ehitiste konstruktsioonides tuleb sellest kirjalikult teavitada kohalikku omavalitust ja keskkonnateenistust; rajatise kasutajal on vajalik koostada edasise tegevuse kava ja jätkata eksploatatsiooni selle alusel.
4. Veetaseme alandamine ei tohi toimuda kiiremini kui 0.30 m ööpäevas.
5. Olenevalt veetaseme alandamise ulatusest tuleb sete järve põhjast eelnevalt eemaldada niisuguses ulatuses, et oleks välditud selle uhtumine allavoolu.
6. Sete eemaldamistöde käigus ei tohi heljuvaine sisaldus vees mõõdetuna 100 m kaugusel paisu lävendist allavoolu tõusta jões looduslikult olemasolevast tasemest kõrgemale.
7. Kogu paisjärv tuleb settest puhastada, kui sette kogus ületab 0.3 m³ järve pinna 1 m² kohta.
8. Paisjärve normaalse veetaseme taastamisel ei tohi veetaseme tõus olla kiirem kui 1.0 m ööpäevas, samas peab olema jões tagatud vooluhulk 0,7 m³/s.

Kalastiku kaitse nõuded:

1. Pais tuleb muuta kaladele läbipääsetavaks ja kaladele tuleb tagada ohutud rändetingimused nii üles- kui allavoolu rändel.
2. Hüdroelektrijaama veehaarde sissevoolule peab olema paigaldatud võre piide vahega kuni 25 mm.
3. Kalade elu- ja sigimistingimused paisu alusel jõelõigul ei tohi halveneda.

Muud nõuded:

1. Vee erikasutusloa taotleja peab näitama, kuidas on garanteeritud paisjärve perioodiline puhastamine settest.
2. Vee erikasutusloa taotleja peab näitama, kuidas on garanteeritud paisutusrajatiste hooldus ja remont.
3. Vee erikasutusloa taotleja peab näitama, kuidas on garanteeritud kalatee ehitus ja ümberehitus selle täiustamise vajaduse ilmnemisel, samuti selle hooldus ja remont.

Seirenõuded Joaveski paisul.

1. Ülemise bjefi veetaseme, jõe vooluhulga ja kasutatava vee koguse mõõtmistulemuste registreerimine peab olema pidev ja toimuma automaatselt; kalade rändeks vajalikke rajatiste vooluhulga mõõtmine eraldi ei ole vajalik.
2. Vähemalt 1 kord 5 aasta jooksul tuleb teha paisjärve kogunenud sette paksuse mõõtmine ja mahu määramine ning tulemused esitada keskkonnateenistusele; settekihi paksuse mõõdistamise tulemused tuleb esitada graafiliselt koos varasemate mõõdistusandmetega. Paisu ülemises bjefis laminaarsele lähedase (rahuliku) voolu tsoonis tuleb sette paksust määrata 1 kord aastas.
3. Vähemalt 1 kord aastas on vajalik hüdrotehniliste ehitiste (s.h. kalapääsu) konstruktsioonide ülevaatus spetsialisti poolt koos ülevaatuse aruande esitamisega keskkonnateenistusele.
4. Tingimustes, kus vee erikasutus piirdub vee paisutamisega ja vett muuks otstarbeks ei kasutata, ei ole vooluhulga mõõtmine vajalik.

9.2 Loobu pais

Loobu paisu puhul on eelistatavateks kavandatava tegevuse variant 1 (paisu lammutamine ja looduslähedase kärestiku taastamine) ja variant 4 (olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest ja möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale). Loodus- ja keskkonnanõuete aspektide poolest on variandiga 4 samaväärne variant 2 (olemasoleva veetaseme säilitamine ja möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale).

Vastavalt Veeseadusele § 8 lg (2) p 5 peab veekasutajal olema vee erikasutusluba kui toimub veekogu tõkestamine, paisutamine, veetaseme alandamine või hüdroenergia kasutamine. Vee-erikasutusluba on nõutav ka Loobu paisu ja paisualuse maa omanikule RMK Loobu metskonnale.

Loobu paisu normaalveetase on 63.75 m abs kõrg, veetase alumises bjefis 61,30 m abs kõrg, veetasemete vahe seega 2,45 m. Ülevaade Loobu paisu veetasemetest ja

vooluhulkadest kavandatava tegevuse erinevate variantide puhul annab alljärgnev tabel (vooluhulgad vt ka ptk 4.2.2).

Tabel 9.2. Veetasemed kavandatava tegevuse erinevatel variantidel Loobu jõe Loobu paisul ja voluhulkade jaotus.

Jrk	Näitaja	Variant 0	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5	Variant 6	Variant 7	Variant 1
			mööda- viik	kamber- kalapääs	mööda- viik + järve puhast	kamber- kalapääs + järve puhast	kamber+ järve puhast+ kev-süg avatud	kamber+ järve puhast+ süg avatud	paisu lammuta- mine + kärestik
1	Veetasemed								
1.1	Normaalveetase (m. abs)	63,75	63,75	63,75	63,75	63,75	63,75*	63,75*	Vastavalt jõe hüdroloogi- lisele režiimile
1.2	Maksimaalne lubatav veetase ülemises bjefis (m. abs)	64,25	64,05	64,25	64,05	64,25	64,25	64,25	
1.3	Minimaalne lubatav veetase ülemises bjefis (m. abs)	64,75	63,55	63,30	63,55	63,55	63,55*	63,55*	
1.4	Minimaalne võimalik veetase ülemises bjefis (m. abs)	61,00	61,00	61,00	61,00	61,00	61,00*	61,00*	
1.5	Tavaline veetase alumises bjefis (m. abs)	61,30	61,30	61,30	61,30	61,30	61,30*	61,30*	
1.6	Tavaline veetasemete vahe (m)	2,45	2,45	2,45	2,45	2,45	2,45*	2,45*	
2	Vooluhulgad								Vastavalt jõe hüdroloogi- lisele režiimile
2.1	Vooluhulk (m³/s) normaalveetaseme korral								-
2.1.1	kalapääsus	-	0,75	0,4	0,75	0,4	0,4*	0,4*	-
2.1.2	liigveelaskmes	vastavalt jõe hüdroloogilisele režiimile	1,25	1,6	1,25	1,6	1,25	1,6	-
2.2	Vooluhulk (m³/s) maksimaalse veetaseme korral								-
2.2.1	kalapääsus	-	2,5	0,6	2,5	0,6	0,6	0,6	-
2.2.2	liigveelaskmes	vastavalt jõe hüdroloogilisele režiimile	15	16,9	15	16,9	vastavalt jõe hüdroloogilisele režiimile*	vastavalt jõe hüdroloogilisele režiimile*	-
2.3	Vooluhulk (m³/s) minimaalse veetaseme korral								-
2.3.1	kalapääsus	-	0,23	0,23	0,23	0,23	0,23*	0,23*	-
2.3.2	liigveelaskmes	vastavalt jõe hüdroloogilisele režiimile	0	0	0	0	vastavalt jõe hüdroloogilisele režiimile*	vastavalt jõe hüdroloogilisele režiimile*	-
3	Minimaalselt vajalik vooluhulk (m³/s) jões liigveelasu ja hüdroelektrijaama väljavoolu suudme vahelisel lõigul	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

* Variant 3 puhul perioodidel 15.aprill kuni 30. juuni ja 15. september kuni 31. detsember ning variant 4 puhul perioodil 15. september kuni 31. detsember avatakse liigveelask kogu ulatuses ja juhitakse kogu jõe vesi läbi liigveelasu.

Vett majandustegevuseks ei kasutata. Paisu ja paisjärve ekspluatatsioonil on vajalik järgida alljärgnevaid nõudeid

Ehitiste eksploatatsiooninõuded:

1. Ülevoolu kõrguse reguleerimise teel peab paisjärves olema tagatud normaalveetase.
2. Suurvee ajal ei tohi veetase ületada maksimaalset lubatavat.
3. Lekete või avariihohtlikkusele viitavate deformatsioonide avastamise korral hüdrotehniliste ehitiste konstruktsioonides tuleb sellest kirjalikult teavitada kohalikku omavalitust ja keskkonnateenistust; rajatise kasutajal on vajalik koostada edasise tegevuse kava ja jätkata eksploatatsiooni selle alusel.
4. Veetaseme alandamine ei tohi toimuda kiiremini kui 0.30 m ööpäevas.
5. Olenevalt veetaseme alandamise ulatusest tuleb sete järve põhjast eelnevalt eemaldada niisuguses ulatuses, et oleks välditud selle uhtumine allavoolu.
6. Sete eemaldamistöde käigus ei tohi heljuvaine sisaldus vees mõõdetuna 100 m kaugusel paisu lävendist allavoolu tõusta jões looduslikult olemasolevast tasemest kõrgemale.
7. Kogu paisjärv tuleb settest puhastada kui sette kogus ületab 0.3 m³ järve pinna 1 m² kohta.
8. Paisjärve normaalse veetaseme taastamisel ei tohi veetaseme tõus olla kiirem kui 1.0 m ööpäevas, samas peab olema jões tagatud vooluhulk 0,7 m³/s.

Muud nõuded:

1. Vee erikasutaja peab näitama, kuidas on garanteeritud paisjärve perioodiline puhastamine settest.
2. Vee erikasutaja peab näitama, kuidas on garanteeritud paisutusrajatiste hooldus ja remont.
3. Vee erikasutaja peab näitama, kuidas on garanteeritud kalatee ehitus ja ümberehitus selle täiustamise vajaduse ilmnemisel, samuti selle hooldus ja remont.

Seirenõuded Loobu paisul.

1. Vähemalt 1 kord 5 aasta jooksul tuleb teha paisjärve kogunenud sette paksuse mõõtmine ja mahu määramine ning tulemused esitada keskkonnateenistusele; settekihi paksuse mõõdistamise tulemused tuleb esitada graafiliselt koos varasemate mõõdistusandmetega. Paisu ülemises bjefis laminaarsele lähedase (rahuliku) voolu tsoonis tuleb sette paksust määrata 1 kord aastas.
2. Vähemalt 1 kord aastas on vajalik hüdrotehniliste ehitiste (s.h. kalapääsu) konstruktsioonide ülevaatus spetsialisti poolt koos ülevaatuse aruande esitamisega keskkonnateenistusele.

10 HINDAMISTULEMUSTE KOKKUVÕTE

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on siirde- ja püsikaladele rändevõimaluse tagamine Loobu jõe alam- ja keskjooksul ning EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumite järgi veekogu "hea" seisundi saavutamine. Keskkonnamõjude hindamisel vaadeldi kavandatava tegevuse vastavust õigusaktidele ja planeeringutele ning järgmisi võimalikke mõjusid:

- jõe hüdro-morfoloogilisele kvaliteedile,
- jõe vee kvaliteedile,
- jõe vee-elustikule (kaladele, põhjaloomastikule),
- Lahemaa Natura 2000 loodusalade kaitseväärtuste ja ala terviklikkuse säilitamisele,
- mõju kaitsealadele ja kaitsealustele liikidele,
- jõe kalanduslikule väärtusele,
- maastikule (pinnasele ja jõe kallastele),
- sotsiaalsele elukeskkonnale,
- maakasutusele,
- paisu mõjupiirkonna kinnistutele,
- kultuurilisele pärandile,
- negatiivsete mõjude leevendamise vajadusi ja võimalusi.

Töörühma ülesandeks oli leida siirde- ja püsikalade rännet takistavate faktorite likvideerimiseks mõistliku maksumusega, tehniliselt teostatav, olulisi negatiivseid keskkonnamõjusid välistav ning erinevaid huvigruppe rahuldav lahendus.

Teostatavuse uuringu alguses ning KMH programmi koostamise ning avalikustamise käigus sõeluti projekteerijate ja keskkonnaekspertide koostöös läbi mitmeid alternatiive, mille hulgast jäid sõelale selgelt eristuvad alternatiivid.

Kõigepealt hinnati alternatiivi vastavust õigusaktidele ja projekti eesmärkidele.

Seejärel võrreldi alternatiive valitud erineva kaaluga kriteeriumide alusel. Sel teel leiti hinnanguliselt parim alternatiiv, mida iseloomustab kõige positiivsem keskkonnamõju.

Käesoleva projekti eesmärkide saavutamiseks vaadeldi **Joaveski paisul** nelja erinevat kavandatava tegevuse varianti ning lisaks nn 0-varianti.

Õigusaktide nõuetele ja projekti eesmärkidele vastasid variandid 1, 3 ja 4 sellises prioriteetsuse järjestuses.

Vastavust ei taga 0-variant.

Kaheldav on 2. variant, mis ei pruugi täita käesoleva projekti eesmäärke.

Variante kaaludes osutus kõige suurema positiivse keskkonnamõjuga variandiks **variant 1** — paisu täielik lammutamine ja looduslähedase karestiku taastamine. Variant 1 vastab ka ülekaalukalt kõige paremini EL Veepoliitika raamdirektiivi nõuetele ja loodushoiulistele kriteeriumitele. Paremusest teiseks osutus variant 3 kamberkalapääsu rajamine alaveepoolele, paisjärve puhastamine settest ning paisu avamine kevadel ja sügisel kalade rändeperioodil. See variant vastab esimesest oluliselt paremini sotsiaalsetele kriteeriumitele, sh maaomanike ootustele.

Paremusest kolmas on kavandatava tegevuse **4. variant** — kamberkalapääs liigveelasu ja põhjalasu vahel ning paisu avamine sügisel kalade rändeperioodil. Kõige vähem hindepunkte sai **2. variant** — kamberkalapääs liigveelasu ja põhjalasu vahel, paisu kalade rändeperioodil ei avata, kuid selle variandi vastavus projekti peaesmärgile on kaheldav.

Ekspertgrupi ettepanek on rakendada Joaveski paisul kavandatava tegevuse erinevatest variantidest kas 1. või 3. varianti, kusjuures eelistatum on 1. variant.

1. variandi rakendamiseks, kui elektrienergiat Joaveski HEJ pole võimalik toota, tuleb omanikule kompenseerida majanduslik kahju. Projekti elluviimiseks võib vajalikuks osutada paisu ja paisualuse maa väljaostmine selle omanikult. 3. (ka 2. ja 4.) variandi puhul pole kavandatava tegevuse tõttu elektrienergiat Joaveski HEJ võimalik toota omanike poolt loodetud mahus. Sel juhul tuleb saamata jääv tulu kompenseerida või osta pais ja paisualune maa välja selle omanikult.

Loobu paisul vaadeldi seitset erinevat kavandatava tegevuse varianti ning lisaks nn 0-varianti.

Õigusaktide nõuetele ja projekti eesmärkidele vastavad variandid 1, 2, 4,; kusjuures prioriteetsem on variant 1.

Vastavust ei taga 0-variant.

Kaheldavad on 3. ja 5. variant, mis ei pruugi täita käesoleva projekti eesmärke. Variandid 6 ja 7 võivad halvendada mõne Natura 2000 alal kaitstava liigi seisundit ning seetõttu tuleks Natura 2000 alal eelistada olemasolu korral sobivaimaid variante.

Erinevaid variante kaaludes osutusid kõige suurema positiivse keskkonnamõjuga **variantideks 1 ja 4** — paisu täielik lammutamine ja looduslähedase karestiku taastamine või olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest ja möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale. Variant 1 vastab paremini EL Veepoliitika raamdirektiivi nõuetele ja looduslike keskkonna kriteeriumitele, variant 4 paremini sotsiaalsetele kriteeriumitele.

Paremusest kolmas on **variant 2** (möödaviikpääs paremal kaldal, paisjärve ei puhastata). Lähtudes EL Veepoliitika raamdirektiivi nõuetest ja loodushoiulistest kriteeriumitest on variant 2 samaväärne variandiga 4, viimane vastab aga paremini sotsiaalsetele kriteeriumitele, sh ümberkaudsete maaomanike soovidele.

Ekspertgrupi ettepanek on rakendada Loobu paisul kavandatava tegevuse erinevatest variantidest kas 1. või 4. varianti. Prioriteetseks oleks 4. variant,

tingituna kohaliku sotsiaalse keskkonna tugevast eelistusest sellele ning variandi paremast vastavusest Kadrina valla üldplaneeringule ja arengukavale. Varuvariant on variant 2, mis vastab projekti eesmärkidele sama hästi kui 4. variant, on sotsiaalselt vastuvõetav, kuid oluliselt odavam kui 4. variant.

Kavandatava tegevuse suurimaks positiivseks mõjuks on Loobu jõe ökoloogilise kvaliteedi parandamine ning EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumite järgi “hea” seisundi saavutamine suudmest kuni Undla paisuni.

11 KASUTATUD DOKUMENTIDE JA KIRJANDUSE LOETELU

1. Tehniline abi vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks. Kalade rändete avamise eelprojekt Loobu jõe ökoloogilise seisundi parandamiseks. (K&H AS, Maves AS, Inseneribüroo Urmas Nugin OÜ, Eesti Loodushoiu Keskus MTÜ) Tartu, mai 2006.
2. Loksa valla üldplaneering (kehtestatud Loksa Vallavolikogu poolt 27.01.2000. a).
3. Loksa valla arengukava aastani 2015 (kinnitatud 22.02.2001, muudetud 16.06.2005).
4. Kuusalu valla arengukava aastateks 2007–2025 (koostamisel).
5. Kadrina valla üldplaneeringu projekt (2006).
6. Kadrina valla arengukava (pikendatud aastani 2009).
7. Viru veemajanduskava (eelnõu) (ITK, AS Maves, BRGM, IGN-FI, PKI, TTÜ, EVV, Loodushoiu Keskus, Maa ja Vesi, Peipsi Koostöö Keskus, Geoloogiakeskus), Tallinn, 2005.
8. Vee erikasutusluba nr HR0816 (L.VT.HA-38688), väljastatud AS-le Veejaam.
9. Eesti jõed” (EPMÜ Zooloogia ja Botaanika Instituut, Tartu 2001).

LISAD

LISA 1

LOOBU JÕEL PAIKNEVATELE JOAVESKI HEJ JA LOOBU PAISUDELE KALAPÄÄSUDE RAJAMISE KESKKONNAMÕJU HINDAMINE

KESKKONNAMÕJU HINDAMISE PROGRAMM

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §3 lõige 2 alusel on Keskkonnaministeerium algatanud ÕF tehnilise abi projekti 2003/EE/16/P/PA/012 “Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine” Loobu jõel Joaveski ja Loobu paisudel kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH).

KMH läbiviimisel lähtutakse Eestis kehtivatest õigusaktidest s.h ka eelnõu staadiumis olevatest ja vastavasisulistest EL direktiividest. Protseduuriliselt järgitakse “Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadust”.

Töö raames tehakse avalikustamise koosolekud vastavalt seaduses ettenähtud korrale, KMH aruande koostamisel kasutatakse eelnevalt tehtud uuringute ning käimasoleva projekti raames tehtavate uuringute materjale.

Kavandatava tegevuse arendaja, otsustaja ja järelevalvaja on:

Keskkonnaministeerium, Narva mnt 7a, 15172 Tallinn, Eesti
Tel: 6262 802 Faks: 6262 801, e-post: min@envir.ee

Arendaja ja otsustaja esindaja: Margus Korsjukov, tel 6262 853, fax 6262 801
e-post margus.korsjukov@envir.ee

Järelevalvaja esindaja: Irma Pakkonen, tel 6262 974
e-post irma.pakkonen@envir.ee

Ekspertgrupi koosseis:

Vastutavad täitjad: Peeter Kais – KMH0019, Silver Rüige – KMH0017,
AS Maves, Marja 4d, 10617, Tallinn, tel 6557 300, fax 6565 429
peeter@maves.ee, silver@maves.ee

Lisaks kuuluvad ekspertgruppi Kristjan Piirimäe (AS Maves, vee-elustik jm elusloodus), Krista Jansen (AS Maves, sotsiaalne keskkond, kinnistud, tööhõive, vaba aja ja puhkuse veetmine, kultuuripärand), Rein Järvekülg ja Jaak Tambets (MTÜ Eesti Loodushoiu Keskus, kalanduslik väärtus, kalapääsud). Vajadusel kaasatakse eksperte mujalt juurde.

Kristjan Piirimäe on lõpetanud bakalaureuseõppe Tartu Ülikoolis mikrobioloogia alal ja magistriõppe hüdrobioloogia erialal. Praegu õpib Kristjan Piirimäe doktorantuuris Tallinna Tehnikaülikoolis keskkonnatehnika erialal. Tema tähtsamaid töid on osalemine eksperdina MTÜ-s Peipsi Koostöö Keskus.

Krista Jansen omab majandusharidust. Krista Jansen on Riigikontrollis töötades viinud läbi keskkonnavaldkonna auditeid, analüüsides neis sotsiaalmajanduslikke

tingimusi. AS-is Maves töötades on osalenud /osaleb järgmistes töödes: Ettepanekud veemajanduskavade ja Eesti riikliku arengukava (RAK) ning Eesti maaelu arengukava 2007-2013 tegevuste ühitamiseks; Läänesaarte alamvesikonna veemajanduskava majandusanalüüs; ning hetkel töös olevas Strateegilise Keskkonnamõju hindamises 2007-2013 struktuurivahendite kasutamise inimressursi arendamise rakenduskavale. Kõigis eelnimetatud töödes on tema ülesandeks olnud sotsiaalmajanduslikule taustale ja kultuuripärandi säilimisele hinnangu andmine.

KMH aruanne käsitleb järgmist:

1. Informatsioon KMH kohta

Seaduslikud alused, andmed hindamise arendaja (Keskkonnaministeerium), otsustaja (Keskkonnaministeerium) ja ekspertgrupi (AS Maves) kohta.

Keskkonnamõju hindamise algatamine, info protsessi avalikustamise ja kavandatavat tegevust käsitlevate ja töös kasutatavate infoallikate kohta.

2. Kavandatava tegevuse eesmärk ja vajadus

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on Loobu jõe ökoloogilise kvaliteedi parandamine ning EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumite järgi "hea" seisundi saavutamine. Jõgede ökoloogilise kvaliteedi üheks olulisemaks näitajateks on selle kalastiku seisund. Kalastiku "hea" seisund eeldab, et kalastiku liigiline koosseis ja esinevate liikide arvukused on lähedased looduslikele tüübispetsiifilistele ning kalakoosluste vanuselises struktuuris ei esine suuri muutusi. Kalastiku jt bioloogiliste elementide "hea" seisundi saavutamise oluliseks eelduseks on aga jõe hea hüdro-morfoloogiline kvaliteet. Jõe hea hüdro-morfoloogiline seisund tähendab looduslike kärestike, kiirevooluliste kivise-kruusase põhjaga jõelõikude, üleujutatavate jõeluhtade, vanajõgede säilimist ja head seisundit, kuid väga oluliseks kriteeriumiks, eriti kalastiku jaoks, on ka jõe tõkestamatus ja looduslik (looduslähedane) hüdroloogiline režiim.

Loobu jõgi on kalanduslikult ja kalastikuliselt suure väärtusega. Katsepüükiidel on kindlaks tehtud järgmise 14 kalaliigi esinemine jões: jõesilm, ojasilm, lõhe, meri- ja jõeforell, haug, lepamaim, rünt, viidikas, tippviidikas, trulling, hink, luts, luuakrits, ahven. Lisaks eelnimetatutele tõusevad jõe alamjooksule teadaolevalt ogalik, särg, teib, harva ka angerjas. Merisiia ja vimma kudemise kohta jões täpsemad andmed puuduvad. Varem arvukalt jões esinenud harjus on praeguseks hävinud tõenäoliselt kogu jõest. Kokku võib seega arvestada kuni 20 kalaliigi esinemisega.

Looduslikelt eeldustelt on Loobu jõgi väga heaks elupaigaks lõhelastele (jõe- ja meriforell, lõhe, harjus), jõe alam- ja keskjooks sobib hästi siirdekalade kude- ja noorjärkude kasvualaks.

Peamiseks probleemiks jõe kalastiku jaoks on jõel olevad paisud. Kõige suuremad negatiivsed mõjud on kahel alumisel, Joaveski ja Loobu paisul. Lisaks paisudele kui rändetõketele, mis isoleerivad jõe reaks piiratud jõelõiguks toimub alumisel Joaveski paisul ka regulaarne jõe voolurežiimi rikkumine, mis mõjutab negatiivselt nii siirde- kui püsikalasid jõe alamjooksul allpool paise.

Siirde- ja püsikalade rändevõimaluste loomiseks kavandatakse kalapääsude rajamist Joaveski ja Loobu paisudele või alternatiivina paisude likvideerimist ja looduslike kärestike taastamist paisude kohal. Käsitletakse vähemalt nelja võimaliku kavandatava tegevuse põhialternatiivi ja 0-alternatiivi ning antakse neile keskkonnakaitseline hinnang.

3. Mõjutatava keskkonna kirjeldus

Kavandatava tegevuse eeldatavaks mõjualaks on Loobu jõgi suudmest kuni Undla paisuni ehk Harju mk Kuusalu ning Lääne-Viru mk Kadrina ja Vihula valdade territooriumil. Mõjuallikatena käsitletakse paisude likvideerimisega ja/või kalapääsude rajamisega, paisjärvede puhastamisega seotud tegevusi (lammutamine, rajamine).

Antakse ülevaade kavandatava tegevusega seotud ala keskkonnaseisundist: Loobu jõe hüdro-morfoloogiline ja vee kvaliteet, (sh kalastik), paisjärvede ökoloogiline seisund, paisude tehniline seisund ning nende mõju jõe looduskaitsele kalanduslikule väärtusele, veekasutusele, kaitstavatele loodus- ja muinsuskaitse objektidele, maakasutusele ja elukeskkonnale.

Arvestatakse, et Loobu jõgi paikneb Lahemaa rahvusparkis, mis on ka Natura 2000 linnu- ja loodusala. Väljaspool Lahemaa rahvusparki kuulub Loobu jõgi kuni Ama küalani Lahemaa Natura 2000 loodusala koosseisu. Samuti on Loobu jõgi lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistus, lõheliste ja karpkalalaste elupaikadena kaitstavate veekogude nimekirjas ning kogu ulatuses reostustundlik heitveesuubla.

4. Kavandatava tegevuse alternatiivide lühikirjeldus

Kalade rändete avamiseks jõe alam- ja keskjooksul on valminud kavandatava tegevuse eskiislahendused:

I Kavandatavad tegevused Joaveski HEJ paisul:

Variant 1 - Paisu täielik lammutamine, looduslähedase kärestiku taastamine, paisjärve puhastamine settest.

Variant 2 - Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine paisu alavee poolele, liigveelasu ja põhjalasu vahele.

Variant 3 – Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisjärve puhastamine settest, paisu avamine kevadel ja sügisel kalade rändeperioodil.

Variant 4 – Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine paisu alavee poolele, liigveelasu ja põhjalasu vahele, paisu avamine sügisel kalade rändeperioodil.

Variant 0 – Kavandatavat tegevust ei toimu.

Kavandatava tegevuse variant 1 puhul likvideerub paisjärv.

Lisaks esmasele eesmärgile, s.o kalavarude loodusliku taastootmise tagamine, on variantide juures arvestatud elukeskkonna teguritega, millest olulisemad on töötav hüdroelektrijaam ja selle veekasutus ning kohalik elanikkond.

II Kavandatavad tegevused Loobu (Arbavere) paisul:

Variant 1 - Paisu täielik lammutamine, looduslähedase kärestiku rajamine.

Variant 2 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variant 3 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variant 4 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variant 5 - Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variant 6 – Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisjärve puhastamine settest, paisu avamine kevadel ja sügisel kalade rändeperioodil.

Variant 7 – Olemasoleva veetaseme ja paisu säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale, paisu avamine sügisel kalade rändeperioodil.

Variant 0 – Kavandatavat tegevust ei toimu.

Kavandatava tegevuse variant 1 puhul paisjärv likvideerub.

Lisaks esmasele eesmärgile s.o kalavarude loodusliku taastootmise tagamine, on variantide juures arvestatud elukeskkonna teguritega, millest olulisim on kohalik elanikkond. Kohalik omavalitsus on huvitatud paisjärve puhastamisest ja säilitamisest.

5. Kavandatava tegevuse keskkonnamõjud ja mõjude leevendamine

Mõju suuruse ja ulatuse määramiseks kasutatakse eelnevalt teostatud keskkonnauuringuid ja eksperthinnanguid, mida täiendatakse käesoleva projekti raames tehtavate uuringutega. Olemasolevad lähteandmed, mis täienevad projekti raames tehtavate töödega, võimaldavad määrata võimalikke olulisi keskkonnamõjusid.

Hinnatakse kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega seotud keskkonnamõjusid:

- 1) vastavust planeeringutele ja õigusaktidele,
- 2) jõe hüdro-morfoloogilisele kvaliteedile
- 3) jõe vee kvaliteedile,
- 4) vee-elustikule (kalastikule, põhjaloomastikule),
- 5) Lahemaa Natura 2000 loodusala kaitseväärtustele ja ala terviklikkuse säilimisele,
- 6) mõju kaitsealadele ja kaitsealustele liikidele,
- 7) jõe kalanduslikule väärtusele,
- 8) pinnasele, jõe kallastele,
- 9) sotsiaalsele elukeskkonnale (tööhõivele, ettevõtlusele, vaba aja veetmisele, miljööväärtusele, tuletõrje veevõtmisele),
- 10) maakasutusele,
- 11) paisude mõjupiirkonna kinnistutele,
- 12) kultuurilisele pärandile,
- 13) negatiivsete mõjude leevendamise vajadust ja võimalusi.

Hindamisel arvestatakse mõjude kestvusega. Eeldatavalt evivad olulist keskkonnamõju aspektid, mis ilmnevad erinevate alternatiivide rakendamise (ehitustööde) käigus. Oluliseks aspektiks on Loobu jõe paiknemine Lahemaa rahvuspargis, Loobu jõe ajutise piiranguga loodusala ning Loobu paisjärve külgnemine kaitsealuse pargiga.

6. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide hindamine ja hindamise metoodika

Variantide võrdlemisel hinnatakse variantide vastavust õigusaktidele ja planeeringutele ning nende maksumust. Variantide võrdlemisel on kriteeriumiteks:

- vastavus asjakohastele keskkonnanõuetele,
- mõju jõe ökoloogilisele seisundile (VRD lähtudes),
- mõju bioloogilistele kvaliteedielementidele (kalastik, põhjaloomastik),
- 1) mõju Natura 2000 kaitseväärtustele ja alade terviklikkusele,
- 2) mõju kaitsealustele liikidele ja kaitsealadele,
- 3) mõju jõe kalanduslikule väärtusele,
- 4) mõju maastikule (pinnas, jõe kaldad),
- 5) mõju kultuurilisele pärandile
- 6) mõju tööhõivele ja ettevõtlusele,
- 7) mõju tuletõrje veevõtmisele,
- 8) mõju maakasutusele ja kinnistutele,
- 9) mõju puhkusele ja vaba aja veetmisele.

Keskkonnamõju hindamisel kasutatava hindamismetoodika kirjeldus.

Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide keskkonnamõju hinnatakse tabelmeetodil. Igale kriteeriumile antakse kaal, mis iseloomustab selle olulisust. Kriteeriume hinnatakse iga alternatiivi korral. Selle tulemusena tekib kriteeriumi koondhinne igale alternatiivile. Kaal ja hinne korrutatakse. Ühe alternatiivi erinevate kriteeriumite korrutised summeeritakse. Parim alternatiiv on vastavalt madalaima punktisummaga või kõrgeima punktisummaga sõltuvalt sellest, kas hinnete ja kaalude madalaim punkt iseloomustab negatiivseimat või kõige vähem negatiivset mõju.

7. Ülevaade üldsuse arvamusest ja puuduvast informatsioonist

Esitatakse ülevaade kavandatava tegevusega seotud KMH avalikustamise protsessist ja üldsuse reageeringutest. KMH avalikustamise protsessis esitatud ettepanekutega arvestatakse keskkonnamõju hindamisel.

8. Hindamistulemuste lühikokkuvõte ja soovituslikud keskkonnanõuded

9. KMH ja protsessi avalikustamise orienteeriv ajakava

Tegevus	Vastutav täitja	Tähtaeg
KMH algatamise teadaanne ja programmi avalikust arutelust teatamine	Otsustaja	1 nädal (.....)
KMH programmi avalik arutelu	Arendaja/ekspert	3 nädal
Täienduste lisamine programmi ja selle esitamine kinnitamiseks järelevalvajale	Arendaja/ekspert	4 nädal

KMH programmi kinnitamine	Järelevalvaja	8 nädal
Keskkonnamõju hindamise aruande koostamine	Eksperdid	8-13 nädal
KMH aruande projekti avalikust arutelust teatamine	Otsustaja	13 nädal
KMH aruande projekti avalik arutelu	Arendaja/ekspert	15 nädal
Täienduste lisamine aruandesse ja selle esitamine kinnitamiseks järelevalvajale	Arendaja/ekspert	16 nädal
KMH aruande heakskiitmine	Järelevalvaja	20 nädal

Koostas:

Silver Rüige
AS Maves
Keskkonnaekspert

03.10. 2006.a

LISA 2

LOOBU JÕEL PAIKNEVATELE JOAVESKI HEJ JA LOOBU PAISUDELE KALAPÄÄSUDE RAJAMISE KESKKONNAMÕJU HINDAMINE

Keskkonnamõju hindamise programmi avaliku arutelu koosoleku protokoll

Toimumisaeg: 14.06.2006
Algus kell: 11.00
Lõpp kell: 13.30
Koht: Loobu mk kontor

Osavõtjad:

Vt lisa 1.

Päevakord:

1. ÜF tehnilise abi projekti 2003/EE/16/P/PA/012 “Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine” tutvustus – Margus Korsjukov (Keskkonnaministeerium)
 2. Tegurid, mis määravad jõe kvaliteedi kalastiku seisukohalt – (MTÜ Eesti Loodushoiu Keskus - Jaak Tambets)
 3. Ülevaade kavandatavast tegevusest – Peeter Napp (IB Urmas Nugin OÜ)
 4. KMH programmi tutvustamine – Silver Riige (AS Maves)
 5. Arutelu ja küsimustele vastamine
-
1. KKM esindaja Margus Korsjukov andis ülevaate ÜF TA projektist “Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine”, s.h eesmärgist, töö teostajatest, projekti koosseisu lülitatud objektidest ning tehtavatest uuringutest ja projekti tulemist.
 2. Jaak Tambets Eesti Loodushoiu Keskusest andis ülevaate Loobu jõe kalastikust ning hüdro-morfoloogilistest ja hüdrokeemilistest teguritest mis mõjutavad veekogu ökoloogilist kvaliteeti ja kalarikkust.
 3. IB Urmas Nugin OÜ projekteeija Peeter Napp andis ülevaate kavandatava tegevuse variantidest Loobu jõel:

I Kavandatavad tegevused Joaveski HEJ paisul:

Variant 1 - Paisu täielik lammutamine, looduslähedase kärestiku taastamine, paisjärve puhastamine settest.

Variant 2 - Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine paisu alavee poolele, liigveelasu ja põhjalasu vahele.

Kavandatava tegevuse variant 1 puhul likvideerub paisjärv.

II Kavandatavad tegevused Loobu (Arbavere) paisul:

Variant 1 - Paisu täielik lammutamine, looduslähedase kärestiku rajamine.

Variant 2 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variant 3 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variant 4 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, möödaviikpääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Variant 5 – Olemasoleva veetaseme säilitamine, paisjärve puhastamine settest, kamberkalapääsu rajamine jõe paremale kaldale.

Kavandatava tegevuse variant 1 puhul paisjärv likvideerub.

4. AS Maves keskkonnaekspert Silver Riige tutvustas Loobu jõel paiknevatel Joaveski HEJ ja Loobu (Arbavere) paisudel kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise programmi (edaspidi KMH).
5. Arutelu ja küsimustele vastamine

Ain Laiverik: Mis on teie poolt eelistatuim variant.

Silver Riige: Eelistatuimat varianti pole. See tuleb keskkonnamõju hindamise käigus.

Ain Laiverik: Paisu lammutamine meile ei sobi (Joaveski), kalatrepi vastu pole midagi.

Eerik Väärtnõu: Loobu (Arbavere) paisu likvideerimine ei meeldi, veesilm on silmailu. Kas on ka finantsrehkendus, milline kalapääs kallim. Ja kas KMH arvestab, mis variant on kaladele parim.

Meelis Viirma: Looduslik kalapääs (möödaviik) kallim aga efektiivsem. Betoon (kamberkalapääs) odavam, aga toimib halvemini.

Silver Riige: Käsitleme neid KMH-s.

Jaak Tambets: Kalad eelistaks lammutamist, ent kui pais alles, siis möödaviik vist parem.

Eerik Väärtnõu: Mulle meeldib kamberkalapääs, kuna ei muutu jõe kuju ja olukord. Jääks ära ka maaomanikega kooskõlastamine. Loobu paisjärves on 1,5–2 m muda põhjas.

Ain Laiverik: Võiks mõelda ka kultuurilisele pärandile.

Eerik Väärtnõu: Pange põhjendused paberile nii et EL annaks raha, näiteks sette eemaldamise vajalikkus.

Osavõtja: Kui sete eemaldada ja tammi asemele kärestik, kas siis veesilm kaob.

Peeter Napp: Ujumisvõimalust tõenäoliselt ei jää.

Eerik Väärtnõu: Kuidas protsess edasi.

Meelis Viirma: Maaomanikega tuleb saada kooskõlastus.

Ain Laiverik: Protokoll tuleks kättesaadavaks teha.

Silver Riige: Protokoll ei eraldi ei avalikustata. KMH aruanne sisaldab protokoll. Aega on veel 1 nädal ettepanekute jaoks.

Ain Laiverik: Kui arutelul on tehtud ettepanek, kas siis kirjalikult pole enam vaja esitada.

Silver Riige: Hea tava, et ka kirjalikult.

Meelis Viirma: Tahame teiepoolset tagasisidet, et koostööd teha.

Eerik Väärtnõu: Kui hästi seiresüsteem töötab. Kalauurijatele oleks ju hea, kui kamberkalapääsus toimuks ka seire.

Ants Saks: Üldiselt suurematel on. Keegi peab hooldama ja jälgima. Väikestel pole vast tasuv. Joaveskil ollakse üldiselt vastu paisu lammutamisele.

Ain Laiverik: Kas poleks nii, et välistada üks variant ja uurida süvendatult teist.

Meelis Viirma: KMH programmi avalikustamisel liiga vara ringi kokku tõmmata. KMH peab hindama kõiki variante, muidu küsitakse hiljem, miks te paisu lammutamise varianti üldse ei hinnanud.

Ain Laiverik: Mina Joaveskis sette eemaldamise vastu pole.

Eerik Väärtnõu: Seal pole probleemi ladustamisega.

Martin Kesler: Kui palju vett peab kalapääsus olema.

Peeter Napp: Jõe sängis talvine madalveeperiood 1,1 m³/s. Seega 0,6–0,8 m³/s.

Eerik Väärtnõu: Aga kui kudemisperiodil pais kuuks ajaks alla lasta. Enne settest tühjaks vedada.

Martin Kesler: Kui tihe peab olema võrk turbiini ees.

Peeter Napp: 20–25 mm.

Imbi Mets: Joaveski vooluhulk on nii väike, et suviti kasvab kinni. Kes peaks seda puhastama. Kuidas teha, et vooluhulk oleks ühtlane.

Meelis Viirma: Looduslikku vooluhulka muuta ei saa. Läbiminev vooluhulk reguleeritakse vee-erikasutusloaga.

Koosolekul esitati järgmised ettepanekud ja seisukohad:

- AS Maru on vastu Joaveski paisu likvideerimisele;
- Loobu metskond eelistab Loobu paisjärvel kamberkalapääsu, on vastu Loobu paisu lammutamisele;
- Kalade kudemise aeg võib Loobu paisjärve 1 kuuks alla lasta;
- Arvestada kultuurilise pärandiga.

Hiljem lisandusid meili teel Loobu metskonna poolt järgmised täiendavad ettepanekud:

- Ehitada Loobu paisjärve pais välja selliselt, et seda oleks võimalik avada paisu alla laskmiseks järk-järgult;
- Paisjärve võiks alla lasta kaks korda aastas, kevadel ja sügisel teatud perioodiks kalade kudemise ajaks;
- Lisaks sellele rajada paisu kõrvale kalatrepp, et kalad saaks liikuda vajadusel ka muul ajal;
- Samas tuleks selle valiku puhul puhastada paisjärv sinna kogunenud settest.

KMH programmi otsustati täiendada järgmiste punktidega:

- Kaaluda Loobu mk poolt esitatud lahendusvarianti, kus oleks võimalik Loobu paisu alla lasta järk-järgult ja see oleks kalade rände(kude)perioodil kevadel ja sügisel avatud ja et ühtlasi rajataks selle variandi puhul ka kalatrepp paisu kõrvale, et kalad saaksid liikuda vajadusel ka muul ajal ja paisu puhastamine settest. Kuna kudeperiood vältab 2–3 kuud, siis kaaluda lisaks varianti paisu avada ainult sügisel rändeperioodil ning kevadel võimaldada kaladel rännata läbi rajatava kalatrepi;

- Konsultantide poolt lisati täiendav ettepanek analoogselt eelpool kirjeldatud Loobu paisjärve lahendusvariandiga hinnata vastavat ka Joaveski paisjärve puhul
- Mõjude hindamisel arvestatakse kultuurilise pärandiga.

Keskkonnamõju hindamisel arvestatakse AS Maru vastuseisuga Joaveski paisu likvideerimisele ja Loobu metskonna vastuseisuga Loobu paisu lammutamisele ja tema eelistusi kamberkalapääsu osas.

Lisad:

1. Avalikust arutelust osavõtjate nimekiri.
2. Täiendavad ettepanekud Loobu metskonnalt.

Protokollis
Silver Rüige
Keskkonnaekspert
AS Maves
gsm 50-410-58
silver@maves.ee

LOOBU JÕEL PAIKNEVATELE JOAVESKI HEJ JA LOOBU PAISUDELE
KALAPÄÄSUDE RAJAMISE KAVANDATAVA TEGEVUSE
KESKKONNAMÕJU HINDAMINE
PROGRAMMI TUTVUSTAMISE AVALIK ARUTELU

Loobu mk kontoris, 14.06.2006. a, algus kell 11.00, lõpp kell 13.30

Jrk nr	Nimi, perekonnanimi	Asutus või aadress	Kontakttelefon v e-mail
1	MEELIS VIIRMA	AS K&H TURU 45 D, TARTU	5956576
2	MARI'S NOOR	AS MAMES MARJA 4D, TALLINN	5037502
3	Peeter Napp	IBURHAS NUGINÕU	+303732 peeternapp@hab.ee
4	Lea Leelan	Kadrina UU	3225620 lea.leelan@kadrina.ee
5	Tiina Vilu	Kadrina VV	3225617 tiina.vilu@kadrina.ee
6	IMBI MÄTS	77RNA-LÄRNE- VIRU REKONN	5295540 imbi.mets@ik.ee
7	Mart Vilde	LKK	3295543 mart.vilde@lkk.ee
8	Silvi Näätsmäe	Loobu küla	3893646
9	Maire Keskisaar	Loobu küla	
10	Martina Keskisaar	Eesti Keskintitend	martina.keskisaar@ut.ee 56278606
11	Silver Süge	AS Maves	silver@aves.ee 50-420-58
12	Jaak Tambets	Eesti Looduslois Kesk	jaak.tambets@mail.ee 7422767
13	Lenne Kivistik	Emk Kooli mk.	Loobu@nke.ee
14	Helena Viipe	L-Viru KKT	helena.viipe@l-viru.ee 5020385
15	Sira Lõvi	AS Maves	
16	Andi Saar	EOA	5092869
17	Taimar Ab	L-Viru KKT	3258413
18	Arvi Poldas	LKK JL-VIRU REK	5049411 arvi.poldas@lkk.ee
19	Margus Kõrjula	Keskonnaministeerium	85 6262853 margus.korjula@emv.ee

Täiendavad ettepanekud Loobu metskonnalt (esitatud meili teel)

Tere!

Lisaks 14. juunil Loobus tehtud valikutele Loobu paisjärve puhastamise ja kalade liikumist tagavate võimaluste kohta teen ettepaneku kaaluda järgmist: Ehitada Loobu paisjärve tamm välja selliselt, et seda oleks võimalik avada paisu alla laskmiseks järk järgult. Paisjärve võiks alla lasta näiteks kaks korda aastas, kevadel ja sügisel teatud perioodiks kalade kudemise ajaks. Lisaks sellele rajada paisu kõrvale n.n. kalatrepp, et kalad saaks liikuda vajadusel ka muul ajal.

Samas tuleks selle valiku puhul puhastada ka paisjärv sinna kogunenud settest.

Lugupidamisega,
Eerik Väärtnõu

RMK Loobu metskonna metsäülem
Jõekalda maaüksus

KÄSKKIRI

Tallinn

7. november 2006 nr 1256

Keskkonnamõju hindamise programmide heakskiitmine**1. Keskkonnamõju hindamise algatamine**

Keskkonnaministeerium algatas 24. aprillil 2006. a käskkirjaga nr 504 Vabariigi Valitsuse 30. detsembri 1999. a määruse nr 437 „Keskkonnaministeeriumi põhimäärus“ § 7 punkti 7, § 14 punktide 3 ja 19¹, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 punkti 2, § 6 lõike 1 punkti 21, § 6 lõike 2 punkti 18, § 6 lõike 4 ja Vabariigi Valitsuse 29. augusti 2005. a määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb kaaluda keskkonnamõju hindamise algatamise vajalikkust, täpsustatud loetelu“ § 11 punktide 4 ja 7 alusel Ühtekuuluvusfondi tehnilise abi projekti 2003/EE/16/P/PA/012 „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine“ raames järgmistele tegevustele keskkonnamõju hindamise:

- 1) Kasari jõel paiknevale Laastre paisule parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine;
- 2) Kunda jõel paiknevatele Kunda hüdroelektrijaama, Kunda veehaarde, Kunda tehase ja Kunda mõisa paisudele parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine;
- 3) Loobu jõel paiknevatele Joaveski hüdroelektrijaama ja Loobu paisudele parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine;
- 4) Öhne jõel paiknevatele Tõrva ja Leebiku paisudele parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine;
- 5) Pirita jõel paiknevatele Vaskjala alumisele, Loo ja Nehatu paisudele parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine;
- 6) Piusa jõel paiknevatele Korela, Tsüdsina, Tillo, Saarõ, Halla, Tamme, Keldre, Väike-Härma, Jõksi, Savioja, Makõ, Suntri, Kelba, Oro paisudele ja Kiviojal paiknevale Külmoja paisule parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine;
- 7) Pärnu jõel paiknevatele Türi, Jändja, Kurgja ja Sindi paisudele parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine;
- 8) Valgejõel paiknevatele Kotka ja Nõmmeveski paisudele parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine;
- 9) Vasalemma jõel paiknevale Vanaveski paisule parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine;
- 10) Mustojal paiknevale Vihula alumisele paisule parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine;
- 11) Emajõe vanajõgedele (Lustivere koold, Samblasaare koold, Kupu koold, Puhja koold, Völlinge koolas, Pudrukoold, Sibula koold, Lempsi koolas, Nasja alumine vanajõgi, IV kaevand, Hobuseraua koold, Väike-Kullasaare koold, Kõverik, III kaevand, II kaevand,

I kaevand, Vanaviht, Kärkna kool, Rõhu vanajõgi) suudmete avamine ja Käravere paadikanali rekonstrueerimine;

12) Esna jõe seisundit parandavateks tegevusteks parima võimaliku lahenduse väljaselgitamine.

Kavandatava tegevuse eesmärk on keskkonnamõju hinnangu abil välja selgitada parim võimalik lahendus eelnimetatud objektidele saavutamaks veekogu head seisundit. Vajalikud uuringud tehakse Ühtekuuluvusfondi Tehnilise Abi projekti 2003/EE/16/P/PA/012 „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine“ käigus.

Arendaja, otsustaja ja keskkonnamõju hindamise järelevalvaja keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-de 8-10 tähenduses on Keskkonnaministeerium.

2. Keskkonnamõju hindamise algatamisest ja keskkonnamõju hindamise programmide avalikustamisest teatamine

Keskkonnaministeerium teatas keskkonnamõju hindamise algatamisest ja keskkonnamõju hindamise programmide avalikustamisest 12. mail 2006. a väljaandes Ametlikud Teadaanded ja 16. mail ajalehe Postimees kaudu. Vastav teade saadeti lihtkirjaga 18. mail 134 isikule – tõkestusrajatiste omanikele, MTÜ-le Eesti Vesivaramu, Keskkonnainspeksioonile ning kavandatava tegevuse mõjupiirkonda jäävatele maavalitsustele ja kohalike omavalitsuste üksustele. Projektist ning algatatavatest keskkonnamõju hindamistest teavitati ka televisiooni vahendusel – 27. mail saates „Rohelised uudised“.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 16 lõike 3 punktide 4 ja 5 alusel tuleb keskkonnamõju hindamise programmide avalikustamisest lihtkirjaga teatada ka kavandatava tegevusega eeldatavalt oluliselt mõjutatava kaitstava loodusobjekti valitsejale ning valitsusvälistele keskkonnaorganisatsioonidele neid ühendavate organisatsioonide kaudu (s.o Eesti Keskkonnatühenduste Kojale).

Keskkonnateenistused ja Keskkonnaministeeriumi vastavad osakonnad kaasati protsessi keskkonnamõju hindamise programmide väljatöötamise käigus, st enne keskkonnamõju hindamise algatamise ja keskkonnamõju hindamise programmide avalikustamisest teatamist esitati koostatud programmid kõigile keskkonnateenistustele ja looduskaitse osakonnale ning kalavarude osakonnale ülevaatamiseks ja vajadusel täienduste tegemiseks (23. veebruari 2006. a e-posti teel). Täiendused esitas Põlvamaa Keskkonnateenistus (28. veebruari 2006. a e-posti teel) ja looduskaitseosakond (01. märtsi 2006. a e-posti teel). Asjassepuutuvaid keskkonnateenistusi (Lääne-Virumaa Keskkonnateenistus, Järvamaa Keskkonnateenistus, Harjumaa Keskkonnateenistus, Põlvamaa Keskkonnateenistus, Tartumaa Keskkonnateenistus, Valgamaa Keskkonnateenistus, Viljandimaa Keskkonnateenistus, Pärnumaa Keskkonnateenistus, Võrumaa Keskkonnateenistus, Läänemaa Keskkonnateenistus) teavitati programmide avalikest aruteludest 31. mail 2006. a e-posti teel, Riikliku Looduskaitsekeskuse regioone (Järva - Lääne-Viru regioon, Pärnu-Viljandi regioon, Harju-Rapla regioon, Hiiu-Lääne regioon) 02. juunil 2006. a e-posti teel.

Tõkestusrajatiste küsimustega tegelev valitsusväline organisatsioon on MTÜ Eesti Vesivaramu, keda teavitati eelpool nimetatud 18. mai 2006. a kirjaga ja kes aktiivselt osales

protsessis. Teiselt poolt haldusmenetluse seaduse § 31 lõike 1 punkti 1 alusel võib teate avaldada üleriigilise levikuga ajalehes ja väljaandes Ametlikud Teadaanded, kui dokument on vaja kätte toimetada enam kui sajale isikule. Kuigi keskkonnamõju hindamise programmide avalikustamisest Eesti Keskkonnaühenduste Koda kirjalikult ei teavitatud, võib öelda, et programmide avalikustamise protsess oli edukas, sest avalikel aruteludel osales ka valitsusväliseid organisatsioone, näiteks SA Eesti Forell, MTÜ Eesti Roheline Liikumine, Eesti Kalaspordiliidu esindaja ja Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi esindaja.

Keskkonnamõju hindamise algatamise otsusega ja muude asjakohaste dokumentidega oli võimalik tutvuda Keskkonnaministeeriumi veeosakonnas.

Keskkonnamõju hindamise programmi avalikud arutelud toimusid piirkondade kaupa:

- 1) Korela, Tsüdsina, Tillo, Saarõ, Halla paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas – Värskas Kultuurikeskuses väikeses saalis 30. mail kell 11;
- 2) Tamme, Keldre, Väiko-Härmä, Jõksi, Savioja, Makõ, Suntri, Kelba, Oro, Külmoja paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas – Vana-Vastseliina raamatukogus 30. mail kell 15;
- 3) Tõrva ja Leebiku paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas – Tõrva Linnavolikogu saalis 01. juunil kell 11;
- 4) Emajõe vanajõgede suudmetel kavandatavate tegevuste osas – Tartu Maavalitsuse saalis 01. juunil kell 15-17;
- 5) Vihula alumise paisukohal kavandatava tegevuse osas – Vihula lasteaed-alkkoolis 5. juunil kell 11;
- 6) Kunda hüdroelektrijaama, Kunda tselluloositehase, Kunda tsemenditehase ja Kunda mõisa paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas – Kunda Linnavalitsuse saalis 5. juunil kell 14;
- 7) Sindi ja Kurgja paisukohal kavandatava tegevuse osas – Sindi Linnavalitsuse saalis 6. juunil kell 11;
- 8) Jändja ja Türi-Särevere paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas – Laupa põhikoolis 6. juunil kell 16;
- 9) Vanaveski paisukohal kavandatava tegevuse osas – Klooga Kultuuri- ja Noortekeskuses 8. juunil kell 11;
- 10) Vaskjala alumise, Loo ja Nehatu paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas – Lagedi põhikoolis 8. juunil kell 15;
- 11) Laastre paisukohal kavandatava tegevuse osas – Kullamaa vallamaja saalis 13. juunil kell 11;
- 12) Esna jõel kavandatava tegevuse osas – Sargvere mõisas 13. juunil kell 16;
- 13) Joaveski ja Loobu paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas – Riigimetsa Majandamise Keskuse Loobu metskonna kontoris 14. juunil kell 11;
- 14) Kotka ja Nõmmeveski paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas – Kolgaküla rahvamajas 14. juunil kell 15;

Keskkonnamõju hindamise programmidega oli võimalik eelnevalt tutvuda Keskkonnaministeeriumi veeosakonnas, Keskkonnaministeeriumi veebilehe vahendusel, AS'is Maves ning programmide avaliku arutelu kohtades. Ettepanekuid ja vastuväiteid programmide kohta ning küsimusi sai esitada programmide avaliku arutelu kohtades kahe nädala jooksul enne programmide avalikku arutelu ning avalikul arutelul koosolekutel. Ka Keskkonnaministeeriumile ja AS'ile Maves esitatud märkustega arvestati.

Haldusmenetluse seaduse § 48 lõike 1 alusel pannakse taotlus õigusakti andmiseks ja õigusakti eelnõu koos seletuskirjaga avalikkusele tutvumiseks välja, tagades avalikkusele nimetatud dokumentidega tutvumise võimaluse vähemalt kuni ettepanekute ja vastuväidete esitamise tähtaja lõpuni. Paragrahvi 49 lõigete 1 ja 2 kohaselt huvitatud isikul ja isikul, kelle õigusi võib avatud menetluse korras antav õigusakt puudutada, on õigus määratud tähtaja jooksul esitada menetlust läbiviivale haldusorganile eelnõu või taotluse kohta ettepanekuid ja vastuväiteid. Haldusorgan määrab ettepanekute ja vastuväidete esitamiseks tähtaja, mis ei või olla lühem kui kaks nädalat väljapaneku algusest arvates. Kui menetluse algatamisest teatatakse pärast väljapaneku algust, ei või tähtaeg olla lühem kui kaks nädalat teatamisest arvates. Käesoleval juhul on haldusmenetluse seaduse § 48 lõikega 1 sätestatu vastu eksitud – kuigi programmide avalikustamise teate kohaselt oli kõigil isikutel võimalik esitada märkusi ja küsimusi programmi kohta kahe nädala jooksul enne programmide avalikku arutelu, oli tulenevalt asjaolust, et kirjalik programmide avalikustamise teade saadeti alles 18. mail, isikutel võimalik esitada märkusi lühema ajaperioodi jooksul. Samas keskkonnamõju hindamise programmide täiendamisel ja parandamisel arvestati ka nende märkuste ja ettepanekutega, mis esitati programmide kohta paari nädala jooksul pärast nende avalikku arutelu.

3. Keskkonnamõju hindamise programmide avalik arutelu, programmide kohta ettepanekute, vastuväidete ja küsimuste esitamine ning nendega arvestamine

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 17 lõike 2 alusel ekspert või eksperdirühm eksperdi juhtimisel teeb koos arendajaga keskkonnamõju hindamise programmi kohta tehtud ettepanekute ja vastuväidete alusel programmis vajalikud parandused ja täiendused, selgitab ettepanekute ja vastuväidete arvestamist või põhjendab arvestamata jätmist ning vastab esitatud küsimustele. Sama paragrahvi lõikes 3 on sätestatud, et arendaja saadab keskkonnamõju hindamise programmi kohta ettepanekuid, vastuväiteid või küsimusi esitanud isikule liht- või tähtkirjaga esitatud ettepanekute ja vastuväidete arvestamise selgituse või arvestamata jätmise põhjenduse ning vastused küsimustele.

Kuigi eelnimetatud seaduse § 17 lõikes 3 on sätestatud, et programmi kohta esitatud ettepanekutele ja märkustele tuleb vastata liht- või tähtkirjaga, vastati Kalle Kroonile, kes esitas märkusi e-posti teel, samuti elektrooniliselt. Hr Kroon ei ole seda vaidlustanud. Elektrooniliselt vastamine on aktsepteeritav, kui vastamise funktsioon ja eesmärk on niiviisi täidetud.

Programmide avalikel aruteludel suuliselt esitatud ettepanekutele kirjalikult vastatud ei ole, kuna nendele vastati avaliku arutelu käigus suuliselt (arutelu on protokollitud), mistõttu küsija sai vastuse, kas esitatud märkustega keskkonnamõju hindamise programmi korrigeerimisel arvestatakse või mitte.

Keskkonnamõju hindamise programmi kohta kirjalikult esitatud ettepanekutele, vastuväidetele ja küsimustele saadetud vastustes on esitatud, kas arvestatakse tehtud märkustega või mitte, kuigi iga kord ei ilmne põhjalikud selgitused selle kohta, mis programmi punkti konkreetselt täiendati, kuid programmide lugemisel on lihtne tuvastada, millises punktis tehtud ettepanek on arvesse võetud. Selleks, et ettepanekud esitanud isikutele anda teavet nende esitatud märkustega arvestamise kohta, on järgnevalt analüüsitud

programmi täiendamise ettepanekutega arvestamist.

3.1. Piusa jõel paiknevate Korela, Tsüdsina, Tillo, Saarõ, Halla, Tamme, Keldre, Väike-Härma, Jõksi, Savioja, Makõ, Suntri, Kelba, Oro paisudel ja Kiviojal paikneva Külmoja paisul kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise programm

Toimus kaks avalikku arutelu: Korela, Tsüdsina, Tillo, Saarõ, Halla paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas – Värskas Kultuurikeskuse väikeses saalis 30. mail kell 11.00-12.50 ning Tamme, Keldre, Väiko-Härmä, Jõksi, Savioja, Makõ, Suntri, Kelba, Oro, Külmoja paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas Vana-Vastseliina raamatukogus 30. mail kell 15.00-17.30.

Värskas toimunud avalikul arutelul osales üheksa inimest. Tehti kaks programmi täiendamise ettepanekut: Piusa alamjooksu vanajõgesid tuleks puhastada ja uurida allavoolu asuvat kahte paisu, mis asuvad Venemaal.

Arutelul vastati, et eelnimetatud projekt Venemaal asuvate paisude ning Piusa alamjooksu vanajõgede süvendamisega seonduvat ei käsitle, sest Venemaal asuvate paisudega ei ole Eestil võimalik tegeleda ning vanajõgede süvendamine on väga tömahukas, mistõttu projekti lähteülesanne seda ei käsitleda – see ületab praeguse lähteülesande mahud. Projekti on haaratud Emajõe vanajõgede puhastamine.

Vana-Vastseliinas osales 19 isikut, kes tegid viis ettepanekut keskkonnamõju hindamise programmi täiendamiseks:

1. hinnang tuleb anda kavandatava tegevuse mõjupiirkonnas kalade kadumise põhjustele;
2. keskkonnamõju hindamise käigus tuleb käsitleda elanikke, et selgitada välja nende suhtumine paisudesse ja paisjärvedesse;
3. analüüsida tuleb looduskaitseaduse § 51 muutmise vajadust;
4. hinnata tuleb paisude taastamise keskkonnamõju ja selle mõju maastiku ilmele;
5. samuti tuleks hinnata Piusa jõe veetaseme mõju kaevude veetasemele.

Leiti, et looduskaitseaduse § 51 muutmise vajaduse analüüsimine ei kuulu tulenevalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest keskkonnamõju hindamisel käsitletavate küsimuste hulka (selle küsimuse lahendamine kuulub riigiasutuste pädevusse, kes saavad vajadusel õigusakte muuta). Samuti vastati avalikul arutelul, et töö mahtu ei kuulu elanikkonna küsitlemine, et hinnata nende suhtumist paisude taastamisse või lammutamisse. Keskkonnaministeerium on seisukohal, et avalikul arutelul osalenute hoiak oli negatiivne, seda aspekti saab keskkonnamõju hindamise aruande koostamise käigus arvestada, kuid vajadusel tuleb küsitlus siiski läbi viia. Piusa jõe lõigul ei ole tulenevalt kehtestatud õigusaktidest (looduskaitseaduse § 51) paisude taastamine võimalik, seetõttu paisude taastamise ning selle mõju maastiku ilmele ei analüüsita.

Keskkonnamõju hindamise programmi avalikustamise tulemuste alusel täiendati programmi punkti 5 „Kavandatava tegevuse keskkonnamõjud ja mõjude leevendamine“ (alapunkt 13 – tegevuse mõju kaevude veetasemele). Samuti selgitatakse keskkonnamõju hindamise käigus (punkti 5 alusel) kalastiku jaoks olulisi probleeme, eeldusi ja tingimusi kalastiku hea seisundi saavutamiseks; antakse ka hinnang kalade kadumise põhjustele. Programmi punkti 4 täiendati kavandatava tegevuse alternatiivsete lahenduste kirjelduse osas – lisati juurde mitmed uued

lahendused jms.

Võrumaa Keskkonnateenistus esitas 30 juunil ettepanekuid keskkonnamõju hindamise programmi täiendamiseks. Võrumaa Keskkonnateenistus tegi ettepaneku hinnata kavandatava tegevuse vastavust õigusaktidele ja projekti võimalikkust lähtuvalt kehtivast regulatsioonist. Kuigi Keskkonnaministeerium vastas 7. augusti kirjaga nr 11-10/9743, et vastavat küsimust on kavas käsitleda keskkonnamõju hindamise programmi punkti 6 „Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide hindamine ja hindamise meetodika“ alusel, lisati kõne all olev küsimus ka punkti 5 (alapunkt 1, mille alusel hinnatakse kavandatava tegevuse vastavust planeeringutele ja õigusaktidele).

3.2. Õhne jõel paiknevatele Tõrva ja Leebiku paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamise programm

Programmi avalik arutelu toimus 1. juunil algusega kell 11 Tõrva linna volikogu saalis, kus osales 17 isikut. Valgamaa Keskkonnateenistuse jahinduse ja kalanduse peaspetsialist Alari Mägi leidis, et programmist ei nähtu, et Õhne jõe puhul (Tõrva linna piires) on tegemist Natura 2000 alaga. Kavandatava tegevusega alad paiknevad Õhne jõe hoiualal, Tõrva paisjärv piirneb looduskaitsealuse Tõrva linna puhkepargiga. Valgamaa Keskkonnateenistus on Tõrva paisjärve mudast puhastamise tehnoloogilise lahenduse vastu, s.o paisjärve puhastamine kuivmeetodil ja muda ladustamine paisjärve sopialadele. Ka kamberkalapääs ei oleks vastuvõetav. Töös tuleks kasutada varem koostatud materjale – OÜ Enno Projekt paisjärve süvendamise projekt „Tõrva Vana Veski Paisjärve süvendamine“ (töö nr E-00-108.1).

Tõrva Linnavalitsus tegi ettepaneku Tõrva paisu korral mitte käsitleda neljandat varianti, mis ei näe ette paisjärve puhastamist. Samuti tehti arutelul ettepanek uurida Õhne jõe mudastumist lõigul paisjärv kuni Riiska biotiikide väljavool jõkke.

Programmi punkti 5 täiendati alapunktidega 6 ja 10, mis käsitlevad Natura 2000-ga (Õhne jõe hoiualaga) ning Tõrva paisuga külgneva linna puhkepargiga seonduvat. Punktis 4 „Kavandatava tegevuse alternatiivide lühikirjeldus“ nimetati, et Tõrva paisjärve puhastamise ja süvendamise korral kaalutakse OÜ Enno Projekt töös pakutud tehnoloogiat. Avaliku arutelu protokollis ning keskkonnamõju hindamise programmi punkti 3 kohaselt keskkonnamõju hindamise käigus uuritakse Õhne jõe mudastumisega seonduvat (lõigul Tõrva paisjärv – Riiska linnaosa biotiikide väljavool).

Arvestamata jäeti Tõrva Linnavalitsuse ettepanek variandi 4 osas (Tõrva paisu korral). Arutelul vastati, et kalapääsu mõju ökoloogilisele kvaliteedile on oluline sõltumata sellest, kas järve puhastatakse või mitte. Seetõttu on variandi 4 (kalapääsu rajamine ilma paisjärve puhastamata) kaalumise vajalik sest projekt ei keskendu siiski mitte paisjärvede puhastamisele vaid hoopis kaladele möödapääsuvõimaluste loomisele tõkestusrajatistest.

Valgamaa Keskkonnateenistus esitas täiendavad märkused 6. juunil kirjalikult AS'ile Maves. Programmi korrigeerimisel arvestati tehtud märkustega. Kuigi Valgamaa Keskkonnateenistus tegi muuhulgas ettepaneku punkti 3 täiendada järgmises sõnastuses: „Õhne jõe hoiualale ja looduskaitsealusele Tõrva linna puhkepargile (Tantsumägi)“, täiendati selle alusel programmi punkti 5.

Keskkonnaministeerium vastas Valgamaa Keskkonnateenistusele 9. augustil selgitades, et programmi parandamisel arvestati kõigi ettepanekutega, välja arvatud sellega, et punktis 6 märgitud kriteeriumid peavad olema samad, mis on antud punktis 5. Siiski hiljem täiendati programmi punkti 6, lisades sinna punktis 5 toodud aspekte.

3.3. Emajõel paiknevate vanajõgede (Lustivere-, Samblasaare-, Kupu-, Puhja-, Völlinge-, Pudru-, Sibula-, Lempsi-, Nasja alumise koolu, IV kaevandi, Hobuseraua-, Väike-Kullasaare-, Kõveriku koolu, III kaevandi, II kaevandi, I kaevandi, Vanavihti-, Kärkna-, Rõhu koolu) suudmete avamise ja Kärevere paadikanali rekonstrueerimise keskkonnamõju hindamise programm

Keskkonnamõju hindamise programmi avalik arutelu toimus 1. juunil algusega kell 15 Tartu Maavalitsuse saalis. Protokollis kohaselt osalesid avalikul arutelul vaid Keskkonnaministeeriumi veeosakonna spetsialist Margus Korsjukov, projekteerija AS K&H ja keskkonnamõju hindajate esindajad. Seetõttu avalikul arutelul programmi täiendusettepanekuid ei esitatud. Märkusi ja küsimusi ei laekunud ka programmi avaliku väljapaneku jooksul ega ka hiljem.

3.4. Mustojal paikneva Vihula alumise paisu kalapääsu rajamise keskkonnamõju hindamise programm

Keskkonnamõju hindamise programmi avalik arutelu toimus 5. juunil kell 11.00-12.45 Vihula Lasteaed-Algkoolis. Üritusel osales üheksa inimest. Arutelul tehti ettepanek keskkonnamõju hindamise käigus hinnata Vihula alumise paisu mõju (veetaseme tõstmise korral, mis see oli enne paisul saeveski töötamise korral) keskkonnale. Samuti soovitati mõju hindamisel hinnata kalade läbipääsu võimalusi Vihula ülemise paisuni ja kalatee rajamist Vihula mõisa paisjärve.

Arutelul vastati, et esitatud märkustega ei ole võimalik arvestada. Vihula alumise paisu juures ei saa veetaseme tõsta tulenevalt looduskaitseaduse §-iga 51 sätestatust (keelatud on olemasolevate paisude rekonstrueerimine ulatuses, mis tõstab veetaseme). Teise ettepaneku osas selgitati, et kalade läbipääsu võimaluste (Vihula ülemise paisuni) ja kalatee rajamine (Vihula mõisa paisjärve) ei kuulu töö mahtu, mistõttu keskkonnamõju hindamise käigus seda temaatikat ei käsitleta. Keskkonnaministeerium on seisukohal, et antud ettepanekutega ei ole võimalik arvestada, kuna looduskaitseaduse §-st 51 tulenevalt ei ole Vihula alumise paisu juures võimalik veetaseme tõsta ja seetõttu ka ei hinnata Vihula alumise paisu mõju keskkonnale veetaseme tõstmise tingimustes. Ei hinnata kalade läbipääsu võimalusi Vihula ülemise paisuni ja kalatee rajamist Vihula mõisa paisjärve, sest see väljub antud projekti lähteülesande raamidest. Mõistlik on lahendada eelnevalt allavoolu olevate paisude probleemid, nende lahendamise korral on võimalik edasi tegeleda ülesvoolu jäävate tõkestusrajatistega.

Projekti elluviiv konsortsium (AS K&H, AS Maves, MTÜ Eesti Loodushoiu Keskus, OÜ Inseneribüroo Urmas Nugin) tegi ettepaneku keskkonnamõju hindamise käigus seoses hüdroelektrijaama rajamisega käsitleda Vihula ülemise paisu mõju Mustoja hüdroloogilisele režiimile. Programmi punkti 5 selles osas ka täiendati.

3.5. Kunda jõel paiknevatele Kunda hüdroelektrijaama, Kunda veehaarde, Kunda tehase ja Kunda mõisa paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamise

programm

Programmi avalik arutelu toimus 5. juunil kell 14.00-17.00 Kunda Linnavalitsuse saalis. Protokollis kohaselt osales arutelul 16 inimest, kes tegid seitse ettepanekut programmi täiendamiseks, millest otsustati arvestada kõikide märkustega – täiendati ja muudeti programmi punkti 5, sh lisati alapunkt 1, mille kohaselt hinnatakse kavandatava tegevuse vastavust planeeringutele ja õigusaktidele. Tulenevalt keskkonnamõju hindamise põhimõtetest hinnatakse tegevuse nii positiivset kui ka negatiivset mõju (programmi punkt 5). Keskkonnamõju hindamise käigus kaalutakse mitteutilitaarsete hindade rakendamise mõistlikkust. Selgitatakse mitteutilitaarsete hindade olemust (programmi punkt 5). Keskkonnamõju hindamise aruande koostamisel võetakse arvesse hüdroenergeetikast saadav elektritulu. Hinnatakse, kui palju säästetakse põhjavest, kui palju vähem eraldub CO₂ (programmi punkt 5). Aruandes selgitatakse ka EL Veepoliitika Raamdirektiivi pinnavee "hea seisund" mõistet (programmi punkt 5).

Muinsuskaitseamet asus oma 2. juuni 2006. a kirjas nr 708 seisukohale, et Kundas asuv mõisa ja tsemenditootmise kompleks moodustavad väärtusliku ajaloolise taustaga ansambli, kus enamik ehitisi on omavahel seotud ajaloolise tootmisprotsessi kaudu. Kundas ja Kunda mõisas olevad tööstusehitised on ühes paremini säilinud tööstusarhitektuuri näited Eestis ja omavad väärtust nii kohalikul kui ka laiemal tasandil. Seetõttu tuleb keskkonnamõju hindamisel arvestada asjaoluga, et tegemist on väärtusliku kultuurmaastikuga, kus tuleb säilitada ajaloolist substantsi ja kultuuriruumi väärtustavaid arhitektuurielemente.

Keskkonnaministeerium vastas 7. augustil Muinsuskaitseametile märkides, et keskkonnamõju hindamisel arvestatakse esitatud märkusega.

Muinsuskaitseameti ettepanekute alusel täiendati keskkonnamõju hindamise programmi järgmiselt: programmi punkti 3 „Mõjutatava keskkonna kirjeldus“ alusel antakse keskkonnamõju hindamise aruandes muuhulgas ülevaade kaitstavatest loodus- ja muinsuskaitse objektidest ning punkti 5 „Kavandatava tegevuse keskkonnamõjud ja mõjude leevendamine“ alusel hinnatakse kavandatava tegevuse vastavust planeeringutele ja õigusaktidele, samuti hinnatakse mõju sotsiaalsele elukeskkonnale (sh miljööväärtusele) ja kultuurilisele pärandile.

3.6. Pärnu jõel paiknevatele Türi, Jändja, Kurgja ja Sindi paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamise programm

Toimus kaks avalikku arutelu: Sindi ja Kurgja paisukohal kavandatava tegevuse osas – Sindi Linnavalitsuse saalis 6. juunil kell 11 ning Jändja ja Türi-Särevere paisukohtadel kavandatavate tegevuste osas – Laupa põhikoolis 6. juunil kell 16.

Sindis toimunud arutelul osales 23 inimest. Pärnumaa Keskkonnateenistuse vee peaspetsialist Margit Kolk tegi ettepaneku, et variandi I korral (Sindi paisu osas) tuleks hinnata hüdroelektrijaama mõju Pärnu jõele (kui elektrijaam töötab väljastatud vee-erikasutusloa tingimustele vastavalt). Samuti tuleks analüüsida, kas ja kuidas pakutud erinevaid lahendusvariante on võimalik ellu viia arvestades looduskaitse seaduse § 51 lõiget 1. Analüüsida tuleb ka lahendust, kus pais tuleb säilitada, kuid vajalik on sisselõige ehk läbipääsuava, projekti käigus tuleb teha ka majanduslik tulu-kulu analüüs. Samuti tuleb hinnata varianti elektritootmine mõlemal kaldal ja kalapääsud mõlemal kaldal ning hinnata

varianti elektritootmine vasakul kaldal ja kalapääsud mõlemal kaldal.

Keskkonnamõju hindamise programmi korrigeerimisel arvestati esitatud märkustega – täiendati punkte 4 (Sindi paisu puudutavaid punkte) ja 5 (lisati uus alapunkt 1). Tulu-kulu analüüsi tegemine oli juba algselt projekti lähteülesandes sees.

Laupas toimunud nõupidamisel osales 16 inimest. Osalejad tegid ettepaneku hinnata pakutud alternatiivsete lahenduste korral (omanike soovil) elektri tootmisega seonduvat. Jändja paisu korral on oluline energeetika aspekt (hüdroelektrijaama taastamise ning energia tootmise võimalus). Sellele vastati kohapeal et antud jõelõigus on keelatud olemasoleva veetaseme tõstmine üle 0,3 m (Looduskaitseaduse § 51) ja sellest tulenevalt ei ole võimalik ka elektrit toota. Kuid sellegipoolest täiendati programmi punkti 4, selliselt, et lisaks esmasele eesmärgile, s.o kalavarude loodusliku taastootmise tagamine, arvestatakse variantide võrdlemisel Jändja paisu energeetilist funktsiooni ning arvestatakse Generaator E&K sooviga taastada Jändja HEJ. Kohapeal tõstatati küsimus, kas hinnatakse ka röövpüüki kalade rände ja kudemise perioodil, millele vastati, et see on kindlasti probleem, loomulikult on lihtsam püüda kala, kui läbipääs on kitsam, sellega arvestatakse. Kalastikuga seonduv leiab käsitlemist punktis 3 „Mõjutatava keskkonna kirjeldus“ (ülevaade kavandatava tegevusega seotud ala keskkonnaseisundist, sh vee-elustikust) ning punkti 5 alapunktides 4 „Mõju vee-elustikule (kaladele, põhjaloomastikule)“ ja 7 „Mõju jõe kalanduslikule väärtusele“. Arutelul tõstatati küsimus, kas on ka arvestatud allikate mõju. On tendents, et vett jääb aina vähemaks, põhjavee tase langeb, suvel jääb kalatrepp kuivale. Kohapeal vastati, et sellega on arvestatud, et kogu miinimumperioodi veevool läheks läbi kalapääsu. Samuti peeti vajalikuks uurida paisu positiivset mõju keskkonnale, nii sotsiaalsele kui ka looduskeskkonnale. Arutelul selgitati, et paisu positiivne mõju vooluveekogule on kaheldav, sest sellelt saadav elektrienergia on tühine. Harrastuskalastajate ja looduskeskkonna (s.h kalastiku) seisukohalt on ikkagi parem, kui vooluveekogu on tõkestamata. Vooluveekogu kalastikuline mitmekesisus on hinnatav ka rahalises väärtuses. Kavandatavate tegevuste mõju hinnatakse vastavalt programmi punktile 5, mis kajastab nii mõju sotsiaalsele kui looduskeskkonnale. Arvestades keskkonnamõju hindamise põhimõtteid, tuleb keskkonnamõju hindamise käigus analüüsida paisu nii positiivset kui ka negatiivset mõju.

Pärnumaa Keskkonnateenistus asus 6. juuli 2006. a kirjas nr 38-6-1/1872-2 seisukohale, et esitatud alternatiivsetest lahendustest parim peab selguma keskkonnamõju hindamise käigus. Arvestades hetkeseisu, kus Sindi pais kuulub AS'ile Maru, kellele on hüdroenergia tootmiseks antud vee erikasutusluba, siis oleks asjakohane täiendavalt võrrelda keskkonnamõju suurust juhul, kui säilib olemasolev olukord Sindi paisul (n.ö 0-variant) olukorraga kui ehitatakse uus kalatee paremkaldale koos hüdroelektrijaama ja vasakkalda kalatee rekonstrueerimisega. Keskkonnaministeerium vastas Pärnumaa Keskkonnateenistusele 7. augustil kirjaga märkides, et keskkonnamõju hindamisel arvestatakse esitatud märkusega. See on lisatud programmi punkti 4.

Kalle Kroon leidis 5. juunil AS'ile Maves saadetud e-kirjas, et ta ei toeta veekogu kallaste avamist (st valgustingimuste parandamist). Ekspertid aga kinnitavad vastupidist, ja sellekohane vastus talle ka saadeti (05.06.2006 ja 03.08.2006). Lisaks hr Kroon on seisukohal, et otstarbekas on Sindi, Jändja ja Laupa tammid õhkida. Keskkonnaministeeriumi veosakonna spetsialist Margus Korsjukov selgitas 5. juunil saadetud e-kirjas, et keskkonnamõju hindamise käigus tuleb välja selgitada parim võimalik lahendus arvestades

kõiki aspekte ning ka erinevate osapoolte huve, ei saa kohe öelda, et õhkimine oleks parim.

OÜ Articer saatis 8. augustil AS'ile K&H kirja, kus tegi ettepanekuid Sindi paisu korral alternatiivsete lahenduste seadmise osas (täiendada programmi seitsme alternatiiviga). AS K&H selgitas 8. septembril saadetud kirjas, et projekti eesmärk ja ajakava ei võimalda esitatud täiendavaid lahendusvariante eraldi hinnata. Ühtlasi leiti, et programmi täiendavate alternatiivide lisamine suurendaks oluliselt töö mahtu, kuid ei täiendaks programmi põhimõtteliselt uute lahendustega. Leiti, et need on suunatud pelgalt OÜ Articer tegevuseks lahenduste väljatöötamiseks. Seitsmest ettepanekust juba kolm olid varasemalt programmis sees (Sindi paisu korral alternatiivsed variandid 1, 2 ja 3 - OÜ Articeri pakutud variandid 1, 3 ja 5). Samuti tegi OÜ Articer ettepanekud üle kahe kuu pärast programmi avalikku arutelu. Keskkonnaministeerium nõustub eeltoodud põhjendusega.

3.7. Vasalemma jõel paiknevale Vanaveski paisule kalapääsu rajamise keskkonnamõju hindamise programm

Keskkonnamõju hindamise programmi avalik arutelu toimus 8. juunil algusega kell 11 Klooga Kultuuri- ja Noortekeskuses. Protokoll kohaselt avalikul arutelul osales 12 inimest. Avalikul arutelul tehti kolm programmi täiendamise ettepanekut, mida kõiki arvestati (täiendati programmi punkti 5). Programmi korrigeerimisel ei arvestatud ettepanekuga, et keskkonnamõju hindamisel ei peaks käsitlema veetaseme alandamisega seotud variante. Keskkonnaministeerium sellega ka nõustub, kuna keskkonnamõju hindamise käigus tuleb analüüsida kõikide lahendustega kaasnevat, mille tulemuste alusel valitakse parim variant (arvestatuna mõju looduskeskkonnale, elanikele jne).

Lisaks avalikule arutelule esitati märkusi ka kirjalikult – 25. juunil Mati-Ivar Tali, 13. juunil Maie Välja (küsimused saadeti Keskkonnaministeeriumile ja AS'ile Maves) ning 07. juunil 2006. a e-posti teel (saadetuna Silver Riigele AS'ist Maves) Madis Palli.

Mati-Ivar Tali tegi ettepaneku, et keskkonnamõju hindamisel tuleb arvestada ka mõjuga sotsiaalsele keskkonnale ja maakasutusele paisu mõjupiirkonna kinnistutel ning otsuse tegemisel eelistatakse varianti, mille korral olemasolev veetase säiliks (veekanalisse jääb vesi voolama). Hr Tali ei poolda varianti 4 „paisu lammutamine“. Keskkonnaministeerium vastas 31. juulil, et keskkonnamõju hindamise programmi alusel muuhulgas hinnatakse ka kavandatava tegevuse mõju sotsiaalsele keskkonnale, maakasutusele ja paisu mõjupiirkonna kinnistutele (programmi punkti 5 alapunktid 10, 12 ja 13). Siiski keskkonnamõju hinnatakse ka lahendusvariandi nr 4 (veetaseme alanemine) kohta (keskkonnamõju hindamise käigus analüüsitakse kõikide alternatiivide mõju keskkonnale, mille hulgast selgitatakse parim).

Maie Välja oli seisukohal, et Vanaveski paisu lammutamine ei peaks olema lubatav, kuna see muudaks oluliselt tekkinud tasakaalu looduses. Samuti kaoks veskitammi lõhkumisega tulevikus võimalus kasutada ajaloolist vesiveskit nii energia tootmiseks kui ka kalakasvatuse arendamiseks. Maie Välja oli seisukohal, et koostatud programm läheneb probleemidele väga kitsast vaatenurgast – arvestamata on jäetud mitmed valdkonnad, nt ümberkaudsete alaliste elanike elukeskkonnaga seonduv. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et jõe suue on kinni kasvanud, mistõttu kalade pääs jõkke on takistatud. Kindlasti tuleb keskkonnamõju hindamise käigus käsitleda taimestiga seonduvat, samuti tuleb analüüsida tegevuse mõju ümbritsevatele maastikele. Hinnata tuleb, kuidas Klooga polügooni laiendamine võib mõjutada Vasalemma

jõgikonda ja vee kvaliteeti. Ühtlasi leidis pr Välja, et kavandatav tegevus võib lisaks kalavarudele mõjutada ka kultuuripärandit, taimestikku, maastikku kui ka sotsiaalset keskkonda, mistõttu enne põhimõttelist arutelu on vajalik arutelu ja konsensus ametkondade ja avalikkuse vahel. Pr Välja oli ka seisukohal, et keskkonnamõju hindamise programmi avaliku arutelu korraldamine ei olnud õnnestunud, sh aja, koha ja programmi avalikustamisest teavitamise osas. Ta tegi ettepaneku, et kõigile paisu mõjupiirkonda jäävate kinnistute omanikele saadetakse tähitud kirjaga keskkonnamõju hindamise programm ja ajakava koos võimalike avalike arutelude ajakavaga. Samuti on vajalik, et sotsiaalsele elukeskkonnale avalduva mõju hindamisel küsitletaks ka elanikke.

Keskkonnaministeerium selgitas pr Väljale 27. juunil 2006. a saadetud vastuskirjas, et projekti 2003/EE/16/P/PA/012 „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine“ eesmärk ei ole Vanaveski paisu ega ka teiste paisude lammutamine. Projekt on suunatud veekogude hea ökoloogilise kvaliteedi saavutamiseks, keskendudes konkreetsetelt kalade läbipääsude tagamisele tõkestusrajatistest. Eesmärgi saavutamiseks on mitmeid lahendusi, millest parima peab välja selgitama keskkonnamõju hindamine ning majandusanalüüs. Vastuskirjas selgitati ka, millal, mis väljaannete kaudu jne keskkonnamõju hindamise programmi avalikustamisest teatati. Selgitati, et suure hulga objektide ja asjast huvitatute tõttu ei oleks olnud võimalik leida kõigile sobivat avaliku arutelu päeva ja kellaaega. Tõkestusrajatiste omanikele ja kohalike omavalitsuse üksustele esitati eelnevalt ka teostatavate tööde eskiislahendused nendepoolsete kommentaaride saamiseks. Ühtlasi märgiti, et ka keskkonnamõju hindamise aruanne avalikustatakse. Keskkonnamõju hindamise programm käsitleb muuhulgas ka sotsiaalse keskkonnaga, vee-elustikuga, taimestikuga jm seonduvat. Maie Välja seisukohti kasutatakse keskkonnamõju hindamisel, sh elanike küsitlemise vajaduse selgitamise osas.

Madis Palli tegi ettepaneku jätta käsitlemata alternatiivid 3 „Pais ja olemasolev veetase säilitatakse, kalapääs rajatakse möödaviigu kanalina jõe vasakul kaldal“ ja 4 „Pais lammutatakse, taastatakse looduslik kärestik, sh rajatakse kudepesad ning paisutatud osast eemaldatakse jõesete (muda)“. Keskkonnaministeerium vastas 7. augustil, et kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise käigus siiski hinnatakse kõiki programmis esitatud variante, sh 0-alternatiiv, mille alusel leitakse parim. Samas keskkonnamõju hindamisel arvestatakse hr Palli vastuseisuga variantide 3 ja 4 osas.

3.8. Pirita jõel paiknevatele Vaskjala alumine, Loo ja Nehatu paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamise programm

Keskkonnamõju hindamise programmi avalik arutelu toimus 8. juunil algusega kell 15 Lagedi Põhikoolis, kus osales 14 inimest. Arutelul tehti ettepanek projekti raames käsitletavate paisude nimekirja lisada Tallinna pinnaveehaarde koosseisu kuuluv Vaskjala pais ning Paritõkke pais.

Arutelul Aldo Laid'ule vastati, et eelnimetatud projekti käigus analüüsivad objektid on välja valitud, nende hulgas Vaskjala veehoidla paisu ega Paritõkke paisu ei ole. Eelnimetatud projekti näol on tegemist esimese sellelaadse projektiga. Lahendades allvool paisudel kalade läbipääsu probleemid, saab edaspidi lahendada Vaskjala suure paisu küsimused.

Keskkonnamõju hindamise programmi täiendamisel siiski otsustati hr Laid'u ettepanekuga

arvestada, mistõttu keskkonnamõju hindamise käigus analüüsitakse ka Paritõkke paisu keskkonnamõju. Paritõkke paisu korral käsitletakse kolme alternatiivi:

1. Alternatiiv 1 – Olemasolev veetase säilitatakse, kividest kujundatakse toimivad kalapääsud paisu lagunenu, ülevoolavale vasakkalda osale ning ärauhitud paremkalda osale.
2. Variant 2 – Pais likvideeritakse ning taastatakse looduslik karestik.
3. Variant 0 – Kavandatavat tegevust ei toimu.

Programmi korrigeerimise tõttu muudeti ka programmi pealkirja - „Pirita jõel paiknevatele Vaskjala alumine, Paritõkke, Loo ja Nehatu paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamise programm“.

3.9. Kasari jõel paikneva Laastre paisu kalapääsu rajamise keskkonnamõju hindamise programm

Keskkonnamõju hindamise programmi avalik arutelu toimus 13. juunil 2006. a kell 11 Kullamaa vallamaja saalis, üritusel osales 15 inimest. Arutelul esitati kolm ettepanekut programmi täiendamiseks: keskkonnamõju hindamise käigus tuleb ka hinnata veetaseme alandamise mõju jõeluha veerežiimile ja sellega kaasnevat mõju Natura 2000 linnualale. Ühtlasi tehti arutelul ettepanek täiendada alternatiivi 2 – lisaks toodule analüüsida ka kalateede veevoolu sulgemise võimalust ajal, kui kalaränne puudub. Samuti soovitati kaaluda varianti, kus maksimaalne paisutus säilib olemasoleval tasemel, kuid seejuures kalapääsu toimimine ja veetaseme reguleerimine toimuks vesivärvatega.

Kavandatava tegevuse mõju Natura 2000 linnualale hinnatakse programmi punkti 5 alapunkti 6 alusel. Ekspertühma kaasati Kristjan Piirimäe, kes hakkab hindama Laastre paisu kalapääsu rajamise mõju elusloodusele, sh vee-elustikule. Kristjan Piirimäe on lõpetanud bakalaureuseõppe Tartu Ülikoolis mikrobioloogia alal ja magistriõppe hüdrobioloogia erialal. Praegu õpib Tallinna Tehnikaülikoolis (doktorantuuris keskkonnatehnika erialal). Programmi täiendati ka kahe uue alternatiiviga – variant 0, so kavandatavat tegevust ei toimu ning variandiga 4, mille kohaselt paisutus säilib praegusel tasemel, kalapääsu toimimine ja veetaseme reguleerimine toimuks vesivärvatega.

Arutelul vastati, et alternatiivi 2 vastavalt ettepanekule täiendada ei ole otstarbekas, kuna minimaalse vooluhulga korral langeb veetase paisu keha läbiva filtratsiooni tõttu kuni 30 cm. Pealegi pakutud lahendus seab kalatee sõltuvusse inimestest. Keskkonnaministerium on seisukohal, et antud ettepanekut ei ole otstarbekas arvesse võtta, kuna selline olukord tekitaks madala veetaseme paisust allpool, mingi veekogus peab alati läbi voolama, jõesägi ei saa jätta mõneks ajaks kuivaks.

Läänemaa Keskkonnateenistuse kalanduse spetsialist Tiit Koel leidis 20. juunil 2006. a AS'ile Maves saadetud e-kirjas, et Laastre paisu korral ei ole kalastik põhiprobleem. Põhiprobleem on põllumajandusest avalduv mõju keskkonnale. Sellegipoolest hr Koel asub seisukohale, et korralikult toimiva kalatrepi rajamine on oluline, mis võib parandada kalavarude olukorda jõe ülemjooksul.

3.10. Esna jõe seisundit parandavate tegevuste keskkonnamõju hindamise programm

Programmi avalik arutelu toimus 13. juunil kell 16 Sargvere mõisas. Arutelul osales seitse

inimest, kuid ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi programmi kohta ei esitatud. Kalle Kroon saatis 5. juunil Keskkonnaministeeriumi veosakonna spetsialistile Margus Korsjukovile e-kirja, milles märkis, et ta ei nõustu Esna jõe kallaste avamisega, mis tähendaks valgustingimuste muutumist veekogus. Margus Korsjukov selgitas 5. juunil ja 3. augustil saadetud e-kirjas, et kaldapuistu ümberkujundamine voolusäangi valgustingimuste parandamiseks on siiski vajalik veekogu ökoloogilise kvaliteedi seisukohast. Keskkonnamõju hindamise käigus hinnatakse selle tegevuse mõjusid erinevatele aspektidele vastavalt keskkonnamõju hindamise programmi punktile 5. Hinnatakse kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega seotud keskkonnamõjusid jõe hüdro-morfoloogilisele kvaliteedile, jõe vee kvaliteedile, vee-elustikule (kalastikule, põhjaloomastikule), Natura 2000 loodusalade kaitse-eesmärkidele ja alade terviklikkuse säilimisele, pinnasele, jõe kallastele. Antakse negatiivsete mõjude leevendamise vajadus ja võimalus

3.11. Loobu jõel paiknevatele Joaveski hüdroelektrijaama ja Loobu paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamise programm

Keskkonnamõju hindamise programmi avalik arutelu toimus 14. juunil 2006. a kell 11.00-13.30 Riigimetsa Majandamise Keskuse Loobu metskonna kontoris – osa võttis 19 isikut. Arutelul esitati neli seisukohta:

- AS Maru on vastu Joaveski paisu likvideerimisele;
- Loobu metskond eelistab Loobu paisjärvel kamberkalapääsu, on vastu Loobu paisu lammutamisele;
- kalade kudemise aeg võib Loobu paisjärve üheks kuuks alla lasta;
- arvestada tuleb kultuurilise pärandiga.

Esimese ja teise seisukohaga keskkonnamõju hindamisel arvestatakse (erinevate variantide keskkonnamõju hindamisel ja võrdlemisel). Neljas ettepanek on arvesse võetud programmi punkti 5 alapunktis 12, kolmandas punktis toodud seisukohaga arvestatakse punktis 4 esitatud alternatiivsete variantide nr 6 ja 7 hindamisel.

Hiljem (20. juunil 2006. a) esitas Riigimetsa Majandamise Keskuse Loobu metskonna metsaülem Eerik Väärtnõu täiendavaid ettepanekuid (saadetuna e-posti teel AS'ile Maves Silver Riigele ja Keskkonnaministeeriumi veosakonna spetsialistile Margus Korsjukovile). Hr Väärtnõu pakkus välja lahenduse, mille korral Loobu paisjärve tamm tuleks välja ehitada nii, et seda oleks võimalik avada paisu alla laskmiseks järk-järgult. Paisjärve võiks alla lasta kaks korda aastas – kevadel ja sügisel teatud perioodiks kalade kudemise ajaks. Lisaks sellele tuleks paisu kõrvale rajada kalatrepp, et kalad saaks vajadusel liikuda ka muul ajal. Samuti tuleks selle valiku puhul puhastada paisjärv sinna kogunenud settest.

Programmi avalikustamise tulemuste alusel lisati programmi punkti 5 alapunkt 12 „Kultuuriline pärand“.

Keskkonnamõju hindamisel arvestatakse ka AS Maru vastuseisuga Joaveski paisu likvideerimisele ja Riigimetsa Majandamise Keskuse Loobu metskonna vastuseisuga Loobu paisu lammutamisele ja tema eelistusi kamberkalapääsu osas. Samas keskkonnamõju hindamise käigus ka eelnimetatud variante siiski käsitletakse.

Eerik Väärtnõu ettepanekute alusel on täiendatud programmi punkti 4 lisades sinna variandi nr 6. Tööd teostavad konsultandid pakkusid omalt poolt välja, et Eerik Väärtnõu ettepanekut arvestada ka Joaveski paisu puhul, selleks lisati Joaveski paisu osas variant nr 3.

Kuna kudeperiood vältab 2–3 kuud, siis tuleb lisaks variant, mille korral pais avada ainult sügisesel rändeperioodil ning kevadel võimaldada kaladel rännata läbi rajatava kalatrepi. See on programmi punkti 4 all Loobu puhul variant nr 7 ja Joaveski puhul variant nr 4

Keskkonnaministeerium vastas 7. augustil Eerik Väärtnõule, et tema esitatud ettepanekutega keskkonnamõju hindamise käigus arvestatakse. Märkuste alusel on täiendatud programmi vastavalt eelpool toodule, st täiendatud punkti 4, lisades sinna alternatiivseid lahendusi.

3.12. Valgejõesel paiknevatele Kotka ja Nõmmeveski paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamise programm

Programmi avalik arutelu toimus 14. juunil kell 15.00-17.15 Kolgaküla rahvamajas. Avalikul arutelul osales 30 inimest, kus esitati neli ettepanekut keskkonnamõju hindamise programmi täiendamiseks. Esitatud märkustega arvestati – täiendati programmi punkte 4 ja 5 (sh alapunkte 5 ja 14). Pärast avalikku arutelu saatis 30 juunil AS'ile Maves kirja Ennu Tšernjavski, milles ta tegi ettepaneku analüüsida kaitseväge keskpõlügeni mõju Valgejõeale.

Esitatud ettepaneku alusel täiendati keskkonnamõju hindamise programmi – kaitseväge keskpõlügeniga seonduv on lisatud programmi punkti 5 (alapunkt 14). Keskkonnaministeerium vastas 7. augustil hr Tšernjavskile esitatud ettepanekuga arvestamise kohta.

4. Keskkonnamõju hindamise programmide heakskiitmine ja heakskiitmise tingimused

Käesoleva käskkirja punktis 3 nimetatud keskkonnamõju hindamise programmid vastavad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 13 nõuetele. Programmides on esitatud kavandatava tegevuse kirjeldus ja eesmärk ning keskkonnamõju hindamise käigus analüüsitavate alternatiivsete lahenduste kirjeldus. Antud on teave keskkonnamõju hindamisel kasutatava meetodika kohta, nimetatud on eeldatavalt mõjutatavad keskkonnaelemendid ning mõjuala. Nimetatud on arendaja ja esitatud eksperdirühma koosseis. Programm sisaldab ajakava. Programmid on ka piisavad kavandatavate tegevuste (ja alternatiivide) keskkonnamõju hindamiseks.

Lähtudes eelnevast kiidab Keskkonnaministeerium keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 10 lõike 1 ja § 10 lõike 3 punkti 2 ning § 18 lõike 2 alusel käesoleva käskkirja punktis 3 nimetatud keskkonnamõju hindamise programmid heaks

Rein Randver
Minister

Saata: Veeosakond, keskkonnakorralduse ja -tehnoloogia osakond, AS Maves

Keskkonnaministri 2002. a 26. märtsi määruse nr 18 "Vee erikasutusloa ja ajutise vee erikasutusloa andmise, muutmise ja kehtetuks tunnistamise kord, loa taotlemiseks vajalike materjalide loetelu ja loa vormid" lisa 2

Veekogu tõkestamise, paisutamise, allalaskmise, süvendamise, veekogu põhja pinnase paigaldamise, kemikaalide kasutamise pinnaveekogu korrashoiuks või veekogusse tahkete ainete uputamise vee erikasutusloa vorm

**VEE ERIKASUTUSLUBA
nr HR0816 (L.VT.HA-38688)**

1. Vee erikasutaja:		
1.1. Ärinimi/Füüsilise isiku nimi		AS VEEJAAM
1.2. Registrikood/Isikukood		10653766
1.3. Aadress		Loksa vald, Joaveski k.
1.4. Vastutava isiku nimi		Heiki Laiverik
1.5. Aadress		11216 Valdeku 132, Tallinn
1.6. Kontaktinfo	Telefoni number	5049050
	Faksi number	
	Elektronposti aadress	
1.7. Kood ¹		HA0009
1.8. Vee erikasutuse piirkond (maakond, linn, vald, alev, küla)		Harju maakond, Loksa vald, Joaveski küla.
1.9. Tegevusala kood (EMTAK) ²		401010
1.10. Tegevuse iseloomustus		Elektrienergia tootmine Joaveski jõujaamas Loobu jõel.

¹ vee erikasutaja koodi omistab vee erikasutusloa andja

² tegevusala kood on Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatorist saadav number

2. Vee erikasutusloa andja:		
2.1. Asutuse nimi		Harjumaa Keskkonnateenistus
2.2. Registrikood		70001231
2.3. Aadress		Viljandi mnt. 16 Tallinn 11216
2.4. Vee erikasutusloa koostanud ametniku nimi		Karin Tibar
2.5. Ametikoht		Veemajanduse ja maavarade peaspetsialist
2.6. Kontaktinfo	Telefoni number	(0) 6722 496
	Faksi number	(0) 6722 972
	Elektronposti aadress	Karin.Tibar@harju.envir.ee

3. Vee erikasutusloa:	
------------------------------	--

3.1. Väljaandmise kuupäev		01.09.2005
3.2. Andja	Nimi/Allkiri	Jaan Pikka
	Ametinimetus	Juhataja
3.3. Vastuvõtnud isik	Nimi/Allkiri	
	Ametinimetus	
3.4. Kehtivuse kuupäev		31.08.2010
3.5. Muutmise, sh pikendamise kuupäev		
3.6. Muutja	Nimi/Allkiri	
	Ametinimetus	
3.7. Muudetud veeloa kehtivuse kuupäev		
3.8. Vee erikasutuse iseloomustus		Loobu jõe paisutamine ja tõkestamine ning vee kõrvalejuhtimine hüdroenergiast elektrienergia tootmiseks. Asukoht 7,8 km jõe suudmest
3.9. Vaidlustamine	Käesolevat vee erikasutusluba on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus (RT I 1999, 31, 425; 96, 846; 2000, 51, 321; 2001, 53, 313; 58, 355) sätestatud korras või vaide vee erikasutusloa andja kaudu keskkonnaministrile haldusmenetluse seaduses (RT I 2001, 58, 354) sätestatud korras.	
3.10. Vee erikasutusloa andmise põhjendus (faktiline ja õiguslik alus ning kaalutlused vee erikasutusloa andmisel)		Vastavalt veeseaduse § 16 esitatud Loksa Vallavalitsuse 22.02.2005 korraldusega nr 47 kooskõlastatud taotlus, mis on avalikustatud Ametlikes Teadaannetes. Avalikustamise peale avaldusi laekunud ei ole.

4. Veekogu (võib olla ka saasteainete suublaks) vee kvaliteedi ja seirenõuded¹						
4.1. Proovivõtunõuded						
4.2. Analüüsinõuded						
4.3. Katselaborile esitatavad nõuded						
4.4. Veekogu nimetus						
4.5. Veekogu kood ²						
4.6. Veekogu vee erikasutuse geograafilised koordinaadid						
4.7. Seirenõuded						
4.8. Seirepunkti nimetus	Seirepunkti koordinaadid	Kvaliteedinõue	Kvaliteedinäitaja nimetus	Ühik	Piirväärtus	Seire sagedus

¹ mitme suubla ja seirepunkti olemasolul võib kvaliteedinäitajad esitada suublate ja seirepunktide kaupa

² veekogu koodi omistab vee erikasutusloa andja veekatastri järgi

5. Meetmed, mis aitavad vähendada vee erikasutuse mõju veekogule, ja nende täitmise tähtajad		
Meede	Meetme kirjeldus	Meetme rakendamise tähtaeg
5.1. Tööde minimaalsema keskkonnamõju saavutamise meetmed	Hüdroelektrijaama paisu ülemises bieffis on normaalpaisutuse veetasemeks 48,95 m abs. Veetase võib tõusta kõrguseni kuni 48,95 m abs (H max) ja langeda kuni kõrguseni 48,75 m (H min. Veetaseme mõõtmiseks paigaldada veemõõdulatt.	
5.2. Tööde teostamise nõuded ja tingimused	Loobu jõe Joaveski paisjärvest on lubatud kasutada vett elektrienergia tootmiseks tingimusel, et allpool paisregulaatorit säiliks jüües sanitaarvooluhulk 0,46 m³/sek (95% tõenäosusega 30päeva vooluhulk), või looduslik äravool, kui see on väiksem sanitaarvooluhulgast. Sanitaarvooluhulga määramiseks näha ette mõõtulevool. Derivatsioonikanalisse kalade sattumise vältimiseks paigaldada kalatõke	
5.3. Tööde teostamise nõutav tehnika		
5.4. Veekogu tervendamise meetmed	Teostada Joaveski paisjärve põhjasette paksuse mõõtmine paisu ülemises bieffis laminaarse voolu tsoonis.	1 kord aastas

	Põhjasetetest tingitud veekogu seisundi halvenemise korral on vee erikasutusloa väljaandjal õigus esitada täiendavaid tingimusi sette eemaldamiseks.	
5.5. Muud olulised meetmed		

6. Nõuded teabe esitamiseks vee erikasutusloa andjale		
Teabe liik	Teabe detailsem kirjeldus	Teabe esitamise sagedus
6.1. Meetmete rakendamise teave		
6.2. Veekogu seire tulemused	Paisjärve põhjasette mõõtmiste tulemused esitada Harjumaa Keskkonnateenistusele kirjalikult vahetult peal mõõtmisi.	Üks kord aastas
6.3. Muu vajalik informatsioon	Tööde käigus tekkivatest muudatustest informeerida keskkonnateenistust. Kolm kuud enne käesoleva loa lõppemist esitada vajadusel taotlus uue vee erikasutusloa saamiseks.	Kohe vastava olukorra tekkimisel

LISA 5

LOOBU JÕEL PAIKNEVATELE JOAVESKI HEJ JA LOOBU PAISUDELE KALAPÄÄSU RAJAMISE KAVANDATAVA TEGEVUSE KESKKONNAMÕJU HINDAMINE

Keskkonnamõju hindamise aruande projekti avaliku arutelu koosoleku protokoll

Toimumisaeg: 14.02.2007
Alguse kell: 15.00
Lõpp kell: 18.45
Koht: Loobu metskonna kontor
Osavõtjad: Vt protokollis lisa 1.

Päevakord:

1. Sissejuhatus koosolekule ja päevakorra tutvustus – Meelis Viirma (AS K&H);
2. ÜF tehnilise abi projekti 2003/EE/16/P/PA/012 “Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine” tutvustus – Tiia Pedusaar (Keskkonnaministeerium);
3. Projekti hetkeseisu ja järgmiste etappide tutvustus – Meelis Viirma (AS K&H);
4. Ülevaade keskkonnamõju hindamise aruande projektist – Silver Riige (AS Maves), sh
 - Joaveski HEJ ja Loobu paisudel kavandatavate alternatiivide tutvustus – Meelis Viirma (AS K&H);
5. Arutelu ja küsimustele vastamine.

Arutelu:

Jaan Tsernant: Kas tõkestusrajatise omanikul peab olema kõikide jõgede puhul vee erikasutusluba või ainult lõhejõgede puhul?

Tiia Pedusaar: Ainult lõhejõgedel paiknevate olemasolevate paisude omanikel peab olema vee erikasutusluba.

Ain Laiverik: Ettepanek saata konkreetsed küsimused kirjalikult, et tänane arutelu liiga pikaks ei veniks. Mis oleks küsimuste saatmise tähtaeg?

Arvi Lundver: Saatsin oma kirjalikud küsimused ja ettepanekud. Loodan, et saite need kätte. Olete oma aruandes käsitletud ainult paise puudutavat. Jõel on puid peale langenud ja koprad on paise teinud, samuti juhib Kadrina Soojus oma heitveed jõkke. Miks pole neid teemasid käsitletud?

Rein Järvekülg: Ühe projekti raames kõikide asjadega tegeleda ei saa. Tuleb ära määrata projekti ulatus. Need näited, mida loetlesite, on õiged, aga need ei muuda hetkel kalade jaoks midagi. Kobras ei raja püsivaid paise. See pole siin probleemiks. Vette kukkunud puud loovad kohati elustikulist väärtust isegi juurde. Selle projekti raames ei tegelenud Loobu jõega lähteni välja, kuna see ei muuda projekti jaoks enam midagi.

Silver Riige: Loobu jõel pole vee kvaliteet kaladele probleemiks.

Ain Laiverik: Kus on uuringud kalastiku tiheduse, “pudelikaelte” jne kohta?

Meelis Viirma: Uuringud on olemas. Projekt pole lõplikult üle antud, seega pole ka uuringutulemusi avalikult välja pandud.

Rein Järvekülg: Katsepüügid on teostatud. Loobu jõel teeb meriforelli seiret Eesti

Mereinstituut. 2004. aastal jõudis Mart Kangur tõdemusele, et Loobu jõe lõhe asurkonna seisund on nii halvasti olukorras, et tegi ettepaneku tehiskes tingimustes kasvatatud noorjarkude laskmiseks Loobu jõkke. Need seire aruanded on kõik Keskkonnaministeeriumis olemas.

Arvi Lundver: KMH projektis on tingivas kõneviisis kasutatud erinevaid väiteid. Tahan näha konkreetseid uuringuid, et saaks ise võrrelda.

Rein Järvekülg: Eelprojekti seletuskirjas juttu uuringutest. Kogu Eestit ja kõiki aspekte aastaga ära ei uuri. Loobu jõgi käidi suudmest lähteni läbi. Erilist tähelepanu pöörati Arbavere ja mõningate teiste piirkondade uurimisel. Hinnati ära meriforelli potentsiaal. Kui Teid huvitavad konkreetsemate sigimisalade arv näitajad, siis vaatame konkreetsemalt.

Arvi Lundver: Andmed peaks olema koos viitega. Ma ei leidnud ühtegi viidet.

Ain Laiverik: Minu teada ei kasuta kala Joaveskist allavoolu jäävaid koelmualasidki täielikult ära.

Rein Järvekülg: Sellepärast ei kasutagi, et Te ei lase piisavalt vett allavoolu.

Jaan Tsernant: Mitu Loobu jõkke suubuvat maaparandussüsteemi on korrastatud?

Eerik Väärtnõu: Arbaveres on üks väike objekt, mida pole ammu korrastatud. Lahemaa Rahvusparki alal maaparandussüsteeme pole.

Jaan Tsernant: Kas mõnel eesvoolul on settekogumissüsteem enne sisenemist Loobu jõkke?

Eerik Väärtnõu: Ei ole. Ei näe probleemi nendes eesvooludes, mis on metsas. Kui rajati Lahemaa Rahvuspark, siis sellele alale enam maaparandust ei loodud. Probleemiks on kodumajapidamised, kust tulevad väetised jms.

Madis Metsur: Peame alustama sellest, et tahame midagi paremaks teha. Kui me jõge ei ava, ei muuda ka kõrvaltegurid midagi.

Jaan Tsernant: Kui pais avada, võivad allavoolu jäävad koelmud kahjustatud saada.

Meelis Viirma: Paisu avamiseks on teatud reeglid.

Vello Jõe: Setet on nii palju, kuna solk, mis Kadrinast alla tuli, võttis kogu taimestiku kaasa. 70-80 cm muda all on korralik liivane muld. Kõigepealt tuleks likvideerida põhjus, st alustada tuleks Kadrinast.

Arvi Lundver: Arvestama peaks eelkõige inimeste huve, mitte kalade omasid. Kuhu pannakse sete, mis järvest eemaldatakse, kust hakkab rasketehnika liikuma? Antud dokument on liiga üldsõnaline. Mis hetkel on mul õigus kavandatavat tegevust vaidlustada?

Meelis Viirma: Teie maal ei saa teostada ehitustegevust ilma Teie loata.

Rein Pallon: Minuga ei ole keegi ühendust võtnud. Minu hoovist läheb tee läbi. Loomad käivad üle silla.

Meelis Viirma: Sellisel juhul pean vabandama, kui Teieni pole informatsioon jõudnud.

Jaan Tsernant: KMH käigus on jäänud välja selgitamata paisjärve aladele jäävate kinnistute hulk ja pindala.

Rein Pallon: Mis kuupäevaks pean oma loomad ära hävitama?

Arvi Lundver: Lähteandmed peaksid tulema kohalikest inimestelt.

Jaan Tsernant: Siin on käsitletud ainult paisuäärseid kinnistuid. Tegelikult peaks vaatama kogu mõju ulatuses.

Kas on võimalik, et Loobu jõgi nimetatakse ülal pool Loobu paisu tugevasti muudetud veekoguks?

Tiia Pedusaar: Juhul kui nimetatakse, siis see projekt edasi ei lähe.

Jaan Tsernant: Sette probleem ei kao kunagi ära. Kui otsustatakse paisu avamise variandi kasuks, siis rikutakse ka allavoolu koelmud ära. Kas ei oleks mõttekas

tegeleda ainult nende allavoolu jäävate koelmutega ning nendel tingimuste parandamisega? Ühtlane veerežiim, kalateed, turvalised allavoolu rändevõimalused (võred jms).

Rein Järvekülg: See kõik on väga õige.

Madis Metsur: Jah, see on põhjendatud aruteluteema. Peame kalkuleerima, kas suudame allesjäänud koelmutega meres kala säilitada. Aga iseenesest on see hea ettepanek.

Jaan Tsernant: Kas on oluline kvaliteet või kvantiteet?

Rein Järvekülg: Allpool Joaveskit on olulised koelmutud. Sellepärast peamegi jälgima hüdrooloogilist režiimi. Tulevikus karmistub järelevalve ja siis ei saa paisuomanikud teha, mis iganes neil pähe tuleb.

Jaan Tsernant: Mis saab olukorras, kus pais on ehitatud joa peale või endisele joale?

Rein Järvekülg: Kui juga on likvideeritud ja asemele on ehitatud pais, siis see ei muuda asja seisu nulliks. Ehitatud pais on tehislik rändetõke.

Jaan Tsernant: Kundas on elektrijaam rajatud joale. Kas nüüd käsitletakse seda samuti nagu teisi paise – tahetakse rändetee avada?

Ain Laiverik: Mille alusel te väidate, et need kalad siin üldse olema peaks? Näiteks harjus.

Rein Järvekülg: Võin Teile otsida viited, kus on andmed, et 1950-datel oli harjuse populatsioon Loobu jões suur. Harjuse hävitas Kadrina Piimakombinaadist pärinenud reostus.

Arvi Lundver: Mis etapis me oleme? Kuhu edasi liigutakse?

Tiia Pedusaar tutvustab juba teostatud ja tulevase etappe. Kui paisuomanikega kokkuleppele ei jõuta, jääb projekt pooleli.

Arvi Lundver: Võttes aruande, näen, et kohalikud toetavad 6. varianti. Miks siis kokkuvõttes on eelistatuimaks variandiks 4. variant.

Eerik Väärtnõu kommenteerib 6. varianti. Ajalooliselt on ikka paise alla lastud. Mind aga üllatas paisu allalaskmise perioodi pikkus. Nii pika perioodi puhul võivad ümberkaudsed salvkaevud kuivaks jääda.

Ain Laiverik: Kuidas kinnisvara hind saab tõusta, kui pais on 5 kuud aastast all?

Arvi Lundver: Tuleb arvestada jõe lähedal olevate kinnistutega. Rein Pallon on väga otseselt tegevusega seotud. Tema maa hakkab kohe paisu all, aga keegi pole talle midagi teatanud.

Meelis Viirma: Kui Pallon pole registri järgi antud maatüki omanik, siis meil ei saanudki tema kohta informatsiooni olla.

Arvi Lundver: Seega peaks inimestele andma aega täiendavaid küsimusi esitada.

Madis Metsur: Tundub, et inimestele jääb endiselt arusaamatuks, mida me siin praegu arutame, kas KMH'd või projekti terviklikult.

Ain Laiverik: Kui on nii suur vastuseis paisu maha võtmise suhtes, kas ei võiks seda varianti üldse arutlusest kõrvale jätta?

Meelis Viirma: Kevadel jagasime eskiislahendused laiali, aga nendele ei laekunud mingit konstruktiivset tagasisidet.

Madis Metsur: Täna räägime KMH'st, kus käsitleme seda, millise variandi puhul oleks mereforellile ja lõhele parimad rändetingimused. Edasi tehakse rahastusplaan, moodustatakse projektijuhtimisüksus ning hakatakse maaomanikega läbirääkimisi pidama. Ootame edasi ka teie ettepanekuid KMH aruande suhtes. Küsimuste ja ettepanekute esitamise viimane tähtaeg on 28. veebruar 2007. Seejärel me vastame nendele küsimustele.

Arvi Lundver: KMH aruandes peaks ka eelprojekti viited sees olema.

Madis Metsur: Kontrollime viited üle.

Rein Järvekülg: Ärge looge endale viidete suhtes väga suuri ootusi, kuna ihtüoloogiliste uuringute tulemusi ei ole raamatutena avaldatud.

Jaan Tsernant: Kas Rein Järvekülje arvamus võib olla kallutatud?

Rein Järvekülg: Soovitan Teil välja tuua konkreetne probleem, mida saame siis arutada.

Jaan Tsernant: Näiteks variantide võrdlus. Te väidate, et ainult paisu lammutamine on hea lahendus. Kas oluline on kvantiteet või kvaliteet? Kuna tegemist on ka maaparanduse eesvooluga. Võibolla peaks Loobu jõgi ülesvoolu Joaveski paisu olema siiski tugevasti muudetud vooluveekogu.

Rein Järvekülg: Seda, kas Loobu jõgi on ülalpool Loobu paisu tugevasti muudetud, pole lõplikult otsustatud. Tõenäoliselt ei läheks see meil läbi, et saada Loobu jõgi Joaveskist ülesvoolu tugevasti muudetud vooluveekoguks. Euroopa Liit ei oleks sellega ilmselt nõus.

Tiia Pedusaar: Esialgne tugevasti muudetud vooluveekogude nimekiri on Euroopa Liidule saadetud. Praegu on protsess pooleli.

Arvi Lundver: Kui tõenäoline see on, et me selle raha Euroopast saame? Seda raha oleks võimalik palju mõistlikumalt kasutada.

Meelis Viirma: Kui me taotlust ei esita, siis me kindlasti raha ei saa. Peame jälgima kriteeriume, mille puhul raha antakse.

Madis Metsur: Projektil on konkreetne eesmärk, millest peame lähtuma. Me ei saa seda raha kuskile mujale suunata.

Ain Laiverik: Lähteülesandest loen, et peavad toimuma regulaarsed töökoosolekud, kus osalevad ka kõik maaomanikud. Tänapäevani pole neid koosolekuid peetud. Probleem seisnebki selles, et meiega pole suheldud.

Meelis Viirma: Kas Te arvate, et peaksime kohalikega iga kuu selliseid koosviibimisi pidama? Töögrupiga oleme igakuiselt esitanud Keskkonnaministeeriumile töö tulemuste aruanded. Siin ei ole öeldud, et eraomanikega tuleb iga kuu kokku saada.

Tiia Pedusaar: Lähteülesandes selleks etapiks valmis olema pidanud tööd on tehtud.

Ain Laiverik: Näidake mulle palun ekspertgrupi liikmeid.

Meelis Viirma: Ekspertgrupi liikmed on KMH programmis kirjas.

Meelis Parijõgi: Maaomanikega pole tegevus kooskõlastatud. Lõhe hinnaks on aruandes 2500 EEK. Norra lõhe hind on minu teada 34 EEK/kg. Lisaks siirdekaladele elutsevad jões ka paiksed kalad. Pais on nendele liikidele väga oluline. Olulised on ka veevõtu kohad tuletõrjemasinadele. Paisjärve ääres on kinnisvara hind kõrgem. Kas sealt klindilt on üldse kunagi kala üles läinud? Tuleb arvestada kohalike inimestega. Kui veetase langeb ja kaevud jäävad kuivaks, siis palju läheb maksma kaevude asendamine? Koosoleku algus on pandud töö ajal, mis jätab mulje, et koosolekuga üritatakse lihtsalt "linnuka" kirja saada.

Madis Metsur: Tunnistame, et suhtlus on meie projekti puhul veidike nõrk. Tegelikult on kõigi Eesti projektidega nii. Meil lihtsalt ei ole selliseks tegevuseks ressursse ette nähtud. Ei saa palgata suhtekorraldusfirmat, kes käib ükselt uksele ja räägib kõigi külainimestega. Jah, seda võib lugeda puuduseks. Aga inimesed, kes on asjast huvitatud, peaksid ise aktiivsed olema.

Mis puutub kaevude kuivaksjäämisesse, siis selle jutuga ei saa liialdada. Veehoidlast veetaseme languse mõju kaugele ei ulatu. Kui mõni üksik kaev võtabki sellest veehoidlast vett, siis see vesi on ikka üsna halb.

Veehoidlad pole igavesed – neid tuleb hooldada ja aegajalt tühjaks lasta. Vastasel juhul tekib Teil keset linna märgala.

Ain Laiverik: Mis põhjustel projekti algset lõpptähtaega muudeti? Millal nüüd lõpptähtaeg on?

Tiia Pedusaar: Projekt lõppeb november 2007.

Jaan Tsernant: KMH tuleks teha kogu veekaitse tsooni ulatuses. Vaja analüüsida mõju bioloogilisele mitmekesisusele – esineb vesipapp ja saarmas. Peame kalade kõrval nägema ka muud loodust. Looduskaitseline meede võib vastuolus olla ka Looduskaitseasutusega. Kas me kaitseme kunagi olnud loodust, praegust loodust või loodust, mis siia võiks tulevikus tulla? Ühte liiki ei saa eelistada teisele.

Rein Järvekülg: Veepoliitika raamdirektiivis on ära toodud tüübispetsiifilised liigid, seega meil ka selle projekti puhul olulised tüübispetsiifilised liigid. Lõhejõest ei tohi kujundada särje, ahvena või luukaritsa elupaika. Nende jaoks on teised veekogud.

Ain Laiverik: Joaveskist on ülesvoolu ainult 200 m kärestikku, ülejäänud on sile maa. Kas on nii väikese jupi pärast mõtet nii palju ressursse raisata, eriti arvestades asjaolu, et lahendus ei pruugi toimima hakata?

Rein Järvekülg: Ka Joaveskist ülesvoolu on lõheliste elupaik, mitte särje elupaik. Seal, kus lõppeb kärestik, ei ole küll enam lõhelistele sigimispaik, aga see sobib hästi elupaigaks, eriti vanematele isenditele.

Jaan Tsernant: Kui Kunda paisul on juga all, kuidas Te siis käitute?

Rein Järvekülg: Kui kunagi oli juga ja see on maha võetud, siis see ei õigusta paisu ehitamist.

Aastaks 2013 peab nagunii kalatee paisudel olema.

Ain Laiverik: Kas jugadele tehakse samuti kalateed?

Rein Järvekülg: Ei.

Meelis Viirma: Me ei saa “ühte patta panna” juga ja paisu.

Rein Järvekülg: Veepoliitika raamdirektiivi kohaselt on nii, et kui jõel on juga, siis sellest ülesvoolu pole looduslikult kala leviala.

Ain Laiverik: Kuidas saab kalatrepiga HEJ saada hindamistulemuseks sama arvu punkte kui 0-variant?

Rein Järvekülg: Meie eesmärk on luua kaladele võimalikult head rändetingimused. Sellest lähtuvalt ongi alternatiive hinnatud.

Ain Laiverik: Enne peaks teostama finantsanalüüsi.

Jaan Tsernant: Veski varamu organisatsiooni oleks võinud kaasata konstruktiivsesse arutellu.

Meelis Viirma: Küsimus Veski varamule: Kes peaks tegelema paisjärve hooldamisega?

Jaan Tsernant: Paisjärve põhjas olev muda on põhjustatud teiste poolt.

Ain Laiverik: Meile anti üle mudastunud järv. Oleme korrashoiuks endast parima andnud.

Kui palju on peremeheta paise ja mis nendega ette võetakse?

Meelis Viirma: Peremeheta paise on väga vähe. Peast täpset arvu ei tea, aga ca 5. Püsa jõe peal on kindlasti paar tükki. Need kõik juba niigi lagunenud.

Jaan Tsernant: 1. variant peaks olema seadustega vastuolus, kuna antud veekogu on määratud tuletõrje veevõtukohtaks.

Meelis Viirma: Palju üks tuletõrjemasin vett võtab? Jõgi toidab selle samamoodi ära.

Jaan Tsernant: Te räägite, et on uus veeseaduse eelnõu. Kudas see välja töötati?

Tiia Pedusaar: Selle väljatöötamisega on tegeletud juba 3 aastat.

Ain Laiverik: Miks ei ole alternatiivide hulgas kalalifti?

Rein Järvekülg: Eelhindamises oli kalalift sees. Kalalifti pole tõsiselt kaalutud, kuna kalarände tagamise hierarhia on järgmine. Kõige parem lahendus on paisu eemaldamine. Kui see pole võimalik, siis järgmine on looduslikku tüüpi kalatee languga 1%. Kui looduslikku tüüpi kalateed pole võimalik teha, siis alles peaks kaaluma järgmisi, kuid need oluliselt kehvemad lahendused kalade rände tagamiseks.

Suurte jõgede puhul nagu Pärnu tulevad mängu erivariandid – kalaramp. Kui eelloetletud variandid pole võimalikud, siis tuleb alles kõne alla kalalift. Kalalift on otstarbekas rajada, kui alumise ja ülemise bjefi vahe väga suur (mitte alla 6 m).

Ain Laiverik: Sel aastal oli madalvesi kuni detsembrini, st ka rände ajal.

Rein Järvekülg: Tegelikult hilines ka ränne ja sigimine. Sellepärast ongi pandud paisu allalaskmise periood nii pikaks, kuna aastad on erinevad.

Meelis Viirma: See oli ainult sel aastal nii.

Tiia Pedusaar: Miks Te oma lifti ideed varem ei rääkinud? Oleks saanud lülitada alternatiivide hulka.

Ain Laiverik: Meiega pole ühendust võetud.

Meelis Viirma: Aga programmi avalikustamisel Te olite. Miks Te siis ettepanekut ei teinud?

Jaan Tsernant: Kas ei saaks kombineerida paisu allalaskmist ja lifti? Lifti abil saaks ka seiret teha.

Katrin Jürgens: Möödaviigu puhul polnud KMH aruandes seiret sisse kirjutatud. Miks?

Rein Järvekülg: Kui möödaviik ehitatakse parameetrite järgi, mis tagab toimimise, siis nendele kalateedele püsiseire seadmeid ei paigaldata. Seal toimub seire teisiti, näiteks katsepüügid, raadiotelemeetria vms.

Ain Laiverik: Selleks, et saaks paisu maha lõhkuda, tuleb see välja osta.

Tiia Pedusaar: Jah.

Ain Laiverik: Kui vald ei luba paisu lammutada, kas siis jääb pais alles?

Tiia Pedusaar: Just, siis ei tehtagi midagi.

Rein Järvekülg: Edaspidi seatakse paisuomanikule kohustused. Peate tulevikus oma raha eest kalapääsu ehitama.

Protokollis:
Katrin Ritso

Koosolekut juhtis:
Meelis Viirma

Protokoll liisa 1

LOOBU JÕEL PAIKNEVATELE JOAVESKI HEJ JA LOOBU PAISUDELE KALAPÄÄSUDE RAJAMISE KAVANDATAVA TEGEVUSE KESKKONNAMÕJU HINDAMISE ARUANDE TUTVUSTAMINE JA AVALIK ARUTELU

Loobu Metskonna kontoris, 14.02.2007. a, algus kell 15.00, lõpp kell

Jrk nr	Nimi, perekonnanimi	Asutus ja aadress	Kontakttelefon ja e-post
1	Janne Kallakmaa	Kuusale VV, Kiim	6066391 janne.kallakmaa@kuusale.ee
2	Rein Kius	Kuusale VV, Kiim	6000898 rein.kius@kuusale.ee
3	Katrin Jürgens	LKK Järn-Järn-Vim rpi'oon	5238548 katrin.jurgens@lk.ee
4	Mihkel Viirapuu	— v —	mihkel.viirapuu@lk.ee
5	Margus Paas	— 11 —	margus.paas@lk.ee
6	Mello Urbas	Metsaliitto Loobu	5217223
7	Mello Jõe	AS Eesti Post Pääsuküla	50-166-08
8	Erin Mäntmäe	Jõhvalla m/n	5050367 erin.mantmae@me.ee
9	Väino Pääsper	Ern lala kalur	5690867
10	Meelis Väinjoogi	MTÜ Eesti Veski Varamu	5013397
11	Jaak Tsemma	MTÜ Eesti Veski Varamu	7112812
12	Arvi Luudner	NS Arvi konstruktsioonid	5030355 arvi@luudner.ee
13	Arvi Luudner	Loobu küla Kõrtsi talu peremees	5034352 Arvi.luudner@mail.ee
14	Reet Talla		
15	Jüri Põlvmaa	KRM, Viisakandi	5097744
16	Madis Mäes	AS MAUES	6567301 madis@maues.ee
17	Silvia Reige	AS Maues	6567300 silvia@maues.ee
18	Katrin Rito	AS MAUES	6567300 katrin@maues.ee
19			
20			

LISA 6. Kiri Arvi Lundverilt (saabunud meili teel 14.02.2007. a)

Igp hr Silver Riige

AS Maves

Marja 4 d Tallinn 10621

Loobu külas, Kõrtsi talus, 2007.aasta 12.veebruariil

Tulenevalt meie telefonivestlusest esitab allakirjutanu Teile tutvumiseks oma arvamuse ja ettepanekud seoses Loobu jõe paisudele rajatavate kalapääsude keskkonnamõjude hindamise (edaspidi nimetatud KMH) programmiga. Samuti on allakirjutanu lisanud käesolevale materjalile omapoolsed märkused ja seisukohad.

1. On äärmiselt kahetsusväärne, et käsitletava KMH algatajad ja koostajad ei ole teavitanud allakirjutanut KMH algatamisest ning koostamise protsessist, kuigi allakirjutanut ja tema kinnistut mõjutavad otseselt KMH programmis ja projektis nimetatud mistahes tegevused kui ka tegevused, mida KMH dokumendid ei käsitle kuid mis olemuslikult kaasnevad KMH programmis ja projektis mainitud tegevustega. Kahetsusväärseks peab allakirjutanu ka KMH projekti aruteluks määratud aega – tööpäeval, tööajal. Selline määratlus võib viidata KMH koostajate soovile korraldada KMH projekti arutelu selliselt, et sellest saaksid osa võtta võimalikult vähe asjast huvitatud kinnistute omanikke ning arutelu saaks toimuda nn linnukese kirjapanemise meetodil.
2. Kuna allakirjutanule kuuluv Kõrtsi kinnistu paikneb Loobu külas Loobu jõe vahetus läheduses, siis leiab käesolevas materjalis põhiliselt käsitlemist Loobu paisu ja paisjärvega seonduv. Arusaamatul kombel on Loobu paisu KMH programmis ja projektis nimetatud ka Arbavere paisuks.
3. Allakirjutanule kasutab talle kuuluvat kinnistut oma maakoduna, kus allakirjutanu veedab võimalikult palju aega, viimastel aastatel peaaegu kogu oma aja. Mistahes KMH-s nimetatud või sellega lahutamatu seonduvad tegevused puudutavad otseselt ja oluliselt allakirjutanu huve.
4. Kuna kavandatavad tegevused toimuvad Loobu paisu paremal poolel, siis sisuliselt tähendab see seda, et kavandatavate tööde teostamiseks vajalikud seadmed ja tehnika läbivad allakirjutanule kuuluval kinnistul paiknevaid teid, mis on ette nähtud kergliikluseks. Sellega kaasneb paratamatult teepinnase tavapärasest oluliselt suurem koormamine rasketehnikaga.
5. KMH lk 52 punktis 7.4.6 on märgitud ekskavaatori, kalluri jne kasutamise vajadust, samuti mehhanismide juurdepääsu vajadust paisjärve settest puhastamisel ning võimaliku möödaviikpääsu rajamisel. Arvestades sette arvestuslikku kogust, on liikluskoormus küllaltki suur. KMH projekti lk 54 punktis 7.4.10, pealkirjaga „Võimaliku keskkonnamõju leevendamine ja positiivse mõju tugevdamine“, on otseselt nimetatud, et „võimalikud on ka ka ajutised ehitusaegsed negatiivsed mõjud keskkonnale ning ligipääsuteede rajamine“. KMH projekti kohaselt leevendavat olukorda see, et paisu juurde viib olemasolev tee. KMH projekti koostajad leiavad samal leheküljel, et „negatiivset mõju aitavad leevendada ja vältida õiged töövõtted“ s.h põhimõte, et kasutatakse maksimaalselt olemasolevaid teid ning rajatakse uusi ainult siis, kui see on hädavajalik.
6. Tähelepanuta on allakirjutanu arvates jäänud KMH koostajatele see, et paisu juurde pääsemiseks peab vastavad mehhanismid läbima kergliikluseks mõeldud tee, mis kuulub kellelegi või mis läbib kellelegi kuuluvat kinnistut. Seega on KMH koostajad näinud ette võimaliku otsese kahju tekkimist, kuid samas on jäänud käsitlemata

teema, kuidas vastavaid kahjusid minimeerida ja kuidas vastavate kinnistute omanikele ja/või paisjärve läheduses paiknevate kinnistute omanikele hüvitada tekitatavad ebamugavused ja/või kahjud. Päris nii see ikka ei ole, et kellelegi tuleb pähe midagi teha ning selle eesmärgi saavutamiseks astutakse pähe kohalikele elanikele ja kinnistute omanikele. Ei ole enam see aeg. Seega peaksid KMH koostajad, samuti vastava projekti eestvedajad väga hoolikalt kaaluma oma samme ning astuma neid vaid siis, kui on saavutatud asjakohased kokkulepped kõigi asja puutuvate isikutega.

7. Lisaks eelmainitud liiklemise temaatikale juhib allakirjutanu tähelepanu ka sellele, et KMH-s nimetatud või sellega seonduvate tegevustega kaasneb ka müra, mis oluliselt ületavad tavapärasest mürafooni ning mis küllaltki tuntuvalt häirib kohalike elanike igapäeva elu. Paisjärve puhastamisega kaasneb ka nn lõhnfaktor, mis tekib paisjärve puhastamisel. KMH-s puudub informatsioon ka selle kohta, kuhu ladustatakse paisjärve aastakümneid ladestanud ja kemikaalidest jm saastest läbiimbunud muda ning setted. Kuna eelpool nimetatud küsimused on KMH-s käsitlemata, siis jääb allakirjutanule järjekordselt arusaamatuks see, kuidas tagatakse KMH projektis kajastatud ja/või nendega kaasnevate tegevustega kaasneda võivate kahjude ennetamine, kuidas hüvitatakse kohalikele elanikele ja maaomanikele tekitatavad kahjud ja olulised ebamugavused? Kui selles kontekstis hakatakse rääkima mingist riigivastutuse seadusest, siis peab allakirjutanu seda mittekohaseks. Mistahes tööde/tegevuste kavandamisega kaasnevad alati mingid kahjud maaomanikele, mida KMH koostajad peavad ette nägema ja kavandama ka võimalikud lahendusvariandid, s.h võimalikud hüvitised kohalikele elanikele ja maaomanikele. See temaatika sisuliselt puudub KMH projektis, mis peab kalasid inimestest tähtsamateks. Selline teema ignoreerimine võib aga oluliselt kasvatada mistahes variandi maksumust. Jällegi on allakirjutanu seisukohal, et KMH koostajad, samuti vastava projekti eestvedajad väga hoolikalt kaaluma oma samme ning astuma neid vaid siis, kui on saavutatud asjakohased kokkulepped kõigi asja puutuvate isikutega.
8. Allakirjutanu juhib siinjuures tähelepanu asjaolule, et KMH programmis nimetati, et KMH hindamisel arvestatakse ka mõjude kestvusega, kusjuures leiti, et eeldatavalt omavad olulist keskkonnamõju aspektid, mis ilmnevad erinevate alternatiivide rakendamise (ehitustööde) käigus. Samas pole mainitud mõjud leidnud KMH projektis käsitlemist. Kuna mainitud mõjud on kohalikele elanikele kõige vahetumad ja enam mõju avaldavad, siis on nende käsitlemine äärmiselt oluline. Sealjuures tuleb vastavat temaatikat käsitleda mitte KMH projektile omases pealiskaudsuse võtmes vaid konkreetselt ning üksikasjalikult. Eelnimetatu kokkuvõttes leiab allakirjutanu, et KMH projekt ei ole täielik ning see vajab täiendavat tööd. Sama seisukohta toetavad ka käesoleva materjali alljärgnevad osad.
9. Allakirjutanu juhib tähelepanu asjaolule, et KMH käsitleb äärmiselt minimaalselt KMH projektis käsitletud tegevuste ja nendega seonduvate tegevuste mõju kohalikele inimestele. Seda vaatamata sellele, et KMH programmis märgiti rõhutatult, et lisaks esmasele eesmärgile, s.o kalade loodusliku taastootmise tagamisele, on variantide juures väidetavalt arvestatud elukeskkonna teguritega, millest olulisemaks on kohalik elanikkond.
 - 9.1 KMH programmi punktis 5 nimetati, et kavandatavate mõjude suuruse ja ulatuse määramiseks kasutatakse eelnevalt teostatud keskkonnauuringuid ja eksperthinnanguid. Loetleti üles 13 erinevat positsiooni, kuid otseselt kohalikele elanikele suunatud mõjusid nende seas ei olnud. Kõige lähemalt seonduv sellega loetelus numbrite 10 ja 11 all fikseeritud, s.o mõju maakasutusele ja mõju paisude mõjupiirkonna kinnistutele. Kaudselt seonduv kohalikele elanikele suunatud mõju ka positsioonis 9 nimetatud mõjuga sotsiaalsele keskkonnale, millena nimetati tööhõivet, ettevõtlust, vaba aja veetmist, miljööväärtust, tuletõrje veevõttu.
 - 9.2 Programmi punktis 6 loetleti kavandatavate variantide võrdlemise kriteeriumeid, kus oli kajastatud ka programmi punktis 5 nimetatud positsioonid.
 - 9.3 Allakirjutanu on seisukohal, et vaatamata asjaolule, et KMH programmis on oluliseks peetud elukeskkonna tegureid, millest olulisemana on mainitud

kohalikku elanikkonda, ei ole seda ei KMH programmis ega KMH projektis tehtud. Sisuliselt ei ole käsitletud kohalikku elanikkonda – räägitud on kaladest ja maastikukujunduslikest aspektidest, samuti äriilistest jms aspektidest kuid mitte kohalikest elanikest, kellest enamused elavad samas kohas aastakümneid. Liigselt keskendutakse oletuslikele kaladele ja nende rändele, omamata samas kindlust, et pärast aastakümneid toimunud jõe reostamise tagajärgede likvideerimist, leiavad kalad taas tee jõkke.

- 9.4 Etteruttavalt konstateerib allakirjutanu, et KMH on liigselt keskendunud paisude temaatikale, jättes käsitlemata Loobu jõe kallaste korrashoiuks vajalikud meetmed ja mõjud. Samuti on lähemalt käsitlemata KMH projektis ainsaks suurestajaks nimetatud AS-iga Kadrina Soojus seonduvad reostumisriskid. Allakirjutanu eeldab, et paisude teema ei ole eraldi käsitletuna kuigi arvestatav, sest jõgi ei koosne vaid paisudest. Loobu jõe pikkus on ca 60 kilomeetrit. Jõe vee ökoloogilist kvaliteeti on võimalik parendada vaid komplektsete meetmete kogumine, mitte üksikute jõelõikude tematisseerimisega. Käsitletav KMH programm ja projekt on otseselt suunatud paisudega seonduva temaatikaga.
10. KMH programmis peetakse jõe kalastiku peamiseks probleemiks jõel olevaid paisusid. Kõige suuremad negatiivsed mõjud on omistatud Joaveski ja Loobu paisule. Esitatud on ka väide, et Joaveski paisul toimuvat regulaarne jõe voolurežiimi rikkumine, mis mõjutab negatiivselt nii siirde kui püsikalasid jõe alamjooksul allpool paisu. Allakirjutanu on arvamusel, et mõlemad paisud on küllaltki pikaajalised. Kalad on vaatamata paisudele leidnud võimaluse oma rännete teostamiseks. Allakirjutanu on seisukohal, et mitte paisud ei ole probleemiks, vaid probleemiks on viimaste kümnenditel aset leidnud jõe saastatus. Kui võrrelda Eestit Norraga, siis seal paikneb jõgedel arvukalt nii hüdroelektrijaamasid kui vesiveskisid kui ka erineva suurusega paisusid. Pole nagu kuulnud, et seal oleks probleeme kalade rändamisega ning seda läbi aastasadasid kestnud tava. Allakirjutanu on seisukohal, et paisudele rajatud ettevõtted on loonud ja loovad väärtusi ning on andnud ja annavad tööd kohalikele elanikele. Samuti on ajalugu näidanud, et parim omanik on eraomanik, mitte riik või mõni muu abstraktne institutsioon.
11. KMH programmis leiti, et kalade rändevõimaluste loomiseks on vaja kavandada kalapääsude rajamine paisudele või alternatiivina likvideerida paisud ja taastada nende kohal looduslikud kärestikud. Allakirjutanu on jällegi seisukohal, et eelkõige on vaja parendada vee kvaliteeti, puhastada jõgi ning alles siis rääkida kalapääsude rajamisest. Millel rajaneb KMH koostajate ja tellijate optimism selles, et likvideerime/muudame olemasolevad paisud ja kalad on kohe kohal? Allakirjutanu ei märganud, et KMH-s oleks käsitletud jõe vee kvaliteeti antud ajahetkel ja vee kvaliteedi muutust KMH-s ettenähtud meetmete rakendumisel. Ehk oleks siiski otstarbekas enne jõgi ja paisjärved puhastada ning alles seejärel hakata vaatama, kas vee kvaliteet paraneb ning kas kalad on huvitatud Loobu jõel rändamisest.
12. KMH programmi kohaselt pidi KMH-s mõjuallikatena käsitletama paisude likvideerimise ja/või kalapääsude rajamise ning paisjärvede puhastamisega seonduvaid tegevusi (lammutamine, rajamine). Kahjuks ei ole seda KMH projektis tehtud või on seda tehtud äärmiselt üldsõnaliselt või pealiskaudselt.
13. KMH projekti lk 22 on fikseeritud, et „*käesoleval ajal on paisu ülesanne puhkeotstarbelise veeala loomine*“ ning et „*paisjärve ümbrusesse planeeritakse elumajade rajooni*“. Sarnast informatsiooni sisaldab ka KMH projekti lk 23, kus on nimetatud, et „*valla üldplaneeringu järgi tuleb Loobu jõe vasemale kaldale (?) hoonestusala, mis peab toetama traditsioonilise külaelu ning rohevõrgustiku tuumala säilimist tähtsate roheliste massiivide vahetus läheduses*“. Samasisulist informatsiooni sisaldab ka KMH projekti lk 37 punkt 6.4, kus fikseeritu kohaselt „*tuleb Loobu jõe vasemale kaldale hoonestusala, mis peab toetama traditsioonilise külaelu ning rohevõrgustiku tuumala säilimist*“. KMH projekti lk 53 punkt 7.4.8 on fikseeritud, et „*Loobu külasse jõe vasakule kaldale on planeeritud elamupiirkond, mille kinnistud muutuvad eeldatavasti oluliselt kallimaks juhul, kui paisjärv setetest puhastatakse*“. Selline korduv ühe ja sama asjaolu rõhutamine viib allakirjutanu mõtled tahes tahtmatult sellele, et KMH varjatud eesmärgiks on väärtustada kellegi omandisse kuuluvate ja Loobu jõe vasakule kaldale kavandatud tulevase võimaliku elamumaa

krunte. Andes keskkonnamõjude hinnangut antakse ka kinnisvara hinnanguid? Kas KMH koostajad on selleks ikka pädevad? Või ongi kogu KMH-s nimetatud tegevuste tegelikuks eesmärgiks kellegi kinnisvara arendamine? Väidetava kalarände parandamise sildi all kinnisvaraärivate kavade varjatud toetamine. Nn elamurajoonide rajamine traditsioonilisse külapiirkonda pole küll kohalike elanike huvides. Huvitav mida arvavad sellest põlised elanikud. Vähemalt allakirjutanule jäi sellisest pidevast korrutamisest küll kommertslik mulje.

14. Omapäraseks peab allakirjutanu KMH projekti lk 37 punktis 6.4 kajastatud lauset, et „*Loobu paisjärve paremal kaldal paiknev Loobu park on üldplaneeringuga haaratud miljööväärtslike maade nimekirja*“. Vaadates KMH-d näeb allakirjutanu, et Loobu paisjärve paremale kaldale kavandatakse ühe variandina möödaviikpääsu rajamist. Kas see tähendab seda, et see paigutatakse parki?
15. KMH lk 23 sisaldab informatsiooni, et „*siia on kavandatud ka vähesel määral ärimaid (Tallinn-Narva vana ja uue mnt vahel)*“. Allakirjutanu vaatas Kadrina valla üldplaneeringu projekti, kuid ei leidnud Loobu jõe piirkonnast ühtegi ärimaaks kavandatud ala. Allakirjutanule teadaolevalt läheb vana Tallinn-Narva maantee läbi tema kinnistu, seejärel üle jõe, Loobu metskonna kontorist mööda üle Loobu-Tapa tee Läsna suunas. Selle endise maantee ja uue maantee vahele jääval alal ei ole ühtegi kavandatud ärimaad. Ehk on KMH koostajad pidanud silmas Loobu jõest ca 3 km eemal olevat maad? Kui jah, siis miks käsitletakse seda kalade liikumist käsitlevas keskkonna mõjude hindamise materjalides? Miks ei ole aga käsitletud mainitud trassi Loobu jõe sillaga seonduvaid keskkonnamõjusid, mis on küllaltki suure mõjufaktoriga?
16. KMH projekti lk 12 alapunktis 4.1 on KMH koostajad nimetanud Loobu paisu juures kavandatava tegevusega otseselt seotuks kaheksat kinnistut. Allakirjutanu tuvastas nimetatud loetelus olulisi ebatäpsusi. Nimelt on kinnisturegistri andmetel Looga kinnistu omanikuks Marge Kelder, mitte Peeter Derrik ja Doris Targamaa. Samuti on nn Sillaotsa kinnistu omanikuks Vello Jõe, mitte Marge Kelder.
17. Tähelepanu juhib allakirjutanu ka seoses Sillaotsa kinnistuga. Nimelt on mainitud kinnistu nimega on probleem, sest ajaloolise Sillaotsa kinnistu nime kandmise õigus on endise Sillaotsa talu südame omanikul, s.o Margit Pallon'il, kes on maa erastamise avalduses selle endise talukoha nime kandmise soovi ka esitanud, kuid kelle maa erastamine on mingil põhjusel jäänud venima. Margit Pallon on esitanud KMH koostajatele ka omapoolsed kirjaliku seisukoha, mis KMH-s on omistatud 2005.aasta 27.mail aset leidnud Looga kinnistu jagunemise tulemusena tekkinud uuele kinnistule nimega „Sillaotsa“. Samas on perekond Pallon ja nende õiguspärasest kasutusest olev maa-ala kõige rohkem mõjutatud mistahes KMH projektis nimetatud tegevuste või nendega lahutamatult seotud tegevuste mõjudega. Tegemist on siiski Loobu piirkonna viimase klassikalise maaperekonnaga, kes tegeleb nii traditsiooniliste maatöödega.
18. Kõigist KMH projektis käsitletud variantidest peab allakirjutanu kõige keskkonnasõbralikumaks (s.h elukeskkonnasõbralikumaks) ning kavandatavate tegevuste mõju piirkonda jäävate maaomanike ja kohalike elanike huve rahuldavaks varianti nr 6. Sealjuures on oluline nii Loobu paisjärve puhastamine sinna kogunenud mudast ja setetest, kui ka jõe ja jõeääre puhastamine risust ning langenud puudest. Kui on saavutatud asjakohased kokkulepped, siis on otstarbekas alustada paisjärve puhastamisega. Sealjuures on tähtis, et KMH sisaldaks mingit informatsiooni selle kohta, kuhu ladustatakse kümned tuhanded kuupmeetrid paisjärve setteid ning milliseid nõudeid peab ladustamisel järgima, samuti millised on ladustatava materjali mõjud vastava piirkonna elanikele ja elukeskkonnale. Alles paisjärve puhastamise järel on võimalik hinnata puhastatud paisjärve elukeskkonna sobivust võimalikele kaladele. Kui pais avatakse kevadel ja sügisel, siis kaon allakirjutanu arvates vajadus kamberkalapääsu rajamiseks, sest kalad peaksid paisu avamise tulemusena liikuma nii ülesvoolu kui allavoolu. Samas annab selline paisude sesoonne avamine võimaluse paisjärve loomulikuks puhastumiseks ning paisude avatuse korral ka võimaluse puhastada paisjärve ennast sinna loomulikult teel kandunud setetest ja risust.

19. Haakuvalt eelmises punktis nimetatud variandiga leiab allakirjutanu, et KMH koostajad peaksid natuke rohkem tegelema olemasoleva KMH projektiga.
- 19.1 Käsitlemist vajavad nii Loobu jõe tervikuna puhastamise temaatika, Loobu jõe suureostajaga seonduvad võimalikud negatiivsed keskkonnamõjud ja nende minimeerimise võimalused, olemasoleva vee kvaliteedi ja selle kaladele sobivuse hindamine.
 - 19.2 Natuke konkreetsemat ja reaallähedasemat käsitlust eeldab allakirjutanu KMH projektis mainitavate mistahes tööde kontekstis, eelkõige nende mõjudest kohalikule elanikule ja kohalikule elukeskkonnale.
 - 19.3 Allakirjutanu tahaks näha lahendusi sellele, kuidas ja millisel määral on kavandatavate tööde eelarve kalkulatsioonid kajastanud töödega seonduvaid keskkonnakahjustusi, nende kõrvaldamist, samuti olemasolevatele teedele tööde teostamisega seonduvalt tekitatavate kahjude ja nende likvideerimist.
 - 19.4 Kindlasti ootaks allakirjutanu ka kohalikele elanikele ja kinnistuomanikele töödega teostatavate ebamugavuste suuruse määratlemist ja põhjustatavate ebamugavuste hüvitamise põhimõtteid.
 - 19.5 Ootaks KMH projekti ka selle põhimõtte kandmist, mille kohaselt tööde teostamine saaks alata alles siis, kui on tööde teostamise koha vahetus läheduses paiknevate kinnistu omanikega on sõlmitud asjakohased pädevad kokkulepped.
20. Kui vaatame tegevuste kronoloogiat, siis esmajärjekorras peavad lahenduse leidma Joaveski paisuga seonduvad küsimused. Nimetatud piirkonnas on eraomanikud teinud olulisi kulutusi paisuga seonduva ettevõtluse arendamiseks. Ei saa astuda eraomanikele pähe, sest eraomand on põhiseadusega kaitstav väärtus. Samuti on põhiseadusega kaitstud ka kõigi isikute huvid ja õigused. Seega peab ka KMH neid väärtusi arvestama ning kajastama neid ka oma keskkonnamõjude hindamises. Oluliseks on mitte materiaalse heaolu loomise kavandamine ja kalade elukeskkonna väidetav parendamine. Eelkõige tuleks ikkagi arvestada inimeste huvide kaitsmisega.

Allakirjutanu oleks äärmiselt tänulik, kui KMH koostajad ja tellijad hoiaksid allakirjutanut operatiivselt kursis KMH projektiga seonduva ning selle järgmiste sammudega, et tagada allakirjutanu, kui asjast huvitatud isiku informeeritus ning võimalus esitada õigeaegselt oma seisukohti. Allakirjutanu ei sooviks korrata olemasolevat situatsiooni, kus sisuliselt 36 tunni jooksul pidi allakirjutanu tutvuma teiste isikute kuude pikkuse töö tulemusega.

Samuti ootab allakirjutanu käesolevas materjalis esitatud arvamuse ja seisukohtade osas KMH projekti koostajate kirjalikku vastust.

Lugupidamisega

Arvi Lundver

Loobu küla Kõrtsi talu peremees
elektronpostiaadress: Arvi.Lundver@mail.ee
kontakttelefon: 50 34 352

Hr. Arvi Lundver
Kõrtsi talu, Loobu küla
Viitna sidejaoskond
45202, Kadrina vald
Lääne-Viru maakond

Teie: 14.02.2007
Meie: .03.2007 nr 11-2/

Vastus Hr Arvi Lundverile ÜF TA projekti „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine“ Loobu jõel paiknevatele Joaveski HEJ ja Loobu paisudele kalapääsude rajamise KMH aruande kohta

- 10) Oma kirjades teavitasime me KMH aruande avalikust arutelust otseselt ainult paisu- ja paisjärveäärsete kinnistute omanikke, omavalitsusi, LKK Järva-Lääne-Viru regiooni, Keskkonnainspektsiooni, ja kohalikke keskkonnateenistusi. Veel teavitati kõnesolevast KMH aruande tutvustamise toimumisest ajalehes *Postimees* (ilmus 26.01.2007) ning kuulutus oli üleval Loobu metskonna kontori teadetetahvil, samuti internetis lehel *Ametlikud Teadaanded*. Selline ulatuslik teavitamine on meie hinnangul piisav, et kõik vajalikud huvigrupid oleksid menetlusse kaasatud. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §1 lg 2 sätestab, et muuhulgas kohaldatakse KMH haldusmenetluse läbiviimisel haldusmenetluse seaduse (HMS) sätteid. HMS §50 sätestab lõike 1 kolmandas lauses, et menetlusosalisel on õigus avaldada istungil asja kohta suuliselt arvamust. Koosoleku toimumise kellaaega on raske sobitada kõigi soovijatega, sest arvamused on erinevad. Kuna oma töö tutvustamist soovime me korraldada võimalikult lähedal kohalikele elanikele, siis seab siin omad piirid ka kohalike asutuste lahtiolekuajad.
- 11) Keskkonnamõju hindamise aruandes on paisu ikkagi esmajoones nimetatud Loobu paisuks ja see ei tohiks segadust tekitada. Mõningates materjalides on seda ka nimetatud Arbavere paisuks ning originaaldokumentides (s.h projekti lähteülesandes) pole me seda nime muutnud.
- 12) Kuna Teie kinnistu ei piirne ei jõega, paisjärvega ega paisuga siis Teile kuuluval maal ei ole kavas töid teostada. Oluliselt lihtsam on ehitustehnika juurdepääs korraldada paremal kaldal olevat teed mööda, mis tõepoolest ei ole ette nähtud raske ehitustehnikaga liiklemiseks. Tööde kavandamisel oleme arvestanud ehitusaegseks teede hooldamiseks ning ehitusjärgseks taastamiseks vajalike tööde teostamisega. Teise võimalusena on rajada paremkaldale juurdepääs vasakult kaldalt, milleks tuleb vähemalt rasketehnikale rajada jõest ajutine ülepääs ja mille rajamine on kindlasti suurema keskkonnamõjuga kui olemasolevate teede korrashoid. Samas oleme veendunud, et kavandatud tööd mõjutavad pikas perspektiivis Teie elukeskkonda positiivselt ja loodame, et

läbirääkimiste tulemusel on juurdepääsuks võimalik kasutada ka Teile kuuluval kinnistul paiknevat teed.

13) Vt selgitus punktile 3.

14) Vt selgitus punktile 3.

15) Vt selgitus punktile 3.

16) Käesolev projekt on suunatud Eesti vooluveekogude, s.h Loobu jõe ökoloogilise kvaliteedi parandamisele, millega kaasneb kindlasti ka kalastiku seisundi paranemine. Ei saa kuidagi nõustuda mõttega, et kõik inimese poolt ettevõetav peab olema suunatud eelkõige tema heaolu suurendamisele. Niisugune mõtteviis oli iseloomulik ajale, mille möödumist olete ka ise oma kirja punktis 6 konstateerinud. Meil tuleb mõelda mitte ainult looduse kasutamise vaid ka kaitse peale. Hävimisohus liikide säilimine on väärtus iseeneses ning ka looduslähedases seisundis jõgi on oluline väärtus ehkki tegemist on mitteutilitaarse väärtusega, mille rahalist maksumust on raske hinnata. Selline loodusressursside säästliku kasutamise põhimõte on leidnud kajastamist ka Eesti Vabariigi Põhiseaduses. Kaugemas perspektiivis on kalastiku seisundi paranemine kindlasti oluline ka inimesele kui liigile.

Paisjärvest väljakaevatav muda on kavandatud ladustada selleks ette nähtud paikades (näiteks karjäärid) ja kasutada hiljem täitepinnasena. Eelistatud on tööde teostamine nii, et äraveetav pinnas kasutatakse ilma vaheladustamiseta. Võimalused selleks olenevad tööde teostamise ajal olevast vajadusest. KMH-s ega projektis seda praegu ette näha ei ole võimalik.

Kaasajal on analoogsete tööde teostamisel eelistatud ehitustehnika kasutamine ning neid käitavate mootorite tööga kaasneb paratamatult müra. Eeldatavalt ei ületa Loobu paisu juures kavandatavatel ehitustöödel kasutatavate ehitusmasinate müra lubatud piire. Asjaõigusseaduse § 143 lõike 1 kohaselt ei ole kinnisasja omanikul õigust keelata gaasi, suitsu, auru, lõhna, tahma, soojuse, müra, põrutuste ja muude seesuguste teiselt kinnisasjalt tulenevalt mõjutuste levimist oma kinnisasjale, kui see ei kahjusta oluliselt tema kinnisasja kasutamist ega ole vastuolus keskkonnakaitse nõuetega. Sätte kohaselt on kohustus taluda mõjutusi, kui need ei kahjusta kinnisasja kasutamist või kahjustavad seda mitteoluliselt. Arvestades, et nimetatud mõjutused on lühiajalised ning teenivad keskkonnakaitse eesmärki ning asjaolu, et tegemist on ühekordse lühiajalise projektiga, on läbirääkimiste toimimisel võimalik antud mõjutused viia miinimumini. Oluline on siinjuures rõhutada ka tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 138 kehtestatud hea usu põhimõtet, mille kohaselt õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel tuleb toimida heas usus ning õiguste teostamine ei ole lubatud seadusevastasel viisil, samuti selliselt, et õiguste teostamise eesmärgiks on kahju tekitamine teisele isikule.

17) KMH aruandes on mainitud, et suurim negatiivne mõju on hüdroenergia kasutamine. Ülejäänud negatiivsete mõjude kestvus on lühiajaline ja kestab üksnes ehitusperioodil (vt ptk 7.4.6). Ainult paisjärve likvideerimise korral vältab negatiivne mõju maastikule kauem, seni kuni järve endine põhi

saavutab loodusliku väljanägemise. Millist negatiivset mõju kaeve- ja ehitustööd tekitavad, pole KMH autorid pidanud vajalikuks detailselt lahti seletada, kuna see on ajutine. Vt ka p.7. Seevastu projekti positiivne mõju, Loobu jõe hea ökoloogiline kvaliteet, vältab aastakümneid. Seega oleme seisukohal, et KMH projekt käsitleb tegevustele hinnangu andmiseks nii positiivseid kui negatiivseid mõjusid piisava detailsusega.

- 18) Peale vastuskirja eelmises punktis märgitud kohalikku elanikkonda puudutavat, on KMH aruandes kohalikku elanikkonda mõjutavana märgitud veel: maastiku üldilme paranemine olenemata sellest kas paisjärv säilib või ei (ptk 7.4.6); Loobu jõe kalavarude suurenemine ja kalapüügikitsenduste leevendumine (ptk 7.4.7); Loobu jõe veekvaliteedi vähene paranemine 1. variandi korral (teiste variantide korral paisjärv madalveeperioodidel halvendab veekvaliteeti, kuid see pole tingitud kavandatavast tegevusest, vaid paisjärved ongi jõgede veekvaliteeti halvendavad); kavandatava tegevuse variandid 4–7, mis eeldavad paisjärve puhastamist settest, mõjuvad jõe ja paisjärve veekvaliteedile tervendavalt (ptk 7.4.2); kaasneb puhkuse ja vaba aja veetmise tingimuste paranemine (ptk 7.4.7); paranevad eeldused turismiteenuste osutamiseks (ptk 7.4.7); on ajutine töökahe vajadus ehitustööde ajaks (ptk 7.4.7); kavandatav tegevus ei muuda senist maakasutust (ptk 7.4.8); kaasneb kinnistute väärtuse mõningane tõus seoses paikkonna miljööväärtuse paranemisega (ptk 7.4.9).

Siiski, tulenevalt projekti eesmärkidest ja eripärast, ei ole projekt tõesti suunatud eelkõige kohalike kinnistuomanike heaolu suurendamisele, vaid eelkõige jõe ja selle kalastiku hea seisundi saavutamisele. Jõgede ökoloogilise kvaliteedi üheks olulisemaks näitajateks on selle kalastiku seisund. Kalastiku hea seisund eeldab, et kalastiku liigiline koosseis ja esinevate liikide arvukused on lähedased looduslikele tüübispetsiifilistele ning kalakoosluste vanuselises struktuuris ei esine suuri muutusi. Kalastiku jt bioloogiliste elementide hea seisundi saavutamise oluliseks eelduseks on jõe hea hüdro-morfoloogiline kvaliteet, sh tõkestamatus.

Vee kvaliteet Loobu jões praegusel ajal kalastikule probleemiks pole ja ühegi tüübispetsiifilise liigi levikut jões ei piira. Andmed Loobu jõe vee kvaliteedi kohta on esitatud eelprojekti tabelis 6 ja KMH aruandest lk 16.

Paisud on praegu Loobu jõe olulisimad jõe ökoloogilise kvaliteedi halvendajad. KMH koostajad on kindlad, et kalade rändetee avamine Loobu jões parandab oluliselt jõe ökoloogilist seisundit. (Veekogude kaitse ja kasutamisega seotud põhimõtted ning alused veekogude ökoloogilise kvaliteedi hindamisele tulenevad EL Veepoliitika raamdirektiivist; 2000/60/EÜ).

Komplekssed meetmekavad jõgede ökoloogilise seisundi parandamiseks nähakse ette alamvesikondade veemajanduskavades. Loobu jõe puhul Viru alamvesikonna veemajanduskavas (vastutav Ida-Virumaa keskkonnateenistus). Käesolev projekt ei suuda lahendada absoluutselt kõiki veekogude kaitse ja kasutusega seotud probleeme. Antud juhul on kontsentreeritud 10 jõel olevale 35 paisule, Emajõe vanajõgedele ning komplekselt käsitletakse ainult ühte jõge – Esna jõge Järvemaal.

19) Jõgede ökoloogilise kvaliteedi üheks olulisemaks näitajateks on selle kalastiku seisund. Kalastiku *hea* seisund eeldab, et kalastiku liigiline koosseis ja esinevate liikide arvukused on lähedased looduslikele tüübispetsiifilistele ning kalakoosluste vanuselises struktuuris ei esine suuri muutusi. Kalastiku jt bioloogiliste elementide *hea* seisundi saavutamise oluliseks eelduseks on jõe *hea* hüdro-morfoloogiline kvaliteet, sh tõkestamatus. Vee kvaliteet Loobu jões praegusel ajal kalastikule probleemiks pole ja ühegi tüübispetsiifilise liigi levikut jões ei piira. Andmed Loobu jõe vee kvaliteedi kohta on esitatud eelprojekti tabelis 6 ja KMH aruandes lk 16.

Paisud on praegu Loobu jõe olulisimad jõe ökoloogilise kvaliteedi halvendajad. KMH koostajad on kindlad, et kalade rändetee avamine Loobu jões parandab oluliselt jõe ökoloogilist seisundit.

Eesti paisudele rajatud HEJ mõju kohalikule tööhõivele on marginaalne. Samas paisude negatiivne mõju kaladele on tänaseks üldtunnustatud fakt, nii Norras, Austrias, Rootsis, Soomes, Prantsusmaal kui ka Eestis. Selle eitamise seondub tavaliselt kas omakasuga või puuduliku loodushariduse ja keskkonnateadlikkusega.

20) Käesoleva projekti eesmärk on jõgede (konkreetsel juhtumil Loobu jõe) ökoloogilise kvaliteedi parandamine ja vähemalt *hea* ökoloogilise seisundi saavutamine aastaks 2015 (täpsemalt vt ptk 6.1). Ökoloogilise seisundi üheks kvaliteedielemendiks on ka jõe keemiline seisund ja vee kvaliteet. Loobu jõe vee kvaliteet vastab praegu suuremas osas jões *heale* seisundile ja antud projekti eesmärgi saavutamiseks takistuseks ei ole. See ei tähenda seda, et keemilise seisundiga oleks kõik korras. Jõe seisund halveneb lõigul allpool Kadrina asulat. Siin on tegemist nn jääkreostusega. Praegu ülenormatiivset heitvett Loobu jõkke ei juhitakse. KMH autorid on samuti seisukohal, et Joaveski ja Loobu paisjärvede puhastamine nende säilitamise korral on oluline eelkõige oluline kohalikele elanikele miljööväärtuse säilitamiseks ja vähem Loobu jõe ökoloogilise seisundi parandamiseks. On ju paisjärved rajatud eelkõige inimest silmas pidades. Käesoleva projekti eesmärkide (loe: jõe *hea* ökoloogilise seisundi) saavutamiseks Loobu jõe praegune vee kvaliteet ja keemiline seisund takistuseks ei ole. KMH aruandes on analüüsitud ja juhitud tähelepanu just käesoleva projekti eesmärkide elluviimiseks kavandatavast tegevusest tingitud positiivsetele ja negatiivsetele mõjudele.

Inimtegevuse tagajärjel (tõkestusrajatised, liigvähendamine jne) on ajajooksul vooluveekogudesse s.h. paisjärvedesse kogunenud setted ja paisjärvedes esinevad suveperioodidel vetikate õitsengud ning veekogud kasvavad kinni. Need on kõik inimtegevuse tagajärjed. Parema ökoloogilise kvaliteedi saamiseks veekogus peame me aga tegelema mitte tagajärgedega nagu Te oma kirjas ette panete (jõe ja paisjärve puhastamine) vaid põhjustega s.t. tõkestusrajatistega vooluveekogudel, keskkonnasõbraliku põllumajandus praktika juurutamisega jne.

21) Detailsemalt kui KMH-s on paisude likvideerimisega ja/või kalapääsude rajamisega ning paisjärvede puhastamisega seonduvaid tegevusi (s.h.

lammutamine, rajamine) kirjeldatud vastavas eelprojektis, mis oli ja on siiani üleval KKM kodulehel aadressil: <http://www.envir.ee/91619>.

- 22) Kadrina valla üldplaneeringus ja arengukavas seisab kirjas, et Loobu külasse on planeeritud elamupiirkond. Käesoleva KMH ülesandeks ei olnud hinnata kavandatud elamupiirkonna rajamisega kaasnevat keskkonnamõju.
- 23) Täname Teid tähelepanu juhtimise eest näpuveale ptk 6.4. Kaitsealune Loobu park on siin ja edaspidi ikka jõe vasemal kaldal ehk Loobu jõest läänes. Mõödaviikpääs jääb ikka paremale kaldale. Näpuvead parandatakse.
- 24) KMH keskkonda (ka sotsiaalset) kirjeldav osa ei hõlma kitsalt ainult jõe kaldaid.
- 25) Kinnistute andmetes esineb tõesti ebatäpsusi, millepärast vabandame. Looga kinnistu omanikuks on tõesti Marge Kelder ja Sillaotsa kinnistu omanikuks Vello Jõe. Arusaamatul põhjusel on nad eskiisprojekti staadiumis seisukohtade taotlemisel oma allkirjaga tõendanud teistsuguseid andmeid (vt eelprojekt lisa).
- 26) Kinnisturegistri andmetel Rein Pallon ja Margit Pallon 15.02.2007 Loobu paisjärve ja paisu ääres maad ei oma. Meile saadetud kirjas 19.06.2006 on oma seisukoha esitanud "Sillaotsa pererahvas", kusjuures isiku nime ei ole alla kirjutatud (vt eelprojekti lisa). Seetõttu eeldasime, et kirja on saatnud Sillaotsa kinnistu omanik.
- 27) Teil on täielik õigus isiklikule arvamusele, isegi kui see läheb vastuollu nii projekti täitjate seisukohtade kui ka üldtunnustatud arusaamadega. Siiski mõni selgitus: forellijõe tüüpi jõgedel on paisjärved kalastiku elupaigana alati väheväärtuslikud veekogu osad, siirdekaladele ja lõhelistele sobilikud elu- ja sigimispaid paisjärvedes puuduvad täielikult. Neile on paisjärv vaid läbirände kohaks, kusjuures tegemist on läbirände tingimusi halvendava veekogu osaga.
- 28) Esitatud seisukohad kordavad kokkuvõtlikult Teie kirjas eelpool toodut. Omapoolsed seisukohad ja kommentaarid neile oleme lisanud käesolevas kirjas eespool. Kulutustega teede ja haljastuse taastamisega oleme oma töös arvestanud. Kinnistuomanikega, kellele kuuluvatel maadel töid teostakse, sõlmitakse enne Ühtekuuluvusfondi rahastamisaotluse esitamist vastavad lepingud. Projekti elluviimist ja rahastamist käsitlev osa on eraldiseisev ning ei kuulu KMH aruande koosseisu.
- 29) Kommentaarid Teie seisukohtadele on esitatud punktides 7, 9, 10 ja 11. Lisaks eraomaniku õigustele ja huvidele on olemas ka üldised ja kõiki isikuid hõlmavad avalikud õigused ja huvid (Põhiseadus §5 ja 53). Seejuures võib loodus ja keskkonnakaitse puhul avalik huvi olla kaalukam üksikisiku omandiõigusest ja ettevõtlushuvidest. Keskkonna seisundi säilitamine, kaitsmine ja parendamine, sealhulgas looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmine on üks olulisi, üldsuse huvidest lähtuvaid eesmärke, mille tagamiseta ei ole võimalik jätkusuutlik areng.

Teie kirjadest jääb selgusetuks, kuidas konkreetselt Teie vara, kinnistut või elustiili antud projekt negatiivselt mõjutada võiks. Ootame Teie poolseid konkreetseid selgitusi kuni 30.märtsini. Hilisemate pöördumistega ei ole meil võimalik arvestada.

Lugupidamisega

Indrek Tamberg
Veeosakonna juhataja

Tiia Pedusaar 6260730

LISA 7. Arvi Lundveri kiri 2 (saabunud meili teel 01.03.2007. a)

Loobu külas, Kõrtsi talus, 2007.aasta 01.märtsil

Käesoleva elektronkirja saatja on esitanud seoses Loobu jõe paisudele rajatavate kalapääsude keskkonnamõtjude hindamise (edaspidi nimetatud KMH) programmiga ning enne selle raames 2007.aasta 14.veebruari Loobu metskonna kontoris aset leidnud arutelu (edaspidi nimetatud Kohtumine) Teile ja Teie kaudu ka teistele KMH-ga seonduvatele asjaomastele isikutele oma kirjalikud seisukohad ja märkused seoses KMH-ga. Tänapäevaks on möödunud juba üle kahe nädala, kuid kirjalikku vastust oma kirjale pole käesoleva elektronkirja saatja saanud ning seda vaatamata sellele, et Kohtumisel seda avalikult lubati. Samuti lubati kohtumisel KMH koostajate/asjaomaste isikute poolt käesoleva elektronkirja esitajale edastada tutvumiseks Kohtumise koosoleku protokoll projekt. Kahjuks ei ole ka seda tehtud.

Tulenevalt Kohtumisel käesoleva elektronkirja saatja poolt öeldust, rõhutab käesoleva kirja saatja siinjuures veelkordselt tema poolt Kohtumisel esitatud seisukohti, mille kajastamist KMH-s ta ka ootab:

1. Kõigist KMH projektis käsitletud variantidest tuleb kõige otstarbekamaks pidada KMH-s esitatud varianti nr 6, klausliga, et oluliselt vähendatakse nimetatud variandis olevat paisu avatuna olemise aega, mis KMH praeguse variandi kohaselt on aastas ca 5 kalendrikuud, s.o ca 2,5 kalendrikuud kevadel ja sama palju ka sügisel. Käesoleva elektronkirja esitaja on põhjendatult seisukohal, et sellise pikaajaline paisu avamine ei ole mitte kuidagi vajalik, arvestades ka seda, et nimetatud variandiga kaasneb ka kamberkalapääsu rajamine, mis peab tagama kalade aastaringse liikumise. Paisu avamist peab käesoleva elektronkirja esitaja vajalikuks ja oluliseks mitte kalade liikumise jaoks vaid eelkõige Loobu paisjärve ja jõe enesepuhastamise seisukohast, millega on võimalik tagada puhas keskkond.

2. Peaaegu olematu on KMH-s kohalike elanike ja KMH projekti realiseerimisega otseselt seotud kinnistute omanike huvide tagamise temaatika käsitus. KMH koostamisel on täielikult jäetud kõrvale Margit Pallon, kellele kuuluvad hooned asuvad otseselt Loobu paisjärve tammi juures ning kelle hoonete juurde kuuluva maa erastamine ei ole lõpule viidud. Samuti juhib käesoleva elektronkirja koostaja veelkordselt ja rõhutatult tähelepanu sellele, et pr Pallon'i ja tema perekonna näol on tegemist sisuliselt ainsa traditsioonilist maaelu elava perekonnaga, kellele avaldab kõige rohkem mõju nii KMH-s kavandatud kõik meetmed kui ka nende meetmete/variantide realiseerimise variandid. Käesoleva elektronkirja koostajale on KMH-st jäänud mulje, et selles on Loobu paisu osas tahtmatult või tahtlikult tehtud ümbruskonna kinnisvaraarenduslikku väärtustamist, mille käigus on sekundaarseks või isegi olematuks jäänud aastaid piirkonnas elavate inimeste väljakujunenud elustiili säilitamise või parendamise temaatika.

3. Käesoleva elektronkirja koostaja on endiselt seisukohal, et KMH-s on jäetud käsitlemata meetmed jõe võimaliku saastamise vältimiseks. Nende olemasolu võimaldaks nii kohalikul omavalitsuses kui ka riigil saada asjakohast informatsiooni ja astuda samme selleks, et tagada jõe puhtus.

4. Jõe puhtuse kontekstis peatus käesoleva elektronkirja saatja nii oma kirjas kui ka Kohtumisel sellel teemal, et puhtana ja rikutuna tuleb hoida ka jõe kaldad ning jõkke voolavad veekogud. Seda temaatikat KMH ei käsitle. Samuti ei ole KMH-s arvestatud ka näiteks kobraste tegevuse võimalikku mõju KMH projektile.

5. Käesoleva elektronkirja saatja on seisukohal, et jättes käsitlemata jõe võimaliku saastamise ja/või jõe elukeskkonda mõjutada võivad faktorid ning nähes ette asjakohased meetmed võimalike põhjuste elimineerimiseks või minimeerimiseks, jääb KMH-s soovitud eesmärk saavutamata. Ei saa ca 60 km pikkuse jõe elukeskkonna parandamisel ja kalade rändevõimaluste taastamisel piirduda vaid kahe paisuga seonduva temaatikaga. Seda enam siis, kui arvestada neid kohutavalt suuri rahasummasid, mida sellega seonduvalt makstakse seoses temaatika käsitlemisega.

6. Mitte paisude likvideerimine vaid jõkke suubuva vee kvaliteet tagab selle, et kalad sooviksid taastada oma ajaloolised kudemiskohad. Käesoleva materjali koostajale rõhutab, et näiteks 1930.aasta 16.oktoobri kuupäeva ajalehes Postimees (nr 281) rubriigis „Ring ümber kodumaa“ ilmus sõnum pealkirjaga „Loobu jões rohkesti kalu“. Viidatud artiklis oli öeldud: „Kohalikud elanikud Loobu jõe ääres saavad sel sügisel rohkesti kalu, särgi, haugi jne. Nad märkavad, et jõgi on muutunud kalarikkamaks.“ Käesoleva elektronkirja koostaja juhib KMH koostajate tähelepanu rõhutatult asjaolule, et ka 1930.aastal olid olemas KMH-s käsitletud paisud, kuid kala millegipärast oli olemas ja jõgi isegi muutus kalarikkamaks. Seega on paljasõnalised ja alusetud KMH koostajate seisukohad, et jõe ja kalade olukorda on halvendanud paisud ning kui need likvideerida saabub õnneag kalariiki. Paisud on Loobu jõel olnud aastasadasid, kuid kalade olukorda pole need kunagi oluliselt halvendanud. Seega saab Loobu jõe seisukorra halvendamist seondada vaid nõukogude perioodi aegse hoolimatu suhtumisega loodusesse, kus mitmed ettevõtjad suunasid oma puhastamata jäätmed jõkke, millega rikuti ära jõe mikrokliima ja millega peletati eemale ka kalad.

7. Oma kirjas ja Kohtumisel teavitas käesoleva elektronkirja saatja Kohtumisel KMH koostajaid sellest, et mistahes tööd ja tegevused mistahes KMH variandi realiseerimisel mõjutavad oluliselt kohalike elanike tavapärasest eluolu. Seega on vää KMH-s sisalduv väide, et vastavad tööd ja tegevused ei mõjuta oluliselt kohalikke elanikke ja kinnisvara omanikke. KMH-s puudub näiteks ka kavandatavate tööde/tegevuste kestvuse määratlus ning liikluskoormuse suuruse määratlus, samuti tööde/tegevustega kaasneva müra ja lõhna ulatus ning mõju kohalikele elanikele. Hoopis käsitlemata on jäänud KMH koostajate poolt aga see, kuhu ladustatakse Loobu paisjärve puhastamisel saadav settematerjal ning sellega kaasnevad mõjud, juhul kui otsustatakse see paigaldada käesoleva elektronkirja koostajale kuuluva kinnistu edelas paiknevale põllule, siis avaldab see olulist mõju kohalikele elanikele, s.h kõige suuremat mõju piirkonna ainsale traditsioonilist maaelu elavale perekond Pallon'ile.

8. Mitte kuidagi ei saa käesoleva elektronkirja saatja nõustuda Kohtumisel KMH tutvustajate poolt esitatud seisukohta, et ega KMH iseenesest ei too kaasa ühtegi tööd ja kohalike elanike huvide või õiguste rikkumist. De jure või selline seisukoht olla isegi õige, kuid de fakto loob KMH analüüsi ja regulatsiooni otsustamisõigusega isiku poolt valitava variandi elluviimiseks koos sellega kaasnevaga. KMH-d iseenesest ei saa vist tõesti juriidiliselt vaidlustada, kuid samas on see aluseks järgmistele

sammudele, mille poole keegi otsustusõigust omav või huvitatud isik püüdleb. Käesoleva elektronkirja koostajale tundub, et faktiliselt on tegemist olukorraga, mille käigus luuakse asjaomastele isikutele võimalus osaleda tulevase õigus- või haldusakti ettevalmistamise protsessis ning juhul, kui nad siis ei esita oma vastuväiteid, siis kaotavad nad edaspidi võimaluse nendele toetud. Samas ei kavandataks ja viiakse läbi seaduses nimetatud avalikud arutelud läbi arvestusega, et maksimaalselt vähe asjast huvitatud isikuid saaksid osaleda vastaval arutelul. Ka käsitletava KMH puhul toimus arutelu tööpäeval ja töö ajal (s.o kolmapäeval, 14.veebruari, kell 15.00). Kas see on tahtlik ja kavandatud tegevus? Või soovitakse nn arutelude läbiviimisel arvestada KMH-ga seotud töötajate tööajaga, s.o sellega, et mistahes arutelud jääksid nende tööaja raamidesse? Ehk eelnimetatust tulenevalt ongi tavapäraseks saanud olukord, kus aruteludel osaleva kvoorumi moodustavad kohalikud elanikud ja isikud heal juhul 25-30 % osavõtjatest, ülejäänud on aga nn arutletava projektiga otseselt seotud ametiisikud või projekti koostajad. Selles kontekstis tundub käesoleva elektronkirja koostajale äärmiselt omapärane see, et Kohtumise esimesed poolteist tundi kuluvad KMH koostajate monoloogidele, mille käigus loeti Koosolekust osavõtjatele ette ca 75 % KMH aruande tekstist. Käesoleva elektronkirja koostaja hindab väga oma tööaega ning peab sellist ajaraiskamist äärmiselt ebaotstarbekaks. Samas võib ka see olla teatud mõttes taktikaks, mille eesmärgiks on inimeste väsitamine ja lugemistunniks muutuvalt Kohtumiselt eemalepeletamine, sest kellel ikka on aega kuulda tundide kaupa kuuldemängu „kalade suguelu“ teemal, kuna KMH aruande eesmärgina näib olevat mitte jõekeskonna terviklik parandamine vaid kahe paisu likvideerimise kaudu kaladele paljunemiseks vajaliku ruumi loomine. Lisaks sellele ka piirkonna kinnisvaraturu perspektiivi väärtustamiseks vajalike keskkonnahinnangute andmine ja „suplusjärve“ rajamine. Iseenesest ei ole ka see paha, kuid ikkagi peab käesoleva elektronkirja koostaja esmaoluliseks jõe enda keskkonna parendamist ja võimalike reostuste vältimist. Kui panna kala ebapuhta veega akvaariumisse, siis kala sureb. Kui puhta veega täidetud akvaariumisse lisada keskkonda rikkuvaid materjale, siis on lõpptulemuseks samuti kalade surm. Seega on ainuõige tagada kalade võimaliku tulevase kodu, s.o jõe puhtus ja korrashoid, mis võib tuua tulevikus tagasi olukorra, mida kirjeldati 1930.aasta ajalehes Postimeetmes.

9. Ükski euro-raha, mistahes suuruses, ei too kala tagasi. Vaid siis, kui seda raha kasutatakse säästlikult ja otstarbekalt, võib oodata positiivseid tulemusi. Mitte Loobu jõe paisud ei ole probleemiks, vaid Eesti ja teiste riikide aastaid kestnud röövkapitalistlik suhtumine kõige väärtuslikumasse – Loodusesse, mis on meie kõigi elukeskkonnaks. Loobu jõel paiknevate paisude likvideerimine ei likvideeri Läänemere kahjustusi, kuid just selles keskkonnas elavad kalad, kes potentsiaalselt tuleksid Loobu jõkke. Loobu jõe paisude likvideerimise alternatiivideks võiks ju olla ka näiteks kalade hävitamine või jõe suudmesse kalatõkete paigutamine. Sama ebaloomulik kui eelnimetatu tundub paisude likvideerimise soov. Keskkonda saab kaitsta tervikliku tegevuskava alusel, et ei tekiks olukord, kus maksumaksjate raha maetakse miljonite kaupa üksikprojektidesse, mis tunduvad esmapilgul ilusad ja vajalikud, kuid mis ei arvesta terviklikkust. Näiteks maja ehitamiseks ei piisa üksnes katuse või mõne insenertehnilise sõlme projektist. Nii ka käsitletav KMH peaks arvestama kõiki Loobu jõega seonduvaid faktoreid, eelkõige piirkonnas aastakümneid, et mitte öelda aastasadu elavate inimeste huvidega. Kahjuks on käsitletav KMH kantud meie riigis üha rohkem leviva inimeste ning nende õiguste ja huvide ignoreerimise tendentsiga. Nii on käitunud Loobu küla piirkonna elanikega käitunud näiteks ka naabermaakonna Kuusalu valla territooriumile kavandatava

keskpolügooniga seonduva KMH-ga kui ka teiste analoogiliste projektidega seonduvate inimestega.

11. Käesoleva elektronkirja koostaja kutsub KMH koostajaid üles rohkem suhtlema kohalike elanikega, tegema oma tööd mitte registriandmetega vaid ka kohtuma piirkonna staaikate elanikega, kes oskavad mistahes analüüsidest või raamatumaterjalides fikseeritud paberandmetest tunduvalt reaalsemat informatsiooni anda. KMH ei saa teha kabineti mugavustest ümbritsetuna ja üksnes interneti kasutades. Sellise „KMH“ oleks isegi käesoleva elektronkirja saatja võimeline tegema oluliselt lühema aja ja olulisemalt väiksema summa eest. Kuid selliste „KMH“-de puuduseks jääbki piirdumine kabinetides sündinud informatsiooniga. Käesoleva elektronkirja koostaja nägemuses peaks KMH, kui mistahes keskkonda mõju omavate tegevuste alusdokument, sisaldama põhjalikku ja igakülgselt vajalikku informatsiooni, mitte „copy-paste“ süsteemil KMH erinevatesse osadesse sarnase informatsiooni paigutamisel ning suure šrifti kasutamise tulemusena saadav dokument.

12. Käesoleva elektronkirja koostajale on jäänud arusaamatuks ja jääb ka praegu arusaamatuks see, miks ei ole võtnud KMH koostajad ühendust kõigi KMH-s kajastatud tegevuste/toimingutega riivatavate isikutega ning seda isegi vaatamata sellele, et KMH koostajate tellimustel vastavaid uuringuid teostanud isikutele esitati vastavad taotlused ja isegi telefoninumbriid? Samas on KMH kajastatud andmed vastuolus registriandmetega. Miks on KMH raames teostatud toimingutest kohalike elanike ja kinnisvara omanike informeerimine olnud sisuliselt nullilähedane, mille tulemusena on kohalikud elanikud ja kinnisvara omanikud jäetud KMH koostamise protsessist eemale? Tulemuseks on KMH aruanne, mis käesoleva elektronkirja koostaja arvates ei ole piisavalt kajastanud kõiki olulisi aspekte. Sellega on kaasnenud ka see, et käesoleva elektronkirja koostaja on olnud sunnitud tegelema KMH-ga seonduva temaatikaga tänase seisuga kokku 56 töötundi.

13. Kohtumisel sai käesoleva elektronkirja koostajale teatavaks, et mitmed KMH seisukohast olulised analüüsid, ekspertiisid vms on tegemata või lõpetamata. Siit tulenevalt ka küsimus – kuidas on võimalik kajastada KMH-s andmeid või olukordi, mille alusmaterjalid puuduvad? Vastav küsimus leidis esitamist ka teiste Koosolekul osalenud inimeste poolt.

14. Käesoleva elektronkirja saatja on nii oma varasemas kirjas kui ka Kohtumisel rõhutanud, et talle kuuluvat „Kõrtsi“ kinnistut ja teda isiklikult mõjutavad otseselt ja reaalselt mistahes KMH-s esitatud variandi ellu viimisega seonduvad tööd ja toimingud. Elektronkirja koostaja arvates ei piisa Kohtumisel KMH esindajate poolt esitatud väitest, et pärast KMH-d hakkavad mingid emissarid temaga kohtuma ning arutama seda, kuidas kahjusid vältida ja negatiivseid mõjusid kompenseerida. Sellist kohustust kolmandatele isikutele ei ole KMH aruandes fikseeritud, mistõttu on ülimalt tõenäoline see, et „d“-päeval rasketehnika lihtsalt hakkab läbi käesoleva elektronkirja koostajale kuuluva kinnistu teede suunduma ellu viima KMH alusel valitud varianti. Sisuliselt tähendab see järjekordselt seda, et käesoleva elektronkirja koostaja koos teiste kohalike elanikega seatakse fakti ette ning öeldakse, et kui midagi ei meeldi siis vaele tööde tellijatega, mis sisuliselt tähendab seda, et bürokraatia ja kohtumenetluse ajakulud ületavad kordades tööde teostamiseks vajaliku aja. Siinjuures ei ole vist vaja nimetada seda, et suure masinavärgi vastu, mida peetakse üleval maksumaksja rahaga, astub väike maksumaksja, kellel on vaja teha ka oma

igapäevast tööd ja täita endale võetud kohustusi. Järelikult kaasnevad sellega mistahes toiminguid või töid vaidlustava maksumaksja olulised kulutused, s.h ajakulu. Võiks veel pikalt käsitleda erinevaid stsenaariume, mis seonduvalt KMH-s nimetatud variantide realiseerimisega võib kaasneda, kuid see ei ole käesoleva materjali eesmärgiks.

15. Olles tutvunud KMH-ga seonduvate materjalidega, konstateerib käesoleva elektronkirja koostaja seda, et ta ei näinud asjaomaste kohalike omavalitsuste kirjalikke seisukohtasid, kuigi ka kohalikud omavalitsused on otseselt seotud Loobu jõega seonduvaga. Kas vastavad kirjalikud seisukohad on olemas? Kui on, siis palub käesoleva elektronkirja esitaja võimalust nendega tutvumiseks.

16. Käesoleva elektronkirja koostaja soovib KMH-s näha oluliselt suuremat konkreetset, eriti tema huve ja õigusi riivavate toimingute/tegevustega seonduvalt. Ei ole vaja KMH-sse sisse programmeerida reaalseid konfliktsituatsioone, mis suurima tõenäosusega pööratakse kohalike elanike kahjuks. Käesoleva elektronkirja koostaja on millegipärast seisukohal, et mitte alati ei pruugi kohalikud elanikud neelata alla sellise tegevuse ja vastustuse ebaloogilise hajutamise tulemusena sündivaid dokumente ning nende tagajärjel toimuma hakkavaid sündmusi. Asjakohaseks peab käesoleva elektronkirja koostaja seda, et KMH-ga seonduvad ametiasutused ja isikud arvestaksid natuke rohkem ning adekvaatsemalt tegelikke olusid. Meeldetuletuseks – elu ei käi ainult kalade ümber. Looduse kaitsmine ja looduskeskkonnale tekitatud kahjulike mõjude kõrvaldamisele suunatud tegevused on vajalikud. Kuid selle juures ei tohi ignoreerida inimesi ning nende õigusi ja huve.

17. Elektronkirja esitaja palub Teil edastada käesolev elektronkiri ka teistele KMH-ga seotud isikutele ja ametiasutustele. Samuti ootab elektronkirja koostaja endiselt vastust oma 2007.aasta 12.veebruari kuupäevaga dateeritud kirjale ning palub vastata ka käesolevale elektronkirjale. Lisaks ootab käesoleva elektronkirja koostaja ka 2007.aasta 14.vebruaril toimunud Kohtumise protokolliga koos Koosolekul osalenud inimeste ja ametiasutuste esindajate nimekirjaga. Eelnimetatud vastused ja dokumentide koopiad palub käesoleva elektronkirja koostaja saata talle võimalikult kiiresti kas elektronposti teel aadressil Arvi.Lundver@mail.ee või postiaadressil Kõrtsi talu, Loobu küla, Viitna sidejaoskond, Kadrina vald 45202, Lääne-Viru maakond.

Teie peatsele vastusele lootes

Arvi Lundver
Kõrtsi talu peremees
Loobu küla, Kõrtsi talu
GSM: +372 50 34 352

Hr. Arvi Lundver
Kõrtsi talu, Loobu küla
Viitna sidejaoskond
45202, Kadrina vald
Lääne-Viru maakond

Teie: 01.03.2007
Meie: .03.2007 nr 11-2/

Vastus Hr Arvi Lundverile ÜF TA projekti „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine“ Loobu jõel paiknevatele Joaveski HEJ ja Loobu paisudele kalapääsude rajamise KMH aruande kohta

Vabandame, et vastuskirja koostamine viibis, kuid järgnevalt leiate vastused Teie elektroonilises kirjas (01.03.2007) esitatud küsimustele.

1. Olete oma kirjas väitnud, et pakutust lühem paisu avamisperiood on põhjendatud. Kahjuks ei ole Te esitanud argumente, millest 6. lahendusvariandi ja oluliselt lühema paisu avamisperioodi põhjendatus Teie jaoks jäeldub. Ilma Teie argumente kaalumata ei saa me Teiega nõustuda mistõttu palun saatke meile oma põhjendused. Seisukohta, et paisu allalaskmise ainsaks põhjenduseks saab olla paisjärve puhastamine setetest, projekti läbiviijad Teiega põhimõtteliselt nõustuda ei saa. Paisutamise tagajärjel jõesängi kogunenud setted tuleb eemaldada, mitte allavoolu lasta. Setete allavoolu laskmine ei ole jõe enesepuhastusprotsess nagu Te oma kirjas väidate, vaid selle tagajärjel mattuvad kärestikulised elupaigad paisust allavoolu ning mitte ainult kalade kudepaigad ei hävitata vaid ka põhjaloomastiku elupaigad kaovad. Peale selle soodustab see jõesängi kinni kasvamist ning mudastumist. Siinkohal kordame veelkord, et antud projekti peamiseks eesmärgiks ei ole maaomanike soovide ja sotsiaalsete vajaduste võimalikult täielik rahuldamine, vaid jõe ja selle kalastiku hea seisundi saavutamine. Kamberkalapääsu peetakse üldjuhul vastuvõetavaks lahenduseks vaid juhul, kui teised paremad võimalused (paisu likvideerimine, looduslähedane kalatee) pole realiseeritavad. Loobu paisu puhul pole kamberkalapääs ainsaks reaalseks võimalikuks lahendusvariandiks.

2. Kõigile kinnistuomanikele, kellele kuuluval maal tööde läbiviimist kavandatakse, oleme esitanud kirjaliku järelepärimise koos eskiislahendustega. Kinnisturegistri andmetel Margit Pallon seisuga 15.02.2007 Loobu paisjärve ja paisu ääres maad ei ole oma. Seetõttu ei ole me nende poole ka eraldi kirjaga pöördunud. Toimunud on KMH programmi ja KMH aruande avalik arutelu ja neil aruteludel on olnud kõigil soovijatel võimalus osaleda. Seega ei saa me kuidagi nõustuda Teie seisukohaga kohalike elanike peaaegu olematust kaasamisest. Lisaks on antud teemat käsitletud Teie kirjale (12.02.2007) saadetud vastuskirjas (20.03.2007) punktis 1.

Käesolev KMH ülesandeks ei ole hinnata kavandatud elamupiirkonna rajamisega kaasnevat keskkonnamõju. Samas oleme nõus Teie seisukohaga, et kavandatavad

tegevused tõstavad ümbruskonna kinnistute väärtust.

3. Veemajanduslike abinõude planeerimisel on üle mindud vesikonnapõhisele majandamisele ning vesikondade/alamvesikondade veemajanduskavade koostamise ja esimeste valminud veemajanduskavade rakendamisega on loodud võimalus kõikidele inimestele osalemiseks veemajanduse tuleviku üle otsustamisel. Tulevikuplaanide tegemiseks ja ümbritseva keskkonna jaoks paremate otsusteni jõudmiseks on kõigile huvitatud isikutele tagatud võimalused osaleda ja öelda oma arvamuse veemajanduse kavandamisega seotud avalikel koosolekutel ning veemajandust puudutavate dokumentide avalikustamisel maakondade keskkonnateenistustes.

Seega palun esitage oma konkreetset ettepanekud Loobu jõe saastamise vältimiseks Ida-Virumaa keskkonnateenistusele Viru alamvesikonna veemajanduskava meetmeplaani täiendamiseks. Veemajanduskavade koostamise kohta leiate informatsiooni Keskkonnaministeeriumi kodulehelt aadressil: <http://www.envir.ee/vmk>

Antud projekt ei saa lahendada absoluutselt kõiki probleeme. Loobu jõe praegune vee kvaliteet ei ole seejuures takistuseks käesoleva projekti elluviimisel ning ei takista projekti eesmärkide saavutamist.

4. Kobras on levinud praktiliselt kõigil mandri Eesti veekogudel. Seetõttu ei saa püstitada küsimust selliselt, et kopra olemasolu ja elutegevuse tõttu kaotavad mõtte kõik muud veekogude heale seisundile suunatud tegevused. Lõhelaste olulisteks elupaikadeks olevate jõgede (Looduskaitseaduse § 51 alusel kaitstavad jõed, sh Loobu jõgi) puhul on põhimõtteline konsensuslik arusaam välja kujunenud – kopra arvukust neil jõgedel tuleb piirata ja tagada, et jõel ei oleks koprapaise. Probleemi lahendamine on käimas nii jahimaade rentnikele vastava kohustuse lisamisena ning keskkonnateenistuste poolt käivitatud projektidena. Kuidas täpselt kopra-probleem lahendatakse Loobu jõe erinevates lõikudes, selles osas võib konsulteerida Ida-Virumaa Keskkonnateenistusega. Kindlasti ei ole siin aga tegemist põhimõtteliselt lahendamatu probleemiga, mis takistab antud projekti elluviimist.

5. Oleme nõus seisukohaga, et jättes käsitlemata jõe võimaliku saastamise ja/või jõe elukeskkonda mõjutada võivad faktorid jääb projekti soovitud eesmärk saavutamata. Seetõttu oleme käsitlenud kõiki Loobu jõe seisundit oluliselt mõjutavaid faktoreid, milledest olulisimatele oleme pööranud erilist tähelepanu. Lisaks vt punkt 3 ning siinkohal kordame veelkord, et Loobu jõe praegune vee kvaliteet ei ole seejuures takistuseks käesoleva projekti elluviimisel ning ei takista projekti eesmärkide saavutamist.

6. Erinevalt 1930.-aastatest, kui toonane ajakirjanik sai oma jutu koostamisel tugineda eelkõige ainult mõnede kohalike elanike muljetele, tugineb käesolev projekt põhjalikele kalastiku-uuringutele. Enne 1970. aastaid Eesti jõgede kalastiku uurimisega pole tegeletud ning uurimuslikke katsepüüke jõgedel pole mitte kunagi tehtud. Praegu teeb iga-aastast lõhe ja meriforelli seiret Loobu jõel TÜ Eesti Mereinstituut. Lisaks on põhjalikke jõgede kalastiku-uuringuid, sh Loobu jõel, teinud Eesti Loodushoiu Keskus ja vähemal määral ka Zooloogia ja Botaanika Instituut (praegune EMÜ PKI Limnoloogia keskus). Käesolevas projektis osalevad ihtüoloogid on teinud Eesti jõgedel viimase 15 aasta jooksul ca 2500 katsepüüki, sh 14 katsepüüki Loobu jõe erinevates lõikudes. Väga sagedased on seejuures olnud olukorrad, kus

kohalike elanike muljed ja katsepüükide tulemused ei lange ligilähelaseltki kokku. Lisaks hinnati käesoleva projekti raames Loobu jõe väärtust kalade elu- ja sigimispäigana kogu kesk- ja alamjooksu ulatuses (vt eelprojekt ja KMH aruanne). Ka nii ulatuslikku uuringut kalade elu- ja sigimispäikade hindamiseks pole Loobu jõel varem tehtud. Varasematest andmetest saab suhteliselt usaldusväärseteks pidada eelkõige andmeid kalurite saakide kohta (kutseline püük toimub ainult merest) ning üksikute kalasportlaste püügipäevikuid. Kohalike elanike muljetesse kalade arvukuse kohta tuleb suhtuda ettevaatlikult, eriti kui neid on vahendanud ajakirjanik.

Samas on ilmselge, et kui pais on ees ja kalad sellest üle ei saa, siis siirdekalad oma sigimis ja noorjarkude kasvualadele ülalpool paisu ei jõua. Vastupidise väitmine on ebakorrekne. Paisude negatiivne mõju jõgede ja rannikumere kalastikule on kaasajal üldtunnustatud fakt.

Vee kvaliteet oli Loobu jões tõepoolest probleemiks 1970.-80. aastatel, kui jõgi sai tugeva orgaanilise reostuse Kadrina piimakombinaadi ja tärklietehase reovetega, Undla Flora keemiatsehhist lisati keemilised mürkained. (1980. aastate lõpul tehtud kalastiku katsepüükidel allpool Kadrinat oligi siis jõgi pikkades lõikudes praktiliselt kalatühi, jõest hävis harjus, võimalik, et ka võldas.) Praeguseks on nimetatud ettevõtted likvideeritud. Olemasolevad vee hüdrokeemilise seire andmed, jõest võetud põhjaloomastiku proovid ja kalastiku katsepüükide andmed näitavad, et praegu jõe kesk- ja alamjooksul vee kvaliteet kalastiku jaoks probleemiks pole ning ühegi tüübispetsiifilise kalaliigi esinemist seal ei piira. Vee kvaliteedi edasine paranemine ei aita mitte kuidagi kaasa paisude poolt kalastikule põhjustatavate negatiivsete mõjude leevendamisele. See ei aita kaladel olemasolevaid paise ületada, ei lisa jõele kärestikke ja ritraalseid jõelõike, ei välista jõe vooluhulkade reguleerimist Joaveski paisul, ei välista jõe ulatuslikku setetereostust paisu allalaskmise korral jne.

7. Sette paigutamist Teie poolt nimetatud asukohta ei ole projekti käigus kaalutud, seetõttu ei ole hinnatud ka selle mõju kinnistutele. Sette paigutamisega seonduvat, samuti projekti tegevustega kaasnevad võimalikud nn müra ja lõhnafaktorid on käsitletud Teie kirjale (12.02.2007) saadetud vastuskirjas (20.03.2007) punktis 7 ning 8.

8. Teie poolt esitatud mõttekäigust ei selgu, milliseid kohalike elanike õigusi KMH ja selle hindamisobjektiks olevad kavandatavad tegevused on seni rikkunud või on rikkumas. KMH avaliku arutelu aja valikut on selgitatud Teie kirjale (12.02.2007) saadetud vastuskirjas (20.03.2007) punktis 1. KMH aruande avalikustamise koosolekul on KMH aruande sisu tutvustamine kokkutulnutele vajalik, kuna kõik kohaletulnud ei pruugi olla eelnevalt põhjalikult tutvunud nii KMH aruande kui ka eelprojektiga. KMH aruande avalikustamisel ei käsitletud kalade suguelu, rääkimata selle tundide pikkusest käsitlemisest.

Teie seisukohad KMH aruande avalikustamise koosoleku sisu kohta väljendavad soovimatust kuulata KMH tulemuseni viinud argumente. Niisuguse suhtumise eeldamine ei ole loogiline ja seda kinnitab ka praktika KMH protsesside läbiviimisel. Reeglina on koosolekule tulnud huvitatud koosolekul osalemisest.

Ühegi haldus- või õigusakti ettevalmistamine pole käesoleva KMH eesmärk ega sisu. Vastavalt KMH seaduse §20 lg 1 alusel on keskkonnamõju hindamise eesmärk teha kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise tulemuste alusel ettepanek kavandatavaks tegevuseks sobivaima lahendusvariandi valikuks, millega on võimalik vältida või minimeerida keskkonnaseisundi kahjustumist ning edendada säästvat arengut. Seega Loobu jõel paiknevatele Loobu ja Joaveski HEJ paisudele kalapääsude

rajamise keskkonnamõju hindamise eesmärgiks oli vastavalt eelnevalt programmis kinnitatud variantidele selgitada välja milline on iga üksiku variandi realiseerumise korral selle mõju keskkonnale.

Samas juhime Teie tähelepanu, et arusaam nagu keskkonnamõtjude hindamise eesmärgiks eraldi oli Loobu jõe seisundi parandamine on ekslik. KMH käigus hinnati nende tegevuste keskkonnamõju, mida on peetud vajalikuks Loobu jõe ökoloogilise seisundi parandamiseks.

9.Oleme kindlasti nõus Teie seisukohaga, et keskkonda saab kaitsta tervikliku tegevuskava alusel. Niisuguseks tegevuskavaks käesoleva projekti kontekstis on Viru alamvesikonna veemajanduskava . Käesolev projekt ei suuda kindlasti lahendada absoluutselt kõiki jõgedega seotud probleeme.

Paisude negatiivsest mõjust kalastikule vt vastus punkt 6 käesolevas kirjas.

Lisaks sellele on siinkohal veelkord sobilik korrata, milles väljendub paisude negatiivne mõju jõgedele:

A) Paisud rikuvad jõe loodusliku hüdrooloogilise ja morfoloogilise kvaliteedi, st kiirevoolulise kivise-kruusase põhjaga jõelõigu asemele tekib seisuveeline mudase põhjaga veekogu. Just kärestikulised lõigud on tasase reljeefiga Eesti jõgedes määravaks paljude liikide elutingimustele. Nii kalanduslikult kui ka looduskaitseiselt väärtuslikud jõesilm, lõhe, meriforell saavad kudedada ainult jõgedes (mitte meres) ja ainult kärestikel.

B) Kogemused kinnitavad, et tüüpiliselt koguvad hüdroelektrijaamad veevaesel perioodil vett ja lasevad seda läbi turbiini teatud intervalli järel, millega rikutakse koetud kalamari ka allpool paisu asuvates kärestikes. Lõhelaste mari koetakse tüüpiliselt kruusaga kaetud nn „pesadesse”, mille aereerimiseks peab olema tagatud pidev veevool läbi nende.

C)Paisjärved vananevad järvetekkelises mõttes kiiresti, nad mudastuvad ja nendes sageneb vetikate õitsemine ning muud eutrofeerumisega kaasnevad hädad.

D)Paisjärved soojendavad vett määral, mis on kahjulik jõe elustikule.

E)Paisude mõjul väheneb jõe vooluhulk veevaestel aegadel veelgi, kuna vee viibeaeg paisjärves pikeneb, veepeegli pindala suureneb ja veetemperatuur tõuseb. Ka kalastik paisjärvedes on liigivaene ja koosneb peamiselt väheväärtuslikest liikidest.

Kui Teil on omalt poolt välja pakkuda üldtunnustatud arusaamadest erinev, selge ja argumenteeritud nägemus sellest, missugused tegurid määravad tegelikult jõe väärtuse kalade elupaigana, siis oleksid projekti läbiviijad selliste teadmiste eest väga tänulikud. Eeldatavasti võiks see kujuneda murranguliseks arusaamade muutuseks nii teaduses kui keskkonnakaitses, seda nii Eesti kui ka maailma mastaabis.

10.Puudus Teie kirjas saadetud e-mailiga 01.03.2007

11.Kahjuks ei saa nõustuda väitega, et kohalikud elanikud oskavad mistahes analüüsides või raamatumaterjalides fikseeritud paberandmetest tunduvalt reaalsemat informatsiooni anda. Loodusteaduslike uuringute tegemine folkloori kogumise

meetodil ei ole aktsepteeritav mitte kusagil maailmas. Samuti ei saa kuidagi nõustuda väitega, nagu ei tugineks käesolev projekt väliuuringutele ja on tehtud vaid kameraaltööde baasil. Välitööde tulemusi kajastavad nii KMH kui vastav eelprojekt. Käesoleva KMH läbiviinud eksperdid on professionaalsed ja võimekad oma erialal töötavad ihtioloogid, geodeedid, hüdrotehnikud ja keskkonnakaitse spetsialistid.

12.Maaomanike andmete vastuolulisust registriandmetega on selgitatud Teie kirjale (12.02.2007) saadetud vastuskirjas (20.03.2007) punktis 16 ning sama kirja punktis 1 on selgitatud KMH aruande avaliku arutelu teavitamist.

13.Teie poolt nimetatud materjalide puudumist on KMH koosolekul avalikkust eksitavalt väitnud AS Maru esindaja, kelle ärihuve käesoleva projekti läbiviimine riivab. KMH seisukohast olulised uurimistööd ja analüüsid on tehtud ja nende tulemused sisalduvad aruandes.

14. Teid oluliselt mõjutada võiva tegevuse läbiviimist on selgitatud Teie kirjale (12.02.2007) saadetud vastuskirjas (20.03.2007) punktis 3. Projektijuhtimisüksuse näol saab olema arendaja (s.t. KKM) poolt volitatud isikutega. Juhul kui mõne paisuomanikuga kokkuleppele ei jõuta, lülitatakse antud pais investeeringu projektist välja ning Ühtekuuluvusfondi raha suunatakse teistele objektidele. Sel juhul peavad paisuomanikud vastavalt veeseaduse eelnõule tagama oma kuludega kalapääsude jõgedele aastaks 2013, mis kuuluvad vastavalt keskkonnaministri määrusele nr 73 lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis-ja elupaikade nimistusse. Ka Loobu jõgi kuulub sellesse nimistusse. Antud projekt on ellu kutsutud abistamiseks paisuomanikke paisu säilimise korral kalale rändete tagamisel või paisu lammutamise näol juhul kui omanik ei soovi tulevikus paisu ja kalatrepi omamisega kaasnevat kulusid kanda.

15.Kadrina valda on projekti läbiviimisest informeeritud ja taotletud tingimused projekti koostamiseks. Vastuseks taotlusele on Kadrina Vallavalitsuse kiri 27.09.05. nr. 9-1.5/1189 (kiri on lisatud). Kuusalu Vallavalitsuse kooskõlastuskirja saate lugeda eelprojektist (vt. <http://www.envir.ee/91619>). Teie esitatud punktist ei selgu, milliseid konkreetseid täiendavaid tegevusi projekti koostajatelt oodatakse. Võimaluse korral palun täpsustage need. KMH avaliku arutelu protokoll on käesolevale kirjale lisatud.

16.Esitatud kommentaaridest ei selgu, milliseid konkreetseid tegevusi Te projekti koostajatelt ootate. Palun täpsustage.

Täname Teid põhjaliku huvi tundmise eest projekti „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine“ Loobu jõel paiknevatele Joaveski HEJ ja Loobu paisudele kalapääsude rajamise KMH aruande kohta.

Ootame Teie poolseid täpsustusi KMH aruande kohta hiljemalt 4.aprillini 2007.a.

Lugupidamisega

Indrek Tamberg
Veeosakonna juhataja

Lisad: KMH avaliku arutelu protokoll ja Kadrina Vallavalitsuse kiri

Tiia Pedusaar 6260730

Kiri Kadrina Vallavalitsusest (saabunud meili teel 14.02.2007. a)

Tere

Kahjuks viimasel minutil tuli kiireloomuline asjaajamine, mis takistas avalikule arutelule tulemist.

Kuna tahtsin vastavad parandused kohapeal esitada, siis saadan meiliga

4.Mõjutatava keskkonna kirjeldus

4.1 Loobu paisu juures

3) on korruselamumaa, kus 6 korteriomnikku Kuuskla, Maimu; Lille. Meeli; Paukson Edda; Perkmann Hillar, Pipenberg Sirje, Tammekand Marina. Loobu metskonna maatükina on nad sellepärast et Loobu metskonna parandustoimingud on veninud mitu aastat, aga lähiajal peaksid muudatused sisse tulema

4) Looga-maaomanik Kelder Marge

5) Sillaotsa omanik Jõe Vello

4.2 .1 Loobu jõe üldandmed

Allpool Kadrinat suubuvad Loobu jõkke Kadrina aleviku heitveed

Heitveed suubuvad Loobu jõkke pärast Undla paise endise Floraga külgnevat kraavi mööda. Kraav kulgeb Kadrina reoveepuhastist paralleelselt Loobu jõega ja suubub pärast Florat jõkke

Vabandan ja edu soovides

Lea Uueni

Kadrina valla keskkonnakaitse juhataja kt

LISA 8 Arvi Lundveri kiri 3

Igp hr **INDREK TAMBERG**
Keskkonnaministeerium
Veeosakonna juhataja

pr **TIIU PEDASAAR**
Keskkonnaministeerium
Veeosakond
projektide büroo spetsialist

Teie 2007.aasta 20.märtsi kiri nr 11-2/16921 ja
2007.aasta 28.märtsi kiri nr 11-2/18056
Meie 2007.aasta 10.aprillil Loobu külas, Kõrtsi talus

VASTUS ESITATUD KIRJADELE

Allakirjutanu poolt on seoses Keskkonnaministeeriumi (edaspidi nimetatud **ministeeriumi**) poolt algatatud Loobu jõe paisudele rajatavate kalapääsude keskkonnamõjude hindamise (edaspidi nimetatud **KMH**) programmiga esitatud KMH koostajale AS-ile Maves ja tema kaudu ka ministeeriumile kaks kirjalikku materjali. Neist esimese esitas allakirjutanu 2007.aasta 12.veebruari dateeringuga (edaspidi nimetatud **1.kiri**) ning see käsitles allakirjutanu kirjalikke märkuseid ja seisukohti seoses KMH-ga. Teise kirja koostas ja esitas allakirjutanu 2007.aasta 01.märtsil (edaspidi nimetatud **2.kiri**) ning selles leidis allakirjutanu poolt käsitlemist tema kirjalikud ettepanekud ning seisukohad seonduvalt KMH-ga ja kontekstis 2007.aasta 14.veebruari aset leidnud KMH avaliku aruteluga.

Esitatud kirjadele sai allakirjutanu vastuse vaid ministeeriumi käest. AS-ilt Maves, kui KMH koostajalt pole allakirjutanu saanud vastust tänaseni. Selline olukord on küllaltki kummastav, sest allakirjutanule tundub, et korrektne oleks olnud ka KMH poolne kirjalik vastamine allakirjutanu poolt esitatud kirjadele. Kirjade edastamist ministeeriumile, kui KMH tellijale, ei saa kuidagi pidada nõuetekohaseks vastamiseks. Allakirjutanu ootab endiselt vastuseid KMH koostajatelt, millede saamiseks palub allakirjutanu käesolevaga kaasabi ka ministeeriumilt.

Kuigi allakirjutanule tundus, et ta oli enda kirjalikes materjalides esitanud oma seisukohad, märkused ja ettepanekud küllaltki selgelt ning arusaadavalt, ilmnes ministeeriumi poolt saadetud vastuskirjadest, et mitte kõik ei olnud arusaadav ja selge. Enne ministeeriumi vastuskirjade käsitlemist sooviks allakirjutanu siiski peatuda vastuste esitamise temaatikal.

Allakirjutanu sai vastuse oma 1.kirjale 2007.aasta 22.märtsil ning see oli ministeeriumi poolt vormistatud 2007.aasta 20.märtsi kuupäevaga ja kandis registreerimisnumbrit nr 11-2/16921 (edaspidi nimetatud **1.vastus**). Nimetatud vastust sisaldanud ümbrikul oli Tallinna postiasutuse pitseri jäljendil dateering 2007.aasta 21.märtsi.

Oma 2.kirjale sai allakirjutanu ministeeriumilt vastuse kätte 2007.aasta 29.märtsil, s.o 1 päev enne ministeeriumi esimesele vastusele ministeeriumi poolt allakirjutanule vastamiseks antud tähtaega. Käsitletav kiri oli dateeritud 2007.aasta 28.märtsi kuupäevaga ning kandis registreerimisnumbrit nr 11-2/18056 (edaspidi nimetatud **2.vastus**). Kirja sisaldanud ümbrik sisaldas Tallinna postiasutuse 2007.aasta 28.märtsi kuupäeva kandvat pitseri jäljendit.

Ebatavaliseks peab allakirjutanu ministeeriumipoolset allakirjutanu kirjadele vastamise aega, milleks 1.kirja puhul oli 36 kalendripäeva ning 2.kirja puhul 29 kalendripäeva. Allakirjutanule tundub, et ministeerium ei ole just nõuetekohaselt täitnud õigusaktides vastamiseks ettenähtud aega. Sealjuures tuleb allakirjutanal tunnustada ministeeriumit 2.kirja osas, mis sisaldas ministeeriumi poolset vabandust vastuskirja koostamisega viivitamise pärast. Kahjuks esimesele kirjale vastust sisaldanud 2.vastus ei leidnud poole sõnagagi mainimist allakirjutanule vastamisega viivitamise fakt ja/või asjakohast seletust.

Äärmiselt omapäraseks peab allakirjutanu nii 1.vastuses kui 2.vastuses ministeeriumi poolt allakirjutanule vastustele vastamiseks antud aega. Allakirjutanu konstateerib, et 1.vastuse

puhul anti allakirjutanule põhjapanevate selgituste koostamiseks aega vaid 2007.aasta 30.märtsini, s.o 8 päeva arvates kirja kättesaamise päevast ning seda koos puhkepäevadega. 2.vastusele anti allakirjutanule põhjapanevate ja „üldtunnustatud arusaamadest erineva, selge ja argumenteeritud nägemuse“ koostamiseks aega vaid 2007.aasta 04.aprillini, s.o 6 päeva arvates kirja kättesaamise päevast. Faktiliselt tähendas see aga seda, et 1.vastusega seonduvalt andis ministeerium allakirjutanule aega ministeeriumi enda poolt allakirjutatu 1.kirjale vastuse koostamiseks kasutatud ajast 4,5 korda vähem aega ning 2.vastuse osas aga pea viis korda lühema tähtaja võrreldes ministeeriumi enda poolt allakirjutatu 2.kirjale vastuse koostamiseks kasutatud ajast. Sellist disproportsiooni peab allakirjutatu mittekohaseks, ebaadekvaatseks ning allakirjutatu õigusi põhjendamatult kitsendavaks. Seda eriti veel selles valguses, et ministeeriumi näol on tegemist käsitletava valdkonnaga pea igal päeval tegeleva institutsiooniga koos selleks vajalike ressursidega, allakirjutatu seevastu peab suutma vastamiseks ajalisi ressursse oma töö ja isikliku elu arvelt. Allakirjutatu arvab, et ka ministeerium saab sellest ebavõrdse kohtlemise faktist aru. Vähemalt allakirjutatu poolt 2007.aasta 29.märtsil ministeeriumi töötaja pr Pedasaar'iga peetud telefoni vestluses tundus ministeeriumi esindaja sellest ka aru saavat, mille väljenduseks oli ka asjakohane kokkulepe vastamise tähtaja pikendamiseks. Vastava kokkuleppe realiseerumist kajastab ka käesolev materjal.

Käesoleva vastuse koostamise ajal tutvus allakirjutatu veelkordselt KMH-ga seonduvate materjalidega, studeeris ministeeriumi mahukad vastused ning leidis veel aega ka selleks, mida ministeerium ei soovi kuidagi ise teha – nimelt vestelda ja arutleda kohalike elanikega neile arusaavas keeles KMH-ga seonduvatel teemadel. Ning seda kõike kahjuks oma töö, isikliku elu ja kodu arvelt.

Alljärgnevalt esitab allakirjutatu oma vastused ning kommentaarid ministeeriumi 1.vastuses ja 2.vastuses esitatud seisukohtadele ning väidetele, samuti omapoolsed lõplikud seisukohad seoses KMH teemaatikaga. Loodetavasti saab ministeerium käesolevast materjalist ammendava vastuse ja nägemuse allakirjutatu positsioonidest.

1. Vastused ja kommentaarid ministeeriumi 1.vastusele

1.1 Punktis 1 leidis ministeerium, et KMH-ga seonduv avaliku arutelu teematika oli ulatuslik ja piisav selleks, et „kõik vajalikud huvigrupid oleksid menetlusse kaasatud“. Allakirjutatu julgeb selles osas jääda oma arvamuse juurde ning leiab, et KMH-ga seonduvalt ei ole kogutud kõiki asjakohaseid dokumente (näiteks Kuusalu ja Kadrina valla hinnangud seoses KMH-ga). Samuti on KMH-ga seonduv jätnud allakirjutanule mulje KMH koostajate soovimatusest selgitada välja kõiki asjaolusid. Ehk on selle põhjutanud ka ministeeriumi poolt püstitatud ülesande kallutatud teatud eesmärgi saavutamisele, mis on vajalik ministeeriumile.

Käsitletav 1.vastuse punkt sisaldas ministeeriumi poolset viidet keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõjuhindamissüsteemi seaduse (edaspidi nimetatud **KHKJS**) § 1 lõige 2, mis sätestab, et keskkonnamõjude hindamise menetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse (edaspidi nimetatud **HMS**) sätteid. Samas sisaldus ka viide HMS § 50 lõike 1 kolmandale lausele, mis sätestas õiguse avaldada istungi ajal asja kohta suulist arvamust. Allakirjutatu on seisukohal, et viidatud sätted ei ole mitte päris kohased ja on eksitavad.

1.1.1 Allakirjutatul on kujunenud põhjendatud arvamus, et KMH-ga seonduvalt ei ole või on mittenõuetekohaselt kohaldatud haldusmenetlusele omaseid reegleid ja üldtunnustatud põhimõtteid ning nn hea halduse tava.

1.1.2 Oli kahju, et allakirjutatu ei teadnud enne 1.vastust KHKJS-i olemasolust, sest nimetatud õigusakt sisaldab päris mitmeid norme, mis toetavad allakirjutatu seisukohti ja siseveendumusi ning ka väljakujunenud õiglustunnet. Allakirjutatu ei sooviks siinjuures algatada õigusteoreetilist sisulist vaidlust ning piirdub vaid mõningate sätete nimetamisele, mis allakirjutatu arvates toetavad allakirjutatu seisukohti ja väiteid – §§ 3-5 (rõhutatud aktsent inimesele); § 8 (arusaamatuks jääb, kes on KMH puhul arendajaks seaduse mõttes); §§ 13 ja 14; §§ 19-26. Juhul, kui allakirjutatul on mõni asjakohane õigusnorm käsitletavast seadusest jäänud tähelepanuta, siis palub allakirjutatu ministeeriumil teavitada sellest.

- 1.1.3 Allakirjutanu juhib siinjuures ministeeriumi tähelepanu ministeeriumi poolt viidatud HMS § 50 lõike 1 kolmandale lausele, mis allakirjutanu arvates on ministeeriumi poolt kontekstist välja kistud. Nimelt kuulub viidatud paragrahv HMS-i 3.peatükki pealkirjaga „Avatud menetlus“. Samas käsitleb HMS **avatud menetlust kui õigusakti vastuvõtmise ettevalmistamisele suunatud tegevust**. Sealhulgas näeb käsitletav HMS-i peatükk haldusorganile kohustuslikus korras ette kohustuse teavitada asjaomaseid isikuid kirjalikult, posti teel, avaliku menetluse algatamisest. Samuti kaasneb sellega ka HMS-i §-is 48 sätestatud eelnõu ja/või taotluse koos seletuskirjaga väljapaneku avalikkusele tutvumiseks ning tagada HMS-i §-is 49 isikutele sätestatud õigust esitada oma kirjalikke ettepanekuid ja vastuväiteid. Analoogiliselt toimub see ju näiteks planeeringute osas. Miks siis ei toimu see näiteks KMH puhul, sellega oleks ju igati tagatud isikutele võimalus tutvuda arutelule tulenevate materjalide ja selle seletuskirjaga ning isikutele oleks tagatud ka nende seaduslik õigus esitada haldusmenetluses omapoolseid vastuväiteid ja seisukohti. Nimetatud õigus kannab haldusmenetluses asjaosalistele selgitamise ja nende ärakuulamise põhimõtte tagamise mõtet. Siit ka allakirjutanu küsimus ministeeriumile – **miks ei ole suutnud ministeeriumi arvukas ametnikkond siiani tagada keskkonnamõjude hindamisega seonduva menetluse vastavuse haldusmenetluse nõuetele ning kehtivate haldusmenetluse üldnormidele ja põhimõtetele vastavuse?** Allakirjutanu loodab kogu südamest, et ministeerium vastab allakirjutanu poolt esitatud küsimusele.
- 1.1.4 Eelmise punkti valguses tundub allakirjutanule 2.vastuses kontekstiväliselt mingist õigusnormist mittekohase ja mittekohaldatava mõtte väljarebimine äärmiselt mitteasjakohane ning eneseõigustuse eesmärgil otsituks.
- 1.1.5 Allakirjutanu ei hakka siinjuures ümber jutustama halduse üldpõhimõtteid ja norme ning kirjeldama hea halduse olemust. Selle kohta võib ministeerium vajadusel saada informatsiooni Riigikohtu lahendite annotatsioonidest kuid eelkõige aga HMS sätetest. Mõne viitena HMS-ina märgiks allakirjutanu järgmiseid sätteid – §§ 1-7; § 11; § 16; §§ 25-31 (eriline tähelepanu just viimatinimetatud paragrahvile); §§ 35-41; § 44 ning §§ 106-109.
- 1.2 1.vastuse punktis 1 oli kajastatud ka ministeeriumi väide, et koosoleku (avaliku arutelu?) toimimise aega raske sobitada kõigi soovijatega, kohalike asutuste lahtiolekuajad seavad piirid. Allakirjutanu on veendunud, et Loobu metskonnaga oleks piisava initsiatiiviga esinemise korral saavutatud ka selline avaliku arutelu toimumise aeg, mis oleks sobinud suuremale osale asjaga seonduvatele isikutele, eelkõige loomulikult kohalikele elanikele.
- 1.3 Allakirjutanu ei saa nõustuda ka 1.vastuse punktis 2 ministeeriumi poolt esitatud väitega, et KMH-s Loobu paisu nimetamine Arbavere paisuks ei tohiks segadust tekitada. Igal objektil on oma konkreetne ja ainuomane nimetus, mille kasutamisel tuleb segaduste vältimiseks olla järjepidev ning täpne. Allakirjutanu arvab, et kui Keskkonnaministeeriumi asemel kasutada nimetust „Saasteministeerium“, siis võib see lisaks ebatäpsusele tekitada ka olulist segadust. Sarnaselt ministeeriumiga on ka Loobu paisul oma nimetus, mille kasutamise nõudmist peab allakirjutanu põhjendatuks. **Eelnimetatud tulenevalt palub allakirjutanu viia KMH-sse sisse asjakohane parandus.**
- 1.4 Käsitletava materjali punktis 3 esitas ministeerium väite, et allakirjutanule kuuluv kinnistu ei piirdu jõe, paisjärve ega jõega ning et allakirjutanule kuuluval maal ei ole kavas töid teha. Allakirjutanu ei nõustu ministeeriumi sellekohase seisukohaga. Seda on ta selgitanud ministeeriumile edastatud kirjades. Siinjuures konstateerib allakirjutanu veelkordselt, et Loobu paisuga kavandatavad tööd puudutavad otseselt nii allakirjutanut kui ka tema kinnistut, sest allakirjutanu kinnistul paiknevaid kergliikluseks mõeldud teid on KMH kohaselt kavandatud kasutada vastavate tööde teostamiseks vajalike rasketranspordi ja –tehnikaga kohaletoimetamiseks. Arvestades asjaolu, et allakirjutanu on nn kodukontoris töötav isik, siis häirib allakirjutanut ja tema töö tegemist oluliselt raske tehnika tegevus ca 140 meetri kaugusel allakirjutanule kuuluvatest ehitistest, rääkimata siinjuures tööde teostamisega kaasnevast müra, lõhnast või muudest mõju avaldada võivatest mõjuteguritest. Allakirjutanu on aastaid tagasi asunud linnast elama oma maakodusse, lootes siin leida tööks vajalikku rahu ja vaikust, mille reaalselt rikkumist kavandatavad

tegevused ohustavad ning seda tõenäoliselt sugugi mitte lühiaegselt. KMH esitab vaid abstraktseid ning paljasõnalisi hüpoteetilisi ajalisi ja muid määratlusi, mille alusel on äärmiselt raske allakirjutanal määratleda võimaliku kahju ulatust ja kestvust. Allakirjutanu on seega seisukohal, et KMH on jäetud tähelepanuta KMH võimaliku eesmärgi saavutamise seonduvate tegevustega kaasnevate või kaasneda võivate keskkonnamõtjude, s.h oluliste keskkonnamõtjude hindamise vajadus ning asjakohane hindamine. **Ka selles osas leiab allakirjutanu, et KMH ei vasta kehtestatud nõuetele, normidele ja tavale.**

- 1.5 Kontekstis eelmises punktis käsitletud 1.vastuse punktiga konstateerib allakirjutanu, et käsitletavas punktis leidis ministeerium allakirjutanu arvates ekslikult, et oluliselt lihtsam oleks ehitustehnika juurdepääs korraldada paremal kaldal (s.o allakirjutanu poolsel paisjärve kaldal) oleva ning allakirjutanule kuuluvat kinnistut läbivate teede kaudu. Samas konstateeris ka ministeerium, et viidatud teed ei ole ette nähtud raske ehitustehnikaga liiklemiseks. Allakirjutanu leiab, et talle kuuluval kinnistul paiknevate teede rasketehnikaga läbimine tuleks KMS variante hinnates kõne alla vaid juhul, kui otsustatakse rajada möödapääsu viik paremale kaldale. Loomulikult tuleks sellisel juhul kõne alla ka ministeeriumi poolt nimetatud variant või võimalus rajada viigi rajamiseks vajaliku tehnika paremale kaldale juurdepääsu vasakult kaldalt. Kuid allakirjutanu rõhutab veelkordselt, et paremale kaldale rasketehnika viimine on käsitletav kontekstis paremale kaldale rajatava viigi korral. Allakirjutanule jääb sellisest tõlgendusest (loodetavasti ekslik) mulje, nagu oleks keegi juba kuskil otsustanud, et valituks osutub lahendusvariant, mille kohaselt kavatakse paisjärve paremale kaldale rajada möödapääsu viik. Juhul, kui otsustatakse allakirjutanu poolt ministeeriumile esitatud kirjalikes materjalides eelistatud ning ka avalikul arutelul rõhutatult kohalike elanike poolehoidu omav variant nr 6 koos 2.kirjas ja käesolevas materjalis esitatud ettepanekuid arvesse võttes, siis sisuliselt kaob ära vajadus paremale kaldale rasketehnikaga minek, millega omakorda langevad allakirjutanu osas ära mitmed olulised keskkonnamõtjutuste tekkimise oht. Põhjenduseks esitab allakirjutanu siinjuures asjaolud, et 1976.aastal toimunud Loobu paisjärve senini viimase puhastamise teostamiseks rajati vasakult kaldalt vastupidav tee paisjärve, mida kasutati paisjärve puhastamiseks vajaliku tehnika juurdetoomiseks. Ka logistiliselt on vasakult kaldalt rasketehnika juurdetoomine vähem komplitseeritud, sest kaugus maanteest on oluliselt lühem ja kvaliteetsem võrreldes parema kalda juurdepääsuga. Teiseks on nii vastav maa-ala kui ka tee riigi omandis, seega ei pea ka vastavate objektide kasutamisega nägema just väga palju vaeva. Kolmandaks on allakirjutanule teadaolevalt halvemas seisukorras paisutammi vasakpoolsem osa, seega on ka selle remontimine oluliseks tegevuseks. Tammi paremat poolt remonditi Kadrina valla omavalitsuse otsusel ja finantseerimisel Loobu metskonna töötajate (s.h Rein Pallon'i poolt, kes vajadusel on teostanud ka igakevadisi paisu reguleerimise toiminguid) poolt 1993/1994.aastal. Allakirjutanu ei tahaks mitte kuidagi uskuda, et KMH koostajatele pole olnud kättesaadavad ei 1976.aastal toimunud paisu ja paisjärve puhastamisega seonduvaid materjale ega ka ülalnimetatud paisu ja tammi remontimisega seonduvaid materjale. Võib ju ka olla nii, et nii ministeerium kui ka KMH kuuluvad sellest alles käesoleva materjaliga tutvumisel? Kuna remontimist vajab paisu vasak pool, siis on allakirjutanu arvates tunduvalt otstarbekam ja ökonoomsem paigutada ka 6 variandis nimetatud kamberkalapääs jõe vasakule kaldale.
- 1.6 Kuna käsitletava vastuse punktis 3 kajastus ka ministeeriumi poolne lootus saavutada allakirjutanuga peetavatel läbirääkimistel kokkulepe allakirjutanule kinnistul asuvate teede kasutamiseks paremkaldale juurdepääsuks, siis kinnitab ka allakirjutanu valmisolekut alustada vajadusel asjakohaseid läbirääkimisi. Siiski avaldab allakirjutanu ministeeriumile omapoolset lootust, et kaine ja terve mõistus ning ratsionaalsus teeb oma võidukäigu ka KMH-s nimetatud variantide valimisel ja valitusk osutud KMH-s 6.variandina nimetatud võimalus koos asjakohaste korrektuuridega, milleks ka allakirjutanu käeoleva materjaliga annab alust ja põhjust.
- 1.7 Käsitletava materjali punktid 4, 5 ja 6 sisaldavad viiteid sama materjali punktidele kolm, milles väidetavalt olevat vastatud allakirjutanu 1.kirja vastavatele punktidele. Allakirjutanu aktsepteerib vastavat väidet, arvestades käesoleva materjali punktides 1.4 kuni 1.6 esitatud seisukohtadega.

- 1.8 Ministeeriumi 1.vastuse punktis 7 on väljendatud mitte nõustumist selle mõttega, et kõik inimese poolt ettevõetav peab olema suunatud eelkõige tema heaolu suurendamisele. Sealjuures viidati põhiseaduses sätestatud loodusressursside säästliku kasutamise põhimõttele ning väideti, et kaugemas perspektiivis on kalastiku seisundi paranemine kindlasti oluline ka inimesele kui liigile. Allakirjutanu ei sooviks ajapuudusel ja otstarbekuse põhimõttel alustada siinjuures õigusteaduslikku diskussiooni ning piirdub vaid mõne kommentaariga. Esiteks põhiseadus ja selles sätestatud põhimõtete regulatsiooni täpsustamiseks vastuvõetud seadused reguleerivad üheselt ja selgelt ka üksikisiku õigused ning nende võimaliku piiramise alused. Neid allakirjutanu KMH kontekstis ei näe. Põhiseaduse parandustega laiendati Eesti õigusruumile ka Euroopa Liidu õigusaktide kehtivust. Lisaks eelnimetatule omavad Eesti õigusruumis oma kohta ka Eesti Vabariigi poolt ratifitseeritud rahvusvahelised lepingud ja kokkulepped ning kohtulahendid, milles samamoodi leiavad oma tõlgenduse nii KMH-ga sarnane tegevus kui ka üksikisiku õiguste kaitse. Mitte kuidagi ei saa allakirjutanu minna mööda ka ministeeriumi ja käsitletava KMH suhtes olulist rolli omavast KHKJS §-id 4 ja 5, milles avatakse mõisted keskkonnamõju ja oluline keskkonnamõju. Mõlemas määratluses omavad kesket kohta võimalikud mõjud ja ohud inimese tervisele ning heaolule. Sellega peaks olema üheselt edastatud seadusandja mõte inimese kohast Eesti Vabariigis. Kahjuks pole KMH koostajad suvatsenud sellega arvestada ning on käsitletud neile püstitatud eesmärki mitte süsteemselt vaid olulises ja mitteadekvaatses nihkes kalade poole. Sealhulgas on allakirjutanu arvates jäetud käsitlest välja nii inimesed kui ka muu fauna ja flora, millele võib kavandatud tegevus avaldada pöördumatut mõju.
- 1.9 Sama vastuse punkti 7 teises lõigus nimetatakse, et paisjärvest väljakaevatav muda on kavandatud ladustada selleks ettenähtud paikades (?) näiteks karjäärides ning edaspidi kasutada seda täitepinnasena. Nimetatud on eelistus teostada tööd nii, et äraveetavat pinnast kasutatakse ilma vaheladustamiseta. Ministeerium asus seisukohale, et vastavat vajadust pole võimalik KMH-s ega projektis ette näha ning et vastavad võimalused olenevad tööde teostamise ajal kehtivatest vajadustest. Allakirjutanu ei saa kuidagi sellise lähenemisega läheneda ning peab vajalikuks, et **vastav temaatika koos asjakohaste suunistega peab olema kajastatud KMH-s võimalike erinevate tõlgenduste kohaldamiseks**. Allakirjutanu juhib tähelepanu asjaolule, et Loobu paisjärve viimase puhastamise käigus eemaldatud setted vedelevad siiani jõe luhal, kus ta väga pikka aega eraldas mitte just Chanelli lõhnaõli aroomi, mida jagus piisavas raadiuses. Allakirjutanu sooviks väga, et ta ei peaks kohtuma sellise olukorraga. **Kindlasti huvitaks allakirjutanut kas ministeeriumil on teada näiteks mõni setete ladustamiseks sobiv koht, mille kohta soovib allakirjutanu saada ka informatsiooni**.
- 1.10 Eelmises punktis käsitletud vastuse punkt sisaldas ka 1.vastuskirjas (etteruttavalt ka 2.vastuses) ministeeriumi ja KMH koostajate poolt laialdaselt kasutamist leidvate määratlemata määrangute kasutamist. Nii näiteks käsitletavas punktis on selleks „eeldatavasti“ kontekstis, et eeldatavasti ei ületa müra lubatud piire. Kas tõesti pole olemas ministeeriumil mingeid reaalsel kogemustel rajanevaid võrdlusarve? Allakirjutanu ei tahaks uskuda, et KMH-s viidatud tegevused tulevad Loobu paisjärve puhul esmakordselt kasutusse. Millegipärast on allakirjutanu arvamusel, et kui ta väga tahaks, siis saaks ta isegi internetist saada vastavate rasketehnika poolt põhjustava müra arvnäitajad. Muidugi on ministeeriumil võimalik pöörduda vastava järeleparimisega Euroopa Liidu asutuste poole. **Allakirjutanu on üheselt seisukohal, et KMH koostajad on kohustatud asendama ebamäärased määratlused kohalikele inimestele olulist keskkonnamõjusid avaldavate faktorite (müra, lõhn jms) osas reaalsed arvud, samuti peab olema antud reaalsed ajalised määratlused ühe või teise tegevuse ajalise kestvuse osas**. Seega kõik abstraktsed määratlused peavad muutuma reaalsed suurusteks. Allakirjutanu mäletamist mööda väideti sama ka nn polügooniga seonduvas KMH-s. Reaalne olukord on aga selline, et nn polügooni kasutamisega kaasnev müra avaldab olulist mõju piirkonna elanikele, s.h ka allakirjutanule, kelle tervislikule seisundile avaldavad kahjustavat mõju nii lõhkekehade lõhkamine kui allakirjutanu kinnistule lähemal asuva nn polügooni osas peetavad käsirelvadega toimuvate õppustega kaasnevad laskemüra. Rääkida ei tasu siinjuures seda, et polügooni kasutamisega seonduvalt on tekitatud riigile (eeldatavasti ka Keskkonnaministeeriumi kaudu) kuuluvas metsas ja maal olulist kahju, mille likvideerimine saab olema kulukas ja

aeganõudev protsess. Allakirjutanu ei soovi kuidagi oma „esiõuele“ sarnase olukorra tekkimist.

- 1.11 Käsitletava vastuse 7.punktis on ministeerium viidanud ka asjaõigusseaduse (edaspidi nimetatud **AÕS**) § 143 lõikele 1, mille kohaselt polevat kinnisasja omanikul õigust muuhulgas keelata suitsu, lõhna, müra ja muude seesuguste teiselt kinnisasjalt tulenevate mõjutuste levimist oma kinnisasjale, **kui see ei kahjusta oluliselt tema kinnisasja kasutamist ega ole vastuolus keskkonnakaitse nõuetega**. Sealjuures on kinnisasja omanikul kohustus taluda mõjutusi, **kui need ei kahjusta kinnisasja kasutamist või kasutavad seda mitteoluliselt**. Vastuses leiti, et nimetatud mõjutused on lühiajalised ning tegemist on ühekordse projektiga, siis on läbirääkimiste tulemusena võimalik viia need mõjutused miinimumini. Allakirjutanu konstateerib, et järjekordselt on tegemist abstraktsete ja mitte midagi ütlevate ebareaalsete määratluste viljelemisega. Allakirjutanu loodab, et ministeerium ei kahtle selles, et vastuseks ministeeriumi poolt viidatud sättele on allakirjutanu tuua mitmekordselt rohkem näiteid õigusnormidest, mis on suunatud allakirjutanu õiguste kaitsele. Seetõttu piirdub allakirjutanu siinjuures vaid ministeeriumi poolt esitatud õigusnormide kommenteerimisega ning konstateerib, et **KMH-s kavandatud tegevused kahjustavad suure tõenäolisusega oluliselt nii allakirjutanule kuuluva kinnisasja kasutamist kui ka avaldavad olulist keskkonnamõju**.
- 1.12 Sama vastuse punkt sisaldab ka ministeeriumi poolset viidet tsiviilseadustiku üldosa seaduse (edaspidi nimetatud **TsÜS**) §-is 138 sätestatud hea usu põhimõttele, mille kohaselt õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel tuleb toimida heas usus ning õiguste teostamine ei ole lubatud seadusvastasel viisil, samuti selliselt, et õiguste teostamise eesmärgiks on kahju tekitamine teisele isikule. Allakirjutanu arvates toimib nimetatud põhimõtte mõlemasuunaliselt. Või peab ministeerium peab siinjuures silmas iseenda käitumise aluseid? Või kavandatud tööde teostajaid? Kahjuks leiab Eesti Vabariigis selline hea usu põhimõtte rikkumine aset pea igal päeval ning enamusel juhtudel on rikkujaks pooleks monopoolsed ettevõtted ja/või riigi ning kohaliku omavalitsuse asutused. Heaks näiteks peab allakirjutanu ka käsitletava KMH-ga seonduvat.
- 1.13 Käsitletava vastuse punktis 8 viidatakse, et KMH aruandes on mainitud, et suurim negatiivne mõju on hüdroenergia kasutamine ning et ülejäänud negatiivsete mõjude kestvus on lühiajaline ja kestab üksnes ehitusperioodil. Samuti väidetakse, et ainult paisjärvede likvideerimise korral vältab negatiivne mõju maastikule kauem. Järjekordselt informatiivsust mittesisalduvate määratluste (suurim, lühiajaline, kauem, aastakümneid jne) kasutamine. Käsitletav punkt sisaldab ka väidet, mille kohaselt kehtvat projekti positiivne mõju aastakümneid. Allakirjutanu on arvamusel, et väidetava positiivse tulemuse saavutamine kestab samuti aastakümneid. Nii et jällegi patiseis.
- 1.14 Ministeerium kinnitas käsitlevas punktis seda, et KMH autorid pole pidanud vajalikuks detailselt lahti seletada, millist negatiivset mõju kaeve- ja ehitustööd tekitavad, kuna need on ajutised. Ministeerium leiab, et KMH projekt käsitleb tegevustele hinnangute andmiseks nii positiivseid kui negatiivseid mõjusid piisava detailsusega. Allakirjutanu on selles osas tugeval eriarvamusel, mida loodetavasti on ilmekalt näidanud ka allakirjutanu poolt esitatud kirjalikud materjalid. Samuti näitas seda allakirjutanule ka 2007.aasta 14.veebruari aset leidnud avalikul arutelul teiste kohalike elanike sõnavõtted ja seisukohad.
- 1.15 Käsitletava vastuse punktis 9 on ministeerium eeldatavasti positiivsete mõjuteguritena nimetanud seda, et KMH aruandes on kohalikkude elanikkonda puudutavana märgitud muuhulgas kalavarude suurenemist Loobu ja kalapüügikitsenduste leevendumist, puhkuse ja vaba aja veetmise tingimuste paranemist, turismiteenuste osutamiseks eeldused paranemist, ajutiste töökäte vajalikkust ehitustööde tegemise ajaks, kinnistute turuväärtuste mõningast tõusu seoses paikkonna miljöövärtuse paranemisega jms. Kõik võib ju ilus olla, kuid eelkõige on see hüpoteetiline. Eriti ei peaks allakirjutanu ministeeriumi asemel hinge kinni nn ajutiste töökäte temaatikal, sest lihtne interneti asjakohase lehekülje näitab Kadrina valla ning Loobu küla tööhõivega hõlmatuse astme. Üllatav on aga ministeeriumi teadmatus nii kalapüügi kui turismiteenustega kaasnevatest teistest

negatiivsetest keskkonnamõjudest – praht ja prügi, hooletu looduse kasutus jms. Allakirjutanu võib kinnitada, millises suures koguses korjavad Rein Pallon koos oma pere ja teiste ümbruskondsete elanikega igal aastal nn kalameeste ja „looduses puhkajate“ poolt jäetud sodi, prahti ja jäätmeid, millele lisavad juurde oma osa ka Tallinn-Narva suunas liikuvate sõiduvahendite hoolimatud juhid või kaassõitjad. Miks ei käsitleta KMH-s ka väidetavalt positiivsete mõjudega kaasnevaid negatiivseid mõjusid ning ei nähta ette neid leevendavaid meetmeid? Miks püütakse luua illusiooni, mille reaalset olemust ja tegelikkust kohalikud elanikud teavad? Siinjuures olgu märgitud, et eelnimetatud hr Pallon on just sellest Loobu jõe ja paisu ääres aastakümneid põllumajanduse ja loomakasvatusega arvatavasti ainsana külas tegelema jäänud perekoonna pea, keda ministeeriumi ja KMH koostajate jaoks justkui ei eksisteeri. Ning seda vaatamata tõsiasi, et Pallon'ite perekond kasutab oma elukohaga seonduvat maad õiguslikul alusel ning vaid vallavalitsusest sõltuva asjaajamise ja tegevusetuse tõttu on pea mitmeteistkümnede aastale veninud nende maa erastamise protsess. Kas tõesti ei suuda KMH koostajad ja ministeerium kätte vajalikke andmeid? Allakirjutanu juhib tähelepanu, et nii Pallon'id kui allakirjutanu on esitlenud ennast igasugustele KMH ametnikele, kes KMH-ga seonduvate tööde teostamisel on sattunud Loobu paisjärve äärde. Kas ministeerium peab vajalikuks, et allakirjutanu hakkab oma märkmetest otsima vastavate inimeste nimesid? On äärmiselt kurb ja kahetsusväärne, kui Loobu küla tugitalaks peetavat perekonda ignoreeritakse ministeeriumi ja KMH koostajate poolt ning ei arvestata tema olulist positiivset panust nii kogukonda kui keskkonnale.

- 1.16 Käsitletava vastuse punktis 9 väidetakse, et kavandatud tegevus ei muuda senist maakasutust. Allakirjutanu ei ole selle väitega nõus ning rõhutab, et nii KMH-ga seonduv tegevus kui ka sellele järgnev avaldab kohalikele elanikele mõju, ning eelkõige perekonnale Pallon.
- 1.17 Sama vastuse punkt sisaldab ka ministeeriumi poolt esitatud väiteid selle kohta, et Loobu jõe meetmeid kajastavat Viru alamvesikonna veemajanduskava, mille eest on vastutavaks Ida-Virumaa keskkonnateenistus. Allakirjutanu on arusaamatu, **mis asja on Ida-Virumaa keskkonnateenistusel asja Lääne-Virumaal paikneva jõega?** Samuti soovib allakirjutanu teada, **kus on vastav kava avaldatud ja allakirjutanu poolt kättesaadav?**
- 1.18 Ministeeriumi poolt on esitatud ka väide, käsitletav KMH projekt ei suuda lahendada absoluutselt kõiki veekogude kaitse ja kasutusega seotud probleeme. Allakirjutanu arvates ei saagi Loobu jõega seonduv KMH lahendada kõigi veekogudega seonduvaid probleeme, kuid vähemalt Loobu jõega seonduvalt võiks ju natuke põhjalikumalt ning reaalset tegelikkust kajastavat tulemust näha. Selle rahakoguse eest, mida euroliit sellel eesmärgil maksab oleks selline ootus vist igati õigustatud. Kahjuks on allakirjutanu olemasolevate KMH materjalide valguses arvamusel, et KMH maht ja kvaliteet ei ole proportsioonis eeldatava hinnaga. Mis küll juhtub siis, kui euroliidu rahaeraldajad hakkavad seda vastavust hindama? Tekib ehk jällegi Eesti Vabariigile kohustus euroliidule tagasi maksta? Allakirjutanu on seisukohal, et KMH näol ei saa olla tegemist pro forma tehtud materjaliga, sest see puudutab reaalset loodust ja keskkonda ning inimesi. Seetõttu loeb allakirjutanu õigustatuks enda ootust saada KMH-s maksimaalselt igakülgne keskkonnamõjude, nende kestvuse, maksumuse, erinevate floorale ja faunale kaasneda võivate positiivsete või negatiivsete tagajärgede, negatiivsete mõjude leevendamise meetmete jms asjakohase informatsiooni käsitlust.
- 1.19 Samuti väidetakse käsitletavas vastuse punktis ministeeriumi poolt, et projekt ei ole suunatud mitte kohalike kinnistuomanike heaolu suurendamisele vaid eelkõige jõe ja selle kalastiku hea seisundi saavutamisele. Sisuliselt on allakirjutanu arvates tegemist vastuoluga KHKJS §-ides 4 ja 5 sisalduva põhimõttega (loe: inimesega arvestamine). Samas on vastuses korduvalt rõhutatud, et jõevee olemasolev seisukord on hea. Selline kahepalgelisus jääb allakirjutanu arusaamatuks. Kalastiku seisundi heaks muutumisele on olulisema eeldusena ministeeriumi poolt nimetatud jõe takistamatuse saavutamist. Ministeerium leiab, et paisud on Loobu jõe ökoloogilise kvaliteedi olulisemad halvendajad ning et kalateede rändetee avamine parandavat oluliselt jõe ökoloogilist seisundit. Viidatakse ka Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiivile. Paisude väidetava kahjulikkuse temaatika on leidnud kajastamist ka käsitletava

vastuse punktis 10, kus on väidetud, et Eesti paisudele rajatud hüdroelektrijaamade (edaspidi nimetatud **HEJ**) mõju kohalikule tööhõivele olevat marginaalne. Samuti väidetakse, et paisude negatiivne mõju kaladele olevat üldtunnustatud fakt nii Norras, Austrias, Soomes, Prantsusmaal kui ka Eestis ning selle eitamine seonduvat ministeeriumi arvates tavaliselt kas omakasu või puuduliku loodusariduse ja keskkonnateadlikkusega. Karmid sõnad, kas pole? Kuid kas ka teadlikult ühepoolne ja terviklikkuse kontekstist välja rebitud üksikteema ühekülgse käsitlemise kohta ei saa leida samu karme sõnasid? Allakirjutanu arvates saab ja isegi väga hästi, kuid selle ahvatleva võimaluse jätab allakirjutanu siinjuures lahke loaga kasutamata. Selle asemel peab allakirjutanu otstarbekamaks esitada omapoolsed seisukohad ja väited.

- 1.19.1 Allakirjutanule teadaolevalt sama palju on väidetavalt nii paisude vastaseid kui pooldajaid ning mõlemal osapoolel on arvestatavad seisukohad, argumendid ja väited. Tavaliselt on nii ühe kui teise poole taga mingi konkreetne huvigrupp ja/või reaalne majandushuvi. Miks on ministeerium esitanud vaid paisude negatiivsust rõhutavaid seisukohti ja väiteid? Allakirjutanu kaldub arvama, et see hüpoteetiline küsimus jääb nii ministeeriumi poolt vastamata kui ka allakirjutanule selgusetuks. Vähemalt mingiks ajaks kindlasti.
- 1.19.2 Paisud on eksisteerinud nii Eestis, Lätis, Skandinaavia riikides kui ka teistes Euroopa riikides aastasadasid, et mitte öelda aastatuhandeid. Paisude jäänuseid on leitud pea kõigist iidseid kultuure ja tsivilisatsioone esindavatest olemasolevatest või aegade hämarusse kadunud riikide territooriumitelt. Tavaliselt on paisusid ehitanud nii inimesed kui koprad, kummalgi on sealjuures reaalne ja otsest kasu silmas pidav eesmärk.
- 1.19.3 Kui oma 2.kirjas käsitles allakirjutanu 1930.aastast pärit ajalehe artiklit, siis siinjuures tooks allakirjutanu päris värske näite – nimelt 2007.aasta 02.aprilli ajalehest „Postimees“ nr 76 (4953), mille leheküljel 8 asub artikkel pealkirjaga „Roheline energia ja Eesti“. Artikli autoriks on majandusministeeriumi energeetikaosakonna juhataja Einari Kiisel ning artiklis käsitletakse Euroopa Liidu ülemkogu ja sellel saavutatud kokkulepet hakata rohkem kasutama taastuvenergiat ehk rohelist energiat. Selles osas soovitakse Euroopa Liidus jõuda aastaks 2020 20 protsendini. Selle tegevuse kaudu **soovitakse parandada keskkonna olukorda ja vähendada sõltuvust imporditavatest energiaallikatest**.
- 1.19.4 Üheks roheline energia allikana kasutatakse Eestis olemasolevaid paise ning esimeses Eesti Vabariigis rajatud HEJ-de asukohti. Sama olukord on ka Loobu jõel paikneval Joaveskil.
- 1.19.5 Võttes arvesse KMH koostajate ja ministeeriumi poolt arendatavat paisude likvideerimise ideed ning vastavat tegevust, on allakirjutanu arvamusel, et ministeeriumi tegevus ei arvesta teiste ministeeriumide ja euroliidu asjapulkade seisukohti ning Eesti poolt täitmiseks võetud kohustusi edendada taastuvenergia kasutuselevõtu laiendamist. Ehk oleks majanduslikult hoopis otstarbekas ka Loobu paisule paigutada väikene turbiin tarbeelektri tootmiseks, mille kaudu hoiaksid Loobu inimesed väga oluliselt kokku põlevkivi kasutamist energiatootmiseks ning ehk ka tuumaelektrijaamade ehitamise vajaduse.
- 1.19.6 Järsku on euroliidu poolt kalade elukeskkonna parendamise sildi all Eestile paisude lammutamiseks eraldatavate rahade tegelikuks eesmärgiks Euroopa energiagigantide plaan eos likvideerida Eesti võimalus toota elektrit keskkonnasõbralikult ning oma kodu lähedal? Kas ministeerium on arvestanud sellise hüpoteetilise võimalusega? KMH ei kajasta Loobu jõel olemasoleva HEJ-ga seonduvaid kalkulatsioone ning kulutuste suuruseid, mis kaasnevad võimaliku HEJ likvideerimisega. Allakirjutanu eeldab, et ka Joaveski HEJ on sõlminud Eesti Energiaga vastavad lepingud, milles on päris kindlasti fikseeritud suured trahvisummad lepingu lõpetamise korral. Rääkimata õiglase hüvitiste summadest, mida riik peaks maksma HEJ omanikele. KMH ei kajasta kahjuks seda, kuigi see on ilmselgeks oluliseks keskkonnamõjaks.
- 1.19.7 Eestis on läbi ajaloo olnud jõgedel rohkesti paisusid, s.h ka Loobu jõel. Kõik need paisud on olnud inimeste teenistuses ning kalad elasid ja arenesid

vaatamata paisudele püstitatud veskitele ja HEJ-dele. Seega tundub allakirjutanelle, et mitte paisud koos veskite ja HEJ-dega ei ole avaldanud kaladele negatiivset mõju, vaid eelkõige nõukogude aegne veekogude reostus, mille tagajärjesid me oleme sunnitud taluma siiani. Ehk siiski leidub reaalne võimalus selleks, kuidas vesiveskid ja HEJ-d saaksid eksisteerida kõrvuti kaladega. Kindlasti oleks siin Eestil palju õppida kõigist ministeeriumi poolt ja/või allakirjutanu nimetatud välisriikide, eelkõige Norra Kuningriigi ja ka Läti Vabariigi positiivsetest kogemustest.

- 1.19.8 Allakirjutanu on arvamusel, et KMH ei tohiks olla vaid paisude vastane vaid selles peaks olema käsitletud ka paisude positiivne aspekt nii Eesti kui teiste riikide vaatenurgast.
- 1.20 Käsitletava vastuse punktis 11 kinnitab ministeerium järjekordsel, et jõe vee kvaliteet vastab heale seisundile ning halveneb allpool Kadrina asulat. Allakirjutanu ootaks KMH-lt ka informatsiooni Loobu jõe, kui terviku kohta – olemasolevad kahjustused, nende likvideerimise teed ja võimalused, võimalikud meetmed võimalike kahjude ennetamiseks jms. Kahjuks olemasolevas redaktsioonis see puudub, mistõttu on vist arusaadav ka allakirjutanu poolt esitatud hinnang KMH osas.
- 1.21 Eelmises punktis käsitletud vastuse punktis leidis kajastamist ka KMH autorite ja ministeeriumi seisukoht paisjärvede puhastamise olulisuse kohta. See on avaldus, millele allakirjutanu koos teiste kohalike elanikega kirjutaks kahe käega alla. Samuti toetab allakirjutanu ka teisi samas esitatud ministeeriume seisukohtasid – paisjärved on rajatud eelkõige inimest silmas pidades; veekogudesse on kogunenud setted inimtegevuse tulemusena. Kahjuks leiab ministeerium samas, et paisu ja paisjärve puhastamine on tagajärje likvideerimine ja ökoloogilise kvaliteedi parandamise ainuõigeks vahendiks tuleb ministeeriumi arvates pidada paisude likvideerimist. Selle seisukohaga allakirjutanu nõus ei ole ning peab seda probleemile ühekülgse ja mitteadekvaatse lahenduse leidmise katseks.
- 1.22 Käsitletava vastuse punktis 12 viidatakse ministeeriumi koduleheküljele, kus olevat detailsemalt kajastatud paisude likvideerimisega ja/või kalapääsude rajamisega ning paisjärvede puhastamisega seonduvaid tegevusi. Allakirjutanu on endiselt seisukohal, et viidatud asukohas paiknevad materjalid ei kajastu adekvaatselt ja ammendavalt vajalikke tegevusi.
- 1.23 Ministeeriumi vastuse punktis 13 on esitatud seisukoht, et KMH ülesandeks ei olnud hinnata kavandatud elamupiirkonna rajamisega kaasnevat keskkonnamõju. Kahjuks on allakirjutanelle siiski selline põhjendatud mulje jäänud ning see ei ole muutunud. Sama teemaga haakub ka vastuse punktis 15 esitatud ministeeriumi seisukoht, et KMH ei hõlma kitsalt ainult jõe kaldaid. Kuid allakirjutanelle jääb endiselt arusaamatuks see, kuidas on põhjendatud Loobu jõest ca 3 kilomeetrit kaugemal asuva maa-ala käsitlemine KMH-s. Samas võiks ju ka KMH-s rääkida Tallinnale ja Brüsselile Loobu paisu poolt avaldatavast mõjust.
- 1.24 Sama vastuse punktis 14 on äärmiselt resolutiivsena tunduvas vormis esitletud ministeeriumi seisukohta, et möödapääsuviik rajatakse paremale kaldale.
- 1.25 Vastuse punktis 16 esitatu vastus näitab allakirjutanu arvates üheselt KMH ja ministeeriumi töötajate hoolimatut suhtumist tegelike asjaolude väljaselgitamisesse. Selle teemaga haakub ka vastuse punktis 17 käsitletud ja allakirjutanu poolt käesoleva materjali punktis 1.15 käsitlemist leidnud nn Pallon'ite teema. Siinjuures piirduks allakirjutanu vaid fakti kordamisega – Pallon'id on kasutanud oma elukohta ja sinna juurde kuuluvat maad õigusliku alusega juba aastakümneid.
- 30) Väga tänulik on allakirjutanu ministeeriumi 1.vastuse punktis 18 sisalduva informatsiooni eest. Nimelt lubas ministeerium lahkelt allakirjutanelle omada isiklikku arvamust ning seda isegi siis, kui see läheb vastuollu nii projekti täitjate seisukohtade ja üldtunnustatud arusaamadega. Kas see tähendab seda, et ministeerium peab arutelu tüütuks kohustuslikuks protseduuriks ning lõpptulemusena tehakse ikka nii kuidas „härrad“ ise tahavad. Mis siis, et see ei vasta tegelikule olukorrale ja ei ole parim lahendus.

- 1.27 Allakirjutajale jäi vastuse punktis 18 esitatud väite, et paisjärv olevat vaid läbirände kohaks, kusjuures läbirände tingimusi halvendava veekogu osaga, puhul selgusetuks **mille poolest halvendav?**
- 1.28 Käsitleva vastuse punktis 19 on ministeerium väitnud, et kulutustega teede ja haljastatuse taastamisega olevat ministeerium oma töös arvestanud ning et kinnistuomanikega, kelle maadel töid teostatakse, sõlmitakse vastavad lepingud. Kahjuks ei selgu KMH-st vastavate kulude eelarve, samuti see, kes on läbirääkimisteks ja kokkulepete sõlmimiseks volitatud isik. Arusaamatuks jääb ka vastuses sisalduv seisukoht, et projekti elluviimist ja rahastamist käsitlev osa olevat KMH-st eraldiseisev ning ei kuuluvat KMH aruande koosseisu. Miks? Kas kohalikel inimestel ei ole õigust võrrelda ministeeriumi poolt esitatud variantide maksumust positsioonide lõikes?
- 1.29 Ministeeriumi vastuse punktis 20 on viitega põhiseaduse §-idele 5 ja 53 nimetatud, et lisaks eraomaniku õigustele ja huvidele olevat olemas ka üldised ja kõiki isikuid hõlmavad avalikud õigused ja huvid. Samuti on nimetatud, et looduse ja keskkonnakaitse puhul võib avalik huvi olla kaalukam üksikisiku omandiõigusest ja ettevõtlushuvidest. Allakirjutajale ei saa ministeeriumile kohe kuidagi jätta meelde tuletamast, et lisaks avalike huvide kaitsmisele suunatud sätetele on nii põhiseaduses kui seadustes ka teised sätted, mis kaitsevad ka üksikisikut. Eriliselt ja rõhutatult rõhutab allakirjutajale põhiseaduslikku sätet, et isiku õigusi saab piirata üksnes seaduses sätestatud alustel ja ulatuses.
- 1.30 Ministeeriumi vastus on täis deklaratiivseid loosungeid – keskkonna seisundi säilitamine, kaitsmine ja parendamine; looduslike elupaikade ning loodusliku loodustiku ja taimestiku kaitsmine on üks olulisi, üldsuse huvidest lähtuvaid eesmärgi, mille tagamiseta ei ole võimalik jätkusuutlik areng. Kas pole ilusad sõnad? Huvitav, mida on ministeerium rääkinud näiteks nn keskpõlügeni ning Valgejõe-Rämeda kiirtee projekti kohta koostatud KMH-des ning kuidas on samasid põhimõtteid seal kajastatud.
- 1.31 Vastuse viimases lõigus väljendab ministeerium oma selgusetust selles, kuidas konkreetselt antud projekt võib negatiivselt mõjutada allakirjutajale vara, kinnistut või elustiili. Allakirjutajale vastab ministeeriumi sellekohastele küsimustele ja selgitustaotlusele käesoleva materjali lõpus. Samas on allakirjutajale vastuvõetmatu allakirjutajale ultimatiivses vormis esitatud seisukoht, et allakirjutajale konkreetseid selgitusi oodatakse kuni 30.märtsini ning hilisemate pöördumistega ei olevat ministeeriumil võimalik arvestada. Seda teemat käsitles allakirjutajale käesoleva vastuse sissejuhatavas osas lehekülgedel 1 ja 2.
- 1.32 Ministeeriumi 1.vastuse lõpetuseks konstateerib allakirjutajale, et oleks oodanud asjakohast konkreetsust nii ministeeriumilt kui KMH koostajatelt projekti lähteülesande koostamisel ning KMH koostamisele asumisel. Miks võib väidetavalt professionaalidest koosnev ministeerium ja KMH esitada oma vastuse allakirjutajale kirjale ca 36 päeva hiljem, samas nõuab ministeerium vastust pea ühe nädala jooksul. Selline suhtumine ei ole kooskõlas ei üldtunnustatud proportsionaalsuse ega ka võrdsuse põhimõttega. Õigusaktides on sätestatud asutuste kohustuslik vastamise tähtaeg. Allakirjutajale leiab, et vähemalt samasugune tähtaeg on igati põhjendatud ka üksikisikule ametiasutuse poolt esitatud kirjadele vastamiseks. Lisaks ei saa minna mööda asjaolust, et allakirjutajale kasutuses on vaid ta ise ja tema kasutuses on vaid 24 tundi. Ministeeriumi kasutuses on aga kümneid ja/või sadu väidetavalt pädevaid ametisikuid ning lepingulisi partnereid koos nende väidetavalt pädevate töötajatega. Samas jätab ministeerium allakirjutajale teisele kirjalikule pöördumisele vastamise sisuliselt ministeeriumi esimesele kirjalikule vastusele allakirjutajale ministeeriumi poolt ühepoolset antud vastamise viimasele kuupäevale. Allakirjutajale võiks siinjuures käsitleda seda ministeeriumi sihiliku tegevusena, mille eesmärgiks on hajutada allakirjutajale tähelepanu ning eksitada allakirjutajale. Kuna suulises läbirääkimises pr Pedasaar'iga leppis allakirjutajale kokku mõlemale ministeeriumi vastusele vastamise kuupäevaks kokku 2007.aasta 10.aprilli, siis ei hakka allakirjutajale siinjuures seda asutuste tahtlikkuse temaatikat siinjuures edasi arendama ning piirdub esitatud materjalidega. Küll peab allakirjutajale aga siinjuures konstateerima, et KMH koostajad ei ole allakirjutajale poolt esitatud kirjadele kuni tänase päevani vastanud. KMH koostajad on edastanud ministeeriumile allakirjutajale kirjad, kuid ise ei ole nad suvatsenud vastata. Siit küsimus ministeeriumile – kas

ministeeriumi lepingupartneri (s.o KMH koostaja) selline tegevus (tegevusetus) on õiguspärane? Või on riigiasutuste pädevusse võetud ka vastamine eraõiguslike isikute eest?

2. Vastused ja kommentaarid ministeeriumi 2.vastusele:

- 2.1 Käsitletava vastuse punktis 1 oli ministeeriumi poolt esitatud seisukoht, et allakirjutanu ei olevat esitanud argumente, millest 6.lahendusvariandi ja oluliselt lühema paisu avamisperioodi põhjendatus allakirjutanu jaoks järeldub. Ministeerium leidis, et ilma allakirjutanu argumente kaalumata ei saavat ministeerium allakirjutanuga nõustuda, mistõttu paluti allakirjutanul saata oma põhjendused. Allakirjutanu leiab, et selline väidetav argumentide mitte esitamisele viitamine ei ole ministeeriumi poolt küll kohane. Seda enam, et ka ministeerium ja KMH koostajad ei ole esitanud ühtegi argumenti selle kohta, miks peaks paisu olema aastas viis kalendrikuud lahti. Ja seda vaatamata väidetavalt rohkearvulise ja pädeva ametkonna olemasolule. Lihtsalt hämmastav! Allakirjutanu lähtub lihtsast tervest mõistusest ja vestlustest piirkonna vanemate elanikega, seega sellest, mida ministeerium ja KMH koostajad kuidagi lähtuda ei soovi.
- 2.2 Samas vastuse punktis oli kirjalikult fikseeritud ministeeriumi ja/või projekti koostajate põhimõtteline mittenõustumine allakirjutanu seisukohaga, et paisu allalaskmise „ainsaks“ põhjenduseks saab olla paisjärve puhastamine setetest. Allakirjutanule teadaolevalt, ei ole ta paisu avamise puhul nimetanud selle ainsaks põhjenduseks paisjärve puhastamist.
- 2.3 Samuti leidis ministeerium käsitletavas vastuse punktis, et kogunenud setted tuleb eemaldada, mitte allavoolu lasta. Allakirjutanu on kahe käega selle poolt. Kuid miks ei ole ministeerium seda siis siiani teinud? II Eesti vabariiki on kehtinud juba 15 aastat, viimane puhastamine võeti ette veel nn nõukogude perioodil, s.o 1976.aastal ehk juba üle 30 aastat tagasi. Allakirjutanu leiab, et olemasolevas paisjärve olukorras on otseselt süüdi ka ministeerium, kes pole siiani midagi ette võtnud olukorra kontrolli all hoidmiseks ja paisjärve korrapäraseks puhastamiseks. Seega leiab allakirjutanu, et nn „suure venna“ rahade kasutamisele, tuleb ka ministeeriumil töötada välja konkreetne tegevuskava paisjärvede regulaarseks puhastamiseks, koos asjakohase finantseerimise tagamisega.
- 2.4 Vastuse punktis 1 rõhutab ministeerium, et projekti eesmärgiks ei ole maaomanike soovide ja sotsiaalsete vajaduste võimalikult täielik rahuldamine ning eesmärgiks olevat jõe ja selle kalastiku hea seisundi saavutamine. Samas on ministeerium korduvalt rõhutanud, et Loobu jõe seisund on hea. Allakirjutanu pole väitnudki, et tuleb võimalikult täielikult rahuldada maaomanike soove. Allakirjutanu on rõhutatud mõistlikult tasakaalustatud probleemide lahendamist, s.t mitte ainult kaladekeskseid lahendusi. Kui projekt on nihkes kalade poole, siis tekib allakirjutanus paratamatult küsimus, kes on tegelikult selle kallutatuse taga. Varem või hiljem tuleb see niikuinii välja. Arvestades ajakirjanduses viimastel nädalatel käsitlemist leidnud nn veekogude rendile andmise temaatikat, võib olla tegemist olukorraga, kus „kellegi karvane käsi“ suunab pahaaimamatuid riigiametnikke tegema vajalikke valikuid ja otsustusi. Allakirjutanu tahaks väga uskuda, et käsitletava projekti puhul on tegemist aatelse ja keskkonna huvide tagamisele suunatud tegevusega. Kui see on niimoodi, siis ootab allakirjutanu ministeeriumilt eelkõige tasakaalustatud käsitlust, mis ei oleks kaldus kalade poole ega kinnisvara arendajate või tulevaste võimalike kalakasvatajate ja turismifirmadele piirkonna atraktiivsuse loomisega.
- 2.5 Käsitletava vastuse 1.punkti viimases lõikes on nimetatud, et kamberkalapääsu peetakse (?) üldjuhul vastuvõetavaks lahendiks juhul, kui teised paremad (?) lahendid (paisu likvideerimine, looduslähedane kalatee) pole realiseeritavad. Samuti nimetati, et Loobu paisu puhul pole kamberkalapääs ainsaks reaalseks võimalikuks lahendusvariandiks. Allakirjutanule jätab nii käsitletav vastuse lõik kui ka mõlemad vastused ning ministeeriumi ja KMH koostajate senine tegevus ja selle tulemused ühese mulje, mille kohaselt on ministeerium rõhutatult kallutatud möödapääsuviigi rajamisele. Samas on ka möödapääsuviigi rajamise korral tegemist paisjärves setete kogunemisega ning isegi suuremal kujul paisu lähedale. Lisaks seonduvad möödapääsuviigiga ka mitmed teised ohud – paisjärve tavapärase veetasandi madaldamine, selle mõju ümbruskonna kaevude vee tasemele, viigi ummistumine ja

igaaastase puhastamise, kahe uue sillaga seonduv jms. Allakirjutanu on seisukohal, et möödapääsuviigiga kaasnevad oluliselt suuremad keskkonnariskid ja korrashoiukulud kui kamberkalapääsu rajamisega.

- 2.6 Käsitletava vastuse punktis 2 väideti, et kõigile kinnistuomanikele, kellele kuuluval maal tööde läbiviimist kavandatakse olevat ministeerium esitanud kirjaliku järelepärimise koos eskiis lahendustega ning kinnisturegistri andmete kohaselt Margit Pallon Loobu paisjärve ja paisu ääres maad ei oma. Sellepärast pole ka tema poole ministeerium pöördunud. Selline suhtumine kinnitab allakirjutanule veelkordselt ministeeriumi ja KMH koostajate olulist hooletust. Võiks ju arvata, et ministeeriumi töötajatele peaks olema teada asjaolud, et mitte veel kõik maa erastamisetoomingud ei ole lõpule viidud. Kuid see ei tähenda, et aastakümneid sama maa-ala kasutanud inimestel puuduks õiguslik alus kuni maa kinnistamiseni kasutada maad. Sellekohase adekvaatse informatsioon oleks KMH koostamisega seotud isikud saanud väga lihtsa järelepärimisega Kadrina vallavalitsusse. Kuna ministeerium ja KMH koostajad eirasid haldusmenetlusele üliomast uurimise põhimõtet kõigi asjaga seotud isikute tuvastamisel, siis on allakirjutanu ühesel seisukohal, et ministeerium ja KMH koostajad on jämedalt rikkunud Margit Pallon'i seaduslikke õiguseid ning on oluliselt riivanud tema õiglustunnet.
- 2.7 Samas punktis väitis ministeerium, et avalikul arutelul olevat kõigil olnud võimalus osaleda, mistõttu ei saa ministeerium nõustuda allakirjutanu seisukohaga kohalike elanike peaaegu olematust kaasamisest. Allakirjutanu jääb rõhutatult erinevale seisukohale, mida ta on käesolevas materjalis eelpool ka kajastanud. Allakirjutanu on seisukohal, et ministeerium ja KMH koostajad on KMH-ga seonduvalt oluliselt eiranud haldusmenetlusele omaseid norme ja põhimõtteid, mille tõttu tunneb ka allakirjutanu oma õiglustunnet ja õigustatud ootust ministeeriumi ja KMH koostajate poolt oluliselt riivatud olevat. Vastavat temaatikat on allakirjutanu käsitletud käesolevas materjalis eelpool, eelkõige punktis 1.1 ja selle alapunktides.
- 2.8 Vastuse samas punktis leidis ministeeriumi poolset kinnitamist, et KMH ülesandeks ei ole hinnata kavandatava elamupiirkonna rajamisega kaasnevat keskkonnamõju, kuid nõustuti allakirjutanu seisukohaga, et kavandatavad tegevused tõstavad ümbruskonna kinnistute väärtust. Allakirjutanu jääb oma varsema seisukoha juurde, et KMH sisaldab ebaproportsionaalselt ning tuvastatava seoseta KMH-ga otseselt mitteseotud asjaolude haipimist, samas jättes tähelepanuta oluliselt tähtsamad valdkonnad nagu süsteemsus, igakülgsus ja terviklikkus.
- 2.9 Käsitletava vastuse punktis 3 väideti ministeeriumi poolt, et veemajanduskavade koostamise ja rakendamiseks olevat loodud kõikidele inimestele võimalus osalemiseks veemajanduse tuleviku üle otsustamisel ning asjast huvitatud isikutele olevat tagatud võimalused osaleda ja öelda oma arvamus vastava valdkonnaga seonduvatel avalikel koosolekutel ning dokumentide avalikustamisel maakondade keskkonnateenistustes. Kes vastutab, kuidas on tagatud – see jääb allakirjutanule vastusest arusaamatuks. Selline deklaratiivsus, informatsiooni liikumise probleemid, asutuste saamatus/soovimatus selgitada välja tegelikku seisukorda ja asjaolusid ning teatud mõttes üleolev suhtumine isikutesse tekitab psühholoogiliselt küllaltki tugeva loomuliku vastasseisu ja lõhe, mida on lihtne küll tekitada kuid raske ületada. Kes on siiski kõrgeima võimu kandja Eesti Vabariigis? Miks on ministeerium ja KMH koostajad jätnud teiste haldusmenetlusele omaste põhimõtete mittejärgimisel või mittenõuetekohasel järgmisel minimaalsesse rolli selgituskohustuse täitmise, mida sisuliselt õigeaegselt tehtud ei ole. Selle tegemine nn avalikul arutelul ei ole allakirjutanu arvates vist pärsi kohane ning sellega kaasneb üksikisikule kohustus võimalikult lühikese ajavahemikuga imada endasse maksimaalselt rohkesti informatsiooni, mis oluliselt erineb inimese igapäevase informatsiooni olemusest. Sealjuures tuleb see informatsioon ka läbi töötada ja analüüsida ning kujundada omad seisukohad. Allakirjutanud julgeb arvata, et absoluutne enamus inimesi pigem loobub sellest katsumusest. Nii tekibki olukord, kus nagu oleks antud võimalus, kuid selle realiseerumine on pragmaatiliste põhjuste tõttu ebatõenäoline. Seega olekski nagu tagatud võimalus väita, et me ju andsime teile võimaluse, miks te seda siis ei kasuta. Tunduks olevat nagu moesõnale „JOKK“ vastav, kuid kas selline tegevus on ka inimeste ja asjast huvitatud isikute seisukohast õiglane. Allakirjutanu arvab, et ei ole. Inimesed peavad tegema oma tööd, et teenida tulu, millelt kinnipeetavate maksude arvelt finantseeritakse ka riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste, s.h

ministeeriumi, tegevust ja tööd. Samuti on inimestel pered ja kodud, mis võtavad selle vähese tööst järelejäeva aja. Kus siis on reaalne võimalus inimesele ahmida küllaltki raske keelekasutusega informatiivset materjali?

- 2.10 Käsitletava vastuse punkti 3 teises lõikes paluti allakirjutanul esitada oma konkreetset ettepanekud Loobu jõe saastamise vältimiseks „Ida-Virumaa keskkonnateenistusele“. Miks suunab ministeerium allakirjutanut tervikuna Lääne-Virumaal paikneva Loobu jõega seonduvate küsimustega teise maakonna keskkonnateenistusse? Millise õigusliku alusega on ministeerium võtnud ära allakirjutanu õiguse pöörduda keskkonnaga seonduvates küsimustes ministeeriumi poole. Allakirjutanu on seisukohal, et kui tal tekib probleem seoses keskkonnaküsimustega, siis pöördub ta ministeeriumi poole ning juhul, kui ministeerium näitab üles oma ebapädevust või suutmatust vastata allakirjutanu poolt esitatud küsimustele, siis korraldab ministeerium vastuse koostamise oma allasutuste kaasabil ning seejärel vastab ministeerium küsimused esitanud isikule.
- 2.11 Sama vastuse punktis 4 esitatust jääb allakirjutanule arusaamatuks see, kelle vahel on saavutatud või välja kujundatud „põhimõtteline konsensuslik arusaam“ piirata nn lõhelaste olulistes elupaikades kopra arvukust ja tagada jõel koprapaisude puudumine? Nii et lisaks inimestele segavad lõhelasi ka koprad. Ehk on lahenduseks Eesti lähiminevikust tuntud meetodid – kogume inimesed (ja koprad) kokku ning viime nad kuskile sellisesse kohta, kus nad lõhelasi või mõnda teist liiki (või teisi inimesi) ei segaks? Vastuse samast lõigust jääb allakirjutanule mulje, et toimuma saab kobraste füüsiline likvideerimine. Kuna vastuses on väidetud, et „probleemi“ lahendamine on käimas jahimeestele kohustuste lisamisena ning keskkonnateenistuste poolt käivitatud projektidena, siis **palub allakirjutanu ministeeriumil anda konkreetsemat informatsiooni käsitletava temaatika kohta. Seega väljendab allakirjutanu üheselt oma soovi ja tahet saada informatsiooni ministeeriumilt mitte naabermaakonna keskkonnateenistuselt.**
- 2.12 Vastuse punktis 5 leidis kajastamist ministeeriumi nõustumine allakirjutanuga selles, et jättes käsitlemata jõe võimaliku saastamise ja/või jõe elukeskkonda mõjutada võivad faktorid, jääb projekti soovitatud eesmärk saavutamata. Samas leidis ministeerium, et ta on käsitlenud kõiki jõge oluliselt mõjutavaid faktoreid, millest olulisematele on ministeerium väidetavalt pööranud ka erilist tähelepanu. Allakirjutanu rõhutab veelkordselt, et ministeerium on ka käsitletavas punktis rõhutanud asjaolu, et jõe vee kvaliteet ei ole probleemiks.
- 2.13 Käsitletava vastuse punktis 6 jagas vastuse koostaja allakirjutanuga oma isiklikku arvamust, et 2.kirjas viidatud Postimehe artikli koostaja olevat tuginenud mõnede kohalike elanike muljetele. Samas peab allakirjutanu veelkordselt rõhutama, et ministeerium ja KMH koostajad kahjuks seda tööd kohalike elanikega ei ole teinud ning tundub, et ministeeriumi toolidelt on näha kogu Loobu jõgi 7/24/365. Samas on Loobu jõel eksisteerinud aastasadu paisud ning mitte eriti ammu oli neid kordades rohkem. Allakirjutanu arvab, et ajaloolased võivad ministeeriumile esitada omapoolsed uuringud Loobu jõe paisude tekkest ning ajaloost ja paisude rajamise eesmärkidest.
- 2.14 Ministeerium väidab, et olemasolev projekt tugineb põhjalikele kalauuringutele. Allakirjutanu arvates näitab selline väide üheselt projekti ühepoolsust ja kalakesksust. Kalad ei saa eksisteerida muust keskkonnast väljaspool, kui just ei kohaldata ülalpool nimetatud „kaitsemeetmeid“ ja vabastada jõe kaldad kalasid segavatest inim- ja koprafaktoritest. Allakirjutanu leiab siiski, et kalad on vaid osa keskkonnast, sealjuures väiksemaks osaks.
- 2.15 Rõhutatult nimetas ministeerium oma vastuses, et enne 1970.aastaid polevat Eestis kalastiku uuringuid kunagi tehtud. Millegipärast on allakirjutanul selles osas sügav kahtlus. Väidetavalt tegevat Loobu jõel iga-aastast lõhe ja meriforelli seiret TÜ Eesti Mereinstituut. Allakirjutanu vestlustes kohalike elanikega ilmnes ka nimetatud asutuse poolt seire järgmiseks kasutatavad väidetavad omapärased uurimismeetodid, milleks on olnud õigusaktide vastane elektriga püük. Teadmata millist püügimeetodikat kasutatakse, ei saa allakirjutanu ka anda hinnangut seire teostamise nõuetekohasuse osas. Fakt on see, et viimane reaalne proovipüük ja/või seire Loobu

paisjärvel või paisul toimus aastaid tagasi. Seega on äärmiselt kaheldavad ministeeriumi poolt viidatud uuringute kvaliteet ja õiguspärasus ning tegelikkusele vastavus. Ning jällegi peab allakirjutanu konstateerima, et allakirjutanuga analoogilise tulemusena ja informatsioonini oleks jõudnud ka ministeerium ja/või KMH koostajad, kui oleks tehtud koostööd kohalike elanikega.

- 2.16 Kuna allakirjutanal tekkisid põhjendatud kahtlused esimese uurimise allikaga, siis on põhjendatud ka kaheldav seisukoht ministeeriumi vastuses nimetatud teiste organisatsioonide (s.o Eesti Loodushoiu Keskus, Zooloogia ja Botaanika Instituut) tööde terviklikkuse või adekvaatsuse osas. **Samuti pole ministeerium esitanud ühtegi konkreetset viidet, mida võiks allakirjutanu kasutada väidetavate materjalidega tutvumiseks.** Seega tuleb ministeeriumi väiteid käsitleda paljasõnalistena.
- 2.17 Ministeeriumi vastuses on esitatud väide, et viimase 15 aasta (!) jooksul on Loobu jõe erinevates kohtades tehtud 14 katsepüüki (!). Arvestades mainitud ajavahemiku, katsepüükide arvu ning Loobu jõe pikkust, on allakirjutanu küll üheselt seisukohal, et väidetavad katsepüügid ei anna selget ja arusaadavat ülevaadet Loobu jõe kaladest. Äärmiselt omapäraseks tuleb selles valguses pidada vastuses esitatud nägemust, mille kohaselt on olnud sagedased olukorrad, kus katsepüükide tulemused ja kohalike elanike muljed ei olnud ligilähedaseltki sarnased. Allakirjutanu hindaks küll rohkem jõe äärsete kohalike elanike hinnanguid ja muljeid kui suvalisel ajal ja suvalises kohas katsepüüki väidetavalt teostanud isikute nn „teadusliku“ katsepüügi tulemusi. Ilma võrreldavat andmebaasi ja fakte omamata võib projitseerida mistahes olukordi ja väiteid ning esitada neid tõeste pähe. Nii võiks „vajalikke“ tulemusi saada kiirtee liikluskoormuse mõõtmisel, tehes seda mingil kuupäeval, mingil kellaajal ning mille tulemused erinevad oluliselt kiirtee ääres elavate inimeste reaalselt muljetega, mis rajaneb nende reaalsele kannatustele, mida põhjustavad möödatuhisevad autode voolud. Sama moodi võiks ju teha keskkonnamõjude hindamist näiteks nn polügooni mürade olemasolust ja mõjust kohalikele elanike. Kasutades kalade katsepüügi meetodit (s.o ca 1 kord aastas), saaks ka polügooni puhul tulemuse, mille kohaselt kohalike elanike „muljed“ müra ja teistest ohtudest on väga tugevalt erinevad nn ametlikest tulemustest. Selleks on üksnes vaja tulla päeval, mil polügoon ei ole kasutuses. Tegelikust ja paberandjal oleva informatsiooni vastandlikkust võib allakirjutanu kirjeldada ka isiklikest reaalsetest kogemustest, kus etteantud kaardil olnud andmed esinesid oluliselt reaalses looduses olnud andmetest ning selle erinevuse ületamisel oli oluliseks abiks kohalike elanike poolt saadud informatsioon. Eeltoodu alusel tuleb ka nn kalauuringuid ja seiret ning nende tulemusena saadud andmeid pidada ebapiisavateks ja tegelikust reaalselt mittekajastavateks demagoogia arendamise instrumentideks.
- 2.18 Allakirjutanu ei näe olulist vahet selles, kuidas suhtuda ajakirjaniku või ametiisiku paljasõnalistele väidetele, kuid kaldub siiski isiku poole, kes saab informatsiooni kohalikest inimestelt, vähemalt loodust ja keskkonda puudutavates küsimustes. Mistahes katsepüükidega fikseeritakse mingi aja murdosa hetke seis, samas jõe ääres igapäevaselt elavate isikutel on oluliselt reaalsem ja kestvam jälgimise tulemus. Miks ei võiks ka ministeeriumi sõlmida asjatundlike kohalike elanike (Loobu paisuga seonduvalt näiteks Rein Pallon'iga) lepingut püsiseire teostamiseks ministeeriumile huvipakkuvate valdkondade osas? Allakirjutanu on arvamusel, et sellisel teel saadud informatsioon on tunduvalt lähedasem tegelikkuse kajastamisele ja ka tunduvalt odavam ühepäevastest seiretest aastas. Ja miks peaks mingit väidetavat seiret teostava isiku poolt esitatud andmeid usaldama rohkem kohalike elanike käest saadavatest andmetest? Seire teostaja tuleb ja läheb, samuti KMH koostajad või tellijad, kohalik elanik peab aga edasi elama samas kohas. Muidugi juhul, kui teda ei taba kobraste saatus.
- 2.19 Käsitletavas vastuse punktis 6 on väljendatud ka ministeeriumi arvamus, et olevat ilmselge, et kui pais on ees ja kalad sellest üle ei saa, siis siirdekalad ülalpool paisu asuvasse sigimise ja kudemise aladele ei pääsevat ning vastupidise väitmine olevat ebakorrektn. Teostades lihtsa süllogismi saab allakirjutanu tulemuseks väite, et see kes pole meiega on meie vastu. Sarnaselt võiks tuua ka teise võimaliku konstruktsiooni, mille kohaselt ministeeriumis teatakse kõike paremini ning „matsirahvas“ olgu vait ning õnnelik, et ministeerium „õnnistab“ teda oma huvi tundmisega. Aksiomiks on aga see, et paisud on eksisteerinud aastasadu ja

aastatuhandeid ning kalad sellest välja surnud ei ole. Pigem isegi vastupidi – kalade geneetiline fond on oluliselt paranenud, s.t ellu jäävad vaid tugevamad ja elujõulisemad isendid. Lihtne ja ürgne reegel, mis kehtib üldjuhul ka loomade kuningaks peetava inimliigi juures. Ka Loobu jõel on kehtinud samad reeglid ning seda ka ajal, mil jõel oli tunduvalt rohkem paisusid kui KMH-s nimetamist ja käsitlemist leidnud paisud. Paisude juures eksisteerisid nii vesiveskid kui ka hüdroelektrijaamad, kuid kalad elasid, sigisid, kudesid ja kasvasid. Kalade puudus sai alguse loomade kuninga poolse jõe reostamisega, mille tulemuseks on ka siiani kestev ulatusliku saastatuse jääknähud. Allakirjutanu arvab, et kuna need kalad, kes käisid Loobu jões kudemas ja kasvamas on saastatuse tõttu hävinenud, siis puudub ka nende järeltulijatel geneetiline mälu tulla oma vanadesse kudemispaikadesse.

- 2.20 Allakirjutanu on isiklikult näinud, kui võimastest takistustest kalad kudemispaika minnes üle hüppavad või kuidas nad läbi pea kuivanud jõesängi visklevad oma igavese eesmärgi poole. Allakirjutanu kinnitab, et see mitte eriti kõrge Loobu pais ei ole küll nii kõrge, et kalad sellest üle ei saaks. Samuti on allakirjutanal tugevad kahtlused selles, et kas jõele nn „tugiteede“ ja „liftide“ rajamisega kalade genotüüp mitte ei halvene, sest niimoodi pääsevad üles ka mitte eriti elujõulised ja/või haiged isendid. Kas mitte sellise nn abistamisega ei tee me kaladele hoopis karuteenet? Ehk piisab siiski sellest, et välistada veekeskonna saastamine ja likvideerida siiani kahjulikke mõjusid avaldavad saaste jäägid, mida loodus ei ole suutnud keskkonnast enesepuhastamise teel välja viia või mis võtavad aega inimeast oluliselt kauem. Puhastades vastava keskkonna ja võttes tarvitusele asjakohased ning regulaarsed meetmed vastava keskkonna korrashoiu tagamiseks (näiteks paisjärvede ja kallasradade korrashoid ning puhastamine; kahjulike inimfaktorite mõjul tekkinud tagajärgede likvideerimine ning võimalike kahjulike tagajärgede tekkimise ennetamine jms) võib loodus eneseregulatsiooni tulemusena saavutada talle aastasadu omase seisundi. Loomulikult võib inimene aidata sellele kaasa ka ise, sealjuures oluliselt sekkumata. Näitena võiks nimetada kalamaimude laskmise Loobu jõkke, et kaladel tekiks jõest mälestus kui kodust, mille poole igal kevadel püüelda. Mistahes drastilised muudatused, eelkõige inimese poolt teostatavad, toovad paraku kaasa ettenägematuid tagajärgi. Evolutsiooni saab toetada, kuid mitte forsseerida. Ka see on aksioom, mida iga terve mõistusega inimene tunnustab.
- 2.21 Ministeerium on vastuses esitanud ka paljasõnaliselt väite, et paisude negatiivne mõju jõgede ja rannikualade kalastikule olevat kaasajal üldtunnustatud fakt. Allakirjutanu arvates ei saa võtta ühte eset kontekstist välja ning anda talle teiste, lahutamatuult seotud asjade kontekstis üldisest erinev väljund. Loomulikult ei ole ministeerium esitanud ka ühtegi konkreetset viidet viidatud väidetava fakti algallikatele. Allakirjutanu on arvamusel, et sama palju kui on esitatud vastuargumente paisudele, on esitatud ka argumente, mis on paisude ja paisjärvede poolt. Allakirjutanu näeb näiteks paisjärvede olulist funktsiooni tuletõrje veehoidlatena, piirkonna üldise veetaseme regulaatorina, veekogusid ümbritseva floora ja fauna eksistentsi tasakaalustajana. Selle rikkumisega kaasnevad või võivad kaasneda tagajärjed, mis KMH ei ole käsitlemist leidnud ja mida ka ministeerium ei pruugi ette näha. Ehk on selleks näiteks jõe ärakuivamine, jõe lähtekoha kadumine – tulemus võiks olla sama, mis on Loobu jõe lisajõe (Läsna jõgi) saatusega sarnane. Kaduda võivad niiskuslembelised taimeliigid, sest nende kasvuks vajalik niiskuse tase on rikutud. Allakirjutanu ei ole loodusteadlane ega ka kalateadlane. Küll on, sarnaselt kalade ja loomadega, ka inimloomadel säilinud sajandeid põlvest põlve antud informatsioon, mis kajastab looduse tasakaalu ja selle rikkumise kaasneda võivaid tagajärgi. Kui pöörduda ministeeriumi jaoks nii vastuvõetamatu valdkonna nagu folkloor poole, siis peaks ka ministeeriumi ametnikel olema teada lihtsad vanasõnad – üheksa korda mööda üks kord lõika, ning parafraseeritud kujul – narri loodust üks kord ja loodus narrib sind 10 korda. Allakirjutanu on ka käsitletava teemaga seonduvalt arvamusel, et ei saa võtta ühe liigi kaitsmist ja sellega seonduvaid meetmeid välja üldisest kontekstist, milleks on loodus ja keskkond tervikuna. Kahjuks on selline mulje jäänud nii allakirjutanal kui ka teistel kohalikel elanikel, kellega on toimunud KMH-ga seonduvatel teemadel vestlused või arutelud.
- 2.22 Oma vastuses on ministeerium allakirjutanu arvates kasutanud ühepoolset ja/või paljasõnaliselt tema valduses olevat informatsiooni teiste riikide kohta. Samas on paisud ning nendele rajatud vesiveskid ja hüdroelektrijaamad jms eksisteerinud juba sadu aastaid. Piisab vist kasutada vaid Norra Kuningriigi kogemuste võrdlemisest

näiteks võttesõnade „forell, lõhe“, „jõed“, elektrijaamad“ meenutamises. Allakirjutanu on arvamusel, et nimetatud riigis on pärsi kindlasti tehtud aastakümneid, kui mitte aastasadu, uuringuid ja vaatlusi ning küllap on seal juba ammu leitud lahendused sellele, kas ja kuidas on paisud, vesiveskid, hüdroelektriijaamad jms probleemiks kaladele ning kuidas lahendada võimalikke probleeme. Allakirjutanu arvates on sama temaatikaga puutunud kokku ka Rootsi Kuningriigis ja Soome Vabariigis ning miks mitte ka meie saatusekaaslasest Läti Vabariigis, kus domineeriv osa kohalikust elektrienergiast saadakse hüdroelektriijaamadest. Miks ei sisalda KMH ja ministeeriumi poolt allakirjutanule esitatud seisukohad vastavaid võrdlusi ja lahendusi? Miks on KMH tellijad ja koostajad käsitlenud temaatikat äärmiselt ühepoolselt? Kui allakirjutanu koostab analüüse, siis arvestab ta sarnaste väärtuste nii positiivsete kui negatiivsete faktoritega. Kahjuks jääb kestma allakirjutanule KMH-ga seonduvate materjalidega tutvumisest saadud ühepoolsel ja mittetäieliku käsitluse mulje.

- 2.23 Mis puudutab otseselt Loobu paisu, siis ei ole seal kunagi eksisteerinud karestikku, seega ei saa seda ka taastada. Jõe põhi on sarnaselt paisjärve põhjaga siledast paekivist. Allakirjutanu eeldab, et ministeeriumil ja KMH koostajad valdavad seda informatsiooni ning ka võimalikku muud informatsiooni, mis koguti 1976.aastal paisjärve puhastamise ajal. Kahjuks ei ole sellest KMH-s midagi räägitud, sellekohane käsitlus puudub ka ministeeriumi vastuskirjades. Selline käitumine kinnitab allakirjutanus arvamust KMH kallutatuse ja ühekülsuse osas.
- 2.24 Käsitletava 2.vastuse punktis 7 nimetati, et sette paigutamist allakirjutanu poolt viidatud asukohta ei ole kaalutud, mistõttu pole seda ka käsitletud. Allakirjutanu konstateerib, et KMH-s ei ole üldse käsitletud setete paigutamise asukohti, mille pinnalt esitas allakirjutanu ka oma küsimuse. Piisavaks ja kindlustunnet mitteloovaks peab allakirjutanu ka ministeeriumi poolt viidatud 1. vastuse käsitlust antud teemal.
- 2.25 Vastuse punktis 8 on ministeerium väitnud, et allakirjutanu mõttekäigust ei selguvat milliseid kohalike elanike õigusi KMH ja selle hindamisobjektiks olevad kavandatavad tegevused on seni rikkunud või on rikkumas. Nimetatud teemal on allakirjutanu juba peatanud ning loodetavasti tulev ka käesoleva materjali lõpus selle juurde.
- 2.26 Samas vastuse punktis on ministeerium esitanud oma väited ka selle kohta nagu oleks ta allakirjutanule selgitatud avaliku arutelu toimumise aja valikut. Allakirjutanu soovib seda ka ministeeriumil uuesti lugeda ning anda selle järel hinnang, kas vastus oli ammendav või mitte. Allakirjutanu on seisukohal, et ei olnud ning seda seisukohta on ta põhjendanud ka oma kirjades.
- 2.27 Käsitletavas punktis teatas ministeerium, et KMH sisu „tutvustamine“ oli kokkutulnutele vajalik, kuna kõik kohaletulnud ei pruukinud olla põhjalikult tutvunud nii KMH aruande kui eelprojektiga. Allakirjutanu konstateerib, et avalikul arutelul ei küsitud kohaletulnute käest seda, kas nad on sellega tutvunud või mitte. Samas toimus KMH aruande sisuline ümberlugemine, mis isegi siis, kui üks kohale tulnud isikutest ka poleks olnud tutvunud materjalidega, liigne luksus ja ajaraiskamine, mille tõttu jäi olulisemalt lühikeseks ka küsimuste esitamine ja vastuste saamiseks kulunud aeg. Allakirjutanu ei tea kuidas avaliku arutelu korraldajad, kuid allakirjutanu peab sellist ajaraiskamist ümberlugemisele oluliseks ajaressursi raiskamiseks. Allakirjutanu ei kujutaks ette olukorda, kus ta läheks mõnele töölasele kohtumisele ja hakkaks lugema seal ette oma seisukohti ja kuulama vastaspoole seisukohti, mida on kirjalikult vahetatud. Ehk on probleem avaliku arutelu kokkukutsumise eest vastutanud isikute töökorralduses? Allakirjutanu ei läheks küll koosolekule, mille päevakorra ja arutamisele tulevate küsimuste sisuga ta tutvunud ei ole. Kuna allakirjutanu osales isiklikult sellel arutelul, siis jääb ta oma kirjades samas küsimuses esitatud seisukohtade juurde. Samuti juhib allakirjutanu siinjuures tähelepanu ka käesolevas materjali punktis 1.1.3 esitatud seisukohale.
- 2.28 Omapäraseks peab allakirjutanu vastuse punktis 8 esitatud seisukohta, et allakirjutanu poolt esitatud seisukohad KMH aruande avalikustamise koosoleku sisu kohta väljendavad allakirjutanu soovimatust (?) kuulata KMH tulemuseni viinud argumente (?). Samas on ministeerium väitnud, et niisuguse suhtumise (?) eeldamine „ei ole loogiline ja ei seda kinnitavat ka praktika KMH protsesside

läbiviimisel. Mis suhtumisest on jutt? Kas on tegemist ehk edastatava mõtte lausesse panemise probleemiga? Väidetakse ka seda, et reeglina on koosolekule tulnud huvitatud koosolekul osalemisest. Allakirjutatule jääb arusaamatuks, kes on sellest erinevat seisukohta esitanud. Probleem on ainult vastava arutelu ettevalmistamisega seonduva reeglistiku puudulikkuses ja analoogiliste menetlusnormide mitte kohaldamises.

- 2.29 Omapäraseks peab allakirjutatu ka käsitletavas punktis ministeeriumi poolt väljendatud seisukohta, et KMH eesmärgiks ja sisuks ei olevat ühegi haldus- või õigusakti ettevalmistamine ning et KMH seaduse § 20 lõike 1 kohaselt on KMH eesmärgiks teha kavandatava tegevuse KMH tulemuste alusel ettepanek (kellele?) kavandatavaks tegevuseks sobivaima (kelle jaoks?) lahendusvariandi valikuks, millega olevat võimalik vältida või minimeerida keskkonnaseisundi kahjustumist ning edendada säästvat arengut. Käsitletava KMH eesmärgiks ministeeriumi seisukohast oli hinnangu andmine sellele, milline oli programmis eelnevalt kinnitatud variantide realiseerumisel mõju keskkonnale. Hinnati seega nende tegevuste keskkonnamõju, mida peeti ministeeriumi poolt vajalikuks Loobu jõe ökoloogilise seisundi parandamiseks. Allakirjutatu näeb siin teatud vastuolu – ühest küljest öeldakse, et tegevus suunatakse jõe ökoloogilise seisundi parandamisele, teiselt poolt väidetakse aga et KMH ei seonu mitte jõe kui terviku vaid paari selle osaga.
- 2.30 Vastuse punktis 9 nõustus ministeerium allakirjutatuga selles, et keskkonda saab kaitsta tervikliku tegevuskava alusel. Selliseks kavaks peab ministeerium Viru alamvesikonna veemajanduskava. Allakirjutatule jääb arusaamatuks, **kas vastav kava on kehtestatud ja kus see on avaldatud**. Selle kohased viited vastuses puuduvad.
- 2.31 Ministeerium rõhutas ka seda, et käsitletava projektiga ei suudeta lahendada absoluutselt kõiki jõgedega seonduvaid probleeme. Allakirjutatu konstateerib, et sellist ootust pole tal ka olnud, samas on allakirjutatul põhjendatud ootus, et tegeletakse mitte Loobu jõe juppidega vaid jõega kui tervikuga, seega ootab allakirjutatu, et KMH sissejuhatavas osas oleks näiteks kajastatud Loobu jõe, kui terviku, olukord ja seisund, koos riskiohtlike või saastatud piirkondade nimetamisega. Samuti peaks KMH kajastama ka selle koostajate ja tellija nägemust või soovitusi ühe või teise kitsaskoha likvideerimiseks. Sellisel juhul tekiks terviklik pilt, mille sees ja raamis võiks lähemalt käsitleda ühte terviklikku ning konkreetset eesmärki taotlevat tegevust, mis ei keskenduks ainult kaladele vaid tegeleks jõe ja selle looduskooslusega, s.h ka inimkooslusega, ning seoste ja mõjudega. Kindlasti peaks sisaldama KMH ka teisi valitsusvaldkondasid esindavate asutustute arvamused ja seisukohad – näiteks siseministeerium seoses paisjärvede kasutamiselega tuletõrje veevõtukohtadena, majandus- ja kommunikatsiooniministeerium jõe kasutamisega seonduvates valdkondades (näiteks energeetika, turism jms). Nimetatud valitsusasutuste loetelu ei ole allakirjutatu arvates lõplik. Kindlasti peab allakirjutatu vajalikuks seda, et ministeerium ei taotleks Kadrina vallalt ainult projekteerimistingimuste esitamist kavandatavate tööde teostamiseks, vaid palub esitada omapoolne arvamus kogu projekti osas. Sama peaks toimuma ka teiste omavalitsuste osas, kelle territooriumile jääb Loobu jõgi. Seisukoha võiks esitada ka näiteks Lääne-Viru Maavalitsus ning erinevad mittetulunduslikud ühendused, kes tunnevad vastava projekti vastu huvi. Vaid sellisel kujul on allakirjutatu arvates võimalik saavutada komplektne ning süsteemne KMH aruanne ning ei teki olukorda, kus kalade eluks on üks KMH, taastuenergia osas teine KMH, mingi muu valdkonna osas kolmas KMH jne.
- 2.32 Samas punktis on ministeerium jälle loetlenud oma seisukohti selles, milles väljenduvat paisude negatiivne mõju jõgedele. Esitatud on teese, mis teenivad sisuliselt etteotsustatud valikuotsustuse põhjendamist. Ministeeriumi, kui asjast ühel või teisel moel huvitatud isiku selline tegevus oleks ehk arusaadav, kui tegemist oleks eraõigusliku isikuga. Samasugust taktikat kasutab mõnikord ka allakirjutatu tema töös peetavatel läbirääkimistel. Kuid ministeeriumi, kui avalik-õigusliku isiku poolt ootab allakirjutatu tõstatatud temaatika käsitlemisel suuremat süsteemsust ja sisulist koostööd asjaomaste isikutega.

- 2.33 Käsitletava vastuse punktis esitatud loendi punktis A käsitletakse paisusid kui loodusliku voolu takistajatena. Samas võiks sellisena käsitleda ka jõgesid ületavaid sildasid või teisi inimese teenimiseks kutsutud rajatisi. Ministeeriumi sellise loogika kohaselt võiks ju ka kõik sillad likvideerida ning asendada need näiteks praamidega. Sellise variandi ellurakendamine ei ole reaalne. Alati on lihtsam lõhkuda, kui luua ja rajada. Ajalooliselt kujunenud paisude lammutamine ei ole allakirjutanu arvates adekvaatne meede kalade olukorra parendamiseks. Sarnaselt võiks ju esitada absurdse väite, et miks peab Tallinna vanalinna restaureerima ja korras hoidma, lihtsam oleks ju need iidvanad ja lagunenud majad lammutada ning nende asemele võiks rajada „eurokvaliteediga“ majad. Ka paisud on vastava piirkonna kohalike elanike vanalinnad, millega seonduvad nii nende kui nende esivanemate mälestused, töö ja igapäevane elu. Kindlasti oleks kõige looduslähedasem kui inimesed ja ministeeriumid asuksid elama püstkodadesse, hakkaksid kasutama kivitahvleid ning loobuksid teistest kaasaja mugavustest. Loomulikult on paise vaja parandada ja korras hoida, kuid kahjuks sellist tegevust valitsusasutused ei kipu tegema ja korraldama. Allakirjutanu on käesolevas materjalis juba öelnud, et tema andmetel puudub Loobu jõel looduslik kärestik ning seda pole ka kunagi olnud. Samas on kalad aastasadasid pääsenud Loobu paisust üle. Kalade arvukuse ja liigilisuse vähenemise ainsaks põhjuseks saab pidada omaaegset jõe reostamist nõukogude koloniaalmajandusele omase keskkonda mittehooliva suhtumise ja töövõtete tulemusena.
- 2.34 Alapunktis B käsitletakse nn hüdroelektrijaamade väidetavat kahjulikku mõju. Samas leiab allakirjutanu, et kaasaegsete tehniliste võimaluste puhul ei ole ületamatu raskus. Kindlasti leiduksid tehnilised lahendused, mille elluviimisega ei kaasneks nii drastilisi muutusi igapäevases elus, s.h keskkonna ja sotsiaalsete valdkondades ning mis ei oleks nii kulukad. Alati on lihtne lõhkuda selle asemel, et püüda leida kompromisslahendusi erinevatele tõstatatud teemadele. Oodata faktilisi lahendusvariante allakirjutanut on pehmetl õeldes kohatu. Kui allakirjutanu saaks sellega ise hakkama, siis võiks ministeeriumist koondada päris arvuka ametkonna, mis kindlasti avaldaks positiivset mõju riigieelarvele ja selle kaudu ka maksumaksjatest koosnevale riigi kõrgeima võimu kandja osale, kelle sekka kuulub ka allakirjutanu.
- 2.35 Punktis C on nimetatud, et paisjärved vananevad järvetekkelises mõttes kiiresti, nad mudastuvad ja nendes sageneb vetikate õitsemine ning muud eutrofeerimisega kaasnevad hädad. Nii KMH-s kui ministeeriumi poolt esitatud vastustes on mitmel korral rõhutatult nimetatud, et paise esi saavat täielikult alla lasta, kuna siis läheksid kõik kogunenud setted allavoolu. Küllap endalegi aruandmata on ministeerium ja KMH koostajad esitanud paisjärve kaitsva seisukoha. Nimelt leiab allakirjutanu, et lisaks muudele funktsioonidele, toimivad paisjärved (s.h Loobu paisjärv) loodusliku filtrina, mis takistab sodi ja setete pideva allavoolu liikumise. Selle arvelt muutuvad veelgi puhtamaks allavoolu jäävad jõe alad, kuna setted jäävad paisjärve. Nagu igat filtrit nii tuleb ka paisjärve regulaarselt puhastada. Seda pole kahjuks aga juba üle kolmekümne aasta tehtud. Siit allakirjutanu poolne küsimus ministeeriumile – miks ei ole seda tehtud regulaarselt? Kas juhul, kui ei ministeerium ei saa raha euroliidult, siis tähendab see seda, et paisjärved jäävad puhastamata ka järgmiseks 30 aastaks või kuni mingi järgmise liiduga liitumiseni?
- 2.36 Punkti D kohaselt soojendavat paisjärved vett määral, mis olevat kahjulik jõe elustikule. Allakirjutanu on seisukohal, et nimetatud väide Loobu paisjärve osas suuremas osas ei kehti, kuna Loobu paisjärves on vesi isegi kõige kuumemal perioodil väga külm. Näiteks ei ole allakirjutanu veel kordagi käinud Loobu paisjärves ujumas ning seda vaatamata asjaolule, et allakirjutanule meeldib jahedam vesi. Kindlasti ei meeldi allakirjutanule aga külm vesi. Huvitav, kas ministeerium või KMH omavad mingid reaalselt informatsiooni ja statistilist andmestiku Loobu paisjärve vee temperatuuride osas. Omamata reaalselt andmebaasi konkreetse objekti kohta, ei ole vist päris kohane laiendada üldist käsitlust sellest väljuva objekti osas.
- 2.37 Punktis E on fikseeritud, et paisude mõjul vähenevat veevaestel aastatel jõe vooluhulk, kuna vee paisjärve viibimise aeg pikenevat, veepeegli pindala suurenevat ja veetemperatuur tõusvat. Jällegi on tehtud üldistusi, lisamata juurde konkreetseid andmeid Loobu paisjärve ja jõe osas. Samas leiab allakirjutanu, et paisude

likvideerimise korral võib anda ühekordset ja/või ajutist efekti jõe vooluhulga intensiivsemaks muutmisel, kuid tagajärjeks on olemasoleva multifunktsionaalse paisjärve likvideerumine, olemasoleva miljööväärtuse hävinemine ning tõenäoliselt oluline mõju ümbruskonna kaevudele, mis jäävad tühjaks. Samuti võivad sellega kaasneda mõnede taimeliikide või koosluste hävinemine. Kas see on ikka adekvaatne hind kalade hüpoteetilisse jõgedesse asumise mõttele, mis isegi selle realiseerudes võib aastakümneid aega võtta ning ka siis ei ole kindel, et ei teki mingit uut probleemi, mis ajab kalad jõest eemale.

2.38 Samas punktis on nimetatud, et kalastik paisjärvedes olevat liigivaene ja koosnevat peamiselt väheväärtuslikest liikidest. Ajada kalade väidetav liigivaesus paisjärvedes paisude kaela, siis on see ligilähedaselt sama, mis süüdistada sõidukeid liiklusõnnetustes inimestele kahju tekitamises. Sellisel juhul oleks ju inimliigi kahjustamise vältimise ja säästmise huvides otstarbekam likvideerida sõiduvahendid, sest kui pole sõiduvahendeid pole ka liiklusõnnetusi ja kahjustusi ning inimesi oleks rohkem elus ja terved. Allakirjutanu rõhutab veelkordselt, et mistahes sunniviisiline liigirikastamine või muul moel sunnimeetmete kaudu sekkumine üldjuhul head tulemust ei anna. Mitte kaugest ajast ei pärine näide, kui Eestisse asustati ameerika naarits, kes sisuliselt hävitas Eestis sajandeid asustanud euroopa naaritsa, mis tänaseks on loomulikult kujul jäänud elama vaid Hiiumaal ning seda tänu veelahkmele, mis eraldab teda mandrist. Kas ei oleks siiski keskkonda säästlikumaks lahendusvariandiks likvideerida aastakümneid kogunenud setted paisjärves, korrastada jõe kaldad ning seejärel lasta ajal anda seletust, kas kalad tulevad tagasi või ei tule. Juhul, kui kestva monitooringu tulemus näitab kalade huvi Loobu jõe ülesvoolu vastu ja nende võimatust ületada Loobu paisu (milles allakirjutanu väga kahtleb), siis on võimalik väga kerge vaevaga paigaldada kalatrepp. Sealjuures ei ole vaja kalatreppi rajada monoliitbetoonist koha peal valades, vaid edukalt saaks kasutada ka raudbetoonist tehtud moodulelementidest. Allakirjutanu, olles konsulteerinud ühe Eesti juhtivama betoonitootete valmistajaga, on kindel, et selline monteeritavatest elementidest kalatrepp on tunduvalt odavam ja ökonoomsem ning võimaldab kalatrepi ka äärmiselt lühikese ajaga likvideerida.

2.39 Käsitleva ministeeriumi vastuse punkti 9 viimane lõik sisaldab allakirjutanu arvates küllaltki kohatut ja iroonilist suhtumist. Nimelt palus ministeerium allakirjutanal omalt poolt välja pakkuda üldtunnustatud arusaamadest erinev, selge ja argumenteeritud nägemus sellest, missugused tegurid määravad tegelikult jõe väärtuse kalade elupaigana. Ministeerium avaldas sarkastiliselt arvamust, et eeldatavasti võiks see (s.o allakirjutanu nägemus) kujuneda murranguliseks arusaamade muudatusteks nii teaduses kui keskkonnakaitses, seda nii Eesti kui ka maailma mastaabis. Allakirjutanu on kunagise riigiametnikuna küll seisukohal, et selline verbaalne käitumine ei ole kohane ministeeriumile ja selle töötajatele suhtlemisel tavainimesega, kes on pöördunud avalik-õigusliku asutuse ja selle pädevate töötajate poole asjakohase pöördumisega. Huvitav oleks saada selles osas seisukoht ka nii uuel ministrilt kui ka teistel pädevatelt institutsioonidelt. Mis puudutab aga selle markantse irooniat, sarkasmi ja kohatust täis lõigu sisu, siis konstateerib allakirjutanu, et ei ole omast arust esitanud oma seisukohti kalade ja nendega seonduva osas. Allakirjutanu julges välja astuda selle eest, et piirkonnas ei ole mitte ainult kalad ning selles, et allakirjutanu arvates ei ole KMH piisavalt põhjendatud ja selles ei ole arvestatud kõiki asjaolusid. Kas ministeerium ja KMH koostajad tundsid ennast puudutatuna sellest, et leidub mõni, kes ei kiida taevani nende „suurt“ tööd ja selle tulemust? Samas kui võtta KMH aruande tekstiline osa ja maht ning võrrelda seda allakirjutanu poolt KMH-ga seonduvalt koostatud ja esitatud kirjaliku materjali mahtu, mille ümberkonverteerimisel KMH-s kasutatud šrifti ja suurusesse, siis võib vist olla enamvähem tõenäoline, et allakirjutanu poolt produtseeritud materjal on mahukam KMH aruandest, kus küllaltki palju on materjali sisesealt kasutatud nn copy-paste süsteemi. Või häirib ministeeriumit see, et keegi tavalistest inimestest julgeb küsida neilt selgitust või julgeb juhtida nende tähelepanu küsimustele, mida ta peab olulisteks? Allakirjutanu on esitanud omad ministeeriumile ja KMH koostajatele oma seisukohad ja nägemused, mida siin juures uuesti ümber jutustama ei hakka. Küll esitab allakirjutanu käesoleva materjali lõpus koondi oma seisukohtadest ja nägemustest, mis loodetavasti kujundab „murranguliselt“ ministeeriumi edaspidist tegevust seonduvalt KMH-dega ning asjakohaste andmete kogumise ja asjast huvitatud isikute õigeaegse kaasamisega. Ministeeriumil ei ole

kohane ja otstarbekas ironiseerida allakirjutanu aadressil. Selle asemel võiks ministeerium teha nõuetekohaselt oma tööd ja täita talle asetatud ülesandeid, s.h ülesandeid, mis seonduvad haldusmenetluse põhimõtete järgimise tagamisega ning objektiivse ja igakülgse püstitatud ülesande saavutamiseks vajaliku eeltöö teostamisega. Allakirjutanu võib suhteliselt kindlalt prognoosida, et iga aastaga tekib üha rohkem tavapärasest suuremat kodanikujulgust omavaid isikuid, kes ei lase endale nõu pähe astuda vaid julgevad ja oskavad oma seaduslikke õigusi kaitsta, samuti nõuda haldusorganitelet ja ametiisikutelt nõuda nende asetatud kohustuste täitmist. Seega oleks ministeeriumil viimane aeg hakata kohanduma demokraatlikus ühiskonnas tavapärasele käitumisvormile ning aeg oleks loobuda haldusriigi utoopilistest põhimõtetest, kus ametnikud on maailma kese. Kohane oleks siinjuures meenutada ka seda, kes on Eestis kõrgeima võimu kandja. Kui selle kõrgeima võimu kandja esindajad hakkavad koonduma mittetulundusühingutesse või teistesse ühingu vormidesse, siis muutub olulisemalt kvalitatiivsemaks ka nende võimalus avaldada mõju ka asjade õiguspärase lahendamise protsessile. Hetkel on kahjuks olukord selline, kus absoluutsel osal inimestest ei ole puhtfüüsiliselt võimalik esitada proteste või vaidlustada näiteks KMH-d. Samas ei ole nad selle sisuga nõus. Kuid arvestades võimatust esitada oma seisukohti kirjalikult esitada, tekib tugevama poolle (näiteks ministeerium ja ametnikud) ekslik arvamus, et kõik on nende poolt esitatuga nõus ja vastuväiteid ei oma. See vist ongi kaasaegne arusaam demokraatiast – antakse võimalus, mida kasutada puhtpraktiilistel põhjustel ei ole võimalik kasutada, seda mittekasutamist tõlgendatakse vaikumise nõustumiseks ja loodetud eesmärk ongi saavutatud. Kõige hullem on see, et selline mõtteviis on kinnistunud nii avalik-õiguslikel haldusorganitel ja nende ametisikutes, kui ka eraõiguslikes monopoolseid võimalusi evivates ettevõtetes. Kas siis tõesti ei saa ministeerium aru sellest, et tavainimesed peavad tegema oma tööd, mis ei seisne tugitoetamises ja ministeeriumi töö äratagemises? Inimestel on oma töö ja kodud ning pered, mis võtavad ära kogu nende aja. Samas on nad maksumaksjad, kelle maksudest peetakse üleval tervet riigiaparaati, s.h ministeeriumit. Sisuliselt on Eesti rahvas riigiaparaadi ja riigiametnike tööandjaks, kellele makstakse palka selle eest, et nad täidaksid neile asetatud ülesandeid parimal võimalikul moel. Selle hulka kuulub ka õigustatud ootus selles, et leitakse parim võimalikest lahendustest. Kahjuks olemasolevat olukorda iseloomustab pigem see, et üksikisikuid peetakse „härrasid“ segavateks faktoriteks, „matsirahvaks“, kellele ei ole antud mõistust ja oskusi näha asju tegelikult (loe: nii nagu ministeerium seda näeb). Kahjuks nii KMH kui ministeeriumiga peetud kirj vahetuses kohati kajastub selline seisukoht. Samas jagub aga pea päevast päeva informatsiooni selle kohta, kus üks või teine ametiisik või asutus on ametivõimu kasutades rajanud endale tulutoovad skeemid ja mudelid. Loodetavasti ei haaku eelnimetatud temaatika käsitletava KMH kontekstis, kuigi ka selles on allakirjutanu arvates olemas elemendid, mida mingil ajahetkel on võimalik kasutada hoopis teises kontekstis. Võib olla on probleem allakirjutanu analüütilisuses ja süstemaatilisuses? Kuid allakirjutanal tundub see vähemalt olevat olemas, mida allakirjutanu kahjuks KMH arvamusel ning KMH-ga seonduvate toimingute ja asjaajamiste kohta seda päris täies ulatuses öelda ei saa. Ning sealjuures tundub olevat probleem saanud alguse vastava KMH eesmärgi püstitamisel.

- 2.40 Vastuse punktis 11 ollakse seisukohal, et kahjuks ei saavat ministeerium nõustuda allakirjutanu väitega, et kohalikud elanikud anda paberandmetest tunduvamalt reaalsemat informatsiooni. Allakirjutanu arvates on see otseseks jätkuks allakirjutanu poolt eelnevalt esitatud nn „härrade“ ja „matsirahva“ või lumpen'i positsioneerimise kasvavast mentaliteedist. Ministeerium leiab, et kellgi poolt väidetavalt teostatud väliuuringust või muust sellisest saadakse objektiivne ja põhjendatud ülevaade. Allakirjutanu ei saa selle seisukohaga mitte kuidagi nõustuda, seda enam et ministeerium on oma 2.vastuses ise konstateerinud, et Loobu jõel olevat viimase viieteistkümne aasta jooksul teostatud vaid 14 uuringut. Sealhulgas on ministeerium jätnud targu märkimata nende uuringute kestvuse ja sisu, konkreetse toimumise koha ning viited selle kohta, kus võib allakirjutanu saada informatsiooni vastavate uuringute tulemuste kohta. Teemat kohalike elanike andmed versus uurimistööde andmed on allakirjutanu käesolevas materjalis juba käsitletud, mistõttu siinjuures ei hakka ta seda uuesti tegema. Allakirjutanu vaid konstateerib, et objektiivne uurimistulemuste saamine eeldab kõigi võimalike allikate kasutamist, s.h kohalike elanike käest saadava informatsiooni kasutamist. Ministeeriumi poolt esitatud seisukohad viitavad üheselt, et seda kahjuks tehtud ei ole, seega on ka

uurimistulemused suuremas osas tegelikku olukorda oluliste subjektiivsete (s.o konkreetse uurija või ebapiisavate uurimistulemuste tõlgendaja) mõjutuste tõttu kallutatud. Allakirjutanu ei saa kohe mitte kuidagi aktsepteerida käsitletavas punktis kanduvat seisukohta, et „kohalik“ on loll ja üksnes segab „suurte tegijate tööd“. Kohalike elanike küsitlemine ja nende kaasamine uuringute kestvatesse läbiviimistesse ei ole käsitletav „folkloori kogumise meetodina“, nagu seda ekslikult ministeerium käsitletavas punktis on väljendanud.

- 2.41 Allakirjutanu ei ole ka seadnud kahtluse alla seda, et KMH koostajad ei ole professionaalid omas valdkonnas. Tõenäoliselt nad seda on, kuid kindlasti ei ole nad eksimatud ja neil ei pruugi alati õigus olla. Samas ei ole allakirjutanu kujunenud asjade valguses kindel, et need professionaalid oleksid professionaalid ka teistes KMH-ga seonduvates valdkondades, näiteks organisatoorne töö, mille tulemusena on ka aruandesse sisse sattunud ebaõiged andmed, mille olemasolu on ka ministeerium tunnistanud. Universaalseid professionaale on tänapäeval äärmiselt väheseks jäänud ning on sisuliselt spetsialiseerunud erialaste ja organiseerivate valdkondade vahele. Organisatoorse eeltöö ja algandmete süsteemse ning organisatoorsete andmete mitte just adekvaatse kogumise ning koostöö korraldamise osas on allakirjutanu küll arvamusel, et see pole just kõige paremini tehtud. Samas võib see olla kantud vastava õigusliku baasi ebapiisavusest, isiklike kogemuste või isikuomaduste puudulikkusest, samuti sellest, et ollakse harjunud sellega, et kohalikud elanikud „ei sega“ ennast asjade käiku. Võib olla ei ole ministeerium teadlik sellest, et käesolevaks ajaks on maasoolast kohalike elanike ühendanud küladesse elama ka küllalt palju haritud ja kogemustega isikuid, kes töötavad või on töötanud küllaltki erinevatel ametikohtadel. Nende teadmised ja põliste elanike teadmised sünteesis annavad väga suure positiivse sünergia, mida ministeerium on kahjuks alahinnanud ja/või ei ole osanud rakendada.
- 2.42 Käsitletava vastuse punkti 13 osas on allakirjutanud avaldanud soovi ja avaldab selleks ka praegu soovi saada teada, **kus on avaldatud ja kättesaadavad KMH seisukohalt väidetavalt tähtsust omavad uurimistööd ja analüüsid, mille tulemusi aruanne väidetavalt sisaldab.** Allakirjutanu juhib siinjuures ministeeriumi tähelepanu asjaolule, et arutelul kinnitasid KMH koostajate ja/või ministeeriumi esindajad, et mitmed KMH-s nimetatud või KMH suhtes tähtsust omavad uurimistööd ja analüüsid on kas tegemata või on need lõpetamata. Seda on allakirjutanu nõus kasvõi vande all tunnistama.
- 2.43 Ebakohaseks peab allakirjutanu käsitlevas punktis viidatud ühe äriühingu väidetavale ärihuvile. Ka allakirjutanu ei välista võimalust, et KMH on koostatud kellegi ärihuve silmas pidades või teenides neid huve. Pigem on küsimus selles, kui pika aja jooksul need välja tulevad. Loomulikult loodab allakirjutanu kogu südamest, et ta eksib selles osas. Paraku on lähiajaloo kulgu toetamas küll vastupidise tõenäosust.
- 2.44 Vastuse punktis 14 on ministeerium väitnud, et allakirjutanu oluliselt mõjutada võiva tegevuse läbiviimist on käsitletud 1.vastuse punktis 3. Allakirjutanu on seisukohal, et see käsitus ei olnud allakirjutanu jaoks piisav ja ta ei saanud kõigile teda huvitatavatele küsimustele vastuseid. Küll jäi aga seal kestma mulje, nagu oleks kalamöödapääsu viigi rajamine juba ära otsustatud.
- 2.45 Punktis esitatust jääb allakirjutanule arusaamatuks, **kes on käsitletav ministeeriumi poolt läbirääkimisteks volitatud isikuna ning millal võimalikud läbirääkimised algavad.**
- 2.46 Omapäraselt ja teatud mõttes ähvardavalt mõjub käsitletava punkti osa, mille kohaselt juhul, kui mõne paisuomanikuga (?) kokkulepet ei saavutata, siis lülitatakse see pais investeeringu projektist välja ning raha suunatakse teistele objektidele. Allakirjutanu saab aru, et tegemist on euroliidu rahade jagamisega ning juhul kui seda ei oleks saadud või kui ei saada seda, siis jätkab ministeerium oma senist tegevusetust paisude ja jõgede korras hoidmiseks veel järgmised 30 või enam aastat. Kas see tähendab ministeeriumi suutmatust iseseisvalt täita talle asetatud eesmärgid? Omapärane on aga viidatud lause paisuomanikuga kokkuleppe saavutamise kontekstis. Allakirjutanule teadaolevalt kuulub Loobu pais riigi bilanssi, eeldatavasti keskkonnaministeeriumi kaudu. Ministeerium peab iseendaga läbirääkimisi? Või on

siiski peetud silmas ka kavandatavate tegevustega seotud või puudutavate kinnistute omanikega kavandatavaid läbiraakimisi? Ministeerium on nimetanud ka seda, et kui paisudele eraldatavaid rahasid ei kasutata, siis peavad paisuomanikud (s.o Loobu paisu puhul riik) tagama kalade juurdepääsud omade vahendite arvelt. Kas ei või aga tulla ka sellist olukorda, kus kavandatavad tegevused avaldavad hoopis kahjulikke tagajärgi või jäävad ilma eeldatud tulemusteta ning euroliit hakkab raha tagasi nõudma? Ehk on siiski otstarbekam teha kõik mõistlikkust ja tulemuslikkust kõige enam tagavad tegevused. Järsku on tegemist hoopis olukorraga, kus euroliit soovib nn kalade suguelu arendamise sildi all likvideerida Eestis ära potentsiaalse taastuva energia tootmiseks vajaliku baasi paisude näol ning elektrituru avanemisel Eestis saavad mingid tumedad energiahiid suruda Eestile peale oma mängureegleid ja hindasid. Ka selle variandi puhul on lõppkannatajaks tavainimene. Allakirjutanule oleks päris huvitav teada, kas ministeerium on arvestanud ka selle võimalusega, et kogu see paisude väidetava kahjulikkuse propageerimine ning nende likvideerimise väidetava otstarbekuse kultiveerimine läbi KMH ja avaliku arvamuse kujundamise tööriistade, teenib tegelikult euroliidu energiahiidude pikemaajaliste plaanide täitmist.

- 2.47 Vastuse punktis 15 väitis ministeerium, et Kadrina valda on projekti läbiviimisest ja on taotletud tingimusi projekti koostamiseks. Tõepoolest on KMH-ga seotud isikute poolt taotletud projekteerimistingimusi, mida vald on ka „Arbavere“ paisu osas andnud. Küll ei näe aga allakirjutanu projekteerimistingimusi Loobu paisu osas. Samuti ei ole allakirjutanu saanud võimalust tutvuda Kadrina valla seisukohaga KMH aruande projekti või muude sisuliste materjalide osas. Projekteerimistingimuste andmist ei saa kuidagi lugeda valla poolse sisulise hinnangu andmiseks. Seega puudub KMH-s vastav Kadrina valla seisukoht, ometigi tuleb seda pidada oluliseks dokumendiks KMH-s. Sisuliselt tegemist olukorraga, kus KMH koostajad ei ole esitanud vallale koostatud KMH materjale tutvumiseks ja seisukoha võtmiseks. Ehk tuleb siit ka puudulik jõe, kui terviku, käsitlemata jätmise põhjus.
- 2.48 Teisena nimetatud Kuusalu valla nn kooskõlastuskirjaga tutvudes tuvastas allakirjutanu, et see on dateeritud 2006.aasta 31.mai kuupäevaga, seega oluliselt enne KMH aruande valmimist ja arutamiseks esitamist. Ka käsitletava kirja puhul on sisuks „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamise“ projekti materjalide kooskõlastamine, mitte sisulise hinnangu või arvamuse andmine. Allakirjutanu arvates erineb kooskõlastatud materjalide nimetus käsitletava KMH nimetusest. Seega puudub ka selgus, mida Kuusalu vald on kooskõlastanud. Samas saab allakirjutanu kindlat väita, et ka Kuusalu vald ei ole saanud võimalust tutvuda KMH materjalidega ja aruandega, sest seda ei ole neile esitatud. Ka Kuusalu vald ei ole esitanud omapoolseid kirjalikke seisukohtasid KMH projekti ja arvamuse osas, mistõttu leiab allakirjutanu, et KMH-l puuduvad olulised dokumendid.
- 2.49 Ministeerium väitis, et tema poolt käsitletavast allakirjutanu 2.kirja punktist ei selgu, milliseid konkreetseid täiendavaid tegevusi allakirjutanu projekti koostajatelt ootab ning paluti võimaluse korral need täpsustada. Ka punktis 16 palub ministeerium allakirjutanul täpsustada, milliseid tegevusi allakirjutanu projekti koostajatelt ootab. Allakirjutanu saab seda teha vaid ministeeriumi poolsete vastuste põhjal, mida allakirjutanu käesolevas ka käsitleb. Konkreetsemad ettepanekud või nägemused on esitatud käesoleva kirja kolmandas osas. Käesoleva punkti käsitlemise kontekstis **ootaks allakirjutanu, et projekti koostajad taotleksid asjakohased kirjalikud seisukohad KMH osas nii Kadrina kui ka Kuusalu vallalt.**
- 2.50 Allakirjutanu tänab ministeeriumit heade sõnade eest 2.vastuse lõpus. Kahjuks ei oska allakirjutanu teist moodi tegutseda, seda enam siis, kui mingi tegevus või kavandatud tegevus puudutab allakirjutanut. Õnneks on allakirjutanu suutnud ka korraldada oma tööd selliselt, et ta saaks seda teha. Enamusel asjast huvitatud eraisikutest see võimalus puudub. Kui arvestades allakirjutanu enda ajakulu, siis on küllaltki arusaadav, miks seda ei tehta, sest vastav tegevus on kahjuks olnud kontsentreeritud äärmiselt lühikesse aega. Koos käesoleva materjaliga on allakirjutanul kulunud käsitletava temaatikaga seonduvalt aega vähemalt 81 (kaheksakümmend üks) kvalifitseeritud tundi.
- 2.52 Ministeeriumi 2.vastusele oli lisatud Kadrina vallavalitsuse kiri, millega anti projekteerimise lähtetingimused, mis väljastati aga Arbavere paisule mitte Loobu

paisule. Omapäraseks peab allakirjutanu nimetatud materjalis seda, et tammist ülesõit olemasoleval suunal peaks olema võimalik ainult väikeautodele. Kuid kas sellega ei kaasne ka vastava tammi juurde viima senise karjatee muutmise sõiduteeks koos sellega kaasnevate kulutuste ja kohustustega? Kuna projekteerimistingimuste väljastamist ei saa samastada KMH sisulise kooskõlastamise ja ettepanekute tegemisega, siis on mõistetav ka see, millist ministeeriumi poolt esitatud alternatiividest Kardina vallavalitsus pooldab.

- 2.53 Lisaks eelnimetatule on ministeeriumi 2.vastusele lisatud ka kuuel leheküljel asuv KMH aruande projekti 2007.aasta 14.jaanuaril toimunud avaliku arutelu koosoleku protokoll. Allakirjutanu, kes omab piisavaid kogemusi protokollide koostamisel, konstateerib, et esitatud protokoll on küllaltki eklektiline. Rohkesti leidub protokollis kohalviibinud isikute küsimusi, mis osaliselt on jäänud ilma vastuseta. Näiteks allakirjutanu enda osas võib tuvastada, et protokollis on kajastatud 11 küsimust/seisukohta, millele allakirjutanu on saanud 7 vastust. Kommenteerides koosolekut, millelt allakirjutanu oli piiratud ajalimiidi tõttu sunnitud ca kahe tunni pärast lahkuma, leiab allakirjutanu, et koosolek tekitas pigem rohkem küsitavusi ja arusaamatust kui seda oli enne koosolekut. Seetõttu esitas allakirjutanu ka oma kirjaliku pöördumise KMH koostajatele otse ning nende vahendusel ka ministeeriumile. Siiani on allakirjutanu saanud vastused, olgugi viivitusega, üksnes ministeeriumilt. Siit ka küsimus ministeeriumile – kuidas hindab ministeerium oma lepingupartneri tegevusetust kirjalikele pöördumistele vastamata jätmisel ning kas KMH koostaja siiski peab nõuetekohaselt vastama konkreetset talle esitatud kirjalikule materjalile? Allakirjutanu peab konstateerima, et teiste Loobuga seonduvate KMH-de puhul on KMH koostajad korrektset ning üldjuhul vaid väikese ajalise nihkega vastanud talle esitatud kirjalikele pöördumistele ja teabenõuetele.

3. Allakirjutanu täpsustatud seisukohad ning ettepanekud KMH osas

- 3.1 Lähtuvalt allakirjutanu poolt KMH-ga seonduvate materjalide ning ministeeriumi poolt allakirjutanule esitatud kirjalike vastustega tutvumisel kujunenud nägemusest ja sisukohtadest, esitab allakirjutanu alljärgnevalt oma täpsustatud seisukohad ja ettepanekud seoses KMH-ga.
- 3.2 Allakirjutanu on seisukohal, et KMH koostamist reguleeriv õigusnormistik ei taga haldusmenetlusele omaste põhimõtete ja normide ning nn hea halduse tulemuslikku toimimist. Kohati esinevad regulatsioonis õiguslikud tühimikud, lüngad ja vastuolud haldusmenetlust reguleerivate üldseadustega (põhiseadus, HMS). Selle tulemusena ei ole nõuetekohaselt tagatud allakirjutanu ning teiste KMH-ga seonduvate asjaomaste isikute põhiseaduslike õiguste tagamine (näiteks põhiseadusest tulenev regulatsioon, mille kohaselt ei tohi isiku õigusi piirata teisti kui seaduses sätestatud alustel ja korral; samuti allakirjutanu õigus heale haldusele; allakirjutanu õigustatud ootus selles, et haldusorganid ja ametiisikud kasutavad neile õigusaktides antud õigusi õiguspäraselt ning demokraatlikule riigikorrale omaselt ja ei riku või piira õigusvastaselt ja alusetult allakirjutanu õigusi piiramata jms). Kuna allakirjutanu on jõudnud põhjendatult järeldusele, et keskkonnamõjude hindamisega seonduv regulatsioon ei ole kohane ja ei vasta osaliselt Eesti õigussüsteemile ha demokraatlikule väärtustele omastele põhimõtetele ning heale haldusele, siis on allakirjutanu üheseks ettepanekuks ministeeriumile astuda asjakohaseid samme vastava õigustühimiku ja/või kollisiooni likvideerimiseks. Vastasel juhul jätkub, kuni esimese reaalse õigusvaidluseni isikute õiguste rikkumine, millega ülima tõenäolisusega kaasneb vastava isiku poolt esitatava kaebuse rahuldamine ning samuti ka riigivastustuse seaduse alusel esitatava tsiviilkahjunõude rahuldamine. Võimalikud spekulatsioonid a la kes see ikka vaidlustab või kohtuveskid jahvatavad aeglaselt on siinjuures relevantset, sest ministeerium riigiasutusena peab tagama oma valdkondade nõuetekohase ja õiguspärase regulatsiooni.
- 3.3 Arvestades puudulikku regulatsiooni, on allakirjutanule jäänud arusaamatuks, milliste KMH-ga seonduvad haldusaktid ja/või toimingud on allakirjutanal võimalik selleks ettenähtud korras vaidlustada ning milline on vastava vaidlustamise kord ja tähtajad. Mäletamist mööda väljendas ministeerium oma kirjalikes vastustes seisukohta, et KMH-d ei saavtuki vaidlustada, kuna KMH iseenesest ei rikkuvat allakirjutanu õiguseid. Allakirjutanu saab seega aru, et KMS on vastavate õiguste ja kohustuste

tekkimise aluseks vajaliku akti kehtestamise eeltoiminguks, mille tulemusest sõltub oluliselt nii erinevate aktide vastuvõtmine kui ka riigi ja Euroopa Liidu rahaliste vahendite eraldamise üle otsustamine ning vastavate vahendite kasutamise otstarbekuse üle järelevalve teostamise tagamine. KMH on seega üks olulisemaid materjale KMH-ga seonduvate tegevuste teostamise otsustamisel ja selleks eraldatud rahaliste vahendite saamisel. Kuid samas on allakirjutanu teadaolevalt võimalik ka toiminguid vaidlustada. Eeltoodust tulenevalt huvitab allakirjutanut see, mida ja kuidas saab allakirjutanu KMH kontekstis vaidlustada. Samuti on allakirjutanu aru saamata, millised on KMH-ga seonduvad vaidlustamise viisid ja allakirjutanu sellekohased õigused. Jällegi ilmselge tõendus ebapiisavast õiguslikust regulatsioonist, millega oluliselt rikutakse allakirjutanu õiguseid.

- 3.4 Käesoleva materjali eelmises punktis nimetatud olukord riivab KMH kontekstis ka allakirjutanu õiglustunnet ja õigusi. Allakirjutanu kaldub põhjendatult arvama, et ministeeriumil on väga hästi teada, milliseid allakirjutanu õigusi võib KMH-ga seonduv tegevus ja toimingud rikkuda ning oma kirjalikes vastustes ministeeriumi poolt esitatud soov saada seda teada allakirjutanut, tundub olevat pigem selline pisike kius. Allakirjutanu on ka omapoolsetes kirjades vastavat teemat puudutanud. Näiteks rikub kavandatav võimalik rasketehnika läbi allakirjutanu kuuluva kinnistu viimine allakirjutanu omandiõigust ja suurima tõenäosusega kahjustab allakirjutanu kuuluvat vara (kergliikluseks ette nähtud teed ning nende konstruktsioonid jms). Arvestades asjaolu, et allakirjutanu kuuluval kinnistul paiknevad ehitused on kinnistule paigutatud avatuna Loobu paisjärve ja jõe poole, siis on vist ilmselge, et KMH raames kavandatavad tööd riivavad ja rikuvad allakirjutanu olemasolevat kaunist vaadet. Allakirjutanu on rääkinud ka nii KMH tegevusega kaasnevast tõenäolisest müra ja lõhna talumise faktoritest, mille kestvust ja ulatust KMH ei käsitle. Arvestades asjaolu, et allakirjutanu puhul on tegemist n.ö kodukontoris töötava ning põhiliselt mõttetööga tegeleva inimesega, siis on arusaadav, et lõhn ja müra ei ole just kontsentreerumist võimaldavad faktorid. Kindlasti avaldab see negatiivset mõju ka allakirjutanu juures töös asjus käivatele koostööpartneritele ja klientidele. Lisaks allakirjutanu tekitatava stressi ja pingega tekitavad KMH-ga seonduvad tööd ja nendega kaasnev stressi ja pingeid allakirjutanu koduloomades. Samuti ei ole just eriti tõenäoline, et vastavate tööde teostamisel tuleksid allakirjutanu pereliikmed ja sõbrad/tuttavad allakirjutanu maakodusse, seega kannatavad oluliselt ka allakirjutanu peresuhted ja sotsiaalne elu. Kindlasti on vastavaid negatiivseid mõjusid veel teisigi, kuid esialgu piirduks allakirjutanu vaid eelmainituga. Allakirjutanu on seisukohal, et ta on selgelt ja arusaadavalt esitanud oma seisukohad selles osas, et KMH-ga seonduv projekt ja asjakohased tööd avaldavad olulist negatiivset mõju allakirjutanu varale, kinnistule, elustiilile, samuti sotsiaalsele suhtlemisele ning pere- ja tööelule.
- 3.5 Allakirjutanu arvates ei ole isegi küsimust selles, et loodust ja keskkonda tuleb suhtuda säästlikult. Kuna iga muutus algab igast üksikisikust, siis saab allakirjutanu konstateerida, et ta on keskkonnahoidlikku ja säästliku lähenemist viljelenud juba palju aastaid. On fakt, et paisjärv on vaja puhastada sellesse juba üle 31 aasta kogunenud setetest ja saastast. On äärmisel kahetsusväärne, et ministeerium ei ole suutnud seda viimase 15 aasta jooksul teha.
- 3.6 Allakirjutanu on seisukohal, et mistahes loodukaitse ei saa olla üksikmeetmete stiihiline jada vaid selleks peab olema terviklik ja süsteemne kava, mis arvestaks komplekselt kõiki võimalikke keskkonnamõjusid ja olulisi keskkonnamõjusid, et ei tekiks tasakaalustamata arengut, mis võivad viia drastiliste ja pöördumatute tagajärgedena. Sealjuures ei saa eelistada ühte keskkonna komponenti teisele vaid arenda tuleb tasakaalukalt. Ettevaatlik peaks allakirjutanu arvates olema eriti ettevaatlik nn kampaaniakorras korraldatavate ja kontekstist väljakistud üksikprobleemide lahendamisega, mis ilma komplektse ja tervikut arvestava nägemuseta võib keskkonnale tuua pigem kahju kui kasu. Keskkonda ei saa muuta paremaks aastatega, kuigi vaid ühe sündmusega võib keskkonnale tekitada olulist ja pöördumatut kahju. Keskkonna taastamine saab toimuda eelkõige loomulikul teel, mis kahjuks võib aega võtta aastaid ja/või aastakümneid. Käesoleva KMH puhul tekkis allakirjutanal vist mitte kõige parem võrdlus nn kolhoosiaja künnivolinikega, kes samuti arvasid teadvat seda kuidas külvata ja hooldada põldu, omamata selleks mingeid reaalseid kogemusi või teadmisi. Keskkonnaga ei saa teha nalja vaid selle

tõttu, et keegi N Liidust või E Liidust arvab seda õige olevat. Keskkond oskab teha vastu sellist nalja, et enam ei olegi naljakas. Sellest ka allakirjutanu ettepanek ministeeriumile – KMH on vaja muuta natuke põhjalikumaks ja süsteemsemaks, konkreetsemaks ning terviklikku ja arusaadavat ettekujutust võimaldavaks.

- 3.7 Allakirjutanu ei poolda paisude lõhkumist, kuna leiab, et mitte paisud ei ole kujunenud olukorra põhjusteks ja kalade Loobu jõest võõrdumise põhjusteks vaid aastakümneid kestnud jõe ja paisjärve hoolduseta jätmine. Sama taktikat ja/või käitumisnormi on viimase 15 aasta jooksul kahjuks kasutanud ka II Eesti Vabariigi valitsusasutused ja haldusorganid. Alakirjutanu on käesolevas materjalis käsitlenud ka Euroopa Liidu lähiaja otsustusi taastuenergia osakaalu suurendamiseks liikmesriikides. Hüdroenergia on üheks oluliseks taastuenergia liigiks, millele näiteks on tervikuna rajatud Läti Vabariigi energiasüsteem oma põhiosas. Miks peaks Eesti Vabariik likvideerima oma sajandeid kestnud paisud ja jätta ennast tulevikus ilma reaalsest võimalusest taastuenergia saamiseks? Loobu pais näiteks ei ole kinni külmunud isegi mitte kõige karmimal talvel. Allakirjutanu on arvamusel, et kaasajal peaks olema juba ammu välja töötatud tehnoloogiad HEJ-de jaoks, mis minimeerivad kalade sattumist HEJ turbiinidesse. Seega peaks olema võimalik saavutada nii HEJ säilimine ning miks ka mitte juurde tekkimine kui ka kaladele ohutu liikumise tagamine. Ehk tasuks vaadata siinjuures ka sellele, kuidas on Norra Kuningriigis vastavad asjad korraldatud. Alati on ju lihtsam lõhkuda, kui rajada uut või leida uuenduslikud lahendused probleemidele.
- 3.8 Kuna allakirjutanu peab ainuõigeks keskkonnakahjustuste mõistlikku likvideerimist, siis on allakirjutanu, sarnaselt teiste Loobu piirkonna kohalike elanikega, pooldanud modifitseeritud 6. variandi kasutamist. Vastavat temaatikat on allakirjutanu käsitlenud pikemalt ka käesolevas materjalis. Allakirjutanu nägemuses puhastatakse Loobu paisjärv lõpuks ometi sinna 31 aasta vältel kogunenud setetest ning kohendatakse ja parandatakse paisjärve kaldaid. Parandada on vaja ka paisu tammi vasakpoolset osa ja tammi pealset konstruktsiooni. Seega oleks võimalik kogu paisu ja paisjärvega seonduvad töö korraldada olemasolevaid logistilisi võimalusi kasutades, mis vasakul kaldal on oluliselt parem kui paremal kaldal. Allakirjutanu peab otstarbekaks ka kamberkalapääsu või kalatrepi rajamist jõe vasakusse külge. Sealjuures teeb allakirjutanu ka ettepaneku rajada see raudbetoonelementidest, mille paigaldamine ning edaspidine võimalik demonteerimine on monoliitbetoonist konstruktsioonist oluliselt lihtsam, vähem aeganõudvam ja kindlasti ka odavam. Käsitletava variandi 6 kasutamise kasuks räägib ka asjaolu, et viimase 10 aasta vältel on suvel vett olnud minimaalselt. Näiteks käesoleval kevadel ei ole saanud tammiluukide laudu isegi mitte vähemaks võtta, samas kui igakevadiselt võetakse tammi ca 2 meetri võrra vähemaks. Kohalike elanike ja allakirjutanu arvates ei tohiks tammi kevadel ja sügisel avada kauemaks kui ca kaheks nädalaks kevadel ja kaheks nädalaks sügisel. Vastasel juhul on üpris tõenäoline vee üldine vähenemine ning suur tõenäosus jõe osaliseks kuivamiseks, nagu on see juhtunud Loobu lisajõe Läsna jõega. Samuti ei ole välistatud mõju paisjärve läheduses paiknevatele kaevudele. Allakirjutanule, kellele kuuluv kinnistu paikneb küla kõrgemal kohal, on tuttav olukord, kus kuumal ja vähese veega suvel on üks kaevudest ära kuivanud. Kindlasti peaks KMH ette nägema paisu ja paisjärve regulaarse puhastamise nõude, et järgmist puhastamist ei peaks ootama 30 aastat.
- 3.9 Realiseerides käesoleva materjali eelmises punktis nimetatut tegelikkusesse, on sellega allakirjutanu arvates loodud õiged eeldused ka kalade võimaliku Loobu jõele tagasi tulemiseks. See, kas sedasi ka läheb, seda näitab aeg.
- 3.10 Allakirjutanu peab vajalikuks KMH-s asjakohaste suuniste ja meetmete fikseerimine keskkonna säästmiseks ning Loobu jõe ja paisjärve korrashoidmise tagamiseks, et senisest ei suureneks hoolimatute inimeste poolt jõe ja paisjärve ümbruse reostamine ning ideaalse asjade kulu ning inimeste keskkonnateadlikkuse kasvu kaudu minimeeruks.
- 3.11 KMH-st ei leidnud allakirjutanu Tallinn-Narva maanteetrassi keskkonnamõjusid Loobu jõele. Samas on see allakirjutanu arvates oluline keskkonnamõjutaja. Siit ka ettepanek – käsitleda KMH-s kõiki keskkonnamõjusid ning olulisi keskkonnamõjusid

ning kavandada asjakohased meetmed ja negatiivseid mõjusid leevendavate meetmed.

3.12 Allakirjutanu on jäänud arusaamatuks, miks käsitletavast KMH projektist on jäänud välja Undla pais ja sellega seonduv. Selles osas palub allakirjutanu ministeeriumilt selgitust. Samuti ootab allakirjutanu vastuseid käesolevas materjalis allakirjutanu poolt tõstatatud seisukohtadele, küsimustele või järelepärimistele vms.

Kokkuvõtteks on allakirjutanu arvamusel, et on loodetavasti suutnud edastada ministeeriumile kõik asjakohased nägemused, seisukohad ja ettepanekud seoses KMH-ga. Kindlasti võis ka midagi allakirjutanu käsitlusest välja jääda, kuid ehk oli see väheolulisem. Samas on allakirjutanal alati võimalik esitada näiteks märksõnadena KMH-ga seonduvaid tähelepanujuhtimisi.

Arvestades sellele teemale kulutatud aega, on allakirjutanal põhjendatud ootus selles, et ministeerium informeeriks nii allakirjutajat kui ka teisi piirkonna elanikke edasistest tegevustest seoses KMH-ga ning võimalike reaalsetest tegevustest. Loomulikult eeldab allakirjutanu, et seda tehakse võimalikult varakult, et ka allakirjutanal oleks võimalik oma tegevusi/toimetusi korraldada.

Lõpetuseks tänab allakirjutanu ministeeriumit mahukate vastuste esitamise eest ning loodab, et ka käesoleva materjali ministeeriumi poolne läbitöötamine ei osutu ülejõu käivaks.

Edu ja jõudu soovides

Arvi Lundver
Kõrtsi talu peremees
Loobu küla, Kõrtsi talu
GSM: +372 50 34 352

Hr. Arvi Lundver
Kõrtsi talu, Loobu küla
Viitna sidejaoskond
45202, Kadrina vald
Lääne-Viru maakond

Teie: 11.04.2007
Meie: .05.2007 nr 11-2/

Vastus Hr Arvi Lundverile ÜF TA projekti „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine“ Loobu jõel paiknevatele Joaveski HEJ ja Loobu paisudele kalapääsude rajamise KMH aruande kohta

Vabandame veelikord, et Teie esimesele kirjale vastus viibis ning vabandame, et ka kolmas vastus jõuab Teieni väikese viivitusega.

Käesolevas kirjas saame Teile vastata neile küsimustele, mis puudutab Loobu jõe KMH-d, mitte aga lahendada probleeme, mis on seotud riigi haldussuutlikkusega, EL rahakasutuse korra ning poliitikaga ega ka keskkonnamõju hindamisega seotud seadusandlusega. Samuti Eesti riigi poliitika ega ühiskonna probleemid ei ole olnud antud KMH arutelu teema.

Järgnevalt leiate vastused oma küsimustele:

1.Oma kirjas viitate, et KMH-ga seonduvalt ei ole või on mittenouetekohaselt kohaldatud haldusmenetlusele omaseid reegleid ja üldtunnustatud põhimõtteid ning hea halduse tava. Keskkonnaministeerium on veendumusel, et KMH menetlus on läbiviidud vastavalt KeHJS ja HMS sätetele.

ÜF TA projekti 2003/EE/16/P/PA/012 „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine“ keskkonnamõjude hindamine algatati 24.04.2006 keskkonnaministri käskkirjaga nr 504. Keskkonnaministeerium teatas keskkonnamõju hindamise algatamisest ja keskkonnamõju hindamise programmide avalikustamisest 12. mail 2006. a väljaandes Ametlikud Teadaanded ja 16. mail ajalehe Postimees kaudu. Vastav teade saadeti lihtkirjaga 18. mail 134 isikule – tõkestusrajatiste omanikele, MTÜ-le Eesti Veskiarvamu, Keskkonnainspeksioonile ning kavandatava tegevuse mõjupiirkonda jäävatele maavalitsustele ja kohalike omavalitsuste üksustele. Projektist ning algatatavatest keskkonnamõju hindamistest teavitati ka televisiooni vahendusel – 27. mail saates „Rohelised uudised“.

KeHJS § 2 lõige 2 sätestab, et KeHJS ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi. KeHJS § 12 lõike 1 punkti 1 kohaselt tuleb KHM algatamisest teavitada liht- või tähtkirjaga menetlusosalisi ning samuti avalikustada teade algatamise kohta ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Arvestades asjaolu, et KeHJS on eriseadus HMS suhtes ning HMS sätteid kohaldatakse üksnes juhul, kui KeHJS on teema reguleerimata, siis ometi otsustati KMH algatamisest teavitada laiemalt kui KeHJS seda ette näeb.

HMS § 31 lõike 1 punkti 1 alusel võib teade avaldada üleriigilise levikuga ajalehes ja väljaandes Ametlikud Teadaanded, kui dokument on vaja kätte toimetada enam kui

sajale isikule. Selline laiem teavitamine andis võimaluse, et isikud kelle puutumust asjaga ei olnud võimalik kindlaks teha, said samuti teavet projekti ning sellega seotud asjaolude kohta.

Keskkonnamõju hindamise algatamise otsusega ja muude asjakohaste dokumentidega oli võimalik tutvuda Keskkonnaministeeriumi veeosakonnas. Keskkonnamõju hindamise programmidega oli võimalik eelnevalt tutvuda: 1) Keskkonnaministeeriumi veeosakonnas ruumis 415, 2) Keskkonnaministeeriumi veebilehel <http://www.envir.ee/91619>; 3) AS-is Maves, 4) Programmide avaliku arutelu avalikustamiskohtades. Ettepanekuid ja vastuväiteid programmide kohta ning küsimusi sai esitada programmide avaliku arutelu kohtades kahe nädala jooksul enne programmide avalikku arutelu ning avalikul arutelul koosolekul. Ka Keskkonnaministeeriumile ja AS'ile Maves esitatud märkustega arvestati.

Haldusmenetluse seaduse § 48 lõike 1 alusel pannakse taotlus õigusakti andmiseks ja õigusakti eelnõu koos seletuskirjaga avalikkusele tutvumiseks välja, tagades avalikkusele nimetatud dokumentidega tutvumise võimaluse vähemalt kuni ettepanekute ja vastuväidete esitamise tähtaja lõpuni. Paragrahvi 49 lõigete 1 ja 2 kohaselt huvitatud isikul ja isikul, kelle õigusi võib avatud menetluse korras antav õigusakt puudutada, on õigus määratud tähtaja jooksul esitada menetlust läbiviivale haldusorganile eelnõu või taotluse kohta ettepanekuid ja vastuväiteid. Haldusorgan määrab ettepanekute ja vastuväidete esitamiseks tähtaja, mis ei või olla lühem kui kaks nädalat väljapaneku algusest arvates. Kui menetluse algatamisest teatatakse pärast väljapaneku algust, ei või tähtaeg olla lühem kui kaks nädalat teatamisest arvates. Käesoleval juhul on haldusmenetluse seaduse § 48 lõikega 1 sätestatu vastu eksitud – kuigi programmide avalikustamise teate kohaselt oli kõigil isikutel võimalik esitada märkusi ja küsimusi programmi kohta kahe nädala jooksul enne programmide avalikku arutelu, oli tulenevalt asjaolust, et kirjalik programmide avalikustamise teade saadeti alles 18. mail, isikutel võimalik esitada märkusi lühema ajaperioodi jooksul. Samas keskkonnamõju hindamise programmide täiendamisel ja parandamisel arvestati ka nende märkuste ja ettepanekutega, mis esitati programmide kohta paari nädala jooksul pärast nende avalikku arutelu.

Seega ei saa nimetatud eksimust lugeda oluliseks, kuna kõik isikud kes soovisid märkusi esitada, selle võimaluse ka said.

Keskkonnamõju hindamise programmi kohta kirjalikult esitatud ettepanekutele, vastuväidetele ja küsimustele saadetud vastustes on esitatud, kas arvestatakse tehtud märkustega või mitte, kuigi iga kord ei ilmne põhjalikud selgitused selle kohta, mis programmi punkti konkreetselt täiendati, kuid programmide lugemisel on lihtne tuvastada, millises punktis tehtud ettepanek on arvesse võetud. Selleks, et ettepanekud esitanud isikutele anda teavet nende esitatud märkustega arvestamise kohta, on järgnevalt analüüsitud programmi täiendamise ettepanekutega arvestamist.

17.11.2006 käskkirjaga nr 1256 kiideti heaks keskkonnamõju hindamise programmid, kuna programmid vastasid KeHJS § 13 nõuetele. Programmides on esitatud kavandatava tegevuse kirjeldus ja eesmärk ning keskkonnamõju hindamise käigus analüüsitavate alternatiivsete lahenduste kirjeldus. Antud on teave keskkonnamõju hindamisel kasutatava meetodika kohta, nimetatud on eeldatavalt mõjutatavad keskkonnaelemendid ning mõjuala. Nimetatud on arendaja ja esitatud eksperdirühma koosseis. Programm sisaldab ajakava. Programmid on ka piisavad kavandatavate tegevuste (ja alternatiivide) keskkonnamõju hindamiseks.

Eelpoolöeldust tulenevalt ning tuginedes HMS ja KeHJS vastavatele sätetele saame asuda seisukohale, et KMH menetluse käigus ei ole rikutud kehtivaid õigunorme.

2. Asjakohasteks suunisteks ehitustööde teostajale on seisukoht, et väljakaevatavat materjali ei saa ladustata paisjärve kallastele ja see tuleb minema vedada. Jääme endiselt seisukohale, et materjali konkreetne kasutusotstarve selgitatakse olenevalt ehituse ajal piirkonnas olevast vajadusest lähtuvalt.

3. Loobu jõgi paikneb Lääne-Viru maakonnas ja kuulub Ida-Eesti vesikonda ning Viru alamvesikonda. Viru alamvesikonna veemajanduskavade koostamist koordineerib aga Ida-Virumaa keskkonnateenistus. Ida-Virumaa veemajanduskava on kinnitatud ning sellega saab tutvuda järgmisel aadressil: www.envir.ee/219405. Lisaks saab veemajanduskavade koostamisest lähemalt lugeda Keskkonnaministeeriumi kodulehelt aadressil: www.envir.ee/vmk.

Mis puudutab Loobu jõe saastamise vältimise ettepanekuid ning regionaalseid veemajanduskavu, palume Teid pöörduda Ida-Virumaa Keskkonnateenistusse Madli Sarv'e poole (tel. 3324427). Regionaalsed keskkonnateenistused 15 maakonnas on nn. käepikendused peamajale Tallinnas.

4. Vastavalt KeHJS seadusele peab KMH aruanne vastama kinnitatud programmile ning vastama nimetatud seaduse § 20 lõikele 1 ulatuses mida programm nõuab.

5. 15. detsembril 2004. a. kinnitas Riigikogu „Kütuse- ja energiamajanduse pikaajalise riikliku arengukava aastani 2015“, mis muuhulgas annab ka suuniseid taastuenergia eesmärkide osas Eestis. Vastavalt eelpool nimetatud arengukavale on Eesti kütuse- ja energiamajanduse üheks strateegiliseks eesmärgiks saavutada aastaks 2010 taastuenergia osakaaluks 5,1% brutotarbimisest. Elektriturseaduse tähenduses on taastuvad energiaallikad vesi, tuul, päike, laine, tõus-mõõn, maasoojus, prügilagaas, heitvee puhastamisel eralduv gaas, biogaas ja biomass. Seega hüdroenergia on üks paljudest taastuenergiaallikatest. Varem nimetatud arengukavas on välja toodud hüdroenergeetika, mille tehniliselt rakendatavaks koguressursiks on ca 40 MW. Seega hüdroenergia potentsiaal kõige optimistlikumate arvutuste järgi moodustab ca 38% taastuenergeetikast. Hetkel tegeletakse tasuvusanalüüside tegemisega, mis puudutab hüdroenergeetika edasist arendamist Eestis. Soovime siinkohal veel lisada, et seoses kliima soojenemisega, on teadlaste poolt täheldatud pinnavee hulga vähenemist Eestis aasta aastalt, mis omakorda muudab küsitavaks hüdroenergia arendamise tulevikus. Mis puudutab setete eemaldamist paisjärvedest ning kalapääsude rajamist paisudele, siis see ei ole riigi ülesanne neil rajatistel, mis kuuluvad eraomandisse.

6. Kalade rände ja kudemisperiood sõltub erinevatest looduslikest tingimustest. Nende esinemise alguse ja lõpu kuupäevi paisu avatuna oleku perioodi oluliseks lühendamiseks ei ole võimalik täpsemalt määratleda. Analoogne põhimõte sisaldub ka Kalapüügiseaduses. Põhimõtte alus tuleneb kalade füsioloogilisest eripärast, millega on Teil võimalik tutvuda vastavat erialast kirjandust kasutades.

Käesolev projekt on suunatud Loobu jõe hea seisundi saavutamiseks EL Veepoliitika raamdirektiivi mõistes. KMH koostajad on looduskeskkonnale parimaks lahenduseks pidanud paisutuse ja paisjärve likvideerimist (variant 1). Sotsiaalse komponendi lisamisega võrdsustuvad 1 ja 4 variandi (järve puhastamine ja looduslikku tüüpi kalapääsu rajamine) keskkonnamõjud ning projekti maksumuse suurenemine ca 17 milj. krooni võrra. Kamberkalapääsu rajamine ei vähenda oluliselt projekti maksumust, küll aga on oluliselt halvemad elustiku suhtes. Seega ei ole adekvaatne väita projekti olulisest kallutatuses. Kindlasti on loomulik, et niisuguse investeeringu

tegemisel soovitakse realiseerida projekti eesmärki kõige paremini silmas pidavat lahendust.

7.Kobrase ohjamiseks on hetkel väljatöötamisel uus jahinduse arengukava, vana lõppes 2006.a. Mis puudutab kobrastega seonduvaid probleeme siis vastavalt Jahiseadusele §23 lg 4 on jahipiirkonna kasutaja kohustatud likvideerima kopratamid keskkonnateenistuse määratud tähtajaks ja viisil, kui need põhjustavad jahilulukihajustusi. Sama paragrahvi lg 4` ütleb, et maaomanik või valdaja võib likvideerida kopratammi keskkonnateenistuse loal keskkonnateenistuse määratud tähtajaks ja viisil, kui see põhjustab jahilulukihajustusi.

8.Aruande avalikustamisel viidati nii geodeetilistele, geoloogilistele kui elustiku uuringutele, mille tulemused on esitatud eelprojekti ja KMH aruandes. Vastavad uuringud vormistatakse nende sisu ja lõppjäreldusi muutmata eraldi köidetena projekti lõppedes.

9.Paisuomanikega hakkab läbirääkima ning halduslepinguid sõlmima KKM poolt riigihankekorras leitud projektijuhtimisüksus. Orienteeruvalt toimub see k.a. aasta jooksul.

10.Kuusalu vallavalitsuse seisukoht puudutab eskiisprojekti esitatud lahendusi, mille alusel toimus KMH programmi koostamine. Kuusalu vallavalitsust teavitati tähtitud kirjaga (24.01.2007 nr 11-1/8070) KMH avaliku arutelu toimumisest. KMH aruande projekti avaliku arutelu kuulutus ilmus Postimehes 26.01.2007.

KMH aruande avalikustamist reguleerib KeHJS seaduse §'id 16, 17 ja 21. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnujuhtimissüsteemi seaduse § 16 lõige 4 ning § 21 sätestavad KMH aruande avalikustamise teate sisu. Paragrahvi 16 lõike 4 punkti 3 ning § 21 alusel tuleb muuhulgas teada anda KMH aruandega ja muude asjakohaste dokumentidega tutvumise ajast ja kohast. Seadus jätab selles osas vabad käed, et kus oleks võimalik tööga tutvuda. Ainult KMH seaduse § 16 lõige 6 ja § 21 sätestavad, et KMH aruanne ja muud asjakohased dokumendid peavad muuhulgas olema avalikud ka otsustaja (st antud juhul KKM) kodulehel. Haldusorgan peab iga kord kaaluma, kus tuleks materjalid avalikustada, et kõigil huvitatud isikutel oleks võimalik tutvuda. Loobu jõe KMH aruandega oli võimalik tutvuda:

- 1) Keskkonnaministeeriumis (tuba 419, Narva mnt 7a, Tallinn, kontaktisik Tiia Pedusaar, tel 626 0730, e-post tiia.pedusaar@envir.ee);
- 2) AS Maves kontor (Marja 4d, Tallinn, kontaktisik Silver Rüige, tel 656 7300, e-post silver@maves.ee);
- 3) Loobu metskonna kontor, Loobu küla, Kadrina vald, Lääne-Virumaa
- 4) Kuusalu Vallavalitsuses, Kiiu mõis, Kuusalu vald Harjumaa

Lisaks oli/on keskkonnamõju hindamise aruanne ja eelprojekt välja pandud Keskkonnaministeeriumi kodulehel: <http://www.envir.ee/91619>

Lähtudes eelnevast leiame, et kõigil huvitatud isikutel oli võimalus KMH aruandega tutvuda.

Mis puudutab märkust, et Kuusalu ja Kadrina vald ei ole esitanud omapoolseid kirjalikke seisukohtasid KMH projekti kohta, siis KeHJS seaduse § 16 lõike 5 ning § 21 alusel on igal isikul õigus tutvuda KMH aruandega ja muude asjakohaste

dokumentidega, esitada nende kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid. Kõigil oli võimalik ettepanekuid ja märkusi esitada 13. veebruarini.

Lähtudes eelnevast, Kuusalu ega Kadrina vallal ei ole kohustust KMH aruande kohta arvamust avaldada ning ka KKM'il puudub kohustus seda küsida. See on valdade vaba valik, kas nad soovivad KMH protsessis osaleda või mitte ning arvamust avaldada. Kui nad seda teinud ei ole, siis see on nende otsus ning KMH aruandes sellega seoses puudusi pole.

11. Kommentaaride saamiseks Kadrina valla kirjas esitatud seisukohtadele palume pöörduda Kadrina valla poole.

12. Me täname Teid tähelepanekute eest, mis puudutavad KeHJS seadust ja palume Teil esitada parandusettepanekud KKM-i keskkonnakorralduse – ja tehnoloogia osakonda. Mis puudutab KMH aruande vaidlustamist, siis HMS kohast vaiet keskkonnaministri otsuse peale esitada ei saa. KeHJS seadus ei reguleeri enne KMH aruande heakskiitmist vaidluste lahendamise korda.

13. Mis puudutab Teie kinnistult avanevat kaunist vaadet paisjärvele, siis see vaade säilib seni kuni paisuomanik tegeleb paisutamisega. Vastavalt kehtivatele õigusaktidele, ei ole nn. Teisel poolel õigust nõuda paisuomanikult paisu säilitamist kui omanik seda ei soovi. Seega Te saate nautida paisutamisest tekkivat vaadet seni kuni paisuomanik tegeleb paisutamisega. Paisuomanik on nagu iga rajatise omanik, kel on õigus otsustada, kas ta suudab oma vara üleval pidada vastavalt seadustest tulenevatel nõuetel ning õigus rajatis likvideerida kui see osutub ebamõistlikuks koormaks.

Lõpetuseks soovime kinnitada, et me kaalume ja võtame arvesse Teie poolt tehtud märkusi, tähelepanekuid ja parandusettepanekuid. Oleme seisukohal, et paljud Teie poolt ettepanud seisukohad väärivad tähelepanu ning et tõkestusrajatistega seonduv temaatika on väga spetsiifiline valdkond, mis nõuab eelteadmisi aga ka soovi arengutega pidevalt kursis olla. Samas on teemasid, millede suhtes me jääme Teiega eriarvamusele, kuid nii nagu Meie austame Teie õigust oma arvamusele ning veendumustele, eeldame ka Teilt mõistmist.

Leiame et antud KMH kontekstis on teavitamine, ligipääs infole ja diskussioon olnud piisavad ning KMH aruanne on läbiviidud korrektselt lähtudes kehtivatest õigusaktidest ning aruande projekt on koostatud vastavalt kinnitatud programmile ja vastab KeHJS seadusele § 20 lg 1 ulatuses mida programm nõuab.

Täname Teid põhjaliku huvi tundmise eest projekti „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine“ Loobu jõel paiknevatele Joaveski HEJ ja Loobu paisudele kalapääsude rajamise KMH aruande osas.

Lugupidamisega

Indrek Tamberg
Veeosakonna juhataja

Tiia Pedusaar 6260730

Tehnilise abi vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks – JOAVESKI

23.02.2007

Käesoleva töö tegemiseks on EV Keskkonnaministeerium aastal 2005 väljastanud "Lähteülesande". Lähteülesanne (lk 3) hõlmab tehnilise abi projekti "Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine" läbiviimiseks vajalike teenuste ja nõuete kirjeldust. See tähendab, et ette on antud süsteem, meetodika ja ajagraafikud, mida tuleb täpselt järgida. Kui projekti konsultandid on võtnud endale õiguse etteantud lähteülesannet ilma kooskõlastamata muuta, siis on ju kõigile selge, et see projekt ei vasta tulevikus rahastamistingimustele. Lähteülesande punkt 5.2 on tabel teostatavate uuringute ja ajagraafikutega.

Tabelis on ette antud:

- 2.1 Teostatavusuuringu läbiviimine (algus 9 ja lõpp 40 nädal)
- 2.2 Finants-, tulu-kulu- ja majandusanalüüs (algus 20 ja lõpp 40 nädal)
- 2.3 Keskkonnamõjude hindamine (algus 20 ja lõpp 50 nädal)

Punktid 2.2 ja 2.3 on oluline osa projektist, mis peab olema teostatud enne KMH hindamist. Kuna need punktid on täiesti tegemata, siis on KMH aruanne poolik ja hindamise tulemused valed.

Lisaks sooviks teada saada, kus saaks tutvuda:

1. selle projekti käigus tehtud uuringutega (Lähteülesande punkt 2.3)?
2. regulaarselt läbiviidud töökoosolekute protokollidega? Konsultantidel oli kohustus kaasata sinna ka omanikud ja teised huvitatud osapooled.
3. Sindi ja Joaveski tööde teostamise ajagraafikuga? Aruteludel pole seda meile esitatud.

AS MARU

Järvevana tee 5
10132 Tallinn EESTI

Telefon (+372) 6508 800
Faks (+372) 6508 801
e-post: info@maru.ee

Registrikood
10464166

4. Mis põhjustel pikendati projekti kestvust ja kas omanikke, kui asjast huvitatud osapooli sellest ka teavitati?
5. Keskkonnaministeeriumi poolt kinnitatud "võtmeekspertide" nimekirjaga?
6. KMH tutvustamise programmi avaliku arutelu koosolekul 14.06.2006 esitati andmed Joaveski ligi 4 m kose kohta härra Tambetsile. (protokollis millegipärast sellekohane märge puudub). Tõsised kahtlused tekivad "võtmeekspertide" kompetentsuses, kes väidavad (lk 17):

"Lõhe - esineb alamjooksul suudmest kuni Joaveski paisuni (10 km). Kuna Joaveski joastik pole lõhele rändetakistuseks (tõenäoliselt polnud seda ka kunagine Joaveski juga). Kui 3-4 m juga pole rändetakistus, siis miks me neid kalatreppe üldse teeme, sest alla 4 m paisud pole ju ka rändetakistused. Joaveski pole kunagi olnud ilma rändetakistuseta – kosk lammutati, selle asemel ehitati tamm. Järelikult on projekti eesmärk jõe ülemjooksu asustamine uute kalaliikidega, sest rändetakistus on eksisteerinud kogu aeg.

Millised lisauuringud peavad sellise uue olukorraga kaasnema, seda peavad ütlema keskkonnaministeeriumi spetsialistid.

7. Lähteülesandes lk 38 kavandatava tegevuse variandid Joaveski paisul pole vastuolus arengukavade ega planeerimisega. Sooviks tutvuda kehtiva aregukava või planeeringutega, mis näevad ette Joaveski tammi lammutamist ja paisjärve likvideerimist (variant 1).

Riigihanke korraldamisel oli Lähteülesandest tulenevalt kõik tööd ja mahud teada. Kas lepingu õigeaegse mittetäitmisega kaasnevad ka sanktsioonid konsultantidele? Millised?

On selge, et projekti pikenemisega kaasnevad lisakulud asjast huvitatud osapooltele (venib projektide teostamine). Võimalikult kiiresti tuleks viia kogu projektis tehtavad töö vastavusse Lähteülesandega, sest tööde meelevaldse teostamise tulemusena saame me lihtsalt ühe läbikukkunud projekti.

Lugupidamisega

Ain Laiverik

AS Maru
Järvevana tee 5
10132 Tallinn

Teie: 23.02.2007
Meie: 04.2007 nr 11-2/

Käesolevaga vastame Teie küsimustele seoses Ühtekuuluvusfondi TA „Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine“ Loobu jõel paiknevatele Joaveski HEJ ja Loobu paisudele kalapääsude rajamise KMH aruande avalikustamisega.

Lugupeetud AS Maru

Seost projekti lähteülesande ja keskkonnamõtjude hindamise (KMH) aruande vahel ning millele peab KMH aruanne vastama on põhjalikult seletatud Teile saadetud vastuskirjas 06.03.2007 nr.11-2/10355.

Tutvumine materjalidega

1) Uuringute tulemusi on kasutatud eskiis- ja eelprojektide koostamisel: geodeetiline mõõdistus on aluseks projektlahenduste koostamisel, setete uuringud töömahtude arvutamisel ja elustiku uuringud kalastikust ülevaate andmisel. Samuti on AS-le Maru esitatud talle kuuluvate objektide juures kavandatavate tööde eskiisprojektid. Projekti käigus läbiviidud uuringud eraldi köidetena antakse Tellijale üle projekti lõppedes.

2) Projekti meeskonna ja Tellija koosolekute protokollid on sisemise töökorralduse dokumendid, mis ei kuulu avalikustamisele avaliku teabe seaduses sätestatud korras. Omanike ja teiste huvitatud osalistega peetud koosolekute (KMH programmi avalikustamise koosolekud) protokollid on AS-s Maves.

Eskiisprojektid on esitatud tutvumiseks ja seisukoha võtuks maaomanikele, kelle kinnistutel paisud paiknevad või kelle maal kavandatakse ehitustöid. Kahjuks on osad paisude omanikud s.h. ka AS Maru ignoreerinud palvet oma seisukohad KMH aruannete koostamisele eelnenud eskiislahenduste kohta esitada.

3) Projekti tööde ajagraafik s.h. ka Sindi ja Joaveski paisudel sõltub sellest, millal saab ÜF rahastustaotlusi esitada hakata ning kui kiiresti Euroopa Komisjon need heaks kiidab. Esialgse ajakava järgi saab neid esitada hakata k.a. sügisest. Ajagraafiku esitlemine ja kommenteerimine ei ole olnud KMH aruannete avalikustamise koosolekute eesmärgiks.

4) Projekti viibimine on põhjustatud arendajast mittetulenevatel põhjustel ning leiame, et viivitus ei ole kuidagi saanud mõjutada paisuomanikke ega põhjustada neile kahju. Projekti läbiviimise pikemast ajakavast (aastad 2007-2013) on AS-i Maru informeeritud

Keskkonnaministeeriumi kirjaga 01.02.2006 nr 11-10/1408.

5) KMH koostajate ekspertgrupi koosseis on kirjas kinnitatud keskkonnamõjude hindamise programmis, mis on KMH aruandele lisatud.

6) Kunagise Joaveski jõe kohta täpne teave puudub. Projekti täitjad pole leidnud ühtki dokumenti, kus oleks toodud kunagise jõe kõrgus, samuti pole leitud ühtki plaani, kus oleks fikseeritud jõe täpne asukoht koos jõesängiga. Projekti täitjad saavad teha kaudseid oletusi jõe kunagise asukoha suhtes eelkõige praeguse joastiku ja jõe säilinud kaldastruktuuride järgi. Jõe kõrguse kohta on võimalik teha oletusi põhiliselt vanade piltide ning mõningal määral ka praeguse joastiku kogulangu järgi. Eesti Maaparandus- ja Veeühistute Keskliidu Toimetistes (Tallinn 2002) A. Juske poolt kirjutatud peatüki "Joaveski" lk 48 avaldatud Joaveski jõe pildi kõrval on tekst "Pildil varasem Joaveski joastiku ilusaim astang, mis 20. saj. 20-ndatel aastatel lakkas olemast, kui sellest hakati vabrikute ehitamisel paasi murdma". Pildile endale on lisatud tekst "Joaveski". Pildi järgi võib jõe kõrguseks hinnata ca 2 m. Samas ei selgu A. Juske kirjutisest, kas ja kui võrd on Joaveski joastikku ümber kujundatud veel varasemal ajal, enne 1920-ndaid aastaid, samuti seda, kas ajalooliselt on Joaveskil olnud tegemist ainult ühe astmega või on lisaks ühele kõrgemale astmele olnud veel teisi väiksemaid astmeid. Samas on teada 2 vesiveski olemasolu Joaveskil 19. sajandil.

Looduslikult on Põhja-Eesti jõgedel esinenud nii üksikuid suuri jugasid (näiteks Jägala, Keila) kui ka väiksemate astmeliste langustega joastikke (näiteks Väana, Valgejõgi). Mõnede jõgede (näiteks Pirita, Kunda) kohta võib teha ainult oletusi.

KMH aruande avalikul arutelul näitas hr Laiverik paljundusmasinaga tehtud koopiat pildist, millel oli väidetavalt Joaveski jõe. Selle pildi järgi tundus Joaveski jõe oluliselt kõrgem kui A. Juske poolt eelnimetatud Toimetistes avaldatud pildil. Võrreldes hr Laiveriku foto koopial jõe kõrgust samal pildil oleva inimesega võis jõe kõrguseks oletada 3-4 m. Samas, võrreldes pildil jõe kõrgust jõe laiusega, oleks see proportsionaalselt tähendanud jõe laiust vähemalt 30-40 m, mis näib ebarealistlik, sest praegu on jõe laius oletatava kunagise joastiku kõrgema astme kohal ca 20 m ja jõe tõenäolist asukohta markeeriv jäänuk lubab oletada ca 2 m kõrguse jõe eelnevat olemasolu. Võimalik, et täpsema vastuse võiks anda originaalpiltide põhjalik ekspertiis. Projekti täitjatel selleks võimalus puudub. Praeguse joastiku kogulang on ca 3,0 m. Seega, peaaegu kindel võib olla ainult selles, et kunagine jõe ei saanud praeguse joastiku kogulangust kõrgem olla.

Mis puutub sellesse, kas kaladel oli võimalus kunagi minevikus Joaveski joastikku ületada, siis sellele küsimusele ei saa kindlasti ühest vastust anda isegi siis, kui me teaksime Joaveski joastiku kõrgema astme kõrgust. Nimelt pole jugade ja joastike puhul üldsegi mitte haruldane olukord, kus jõe juures moodustab jõgi harusid. Seejuures peaharul võib paikneda kõrgeim astang, mõnel kõrvalharul aga mitu väiksemat järjestikust astangut. Mats Hebrandi andmetel (Fiskevardsteknik AB; osales projektis kalateede tehniliste lahenduste konsultandina) on vähemalt ühel Rootsi jõel geoloogiliste uuringutega tõestatud, et kaladele viimase sajandi jooksul ületamatu jõe oli minevikus lõhele ja meriforellile siiski looduslikult ületatav. Uuringud näitasid, et paar sajandit varem oli inimtegevuse tulemusena jõe looduslikku sängi muudetud ning väikeste astmeliste langustega jõe kõrvalharud likvideeritud. Joaveski joastiku minevikku aitaks kindlasti paremini mõista põhjalike geoloogiliste uuringute läbiviimine, mis pole aga käesoleva projekti raames võimalik.

Sõltumata aga sellest, kas inimasustuse eelsel ajal oli Joaveski joastik meriforellile ja lõhele ületatav või mitte, tuleb praegu lähtuda reaalsest olukorrast, kus looduslikud rändetõkked lõhel, meriforellil ja vimmal Loobu jõel puuduvad. Rändetakistuseks Joaveskil on Joaveski pais, mis on kunstlik inimtekkeline rajatis. Antud rajatise juures tuleb tagada kaladele võimalikult soodsad rändetingimused.

7) Ebakorrektna on väita, et kui puuduvad planeeringud ja arengukavad, mis käsitlevad Joaveski paisu lammutamist ja paisjärve likvideerimist, siis on paisu lammutamise ja paisjärve likvideerimise kavandamine nimetatud kavandega vastuolus. Lepingud KKM-i ja konsultantide vahel ei ole selles ulatuses avaliku teabe seadusega hõlmatud, mistõttu ei ole poolte vahelisest lepingust tulenevaid sanktsioone teistele isikutele võimalik avalikustada. Lepingud on lepinguosaliste omavahelist suhtlemist reguleerivad dokumendid. Kuivõrd paisuomanikud (s.h. AS Maru) ei ole käesoleva lepingu osalisteks, on kohatu rääkida neile tekitatavatest lisakuludest käesoleva projekti kontekstis. Projekt kulgeb plaanipäraselt ja vastab lähteülesandes kavandatule ehkki käesoleva projekti eesmärgid ja paisuomanike ärihuvid iseäranis paisudel, kus on potentsiaali toota hüdroenergiat, ei kattu.

Lugupidamisega

Indrek Tamberg
Veeosakonna juhataja

Tiia Pedusaar 6260730

Hr. Silver Riige
Maves AS
Marja 4D
10617 Tallinn

Meie 27.02.2007 nr 5.1-3/232

Täpsustavad küsimused Loobu jõel paiknevatele Joaveski HEJ ja Loobu paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamise aruande projekti asjus

Täpsustada paisjärvede likvideerimise ja perioodilise allalaskmise korral mõju:

- paksukojalisele jõekarbile jt põhja- ja kaldaloomastikule ja taimestikule nii allavoolu jäävas jõelõigis kui paisjärve kallastel
- põhjaveetasemele (kaevud).

Paluks tuua näiteid paisude likvideerimise ja loodusliku jõesängi taastamise kohta (õnnestunud ja ebaõnnestunud juhtumid).

Täpsustada alternatiivsete tuletõrjevõetukohtade loomise võimalusi, seda ka paisjärvede puhastamise korral (sette tahtemise aeg 1-2 aastat).

Paluks tuua näited kamber- ja möödaviik-kalapääsude kohta mujalt (sh Eestist). Kui suur osa juba rajatud kalapääsudest täidavad oma eesmärgi? Kuidas tagatakse kalapääsudel järelevalve röövpüüdjate üle?

Kui kiiresti taastub paisjärvede allalaskmise korral kallaste looduslik ilme? Millised tegevused kavandatakse erosiooni tõkestamiseks ja looduslikuma ilme kiiremaks taastumiseks? Paluks kirjeldada suksessiooni.

Kas enne jõe allalaskmist oleks vaja paisjärvest setteid eemaldada, et vältida nende allavoolu kandumist? Kas ja kuidas on see võimalik?

Oleme seisukohal, et suure settekoguse ladustamine kalda-alale ei ole aktsepteeritav – erosiooni mõju, negatiivne mõju taimestikule-loomastikule, reljeefi muutmine, kui on üleujutatav ala, kandub sete tagasi vette (eriti algul, kui taimestikku ei ole veel kujunenud). Milline taimekooslus on ladustamisalal?

Lugupidamisega

Arvi Põldaas
LKK Järva-Lääne-Viru regioonidirektor

Maret Vildak
Katrin Jürgens

10. Vastus LKK Järva – Lääne-Viru regiooni kirjale nr 5.1-3/232

Täpsustada paisjärvede likvideerimise ja perioodilise allalaskmise korral mõju:

- *paksukojalisele jõekarbile jt põhja- ja kaldaloomastikule ja taimestikule nii allavoolu jäävas jõelõigus kui paisjärve kallastel*
- *põhjaveetasemele (kaevud)*

Paksukojalise jõekarbi elupaigaks on mõõduka- ja kiirevoolulised jõelõigud, liik eelistab kruusast kivist jõepõhja, vähemal arvukusel esineb ka liivasel jõepõhjal. Paisjärv elupaigaks ei sobi. Paisjärve likvideerimise korral muutub seni sobimatu eluala ca 1 km ulatuses rohkem või vähem sobilikuks elupaigaks sõltuvalt konkreetsetest tingimustest. Seega lisandub ca 1 km (2 ha) elupaika. Karbi vastsed parasiteerivad kaladel, seega mida rohkem on jões kalu, seda soodsamad on karbi elutingimused. Paisjärve likvideerimine parandab kalastiku elu-, sigimis- ja rändetingimusi. Seega on hea ka paksukojalisele jõekarbile. Paisu olemasolul on paisust allavoolu jääv jõelõik ohustatud setetereostuse poolt (pais võidakse alla lasta ja paisjärvest allavoolu jäävad elupaigad mattuvad paksu liiva-muda kihi alla). Paisul on alati võimalik reguleerida jõe vooluhulka, sh veevool ajuti peatada. Paisust allavoolu jäävad karbid võivad hukkuda. Karp on kesise liikumisvõimega.

Põhjaloostiku üldine seisund on jõgedes tavaliselt kõige parem kiirevoolulistes kivise-kruusase põhjaga lõikudes, sellest mõnevõrra halvem liivase põhjaga lõikudes, veel halvem paisjärves. Paisjärve likvideerimise korral eeldatavasti põhjaloostiku seisund paraneb ca 1 km pikkuses jõeosas.

Kaldaloomastiku mõistest tuleks ilmselt küsijal täpsemalt lahti seletada. Üldiselt, kui jõgi omandab loodusliku ilme ja hüdro-morfoloogia, siis asustab jõe kaldavööndi ka looduslähedases seisundis jõe omane kaldakooslus. EL VRD peab kõige väärtuslikumaks võimalikult looduslähedases seisundis veekogusid ja neile omaseid kooslusi, sama üldine põhimõte valitseb ka looduskaitstes.

Veetaimestikku tuleb jõgede puhul pidada suhteliselt teisejärguliseks kvaliteedi ja seisundi näitajaks. Kaitsealused veetaimed jõgedes, sh Loobu jões, puuduvad. Eestis ei oska praegu keegi veetaimestiku seisundit ja selle järgi jõe seisundit hinnata (VRD põhimõtetest lähtuvalt). Põhimõtteline vastus kattub eelmises lõigus tooduga.

Perioodiline allalaskmine tähendaks seda, et pais peaks olema alla lastud 2-2,5 kuud nii kevadel kui sügisel.

Paksukojaline jõekarp ei pruugi kohaneda pidevate elutingimuste tsükliliste muutustega (4 kuud on ca 1 km pikkune jõelõik talle elupaigana sobimatu, siis jälle 2 kuud rohkem või vähem sobilik). Osa karpide hukkumine on selle käigus paratamatu. Paisust allavoolu jääv jõeosa saab oluliselt mõjutatud allalaskmistega kaasnevate setetekoormuste muutumisega. Karp on setetekoormuse suhtes tundlik. Olukord on ilmselgelt ebasoodsam võrreldes paisjärve likvideerimisega. Võimalik, et pidev olukorra muutumine on liigi asurkonnale isegi ebasoodsam kui paisjärve säilimine.

Ebastabiilsed elutingimused halvendavad eeldatavasti ka põhjaloostiku seisundit nii paisust üles-, kui allavoolu.

On vähe tõenäoline, et ebastabiilsus oleks kuidagi kasulik ka kaldaloomastikule ja veetaimestikule.

Paisjärve rajamisel muudetakse looduslikku veetaset jões ja selle kaldatsoonis. Paisjärve likvideerimine või veetaseme alandamine sõltuvalt alandamise ulatusest toob kaasa veetaseme alanemise kuni looduslikule tasemele ka paisjärve kaldatsoonis, s.h. sellesse tsooni jäävates kaevudes.

Paisjärved koos paisudega on tehnilised rajatised, mis vajavad regulaarset hooldamist. Reeglina on vajalik nende tööde teostamiseks veetaset paisjärves alandada või paisutamine üldse lõpetada. Veetaseme alandamisel paisjärves alaneb veetase ka kaldatsoonis. Paisutamise lõpetamisel taastub looduslik veetase jões ja kaldatsoonis. Heaks näiteks on sellesuvine Joaveski paisu remont, mille ajaks paisjärv tühjendati. Seega ei saa piirkonna elanike veevarustuse olemasolu või selle lakkamine sõltuda paisjärve olemasolust.

Paluks tuua näiteid paisude likvideerimise ja loodusliku jõesängi taastamise kohta ...

Eestis on paisud lakanud olemast peamiselt nende hooldamatuse tõttu. See protsess jätkub suurel osal paisudel ka praegu omanike võimetuse tõttu paise ja paisjärvesid hooldada. Eestis on headeks näideteks loodusliku jõesängi taastamise kohta lagunened veskipaisud. Nende arv Eestis on eeldatavasti poole tuhande ringis. Teist sama palju on jõgedel rohkemal või vähemal määral säilinud paise. Olenevalt kasutatud materjalidest (kivi, puit) ja lagunemisjärgust käesoleval ajal on nende mõju jõe looduslikule veetasemele ja kalade rändele erinev. Käesolevas projektis vaatluse all olevate jõgede kohta võib tuua järgmised näited:

Pärnu jõel: Purdi pais – säilinud lagunened veeaste, Türi-Särevere pais – säilinud 0,5 m kõrgune veeaste, Laupa pais – säilinud kärestik, Jändja pais – 2 m kõrgune betoonpais; Rae pais – säilinud kärestik, Kurgja pais – 1 m kõrgune puit-kivipais; Suurejõe pais – säilinud kärestik ja betoon konstruktsioonid, Vihtra pais – säilinud kividest kärestikuline ülevooluaste, Levi pais – säilinud kärestik, Oore-Virula paisud – säilinud kärestikud ja osaliselt betoonkonstruktsioonid, Vangsi pais – säilinud kärestik, Sindi pais – 3 m kõrgune betoonpais.

Piusa jõel: ajalooliselt on eri aegadel olnud ca 40 paisu, praegu on jõe kesk- ja alamjooksul säilinud erineva kõrgusega astmelised või kärestikulised veelangused Korela, Tsüdsina, Tillo, Saarõ, Halla, Tamme, Jõksi, Savioja, Makõ, Kelba, Oro, Tiisleri, Väiko-Härmä endiste paisude kohal. Osade kunagiste paisude kohal (hea näide Tiisleri) pole paisu kunagise esinemise kohta võimalik loodusest leida mingitki märki.

Konkreetsete näidete toomine koos kõikide asjaoludega ei ole siinkohal võimalik. Jõgede taastamiseks läbiviidud projektidest on võimalik lugeda veebilehtedelt

<http://www.rivernet.org/>

http://www.rivernet.org/general/dams/decommissioning/decom3_e.htm

<http://www.ecrr.org/>

<http://www.irn.org/revival/decom/>

<http://www.irn.org/revival/decom/index.php?id=orgs/orgs.html>

<http://www.irn.org/revival/decom/index.php?id=addinfo.html>

<http://www.amrivers.org>

<http://www.ingentaconnect.com/content/aibs/bio/2002/00000052/00000008>

<http://www.bioone.org/perlserv/?request=get-toc&issn=0006-3568&volume=52&issue=8>

4. Tuletõrje veevõtukohta kui rajatise ehitamiseks on üheks võimaluseks rajada kaldale tehnikaga ligipääsetavasse kohta veevõtukaev, millesse vesi juhitakse jõest toruga.

5. Eestist häid näiteid toimivate kalapääsude kohta tuua ei ole. Üksikud senirajatud kalapääsud enamasti ei tööta. Mujal maailmas on eri aegadel tehtud väga erinevaid ja erineva efektiivsusega kalapääse. Välja võib tuua üldise suundumuse ja põhimõtted: uute rajatavate kalapääsude lang on aja jooksul pidevalt vähenenud, kalapääsu läbiv vooluhulk suurenenud ja voolukiirused kalateedel vähenenud. Kalateed ise on muutumas järjest looduslähedasemaks. Koos sellega on kalapääsud hakanud ka üldjuhul paremini toimima. Üldtunnustatud on arusaam, et parimaks lahenduseks kalade jaoks on alati paisu eemaldamine, kui see võimalik pole, siis looduslähedane väikese languga ja võimalikult suure vooluhulgaga kalatee, kui see ka võimalik pole, siis suurema languga looduslähedane kärestikuline või astmeliste langustega kalatee. Kui seegi võimalik pole, siis kamberkalapääs või Denil-tüüpi kalapääs. Erijuhtudel ka kalalift. Kuna maailmas on kalateid rajatud aastasadu, väga erinevatesse tingimustesse ja erinevatel eesmärkidel, siis on selge, et nende efektiivsus on praktiliselt 0-100%. Kalapääsu puhul tuleb kindlasti silmas pidada, et kalapääs ei ole abinõu probleemi, milleks on jõe tõkestatus, lahendamiseks, vaid ainult tõkestatusest tulenevate tagajärgede (sigimis- ja elupaikade ligipääsmatus kaladele) osaliseks leevendamiseks.

Käesoleva projekti eesmärgiks ei ole looduskaitset ja järelvalvet teostavate struktuuride väljatöötamine. Meie andmetel on vastavad organisatsioonid Eestis juba olemas. Kalapääs kindlasti avardab ebapiisava järelevalve korral röövpüügi võimalusi, kuid see ei saa olla põhjuseks mitte püüda saavutada jõe head seisundit. Samuti ei ole käesoleva töö koostajad kalapääsu rajamist pidanud ka parimaks abinõuks jõe seisundi parandamisel. Ka röövpüügi tõkestamise seisukohalt on parimaks lahenduseks kindlasti paisu likvideerimine, sest mitte ainult kalapääs pole potentsiaalselt soodsaks röövpüügi kohaks, vaid seda on ka paisu alused jõeosad, kuhu kalad rändel kogunevad. Just seetõttu on ka Kalapüügieeskirja järgi paisude all (enamasti 500 m ulatuses, mõnedel jõgedel ja paisudel pikemas ulatuses) kalapüük keelatud.

Lisaks eelpool toodud veebilehtedele on võimalik lisa lugeda järgmistelt lehtedelt

<http://www.fpc.org/>

<http://www.fao.org/DOCREP/004/Y2785E/y2785e03.htm>

<http://www.biotactic.com/Pike%20Passage.htm>

http://www.chesapeakebay.net/Info/fishpass_options.cfm

<http://www.vaki.is/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Fish_ladder

palju analoogseid veebiaadresse leiab ka Googli otsingus sõnade “fish passes” ja “fish migration” sisestamisel.

6. Vee alt vabaneva ala arvestatava taimestikuga kattumise ajaks võib arvestada ca 5 aastat. Kunagiste paisjärvede ala muutumist pikemal perioodil on võimalik jälgida veskipaisude lagunemisel kadunud paisjärvede alal. Erosiooni tõkestamiseks on ette nähtud voolusängi kohati kindlustada ja setet välja kaevata. Looduslikuma ilme kiiremaks taastumiseks on võimalik külvata heintaimede seeme, kuid senine praktika erinevate alade täitmisel on näidanud, et olukorras kus kindla taimekoosluse saavutamine ei ole eesmärk omaette, ei ole see vajalik.

Suktsessioon sõltub paljuski pärastisest maakasutusest. Päril looduslikus olukorras, kus inimene ei sekku, kattub kaldaala algul rohttaimestikuga, seejärel lepa-pajuvõsaga, mis hiljem kõige tõenäolisemalt kujuneb ümber lepa-paju-kase puistuks. Samas, kui jõe kaldal on inimasustus, siis päril looduslik, hooldamata jõekallas ei pruugi olla parimaks võimalikuks lahenduseks. Võssa kasvanud jõekaldaid on Eestimaa niigi täis. Paremaks lahenduseks nii maastikulisel kui ka jõe kui elukeskkonna seisukohalt võiks olla see, kui kaldaäärsed maaomanikud kujundavad jõe kaldapuistut nii, et lõpptulemuseks on poolavatud kallastega jõgi, kus jõe kallastel on grupiti suuremad lehtpuud.

7. Sette väljakaevamine vahetult paisu eest on paisjärve likvideerimisel projektis kavandatud. Kogu paisjärve ulatuses ei ole see otstarbekas. Settekoormuse suurenemine uue voolusängi kujunemisel on ajutine.

Paisjärve regulaarsel allalaskmisel 1-2 korda aastas setet mehaaniliselt eemaldatavas mahus ei kogune, kogunenud sete kandub paisu alla lastes lihtsalt allavoolu.

8. Sette eemaldamine ja ladustamine on Joaveski paisjärve kaldale kavandatud nii, et täidetav ala ei oleks üleujutatav. Erosiooni mõju veepinnast kõrgemale jäävale alale on lühiajaline ja seda saab oluliselt vähendada õige maapinna kaldega.

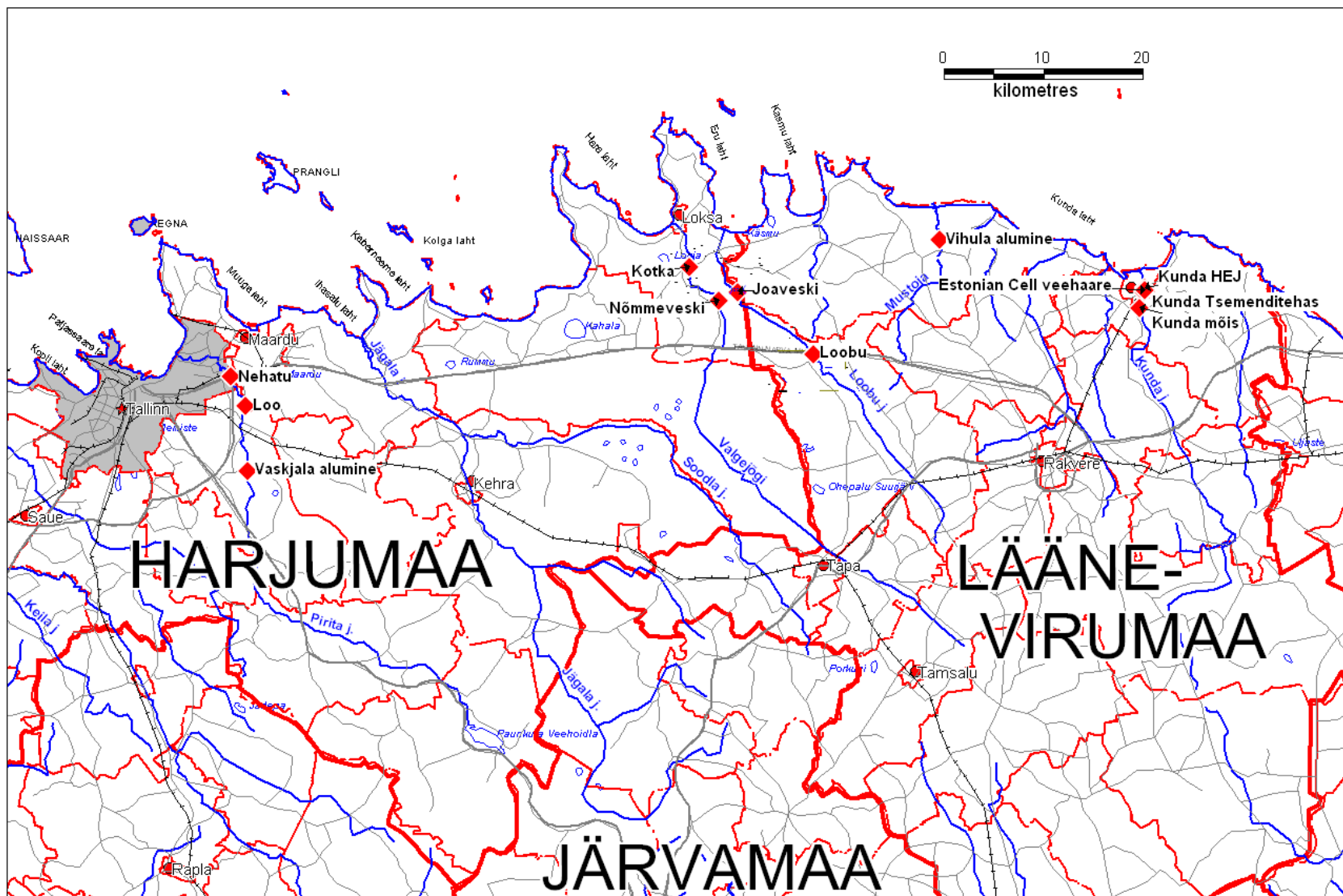
Loomulikult on võimalik analoogselt Loobu paisjärvega ka Joaveski paisjärvest väljakaevatava sette äravedu, kuid arvestades paisjärveni viiva teedevõrgu iseloomu, ei ole seda peetud heaks lahenduseks.

Paisjärvede puhastamine nende säilimisel on projektis kavandatud eelkõige piirkonna miljööväärtust silmas pidades. Puhastamise mõju jõe seisundi paranemisele on väike ja selle võib jõe kui elukeskkonna seisukohalt tegemata jätta. Eriti ebaotstarbekaks muutub Joaveski paisjärve puhastamine olukorras, kus väljakaevatavat materjali ei ole võimalik ladustada kohapeal, sest materjali äraveoks tuleks olemasolevat teedevõrku olulises mahus rekonstrueerida. Töö kallinemine Joaveskilt sette äraveo ja teedevõrgu rekonstrueerimise arvel on ebaproportsionaalselt suur võrreldes jõe seisundi paranemisega.

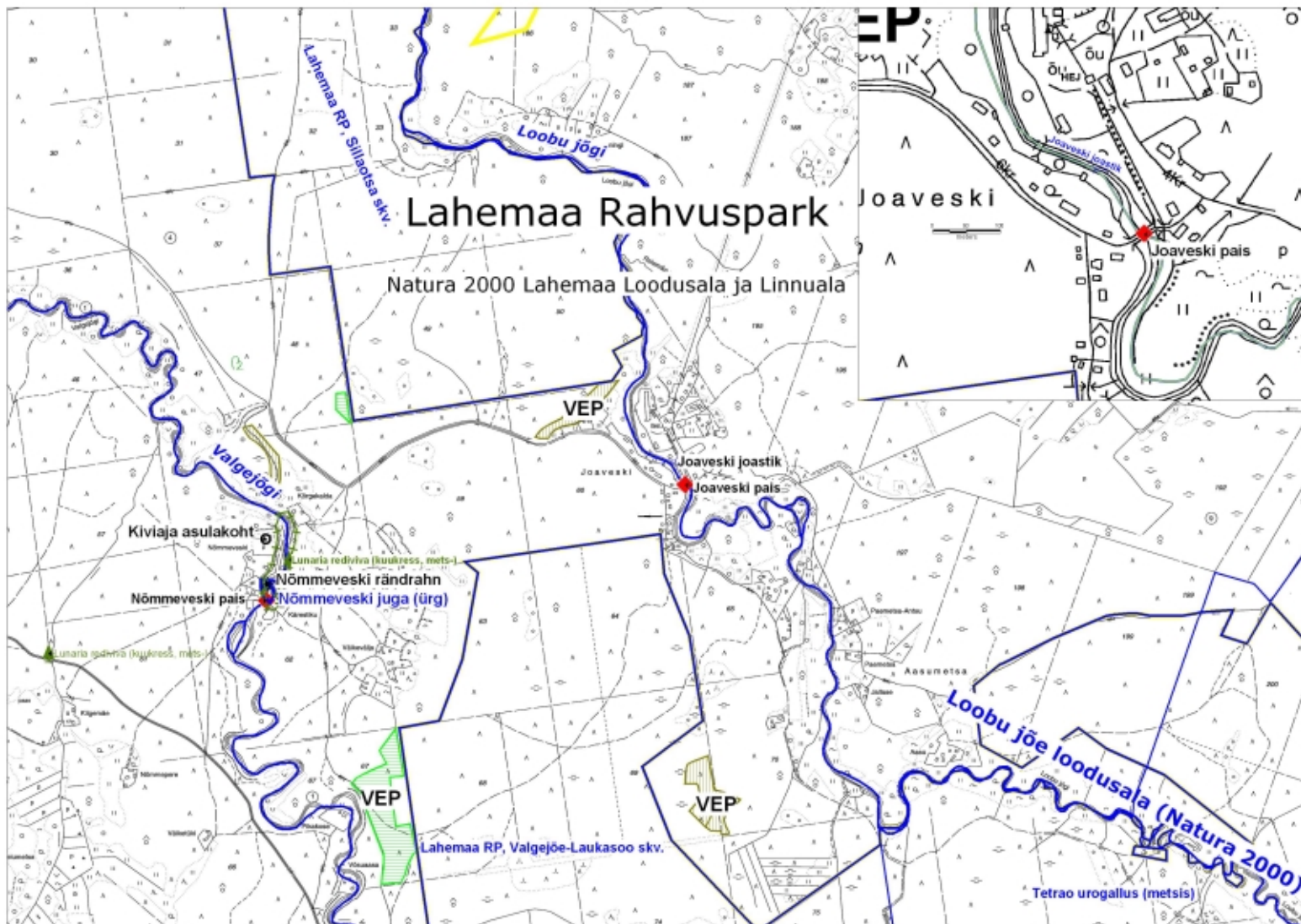
Joaveski paisjärve kaldale kavandatud täidetaval ala taimestiku kooslust ei ole eraldi uuritud. Teadaolevalt ei ole sellel alal kaitsealuseid liike leitud.

Loobu paisjärvest väljakaevatav muda on kavandatud ladustada selleks ette nähtud paikades (näiteks karjäärid) ja kasutada hiljem täitepinnaena. Eelistatud on tööde teostamine nii, et äraveetav pinnas kasutatakse ilma vaheladustamiseta. Võimalused selleks olenevad tööde teostamise ajal olevast vajadusest. KMH-s ega projektis seda praegu ette näha ei ole võimalik.

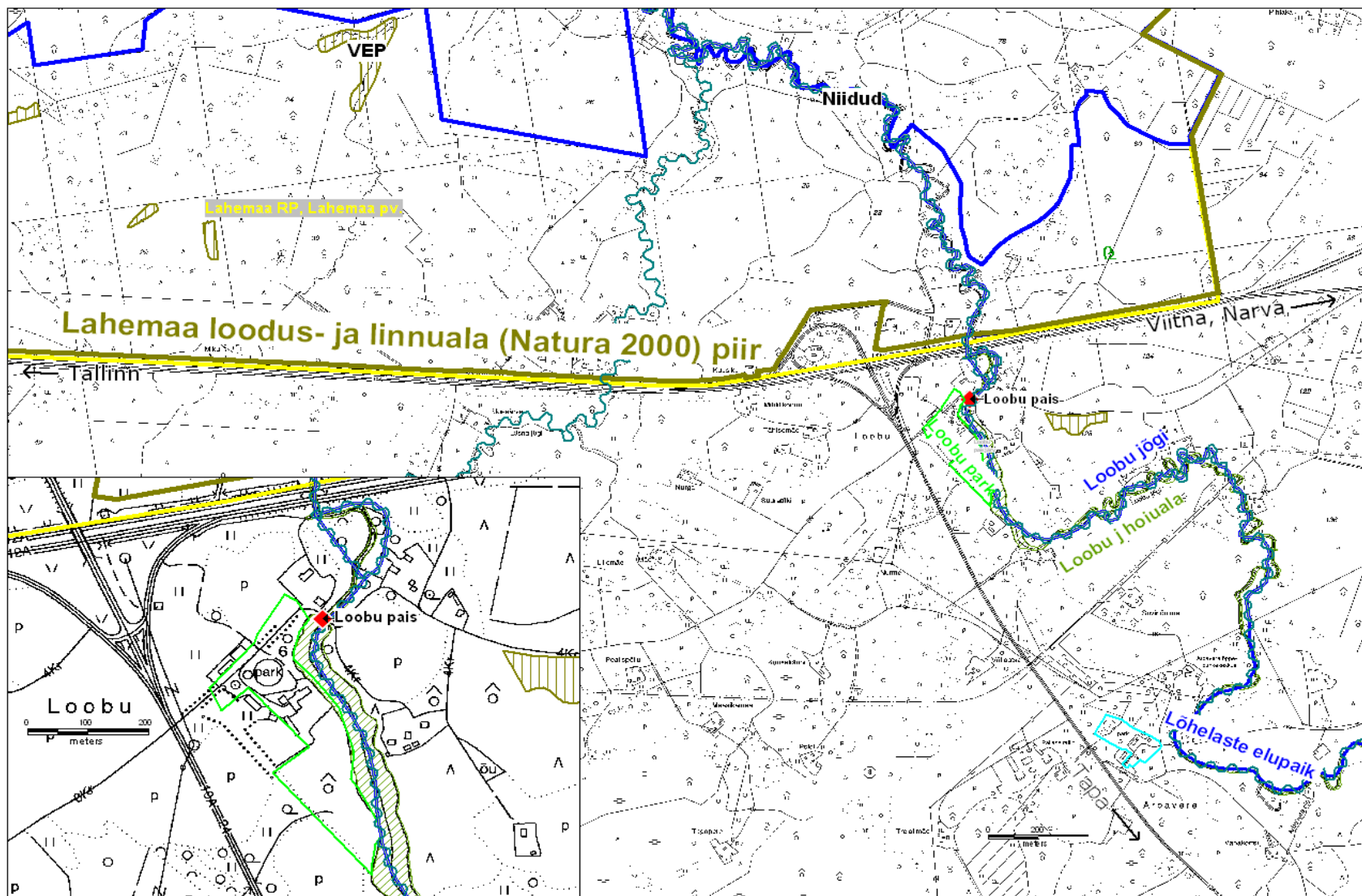
JOONISED

Joonis 1. ÜF TA projekt Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks. Loobu jõel paiknevate objektide skeem.

Joonis 2. ÜF TA projekt Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks. Joaveski paisu asukoha plaan.

Joonis 3. ÜF TA projekt Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks. Loobu paisu asukohta plaan.